

TANTSUD

LASTE ISETEGEVUSLIKELE TANTSUKOLLEKTIIVIDELE

2/30847

A-21017 I

TANTSUD

LASTE ISETEGEVUSLIKELE TANTSUKOLLEKTIIVIDELE

KOOSTANUD
HEINO AASSALU
ENSV RAHVALOOMINGU KESKMAIA METOODIK

FNBDL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1956

Kaane kujundanud
H. Mitt

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
30847

SISSEJUHATUS

Kõrvuti täiskasvanute isetegevuslike tantsukollektiividega tegutsevad paljudes meie kultuurihoonetes, rahvamajades, kolhoosiklubides ning tehaste punanurkades ka isetegevuslikud laste tantsukollektiivid. Lastekollektiivid on pidevalt osa võtnud kunstilise isetegevuse ülevaatustest. Edukalt esinesid nad 1955. aastal vabariiklikul rahvakunstiõhtul. Seni on meie vabariigis peaaegu täiesti puudunud tantsualane kirjandus lastele. Eesti NSV Rahvaloomingu Keskmaja on saanud pidevalt kirju vabariigi mitmesugustest rajoonidest, kus palutakse nõuandeid laste tantsuringide töö juhtimiseks, abi repertuaari valikul jne.

Käesolev väljaanne tahab anda mõningaid juhiseid laste isetegevuslike tantsuringide juhtimiseks ning abistada kollektiivide juhte repertuaari valimisel.

Laste isetegevuslike tantsukollektiivide ülesanded ning töö organiseerimine

Laste isetegevusliku tantsukollektiivi töö eesmärgiks on:

a) õpetada lapsi omandama tantsu väljendusvahendeid;

b) arendada laste tähelepanu, vaatlus- ja kujutlusvõimet, mälu ning kunstimaitset;

c) aidata kasvatada lastes nõukogude patriotismi, kollektivismi, loomingulist aktiivsust, tahet, tööarmastust jt. omadusi;

d) aidata kaasa laste kehalisele kasvatamisele ja arengule, tugevdada ja karastada nende organismi, parandada esinevaid defekte (kühmus hoiak, vale kõnnak jt.);

e) süvendada õpilastes kultuurse käitumise tavasid.

Seega näeme, et tantsul on meil, nõukogude ühiskonnas, tähtis koht kunstilises kasvatustöös, olles üheks kommunistliku kasvatuse vahendiks. Tantsuringi seisukohalt tuleb koreograafiat vaadata ühelt poolt kui kunsti ja teiselt poolt kui õppeainet.

Esimeseks ülesandeks pärast kollektiivi komplekteerimist on õppetöö planeerimine. Töö laste isetegevuslikes tantsukollektiivides toimub 15. septembrist kuni 15. aprillini. Perspektiivse repertuaariplaani kõrval tuleb koostada ka kalendaarne tööplaan.

Tantsukollektiivi harjutused toimuvad 2 korda nädalas, kusjuures iga õppetunni kestus on 2 akadeemilist tundi, s. o. kokku 90 minutit. Tantsukollektiivi on lubatud vastu võtta ainult kehaliselt terveid lapsi, kusjuures vajalik eeldus edukaks tööks on rütmitunne. Et õppetööd metoodiliselt nõutaval tasemel läbi viia, ei tohi rühmade arvuline koosseis ületada 20—25 last. Rühmad tuleb koostada vastavalt nende vanuselistele erinevustele: noorem rühm (I—IV kl.), keskmine rühm (V—VII kl.) ja vanem rühm (VIII—IX kl.). Õppetöö viiakse läbi vastavas saalis, kus on seinte külge umbes täiskasvanu rinna kõrgusele kinnitatud poleeritud puud, nn. stanged, mis asetsevad paralleelselt põrandaga. Harjutades hoiavad lapsed nendest puudest kinni.

Eespoolmärgitud laste arvu puhul peab saali suurus olema vähemalt 50 m², vastasel korral tuleb laste arvu rühmades tingimata vähendada. Saal peab olema puhas, valge ja õhurikas ning puupõrandaga, mis ei ole libe. (Kategooriliselt on keelatud harjutusi teha kivipõrandal.)

On vajalik, et saalis oleks korralikult häälestatud pianiino, mis peab olema paigutatud selliselt, et klaverisaatja näeks õpilasi.

Harjutustunnis on tütarlastel soovitav kanda kerget, laia, avarat heledavärvilist lahtise kaelalõike ja lühikeste käistega kleiti. Ei ole hea kanda aga marlist kleiti, kuna see määrdub kiiresti ja näeb korratu välja. Poistele on sobivaks riietuseks lühikeste varrukatega valge särk ja spordipüksid.

Jalatsitena on harjutamisel kõige paremad pehmed kingad, kuid veelgi soovitatavamad on nahast tuhvlid. Hiljem aga, kui alustatakse lavalise rahvatantsu treeningharjutuste ja mitmesuguste tantsude õppimist, väikese kontsaga kingad.

Kõik harjutustunnid toimuvad plaani alusel, kusjuures harjutused lähevad süstemaatiliselt ning järk-järgult raskemaks ja komplitseeritumaks. Tund algab organiseeritult kas käimisega muusika saatel või sellega, et kõik õpilased seisavad tunni algul oma kindlatel kohtadel tugipuu juures, kus tütarlapsed tervitavad õpetajat reveransiga, poisid aga väikese kummardusega. Seejärel algab tund harjutustega tugipuu juures. Pärast seda siirdutakse saali keskele, kus sooritatakse peamiselt käteharjutusi ja alustatakse tantsuliigutuste õppimist. Need harjutused on mõeldud tantsutehnika arendamiseks. Nooremates ja keskmistes rühmades sooritatakse harjutusi tugipuu juures 30—40 minutit, vanemates rühmades aga vastavalt 25—30 minutit. Harjutuste ajal tugipuu juures on vaja tähele panna täpsust liikumise vormis, et säiliksid täpselt jalgade positsioonid, et põlved oleksid sirutatud, keha ja käte hoiak õige jne.

Algul sooritatakse kõik harjutused aeglases tempos. Iga harjutust tuleb sooritada 4—8 korda.

Harjutuste ajal on tarvis pöörata tähelepanu laste hingamisele (hingata tuleb läbi nina, hinge mitte kinni hoida jne.). Pärast harjutusi võib asuda üksikute tantsuliigutuste, põhisammude ja tantsude õpetamisele. Tunni lõpul tuleb üle minna aeglasematele harju-

tustele ja lõpetada aeglaste liigutustega. Tund lõpetatakse kummardusega ja seejärel lahkuvad lapsed organiseeritult.

Aasta jooksul on koreograafiaringis otstarbekohane lavastada mitte üle 3—4 tantsu, et tantsude all ei kannataks õppetöö.

Laste isetegevuslikus tantsukollektiivis tuleks läbi töötada järgmised harjutused ja põhiliikumised.

I. ESIMENE ÕPPEAASTA

A. Rütmilised harjutused ja mängud

1) Muusika tempole ja karakterile vastavad liigutused.
2) Mõiste — muusikaline fraas.
3) Muusika dünaamiliste varjundite edasiandmine liikumises.
4) Mõiste — takt. Tutvumine taktimõõtudega $^2/_4$, $^3/_4$, $^4/_4$.
5) Eellöök.
6) Rütmiliste harjutuste esitamine kuulmise järgi.
7) Tutvumine nootidega — kaheksandik, veerand, pool ja terve.

B. Harjutused tantsutehnika arendamiseks

(Harjutused klassikalisest süsteemist)

a) Harjutused toetumisega

1) Jalgade positsioonid: I, II, III, IV, V.
2) Käte positsioonid: ettevalmistav positsioon, I, II, III.
3) Laskumine poolkükk- ja kükkasendisse (demi- ja grand plié) (I, II, V positsioonis).
4) Jala lihtne sirutamine, seda põrandalt tõstmata (battements tendus simples) I positsioonist ette, küljele, taha (II poolaastal V positsioonist, II õppeaastal kiirendatud tempos).
5) Jala libistamine, heide ja peatamine 45° kõrgusel (battements tendus jetés) I positsioonist ette, küljele, taha (II poolaastal V positsioonist, II õppeaastal kiirendatud tempos).
6) Jala ringid põrandal (rond de jambe par terre) I positsioonist veerand ringide kaupa (ette, küljele, I positsiooni; küljele, taha, I positsiooni) päri- ja vastupäeva (II poolaastal poolringide kaupa, II õppeaastal kiirendatud tempos).
7) Painutusharjutused.
8) Jala libistamine, suur heide ja peatamine 90° kõrgusel (grands battements jetés) I positsioonist küljele (II poolaastal V positsioonist ette, küljele, taha).

M ä r k u s: I poolaastal tuleb kõik need harjutused selgeks õppida kahe käega tugipuust kinni hoides ja esipoolega tema poole olles. II poolaastal võib harjutusi sooritada ühe käega tugipuust kinni hoides.

b) Harjutused toetumiseta

1) Käte positsioonid: ettevalmistav positsioon, I, II, III.
2) Jalgade positsioonid: I, II, III, V.
3) Lihtne jala sirutamine, seda põrandalt tõstmata (battements tendus simples) V positsioonist ette, küljele, taha (II poolaastal).
4) Jala ringid põrandal (rond de jambe par terre) I positsioonist veerandringide kaupa (II poolaastal, II õppeaastal poolringide kaupa).
5) Jala libistamine, kõrge heide ja peatamine 90° kõrgusel (grands battements jetés) V positsioonist ette, küljele, taha (II poolaastal).
6) Port de bras a ja b vormid.
7) Hüpe õhku kahelt jalalt kahele jalale positsiooni muutmata (sauté) I, II, V positsioonist.
8) Valss.
9) Polka.

C. Harjutused rahvatantsutehnika arendamiseks

a) Harjutused toetumisega

1) Varvas-kandastakud III positsioonist ette, küljele, taha.
2) Lõdva jala pendeldamine.
3) Ettevalmistus «nöörikeseks».
4) Harjutus rõhklöökidega.
5) Siksakiline liigutus jalaga.
6) Hüpaksammu ettevalmistav harjutus.
7) Luiskheidet ettevalmistav harjutus.

b) Harjutused toetumiseta

Vene rahvatantsu põhiliikumised

1) Vene käigud.
2) Külgsammud.
3) Kuuseke.
4) Nöörike (II poolaastal).
5) Puurimine.

Eesti rahvatantsu põhiliikumised

1) Polka liigid: a) kolmesammupolka; b) hüplevpolka.
2) Labajalavalsi liigid (II poolaastal).
3) Hüpped: harki-risti hüpe, käärhüpe.
4) Hüpaksamm (II poolaastal).
5) Luiskheide.
6) Galoppsammud.
7) Libliksamm.

Ukraina rahvatantsu põhiliikumised

1) Ukraina jooks (begunets).
2) Vihiljasnik.

II. TEINE ÕPPEAASTA

Lisaks eelnevaile:

Harjutused klassikalisest süsteemist

Harjutused toetumisega

1) Jalgade sulav kõverdamine ja sirutamine koos töötava jala tugijala juurde toomisega ja eemale viimisega (battements fondus) V positsioonist ette, küljele, taha.
2) Töötava jala tugijala põlveni viimine ja väljasirutamine 90° kõrgusele (battements devéloppes) V positsioonist ette, küljele, taha.

Märkus: II õppeaastal võib terve rea harjutusi toetumisega liita, näiteks laskumine poolkükkasendisse — jala lihtsa sirutamisega; jala lihtsa sirutamise — jala libistamise, heite ja peatamisega 45° kõrgusel; jala ringid põrandal — painutusharjutusega.

Harjutused rahvatantsutehnika arendamiseks

Harjutused toetumisega

1) Laskumine kükkasendisse (plié): I, II, III, VI.
2) Töötava jala sirutus koos tugijala kannalöökidega.
3) Nöörike.
4) Flic-flac.
5) Jala sirutus (eesti rahvatantsu treeningharjutus).
6) Harjutus põiapolka ettevalmistamiseks.
7) Golubets (kahe käe toetumisega).
8) Pool-prisjadka ja täisprisjadka poistele (kahe käe toetumisega).
9) Drob.

Harjutused toetumiseta

Vene rahvatantsu põhiliikumised

1) Kombineeritud nöörike (kahe-, kolmekordne).
2) Prisjadka (poistele).
3) Drob.
4) Pas de basque.

Eesti rahvatantsu põhiliikumised

1) Polka liigid: a) eesti polka;
   b) pöiapolka.
2) Voorsamm.

Ukraina rahvatantsu põhiliikumised

1) Pas de basque.
2) Nöörike.
3) Golubets.
4) Prisjadka (poistele).
5) Luuake (poistele).

Märkus: Treeningharjutuste kirjeldused on ilmunud väljaandes «Treeningharjutused isetegevuslikele rahvatantsukollektiividele» (Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn, 1955).

Rahvatantsu sammude kirjeldused on ilmunud koos vastavate rahvatantsude kirjeldustega ajakirjades ja eriväljaannetena.

Repertuaar

Repertuaari valik on laste isetegevuslike tantsukollektiivide töös üheks tähtsamaks probleemiks. Repertuaari õigest valikust oleneb väga suurel määral see, kas suudetakse täita neid kõrgeid eesmärke, mis eespool on püstitatud.

Repertuaari valimisel tuleb lähtuda seisukohast, et nii tantsu teema, sisu kui ka väljendusvorm rikastaks last uute, paremate omadustega, mis peavad olema uue, kommunistliku ühiskonna tulevasel liikmel. Meil on tarvis luua kõrge ideelise väärtusega tantse.

Kindel koht repertuaaris peab olema nõukogude ja teiste rahvaste tantsudel. Nende valikusse tuleb aga suhtuda suure tähelepanu ja hoolega, valides lastele sobivaimad tantsud. Eriti tuleb jälgida, et tantsu sisu oleks lapsele mõistetav, sest vastasel korral esitavad lapsed ainult vormi, mis teeb ettekantava pala tunduvalt vaesemaks. Noorema ja keskmise astme laste repertuaarist tuleb välja jätta tantsud, mis käsitlevad noormehe ja neiu vahelisi suhteid ning pole lastele arusaadavad, näiteks Anna Raudkatsi lavastatud eesti rahvatants «Tuljak», vene rahvatants «Bainõ kadrill» jt.

Rahvatantsude õpetamisel alustame lihtsamatest eesti rahvatantsudest, mida lapsed kergesti omandavad. Näiteks «Sabatants», «Jommitants», «Oige ja vasemba», «Kükitamistants», «Neljapuari» jt. Hiljem läheme üle raskematele eesti rahvatantsudele, nagu «Kalamies», «Kiigadi-kaagadi» jt., ning ka vennasrahvaste tantsudele. Eriti hästi sobivad lastele tantsud, kus matkitakse loomi, nagu vene rahvatants «Haneke», leedu «Kukk» jt. Nii kasvatame lastes õiget suhtumist rahvaloomingusse, sest lapsed on ju meie rahvatantsijate järelkasv.

Laste tantsukollektiivi repertuaari peavad kuuluma ka temaatilised tantsud ja tantsulavastused, millel on suur kasvatuslik tähtsus. Nendes tantsudes võib esile tuua konkreetseid ideid, näidata positiivseid ja negatiivseid iseloome jne. Teema tuleb valida vastavalt laste vanusele, vältides abstraktseid teemasid.

Tõsi, temaatilised tantsud teevad mõningaid raskusi nii tantsijaile kui ka lavastajaile, sest neis ei tule mitte üksnes tantsida, vaid ka mängida. Temaatiline tants on ju väike «koreograafiline näidend».

Moskva Pioneeride Maja pioneeride laulu- ja tantsuansambel on esitanud ka temaatilisi tantse, näiteks «Pioneerilaagris», «Lõkke ääres», «Meil koolis» (kujutati suurt vahetundi), «Koolipidu», «1. Mai», «Lõikuspidu», «Külvajad», «Noored aednikud-mitšuurinlased» jt.

Väga huvitavaid tantse saab koostada sporditeemadel: «Uisutajad», «Jalgpall», «Tennisistid» jt.

Mõeldavad on tantsus ka loomakujude matkimised. Näiteks kanti Tartu Tervishoiutööliste klubis ette ballett «Kassimaja» jt.

Nooremale astmele sobivad tantsud nukuga, palliga, hüpitsaga jne.

Esinemine on tantsuringile nagu kontrolltöö mõnes õppeaines: esinemisel näitab rühm nii oma organisatsioonilist külge kui ka edasijõudmist, seega iga kollektiivi esinemine peab lastes arendama hoolt ja vastutustunnet oma kollektiivi eest, nende ühise töö eest. Esinemine näitab, kas oleme suutnud täita need eesmärgid, mis on laste isetegevuslike tantsukollektiivide töös üles seatud.

Kuidas lugeda tantsude kirjeldusi

Selleks, et kirjeldustes õigesti mõista tantsijate asetust esinemispaigas ja õigesti mõista liikumissuundi, tuleb meeles pidada, et tantsukirjeldustes on kõik liikumissuunad (parem või vasak pool)

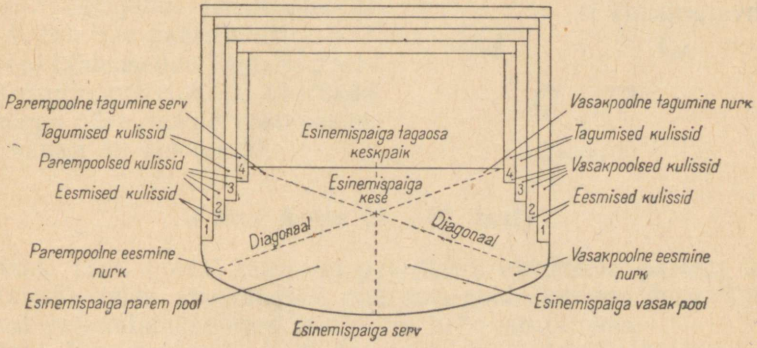

Joonis 1.

antud esineja seisukohast vaadatult. Tuleb osata esinemispaika planeerida (joonis 1).

Tantsukirjelduste joonistes sellist planeeringut välja ei joonistata, vaid seal esitatakse tantsijad (poissi tähistame märgiga ⋁ ja tüdrukut ◡. Märgi kinnine külg tähendab tantsija esipoolt) ja tantsujoonised ülaltvaates, kusjuures kujuteldavad pealtvaatajad asetsevad joonise alumise serva vastas.

Näiteks: Asendid ring- ja kodarjoonel (joonis 2).

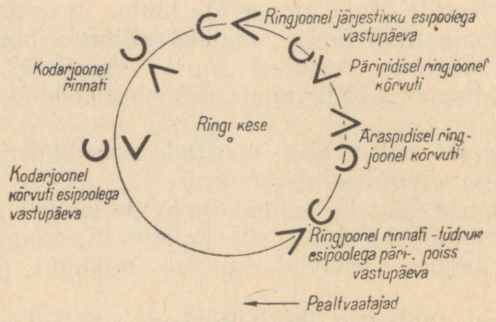

Joonis 2.

Et ühe või teise tegevuse kirjeldamine oleks selgem, on takt jagatud osadeks. Osade arvu taktis saame teada taktimõõdus näidatud murru lugejast. Erandiks on $^2/_4$ takt, kus tantsutehnilistel põhjustel on takt jagatud nelja ossa. Sageli ei kirjeldata kõiki taktiosasid. Näiteks neljaosaline takt võib olla kirjeldatud nii, et I osal tantsijad laskusid kükki, III osal tõusevad püsti. Niisugusel juhul jätkatakse takti II ja IV osa kestel takti eelnenud osal alustatud tegevust.

Kõigi muude kirjelduses esinevate terminite seletused on avaldatud varemilmunud tantsualastes väljaannetes, nagu Eesti Riikliku Kirjastuse väljaandel Tallinnas 1953. a. ilmunud U. Toomi «Eesti Rahvatantsud» jt.

TERETAMISTANTS

Tantsu lavastus Senta Otsalt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Tants on mõeldud lastele, kes alles hakkavad tantsu õppima.

Riietus: Eesti rahvarõivad või ühtlane riietus.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Kõnnisammud (2 sammu taktis).
2) Külgsamm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal külgsamm vasaku jalaga. Takti II osal paus. Takti III osal tuuakse parem jalg vasaku jala kõrvale. Takti IV osal paus.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.

Osavõtjaid: 4 segapaari või 8 tüdrukut. Tantsu võib esitada ka 8 paariga. Sel juhul tantsitakse II tuuri B osa uue paarilisega.

Alg- ja lähteasend: Tantsijad seisavad ringjoonel rinnati, tüdrukud esipoolega päri-, poisid vastupäeva. Käed vabalt all (joonis 3).

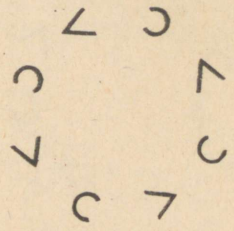

Joonis 3.

I tuur A osa (1.—16. takt)

1. takt. Takti I osal ulatavad paarilised üksteisele parema käe (teretavad), tehes samaaegselt paarilise poole kummarduse. Takti III osal vallandatakse käed, kusjuures keha sirutatakse.

2. takt. Korratakse 1. takti tegevust, kuid teretatakse vasaku käega.

3.—4. takt. Jäädes ringjoonel rinnati, liiguvad tantsijad, alustades parema jalaga, kolme kõnni- ja ühe lõppsammuga ringjoonel vastupäeva (poiss esipoolega, tüdruk seljaga liikumissuunas). Liikumise ajal on tantsijatel käed puusal, pea püsti ning vaade suunatud teineteisele.

5.—16. takt. Korratakse 1.—4. takti tegevust kolm korda.

I tuur B osa (17.—32. takt)

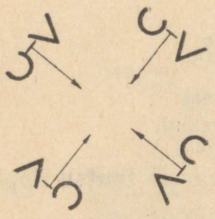

Joonis 4.

17.—18. takt. Pöördudes esipoolega ringi keskme poole, ühendavad paarilised sisekäed rippuvalt pihkseongus, vabakäed on puusal. Alustades vasaku jalaga, liiguvad kõik paarid kolme kõnni- ja ühe lõppsammuga ringi keskme poole. 18. takti viimasel osal moodustatakse päripidine sõõr (joonis 4) ja käed viiakse poolpüstvõttesse.

19. takt. Seistes ummisjalu, käed poolpüstvõttes, sooritatakse takti I osal kükk (kannad ei tõuse õhku). Takti III osal sirutatakse.

20. takt. Kordub 19. takti tegevus.

21.—24. takt. Alustades vasaku jalaga, liigutakse 8 kõnnisammuga sõõris päripäeva. Ühendatud käed sirutatakse küljele, mille tõttu sõõr suureneb.

25.—32. takt. Kordub 17.—24. takti tegevus.

II tuur A osa (1.—16. takt)

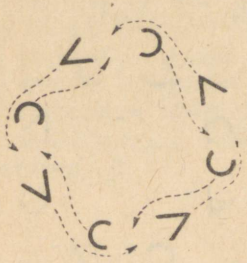

Joonis 5.

1.—2. takt. Kordub I tuuri A osa 1. ja 2. takti tegevus.

3.—4. takt. Alustades vasaku jalaga, liigutakse kolme kõnni- ja ühe lõppsammuga ringjoonel edasi järgmise paarilise juurde. Tüdrukud liiguvad päri-, poisid vastupäeva. Oma paarilisest möödutakse paremat kätt. Käed on all rippseisus (joonis 5).

5.—16. takt. 1.—4. takti tegevust korratakse kolm korda. 16. takti viimaseks osaks ollakse oma paarilisega ringjoonel rinnati.

II tuur B osa (17.—32. takt)

17.—18. takt. Ühendatakse käed kätes. Tüdrukud alustavad vasaku, poisid parema jalaga ja liiguvad kahe külgsammuga kodarjoont mööda ringi keskmest eemale (joonis 6).

19.—20. takt. Käed kätes, korratakse I tuuri B osa 19.—20. takti tegevust.

21.—24. takt. Alustatakse vasaku jalaga ja liigutakse 8 kõnnisammuga (pöörlemistelg läheb tantsijate vahelt läbi) 2 ringi päripäeva.

25.—32. takt. Kordub 17.—24. takti tegevus. Ainult nüüd alustab poiss liikumist vasaku ning tüdruk parema jalaga ja liigutakse tagasi ringi keskme poole. Pöördumine sooritatakse vastupäeva. 32. takti viimasel osal vallandatakse käed ning jäädakse seisma ringjoonele rinnati.

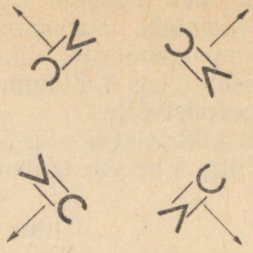

Joonis 6.

LASTETANTS

Tantsu lavastus Senta Otsalt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Tants on mõeldud lastele, kes alles hakkavad tantsu õppima. Oma lihtsa põhiliikumisega (kõnnisamm) on tants kergesti omandatav. Selles tantsus kohanevad lapsed lavaga, õpivad joonduma ja suhtlema paarilisega.

Riietus: Eesti rahvarõivad.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.

Osavõtjaid: Paaris arv segapaare (tantsu võivad esitada ka ainult tüdrukud). Käesolev kirjeldus on koostatud neljale segapaarile.

Algasend: Tantsijad seisavad kahes viirus (kummaski 2 paari), esipoolega teineteise poole, viirg A paremal, viirg B vasakul (joonis 7). Käed on vabalt all. Tüdruk seisab poisi paremal käel.

Lähteasend: Viirg A ühendab käed pihkseongus õlajoone kõrgusel poolpüstvõttes. Esimesel ja viimasel tantsijal on käsi puusal. Viirg B jääb algasendisse.

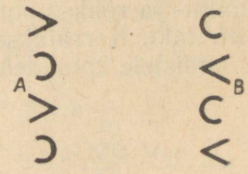

Joonis 7.

I tuur A osa (1.—8. takt kaks korda)

1.—4. takt. Alustades vasaku jalaga, liigub viirg A seitsme kõnni- ning ühe lõppsammuga viiru B poole. Igas taktis astutakse 2 sammu (takti I ja III osal). Lõppsammu ajal kallutab viirg A pea viirg B poole (kummardus).

5.—8. takt. Alustades vasaku jalaga, liigub viirg A seitsme kõnni- ning ühe lõppsammuga oma kohalt tagasi (liigutakse selg ees). Lõppsammu ajal kummardatakse viirg B poole. 1.—7. takti ajal seisab viirg B liikumatult paigal. 8. taktil ühendab viirg B käed poolpüstvõttes.

1.—8. takt teist korda. Viirg B kordab viirg A 1.—8. takti tegevust. Viirg A seisab tantsulise tegevuseta paigal.

I tuur B osa (9.—16. takt)

9. takt. Takti I osal pöörduvad paarilised viirgudes rinnati, sooritades samaaegselt ristplaksu. Takti II osal paus. Takti III osal ristplaks. Takti IV osal paus.

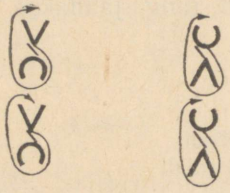

Joonis 8.

10. takt. Takti I osal ristplaks. Takti II osal ristplaks. Takti III osal ristplaks. Takti IV osal võtavad paarilised parema käevangu. Vasak käsi asetatakse puusale.

11.—12. takt. Alustades vasaku jalaga, kõnnitakse kolme kõnni- ja ühe lõppsammuga üks ring päripäeva (joonis 8).

13.—16. takt. Korratakse eelnevat (9.—12. takt) tegevust, ainult selle vahega, et võetakse vasak käevang ning pöördutakse vastupäeva. 16. takti viimaseks osaks jäävad viirud A ja B rinnati.

I tuur C osa (17.—24. takt)

17. takt. Alustades vasaku jalaga, liiguvad viirud kahe kõnnisammuga üksteise suunas.

18. takt. Alustades vasaku jalaga, sooritatakse 3 rõhksammu paigal (takti I, II ja III osal).

19.—20. takt. Korratakse eelnevate (17.—18.) taktide tegevust, ainult kõnni- ja rõhksamme alustatakse parema jalaga.

21.—24. takt. Korratakse 17.—20. takti tegevust ja taganetakse selg ees endistele kohtadele tagasi.

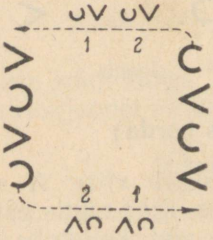

Joonis 9.

II tuur A osa (1.—8. takt kaks korda)

1.—4. takt. Ühendades käed viirgudes pihkseongus (esimesel ja viimasel tantsijal on käsi puusal), juhivad viiru A pealtvaatajate poolt esimene ning viiru B viimane tüdruk, alustades vasaku jalaga, oma viirud 8 kõnnisammuga esinemispaiga ees- ja taga-

serva, kus nad jäävad rinnati. Viirg A jääb pealtvaatajate poole seljaga, viirg B esipoolega. Paarid nummerdatakse vastavalt joonisele 9.

5.—8. takt. Alustades vasaku jalaga, liiguvad paarid number 1 seitsme kõnni- ja ühe lõppsammuga paaride number 2 poole, kes seisavad tantsulise tegevuseta paigal. Lõppsammu ajal kallutavad paaride number 1 tantsijad pead paaride number 2 poole.

1.—4. takt teist korda. Alustades vasaku jalaga, liiguvad paarid number 1 selg ees oma kohtadele tagasi, sooritades lõppsammu ajal jälle kummarduse vastasolevale paarile.

5.—8. takt teist korda. Paarid number 2 kordavad paaride number 1 II tuuri 5.—8. takti tegevust. 8. takti viimaseks osaks jäävad tantsijad asendisse, mis on näidatud joonisel 10.

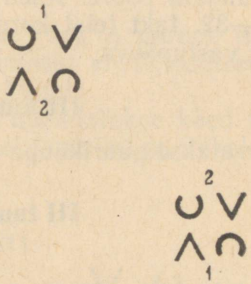

Joonis 10.

II tuur B osa (9.—16. takt)

9.—10. takt. Jäädes eelnevas tuuris võetud asendisse, korratakse I tuuri B osa 9.—10. takti tegevust.

11.—12. takt. Võetakse vastasoleva tantsija parem käevang, vaba käsi on puusal, ning vasaku jalaga alustades liigutakse kolme kõnni- ja ühe lõppsammuga üks ring päripäeva (joonis 11).

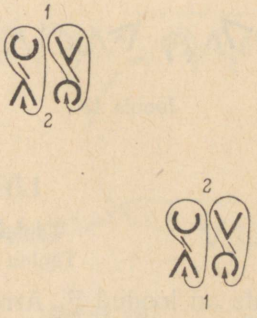

Joonis 11.

13.—16. takt. Kordub II tuuri B osa 9.—12. takti tegevus, vahe on vaid selles, et võetakse vasak käevang ja pöördutakse vastupäeva.

II tuur C osa (17.—24. takt)

17.—20. takt. Moodustatakse väikesed päripidised sõõrid, kummaski sõõris 4 tantsijat. Korrates I tuuri C osa samme (2 kõnnisammu ja 3 rõhksammu, tegevust korrata kaks korda), liiguvad sõõrid päripäeva.

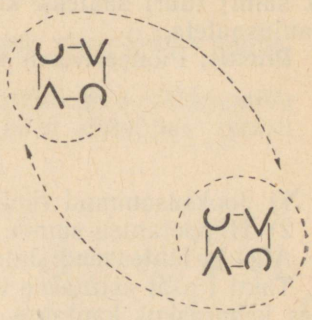

Joonis 12.

21.—24. takt. Korrates eelnevat sammude kombinatsiooni ning jätkates liikumist päripäeva, moodustatakse üks suur päripidine sõõr vastavalt joonisele 12.

III tuur A osa (25.—32. takt kaks korda)

25.—32. takt. Alustades vasaku jalaga, liigutakse suures sõõris 16 kõnnisammuga päripäeva. 16. sammul sooritatakse paremal jalal ülejala pööre. Käed on sirutatult ühendatud pihkseongus.

25.—32. takt teist korda. Liigutakse kuueteistkümne kõnnisammuga vastupäeva.

III tuur B osa (33.—40. takt)

Korratakse paarikaupa I tuuri B osa tegevust.

III tuur C osa (41.—48. takt)

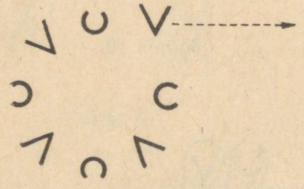

Joonis 13.

Liikudes I tuuri C osa sammudega (2 kõnnisammu ja 3 rõhksammu, tegevust korrata neli korda) ringjoonel vastupäeva, lahkuvad tantsijad lavalt vastavalt joonisele 13.

Märkus: Kõikide käevangude ajal on paariliste vaade suunatud teineteisele.

LÕKKEÕHTUTANTS

Tantsu lavastus Senta Otsalt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Tants on loodud E. Arro laulu «Lõkkeõhtu» (K. Korseni sõnad) järgi. Tantsus kujutatakse pioneeride lõkkeõhtut. Soovitav on tantsu esitada laulu saatel. Sellel juhul lauldakse I (1. salm) ja IV (2. ja 3. salm) tuuri saateks, kuna aga II ning III tuur tantsitakse ilma laulusaateta.

Riietus: Pioneerivorm või eesti rahvarõivad.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^3/_4$

1) Jooksusammud (kolm pöiajooksu sammu taktis).
2) Hüppetantsu samm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse vasaku jalaga poolpikk samm ette, kusjuures keharaskus kantakse vasakule jalale, samal ajal viiakse parem jalg luiskheitega vasakule. Takti II osal, hoides põlvest ja pöiast

sirutatud paremat jalga õhus, sooritatakse vasaku jala päkal väike hüpak edasi. Ülakeha kallutatakse paremale ning vaade on suunatud heitejala (parema) suunas. Takti III osal kordub eelneva taktiosa tegevus. Järgmist sammu alustatakse parema jalaga.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^3/_4$.

Osavõtjaid: 4 sega- või tütarlastepaari.

Algasend: Tantsijad seisavad kahes viirus. Viirg A parem- ning viirg B vasakpoolses esimeses kulissis. Kummaski viirus asetsevad kaks paari kõrvuti (tüdruk on poisi vasakul küljel).

Lähteasend: Neljataktilise eelmängu ajal ühendatakse käed rippuvalt pihkseongus. Viiru esimesel ja viimasel tantsijal on vabakäsi puusal.

I tuur A osa (1.—8. takt)

1.—7. takt. Alustades vasaku jalaga, liiguvad viirud 21 jooksusammuga, viirg A vastu- ning viirg B päripäeva, vastavalt joonisele 14. Viirg A liigub sisemisel ning viirg B välimisel ringjoonel.

8. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse 3 rõhksammu pöördega (takti igal veerandil üks rõhksamm), viirg A sooritab pöörde vastu-, viirg B päripäeva, nii et jäädakse esipoolega pealtvaatajate poole. Takti III osal ollakse esipoolega pealtvaatajate poole ühes viirus (tüdruk poisi paremal küljel) ning võetakse ahelvõte II (paremad käed peal).

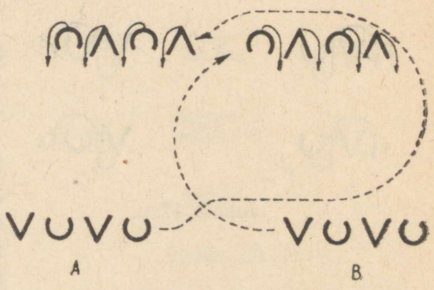

Joonis 14.

I tuur B osa (9.—16. takt)

9.—11. takt. Alustades vasaku jalaga, liigub viirg kolme hüppetantsu sammuga ette (pealtvaatajate suunas).

12. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse 3 rõhksammu paigal. Paarilised ühendavad omavahel käed ristvõttes (poisil parem käsi peal). Paarid nummerdatakse paremalt vasakule 1, 2, 3, 4.

13.—15. takt. Paarid number 1 ja 4 kordavad 9.—11. takti tegevust. Paarid 2 ja 3 liiguvad vasaku jalaga alustades kolme hüppetantsu sammuga diagonaalselt selg ees paaride 1 ja 4 selja taha (joo-

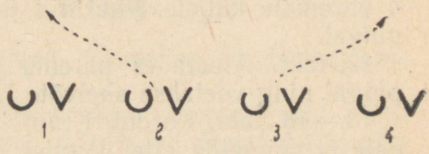

Joonis 15.

nis 15) (hüppetantsu sammuga taganedes astutakse esimene samm tagasi ja ka hüpakutega liigutakse tagasi).

16. takt. Paar number 2 on paari number 1 ning paar number 3 number 4 selja taga. Alustades parema jalaga, sooritatakse kolm rõhksammu paigal. Takti III osal vallandatakse ristvõte ning võetakse sirgete sisemiste kätega pihkseong (moodustatakse «värav»). Vabakäed on rippseisus.

II tuur A osa (1.—8. takt)

1.—2. takt. Alustades vasaku jalaga, liiguvad paaride 1 ja 2 poisid 6 jooksusammuga paarilisega ühendatud käe alt läbi paarilise selja tagant tema paremale küljele. 2. takti III osal ühendatakse sisemised käed uuesti (poisil vasak käsi, tüdrukul — parem). Paaride 3 ja 4 tüdrukud liiguvad paarilise ühendatud käte alt selja tagant tema vasakule küljele (joonis 16).

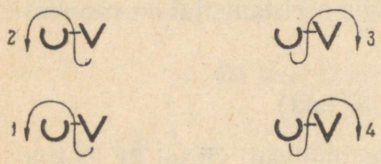

Joonis 16.

3.—4. takt. Kordub 1.—2. takti tegevus, ainult nüüd liiguvad paaride 1 ja 2 tüdrukud ning paaride 3 ja 4 poisid (joonis 17).

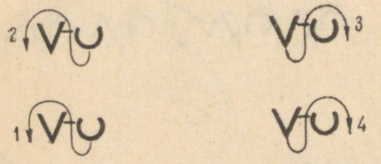

Joonis 17.

5.—8. takt. Analoogiliselt 1.—4. takti tegevusele liigutakse oma esialgsetele kohtadele tagasi. Paarides 1 ja 2 alustavad liikumist tüdrukud (tegelikult kordavad need paarid teiste paaride eelmise nelja takti tegevust). Paarides 3 ja 4 alustavad liikumist poisid. 8. takti III osal ollakse tagasi II tuuri lähteasendis.

II tuur B osa (9.—16. takt)

9.—11. takt. Võetakse ees ristvõte. Alustades vasaku jalaga, liiguvad paarid 2 ja 3 kolme hüppetantsu sammuga diagonaalselt ette, paar number 2 paari 1 vasakule küljele ning paar number 3 paari 4 paremale küljele. Paarid 1 ja 4 sooritavad hüppetantsu sammu paigal.

12. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse 3 rõhksammu paigal ning võetakse ahelvõte II.

13.—16. takt. Kordub I tuuri 9.—12. takti tegevus (kui esinemispaik ei võimalda etteliikumist, sooritatakse hüppetantsu sammud paigal).

III tuur A osa (1.—8. takt)

1.—4. takt. Viirg pooldub paaride 2 ja 3 vahekohas. Võetakse pihkseong. Alustades vasaku jalaga, viib paari number 1 tüdruk ringjoonel päri- ja paari number 4 poiss ringjoonel vastupäeva liikudes 12 jooksusammuga temale järgnevad tantsijad vastavalt joonisele 18. 4. takti III osal kohtuvad paari number 1 tüdruk ning paari number 4 poiss esinemispaiga tagaosas.

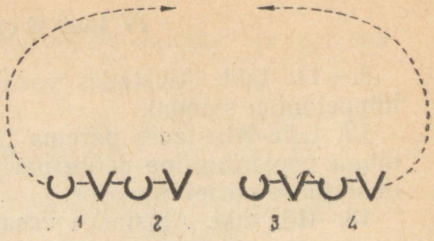

Joonis 18.

5.—6. takt. Juhttantsijad juhivad oma viirud pealtvaatajate suunas. 6. takti III osal jäävad viirud rinnati (joonis 19).

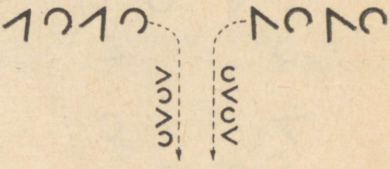
Joonis 19.

7.—8. takt. Käed ühendatakse vastasviiru tantsijaga pihkseongus. Iga tüdruk tõmbab uue paarilise 6 jooksusammuga enda järel ringjoonele. Tüdruk liigub selg ees (joonis 20). 8. takti III osal seistakse kodarjoonel rinnati, tüdrukud esipoolega, poisid seljaga keskme poole. Käed asetatakse puusale.

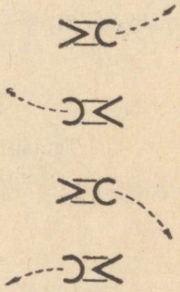
Joonis 20.

III tuur B osa (9.—16. takt)

9.—11. takt. Alustades vasaku jalaga, sooritatakse paigal 3 hüppetantsu sammu. Paarilised vaatavad üksteise poole.

12. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse 3 rõhksammu.

13.—15. takt. Kordub 9.—11. takti tegevus.

16. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse 3 rõhksammu. Poiss liigub rõhksammudega tüdruku vasakule küljele. Tema eest läbi minnes, 16. takti III osal, võetakse kodarjoonel vallasvõte. Paarid on ringjoonel esipoolega vastupäeva, vabakäed puusal.

IV tuur A osa (1.—8. takt)

1.—7. takt. Alustades vasaku jalaga, joostakse 21 jooksusammuga ringjoonel vastupäeva.

8. takt. Kolme jooksusammuga pöördutakse veerand ringi päripäeva ning moodustatakse äraspidine sõõr. Käed ühendatakse rippuvalt pihkseongus.

IV tuur B osa (9.—16. takt)

9.—11. takt. Alustades vasaku jalaga, sooritatakse paigal 3 hüppetantsu sammu.

12. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse kolme rõhksammuga pooleringiline pööre päripäeva (käed lastakse lahti). Moodustatakse päripidine sõõr.

13.—15. takt. Alustades vasaku jalaga, liigutakse kolme hüppetantsu sammuga ringi keskme poole (sõõr kitseneb).

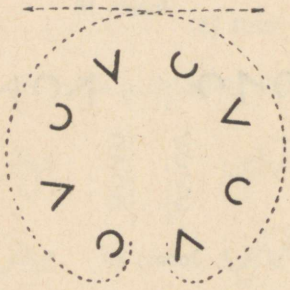

Joonis 21.

16. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse paigal 3 rõhksammu.

IV tuur C osa (1.—8. takt)

Sõõr pooldub eest ja tagant ning juhttantsijad juhivad kumbki oma rühma vastavalt joonisele 21 esinemispaigalt 24 jooksusammuga minema.

TERE, TIBUKENE!

Tantsu lavastus Helmi Tohvelmanilt
Tantsu kirjeldus Juhan Raudelt

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^3/_4$

1) Põiajooksu samm.

Igal takti osal sooritatakse üks põiajooksu samm päkal, s. o. 3 sammu taktis.

2) Labajala samm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm rõhutatult tervele tallale. Takti II osal tuuakse parem jalg pooleldi vasaku jala kõrvale. Takti III osal sooritatakse vasaku jalaga veel kord väike samm edasi.

Järgmine samm algab parema jalaga. Sammu sooritamisel tuleb jälgida, et kogu liikumine toimuks ilma külgkallutuseta ja üles-alla kiikumisteta kehast.

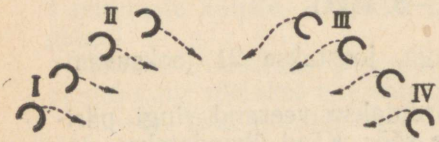

Joonis 22.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^3/_4$.

Osavõtjaid: 8 tüdrukut.

Lähteasend: Tantsijad asuvad neljakaupa vasakul ja paremal pool olevate kulisside taga (joonis 22). Käed on rippseisus.

Eelmäng. Alustades parema jalaga, käed rippasendis, joostakse eelmängu vältel pöiajooksu sammudega lavale poolringjoonele (joonis 23).

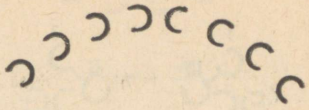

Joonis 23.

I tuur A osa (1.—4. takt kaks korda)

1.—4. takt kaks korda. Alustades parema jalaga, alustavad keskel vastamisi olevad tüdrukud kätlemist, andes esimesele parema, järgnevale vasaku käe tereseongus jne. Teised, kellega kätlemine veel ei toimu, sooritavad veidi edasi liikudes jooksusamme, kusjuures käed on rippasendis. 4. takti lõpuks on mõlema kolonni esimesed tüdrukud jõudnud kätlemisega kolonnide lõppu, kust 1.—4. takti kordamisel liigutakse jooksusammudega (käed rippasendis) lava ette keskele ja moodustatakse kätest kinni hoides päripidine sõõr (joonis 24).

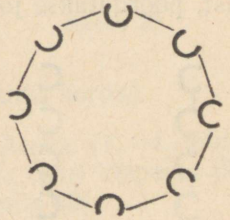

Joonis 24.

Kätlemisel tuleb iga käe andmist rõhutada, kallutades seejuures pead koos kehaga.

I tuur B osa (5.—12. takt kaks korda)

5.—8. takt. Alustades parema jalaga, liigub sõõr 12 jooksusammu päripäeva.

9.—10. takt. Käsi lahti laskmata sooritatakse paigal kaks labajala sammu, esimese sammuga pöördutakse paremale ja teisega vasakule.

11.—12. takt. Lastes kätest lahti, sooritavad kõik tantsijad 3 jooksusammuga paigal kolmveerandringilise pöörde paremale, jäädes äraspidiselt ringjoonele. 12. taktil sooritatakse 2 rõhksammu ja samaaegselt ühendatakse uuesti käed.

5.—8. takt teist korda. Alustades parema jalaga, liigub äraspidine sõõr 12 jooksusammu vastupäeva.

9.—10. takt teist korda. Kordub eelneva 9. ja 10. takti tegevus.

11.—12. takt teist korda. Järgnevalt moodustavad tüdrukud äraspidisest sõõrist omavahel paarid vastavalt tantsu lähteasendi numeratsioonile, joonisel 25 on I, II, III ja IV paaril ühendatud sisemised käed, välimised käed on vabalt all. I ja III paari nr. 1 tüdrukud, rebides vasaku käega nr. 2 tüdrukuid, liiguvad 3 jooksusammuga

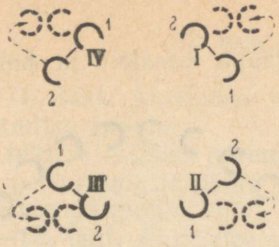

Joonis 25.

vastavalt joonisele 25, kus nad 12. taktil pöörduvad rinnati ning sooritavad paigal kaks rõhksammu ja vabastavad samaaegselt käed.

II ja IV paar sooritavad analoogilise tegevuse, ainult selle vahega, et siin rebivad nr. 2 tüdrukud parema käega nr. 1 tüdrukuid.

II tuur A osa (1.—4. takt kaks korda)

1.—4. takt. Paarilised ühendavad omavahel paremad käed tereseongus (vasakud rippseisus) (takt 1) ja, alustades parema jalaga 2. taktist, pöördutakse jooksusammudega paigal terve ring päripäeva. 4. takti lõpul vabastatakse paremad käed.

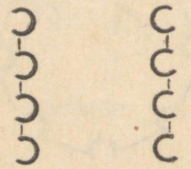

Joonis 26.

1.—4. takt teist korda. Nüüd ühendatakse 1. taktil vasakud käed ja, alustades vasaku jalaga, pöördutakse 9 jooksusammuga paigal vastupäeva nii, et 4. takti lõpuks jäävad kõik tantsijad kahte viirgu rinnati (joonis 26).

II tuur B osa (5.—12. takt kaks korda)

5.—6. takt. Mõlema viiru tüdrukud ühendavad käed poolpüstvõttes (õlajoone kõrgusel). Äärmistel tüdrukutel on vabad käed puusal. Alustades parema jalaga, liiguvad viirud 6 jooksusammuga üksteisele vastu.

7.—8. takt. Järgnevalt, alustades uuesti parema jalaga, liiguvad viirud selg ees 6 jooksusammuga algkohta tagasi.

9.—10. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse paigal ilma võtet vallandamata pöördega paremale ja vasakule 2 labajala sammu.

11.—12. takt. 11. taktil liiguvad mõlemad viirud poolpüstvõttes 3 jooksusammuga üksteisele vastu ja 12. taktil sooritatakse paigal 2 rõhksammu, ühtlasi vabastades käed poolpüstvõttest ning ühendades need nüüd vastasviiru tantsijaga (käed kätes) (joonis 27).

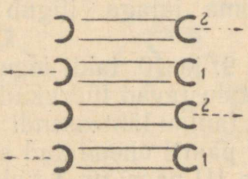

Joonis 27.

5.—6. takt teist korda. Alustades parema jalaga, paarid nr. 1 liiguvad 6 jooksusammuga paremale ja paarid nr. 2 samaaegselt vasakule, nagu näidatud joonisel 27.

7.—8. takt teist korda. Järgnevalt alustades uuesti parema jalaga,

paarid nr. 1 liiguvad 6 pikema jooksusammuga paaride nr. 2 joonele ja paarid nr. 2 paaride nr. 1 joonele, möödudes seejuures üksteisest paremalt poolt.

9.—10. takt teist korda. Alustatakse parema jalaga, käed kätes, sooritatakse paigal pöördega 2 labajala sammu paremale ja vasakule.

11.—12. takt teist korda. Lastes käest lahti, liiguvad tantsijad 11. taktil 3 jooksusammuga (alustades parema jalaga) poolringjoonele (joonis 28). 12. taktil sooritavad kõik paigal 2 rõhksammu.

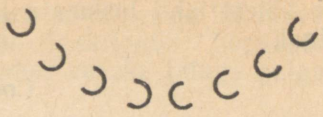

Joonis 28.

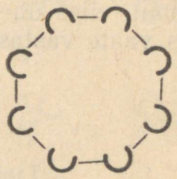

Joonis 29.

III tuur A osa (1.—4. takt kaks korda)

1.—4. takt kaks korda. Kordub I tuuri A osa (1.—4. takt) tegevus, ainult nüüd algab kätlemine lava ees ja tuuri lõppedes jäädakse äraspidisesse sõõri (käed ühendatud) (joonis 29).

III tuur B osa (5.—12. takt kaks korda)

5.—8. takt. Kordub I tuuri B osa tegevus, liikumine toimub nüüd parema jalaga alustades, vastupäeva.

9.—10. takt. Alustades parema jalaga, ilma kätest lahti laskmata, sooritatakse paigal pöördega paremale ja vasakule 2 labajala sammu.

11.—12. takt. Lastes kätest lahti, alustades parema jalaga, pöördutakse 3 jooksusammuga paremale (11. takt) nii, et jäädakse esipoolega ringi keskme poole. 12. taktil sooritatakse paigal 2 rõhksammu ja käed ühendatakse uuesti.

5.—8. takt teist korda. Alustades parema jalaga, kordub III tuuri B osa (5.—8. takt) tegevus. Nüüd liigutakse päripidises sõõris päripäeva.

9.—10. takt. Kätest lahti laskmata sooritatakse pöördega paremale ja vasakule 2 labajala sammu, seejuures ühtlasi selg ees taganedes.

11.—12. takt teist korda. Alustades parema jalaga, liigutakse 11. taktil 3 jooksusammuga ringi kes-

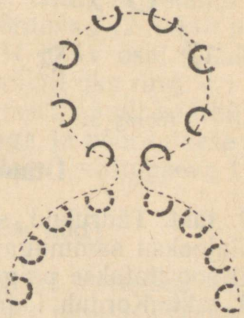

Joonis 30.

kele kätest lahti laskmata ja sooritatakse 12. taktil 2 rõhksammu paigal.

Coda (lõpetus):

13.—16. takt. Sõõri ees ja taga keskel olevad tüdrukud lasevad kätest lahti (teistel jäävad käed ühendatuks) ja jooksevad 9 jooksusammuga (13.—15. takt) vastavalt joonisele 30 poolringjoonele (esipoolega pealtvaatajate poole). 16. taktil sooritatakse paigal 2 rõhksammu, viies ühendatud käed samaaegselt poolpüstvõttesse ja suunates vaate vastastantsijate poole.

MALLEKE

Tantsu lavastus Helmi Tohvelmanilt
Tantsu kirjeldus Juhan Raudelt

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Põiajooksu samm (2 sammu taktis).
2) Hüpaksamm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal astutakse samm ette ja, kandnud keharaskuse sammu astunud jalale, sooritatakse III taktiosal kerge hüpak. Tagumine jalg libistatakse samal ajal mööda põrandat ette, kus see tõstetakse põlvest kõverdatult ette-üles. Ülestõstetud jala säär on tugijalaga rööbiti.

3) Käärhüpe.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal viiakse jalad hüppega käärasendisse, maandudes varvasseisu. Takti II osal tuuakse jalad kokku.

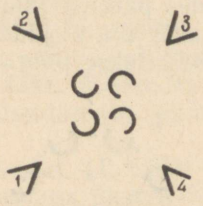

Joonis 31.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.
Osavõtjaid: 4 segapaari.
Lähteasend: Poisid asuvad algul lava neljas nurgas, käed puusal. Tüdrukud asuvad laval sõõris (käed ühendatud) esipoolega vastupäeva (joonis 31).

I tuur A osa (1.—8. takt)

1.—2. takt. Tüdrukud, alustades parema jalaga, liiguvad 1. taktil 4 põiajooksu sammuga ringis vastupäeva (käed ühendatud all). 2. taktil sooritatakse paigal 3 rõhksammu. Poisid seisavad paigal.
3.—4. takt. Kordub 1. ja 2. takti tegevus tüdrukutele. Poisid seisavad paigal.

5.—6. takt. Tüdrukud, alustades parema jalaga ja liikudes ringis vastupäeva, sooritavad 3 hüpaksammu (igas taktis 2 hüpaksammu) ning 6. takti III ja IV osal sooritatakse vasaku jalaga paigal üks rõhksamm.

Poisid, alustades samaaegselt parema jalaga, liiguvad 3 hüpaksammuga oma tüdruku juurde (käed puusal) ja 6. takti III ja IV osal sooritavad vasaku jalaga ühe rõhksammu.

7.—8. takt. Tüdrukud vallanduvad sõõrist ja ühendavad oma parema käe poisi vasaku käega, tüdruku vasak ning poisi parem käsi jäävad puusale. Mõlemad, alustades parema jalaga, liiguvad 6 pöiajooksu sammuga vastavalt joonisele 32, st. paar nr. 1 läheb nr. 4 kohale, nr. 2 läheb nr. 1 kohale jne. Liikumise lõppedes jäävad paarilised kodarjoonele rinnati (poisid ringi sees ja tüdrukud väljaspool) (joonis 33).

8. takti III ja IV osal sooritatakse parema jalaga üks rõhksamm, lastes samaaegselt kätest lahti ja asetades need puusale.

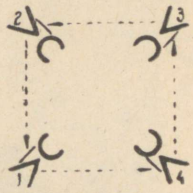

Joonis 32.

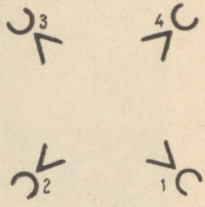

Joonis 33.

I tuur B osa (9.—16. takt)

9. takt. Takti I osal viivad mõlemad paarilised parema jala ette (käärhüpe), II osal tuuakse jalad kokku (kergelt kiikudes), III ja IV osal sooritatakse koosjalu hüpe paigal vetruvalt nii, et viimasel, s. o. IV osal jäädakse tervele tallale.

10. takt. Kordub 9. takti tegevus, ainult nüüd alustatakse vasaku jalaga.

11. ja 12. takt. Paarilised võtavad parema käevangu (vasakud puusal) (joonis 34) ja pöörduvad 11. taktil (alustades parema jalaga) 2 hüpaksammu päripäeva ja pöörduvad 12. taktil päripäeva edasi 2 pöiajooksu sammu ning takti III ja IV osal tuuakse jalad kokku. Selliselt sooritatakse kahe takti vältel üks ring.

13.—16. takt. Kordub 9.—12. takti tegevus, ainult käärhüpet alustatakse nüüd esimest korda vasaku jalaga ja pöördutakse vasakus käevangus (pöörlemine algab vasaku jalaga) vastupäeva 1 ring.

II tuur A osa (17.—24. takt)

17.—18. takt. Paarid ühendavad omavahel sisemised käed (välimised käed on puusal). Alustades parema jalaga, liiguvad paarid nr. 2 ja nr. 3 ning paarid nr. 1 ja nr. 4 üksteisele 4 pöiajooksu sam-

Joonis 34.

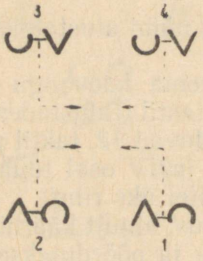

Joonis 35.

muga vastu (joonis 35) ja 18. taktil sooritatakse paigal 3 rõhksammu.

19.—20. takt. Kordub 1. ja 2. takti tegevus, ainult nüüd liiguvad vastamisi paarid nr. 1 ja nr. 2 ning paarid nr. 3 ja nr. 4, nagu näidatud joonisel 35.

21.—22. takt. Kätest lahti laskmata alustatakse parema jalaga (kõik paarid liiguvad selg ees tagasi) 3 hüpaksammu ja 22. takti III ja IV osal sooritatakse paigal üks rõhksamm.

23.—24. takt. Järgnevalt, alustades parema jalaga, liigutakse 6 pöiajooksu sammuga nii, et paar nr. 1 liigub paar nr. 4 kohale, paar nr. 2 nr. 1 kohale, nr. 3 nr. 2 kohale ja nr. 4 nr. 3 kohale (joo-

nis 36). 24. takti III ja IV osal tuuakse jalg juurde (lõppsamm). Paarid jäävad kodarjoonele rinnati (poisid seespool).

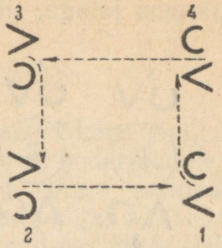

Joonis 36.

II tuur B osa (25.—32. takt)

25.—26. takt. Liikumist alustatakse parema jalaga (käed puusal). Poisid liiguvad ühe käärhüppe sammuga selg ees ringi keskme ja tüdrukud samaaegselt selg ees väljapoole (põhiliikumine sama, mis I tuuri B osa 9. ja 10. taktil).

27.—28. takt. Alustades parema jalaga, pöörates parema külje ette, mööduvad paarilised üksteisest vasakult poolt 27. taktil kahe hüpaksammuga ja teevad 28. taktil pöörde kahe pöiajooksu sammuga, III ja IV osal tuuakse jalg juurde, paarilised jäävad uuesti kodarjoonele rinnati (joonis 37).

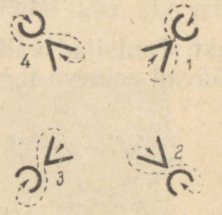

Joonis 37.

29.—32. takt. Kordub 25.—28. takti tegevus, ainult käärhüpet alustatakse vasaku jalaga, poisid taganevad ringist väljapoole selg ees ja tüdrukud ringi keskme poole selg ees, ning möödumine toimub nüüd paremalt poolt, pöördega vasakule. Liikumise lõppedes jäävad tantsijad kodarjoonele rinnati.

III tuur A osa (1.—8. takt)

1.—2. takt. Alustades parema jalaga, liiguvad paarid nr. 2 ja nr. 3 teineteisele 4 jooksusammuga vastu (1. takt) (joonis 38). Sisemised käed on ühendatud õlajoone kõrgusel, välimised on puusal. Sama tegevus toimub paaridel nr. 1 ja nr. 4. 2. taktil paarid, jõudnud rinnati, sooritavad paigal 3 rõhksammu (kerge ülakeha ettekallutusega).

Joonis 38.

3.—4. takt. Nüüd liiguvad sama võttega paarid nr. 3 ja nr. 4 ning paarid nr. 1 ja nr. 2 kokku 4 jooksusammuga (3. takt) nagu joonisel 38. 4. taktil sooritavad kõik paarid paigal 3 rõhksammu.

5.—6. takt. Paarid nr. 3 ja nr. 4 ning paarid nr. 1 ja nr. 2 moo-

dustavad omaette sõõrid (hoides kätest kinni) (joonis 39). Alustades parema jalaga, liigub I sõõr 3 hüpaksammuga vastu- ja II sõõr 3 hüpaksammuga päripäeva. 6. takti III ja IV osal sooritatakse vasaku jalaga parema juurde rõhksamm. Ringis liikudes pendeldatakse ühendatud käsi edasi-tagasi.

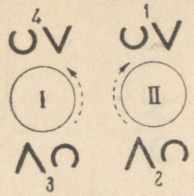

Joonis 39.

7.—8. takt. Alustades vasaku jalaga, jätkavad sõõrid 6 jooksusammuga endises suunas liikumist (käsi ei pendeldata) ja 8. takti III ja IV osal sooritatakse paigal vasaku jalaga parema juures rõhksamm. 5.—8. takti tegevusega sooritati täisringiline liikumine.

III tuur B osa (9.—16. takt)

9. takt. Tantsijad vallanduvad sõõrist ja asetavad käed puusale ning jäävad eelneva tegevuse lõppedes vastavalt joonisele 40. Kõik tantsijad alustavad vasaku jalaga käärhüpet, tehes samaaegselt veerand pööret vasakule (vasak jalg viiakse ette) (takti I osa). Takti II osal pannakse jalad kokku (kergelt vetrudes). Takti III osal sooritatakse koosjalu hüpe, sooritades samaaegselt veerandringilise pöörde paremale ja jäädes sellega algasendisse (9. takt).

Joonis 40.

10. takt. Kordub 9. takti tegevus, ainult käärhüpet alustatakse parema jala etteviimisega ja samaaegse veerandringilise pöördega paremale. Koosjalu hüppel pöördutakse algasendisse tagasi.

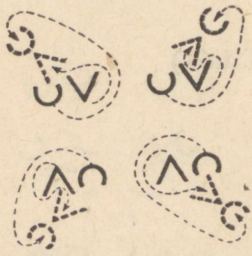
Joonis 41.

11.—12. takt. Alustades parema jalaga, liigutakse kaares paremale terve ring, sooritades selle tegevuse vältel 6 jooksusammu ning 12. takti III ja IV osal tuuakse parem jalg vasaku juurde.

13.—14. takt. Kordub 9.—10. takti tegevus. Ainult nüüd alustatakse käärhüpet parema jalaga pöördega paremale, st. järgnev tegevus toimub vastupidises järjekorras.

15.—16. takt. Alustades parema jalaga, liigutakse 6 jooksusammuga vastavalt joonisele 41. 16. takti III ja IV osal tuuakse parem jalg vasaku jala juurde. Jooksusammudega liikumisel on tüdruku

ülakeha kallutatud veidi ette küljele, püüdes poisi pilku tabada. Poiss samaaegselt nagu pageb tüdruku eest.

IV tuur A osa (17.—24. takt)

17.—18. takt. Paarilised ühendavad sisemised käed poolpüstvõttes, välimised käed on puusal, ja jäävad kõrvuti kodarjoonele. Alustades välimiste jalgadega, liiguvad paarid ringis vastupäeva 4 jooksusammu (1. takt) ja 18. taktil sooritavad paigal 3 rõhksammu, kallutades pead külgsuunas veidi välja ja vaadates üksteisele otsa.

19.—20. takt. Kordub 17.—18. takti tegevus, kusjuures alustatakse välimiste jalgadega.

21.—22. takt. Alustades välimiste jalgadega (sisemised käed on all rippseisus ühendatud, välimised käed on puusal), liigutakse ringis vastupäeva 3 hüpaksammu ja 22. takti III ja IV osal sooritatakse sisemiste jalgadega paigal rõhksamm. Hüpaksammudega liiklemisel pendelduvad ühendatud käed kaasa, enne taha, siis ette õla-

Joonis 42.

joone kõrgusele jne. (joonis 42). Rõhksammu ajal tulevad käed alla, liikudes veidi ette.

23.—24. takt. Alustades välimiste jalgadega, liiguvad paarid ringis 6 jooksusammu vastupäeva ja 24. takti III ja IV osal tuuakse sisemised jalad välimiste jalgade juurde. Tantsijad on nüüd paarikaupa kahes viirus esipoolega üksteise vastu.

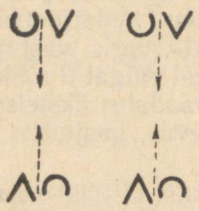

Joonis 43.

Joonis 44.

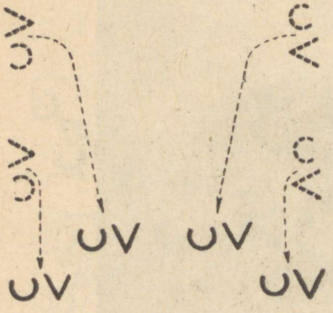

Joonis 45.

IV tuur B osa (25.—32. takt)

25.—26. takt. Paarilistel on ühendatud sisemised käed poolpüstvõttes, välimised käed aga puusal. Alustades välimiste jalgadega, liigutakse kahe käärhüppega paaride viisi vastamisi (joonis 43).

27.—28. takt. Nüüd lastakse sisemised käed lahti ja asetatakse puusale. Alustades välimiste jalgadega, liiguvad poisid kaares vasakule, tüdrukud aga 2 hüpaksammu ja 2 jooksusammuga paremale ning 28. takti III ja IV osal tuuakse välimine jalg sisemise jala juurde. Sellise liikumisega sooritatakse terveringiline tegevus, tulles oma kohale tagasi (joonis 44).

29.—30. takt. Kordub 25.—26. takti tegevus.

31.—32. takt. Alustades välisjalgadega, liigutakse vastavalt joonisele 45 kahe hüpaksammuga ja kahe jooksusammuga ette ühele joonele. 32. takti III ja IV osal sooritatakse välisjalaga paigal rõhksamm, kusjuures kõik tantsijad ühendavad käed viirus õlajoone kõrgusel ning paarilised suunavad vaate teineteisele.

SUVEÕHTUL

Tantsu lavastus Helmi Tohvelmanilt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Lavastajat on selle tantsu loomisel inspireerinud stseen Gustav Ernesaksa ooperist «Käsikäes». Selles stseenis laulavad lapsed:

Tulnud ilus õiteaeg,
algab kaunis suvi.
Iga päev meid ootamas
tuhat uudset huvi.
Ööbik laksutab,
kägu vastu tal
kukub: kukku!
Sinililledes, kullerkuppudes niit,
kukk ja kana las
oma õrrel tukub,
me ei lahku kaunil õhtul siit.
Killa-kõlla kõlinal
koju läheb kari,
kraavi pervel valmimas
punav maasikmari.
Mängime ja teeme tööd
suvepäevad pikad,
meie maal on lapsepõlv
kaunis, rõõmurikas.

(Ooperi libretist P. Rummo.)

See laul on ka käesoleva tantsu aluseks. Esinemispaigale tulevad lapsed oma hea sõbra laulutädiga. Nad paluvad, et tädi neile midagi laulaks. Laulu kirgas meloodia ja «ilus õiteaeg» sunnivad lapsi vallatledes tantsima. Kui kaunis on loodus nende ümber. Kas seal kukub kägu? Aga siin on lilled: kullerkupud, sinililled — neid on vaja noppida — nagu räägiksid lapsed. Tädi lõpetab laulu ja lapsed jooksevad teda tänama. Sellega lõpeb käesolev tants.

Märkus: Seda stseeni võib ka pikendada — lapsed paluvad, et tädi neile veel midagi laulaks. Tädi täidabki nende soovi, vaikselt kuulavad lapsed teda. Kui tädi aga lõpetab, tänavad lapsed kauni tantsuga (see võib olla kas H. Tohvelmani lavastatud «Tere, tibukene!», «Malleke» või mõni muu lastetants). Nii võime lavastada väikese vokaal-koreograafilise pildi.

Riietus: Eesti rahvarõivad. Kui neid pole võimalik saada, siis tüdrukutel kirjud kleidikesed, poistel tumedad lühikesed püksid, valged pluusid, põlvsukad. Laulutädil eesti rahvarõivad.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$, $^3/_4$

1. Hüplevpolka põhisamm. Taktimõõt $^2/_4$
(vt. sammu kirjeldust tantsu «Rannikul» juures).
2. Galopisamm. Taktimõõt $^2/_4$
(vt. sammu kirjeldust tantsu «Rannikul» juures).
3. Põiajooksu samm. Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti igal veerandil sooritatakse üks põiajooksu samm.

4. Vana voortantsu põhisamm. Taktimõõt $^3/_4$ (vt. sammu kirjeldust tantsu «Rannikul» juures).

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^8/_8$, $^9/_8$, $^2/_4$, $^3/_4$.

Osavõtjaid: 4 segapaari ja laulutädi.

Alg- ja lähteasend: Lapsed vabalt rühmitunult vasak- ja parempoolsetes kulissides, käed puusal. Laulutädi parempoolse rühma juures.

M ä r k u s: Lava parempoolses esimeses nurgas peaks laulutädi jaoks olema dekoratiivne kivi või känd, kuhu ta istub.

Eelmäng esinemispaigale tulekuks

(1.—4. takt)

1. takt. (Et tegevust kergem oleks kirjeldada, jagame takti kaheksandikeks.)

Takti I osal lapsed, alustades parema jalaga, astuvad poolpika sammu ette, samaaegselt hakkab vasak jalg parema suunas liikuma. Takti II osal viiakse vasak jalg kõverdatud põlvega ette üles, nii et vasaku jala säär on parema jalaga rööbiti ning põid ripub alla. Takti III osal sooritatakse paremal jalal hüpak. Takti IV osal vasaku jalaga põiajooksu samm ette. Takti V osal parema jalaga põiajooksu samm ette.

Esimesel viiel taktiosal hoiavad lapsed käed puusal (sõrmed on kõverdatud ja puusale toetuvad sõrmeseljad).

Takti VI osal vasaku jalaga põiajooksu samm ette, samaaegselt ristplaks rinna kõrgusel. Takti VII osal parema jalaga põiajooksu samm ette, samaaegselt ristplaks rinna kõrgusel. Takti VIII osal vasaku jalaga põiajooksu samm ette, samaaegselt ristplaks rinna kõrgusel. Põiajooksu ajal kerge ülakeha kallutus ette.

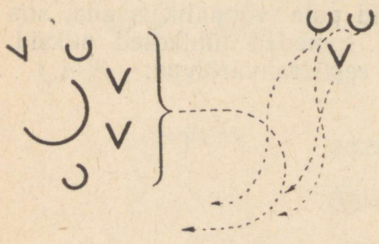

Joonis 46.

2.—3. takt. Kordub 1. takti tegevus. Selle liikumisega tulevad lapsed esinemispaigale. Laste asetus on täiesti vaba. Paremalt poolt tulev rühm lapsi juhib laulutädi lava parempoolsesse esimesse nurka, kus tädi istub. Vasakult tulev rühm võib alustada üks takt hiljem ning alles siis ühineda paremalt tulijatega (joonis 46).

4. takt. 9 põiajooksu sammuga liiguvad lapsed ringjoonele rinnati. Poisid esipoolega vastu-, tüdrukud päripäeva, käed puusal.

Joonis 47.

I tuur (5.—20. takt)

Taktimõõt $^2/_4$

5.—6. takt. Tantsijad ühendavad küünarliigesest kõverdatud paremad käed rinna kõrgusel (joonis 47), vasakud käed aga puusal, ning alustades parema jalaga, liiguvad kahe hüplevpolka sammuga järgmise paarilise juurde kodarjoonele rinnati. Selleks liiguvad poisid vastu- ning tüdrukud päripäeva (joonis 48). Seejuures vabastatakse teisel polkasammul käed, ning 6. takti viimasel osal ühendatakse uue paarilisega käed kätes. Poisid on nüüd seljaga, tüdrukud esipoolega ringi keskme poole.

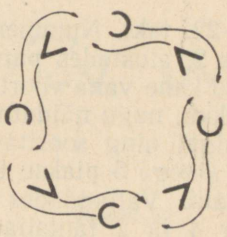

Joonis 48.

7.—8. takt. Alustades parema jalaga, pöördutatakse eelnevas tantsuvõttes paarikaupa kolmveerand ringi päripäeva (pöörlemis-

telg läheb tantsijate vahelt läbi) kahe galopi- ja ühe lõppsammuga. 8. takti viimaseks osaks jõuavad nad jälle ringjoonele rinnati.

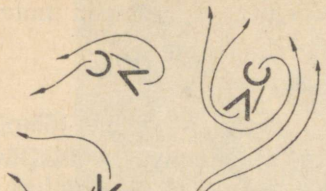

Joonis 49.

9.—16. takt. Kordub 5.—8. takti tegevus kaks korda, seejuures kohtutakse 11. taktil oma esialgse paarilisega.

17.—18. takt. Kordub 5.—6. takti tegevus, ainult et 18. taktil ei ühendata käsi kätes, vaid ulatatakse uuele paarilisele (see on esialgset paarilist kaasa lugedes neljas poiss või tüdruk) sisemine käsi (poisil parem, tüdrukul vasak), välimine käsi on puusal.

19.—20. takt. Alustades parema jalaga, liigutakse nelja põiajooksu ja kahe rõhksammuga kahele kaarele (joonis 49), seejuures paremal pool olevad paarid lihtsalt taganevad, kuna vasakpoolsete paaride poisid, taganedes päripäeva, tõmbavad oma paarilised kaasa. 20. takti viimasel osal on tantsijad kahel kaarel (joonis 50).

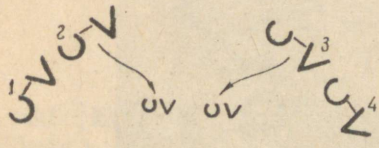

Joonis 50.

Märkus: 5.—12. taktil saadab laulutädi laste tantsu lauluga:

tulnud ilus õiteaeg,
algab kaunis suvi,
iga päev meid ootamas
tuhat uudset huvi.

II tuur (21.—44. takt)

Taktimõõt $^3/_4$

21.—22. takt. Nummerdame paarid mõtteliselt 1, 2, 3, 4. Paar number 2, alustades parema, ning paar number 3, vasaku jalaga, liiguvad kahe vana voortantsu sammuga eelnevas tantsuvõttes keskele kokku, nagu näidatud joonisel 50. Paarid number 1 ja 4 seisavad paigal ning sooritavad igal noodil rinna kõrgusel ühe ristplaksu (seega 5 plaksu taktis).

23. takt. Vallandades eelneva tantsuvõtte, sooritavad paaride number 4 ja 2 tantsijad parema ning paaride 1 ja 3 tantsijad vasaku jalaga kiikuva väljaaste ette. Selleks lõdvendavad nad takti I osal põlved ja viivad parema jala sammu võrra ette paremale, ühtlasi keharaskust paremale jalale kandes ning seda sirutades. Vasak jalg jääb ainult päkale toetuma. Paaride number 1 ja 3 tegevus on vastassuunaline — nad sooritavad väljaaste — kiikumise

Joonis 51.

vasaku jalaga. Nii kiiguvad paarid number 1 ja 2 omavahel ning 3 ja 4 omavahel üksteise poole. Samal ajal lüüakse takti I ja II osal kaks ristplaksu lõua kõrgusel (joonis 51).

24. takt. Takti I osal kannavad kõik tantsijad keharaskuse jalale, mis eelmisel taktil oli sirutatud taha (kiiguvad tagasi). Takti I ja II osal sooritatakse jälle kaks ristplaksu lõua kõrgusel. Takti I osal tuuakse eesolev jalg VI positsiooni. 23. ja 24. takti jooksul tantsijad nagu kuulataksid käo kukkumist.

25.—26. takt. Paarid number 1 ja 3, alustades vasaku jalaga, ning teised paarid parema jalaga, liiguvad kahe vana voortantsu sammuga vastavalt joonisele 52, s. t. paarid number 2 ja 3 liiguvad ette, paarid number 1 ja 4 aga keskele kokku. Paarilistel on sisemised käed ühendatud rippuvas pihkseongus, vabakäed aga puusal.

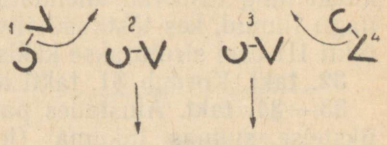

Joonis 52.

27. takt. Vabastades sisemised käed, laskuvad kõik tantsijad ummisjalu seistes takti I osal kükki ning sooritavad parema käega liigutuse, mis kujutab lille noppimist (joonis 53). Takti I osal võetakse nopitud lill vasakusse kätte ning sirututakse kükist.

Joonis 53.

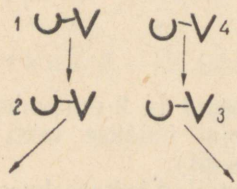

Joonis 54.

28. takt. Kordub 27. takti tegevus.

29.—30. takt. Alustades liikumist sama jalaga, mis 25. taktil, liigub paar number 2 parempoolse nurga suunas. Paar number 3 liigub vasakpoolse nurga suunas. Paarid number 1 ja 4 liiguvad pealtvaatajate suunas (joonis 54). Paariliste sisemised käed on ühendatud rippuvas pihkseongus, kuna välimised käed on puusal.

31. takt. Kõik tantsijad laskuvad takti I osal ummisjalu seistes kükki ning tõstavad ühendatud sisemised käed tagant kaares üles, nagu linnud, kes tõstavad tiiva, et pista selle alla pea (joonis 55), takti III osal sirututakse kükist.

32. takt. Kordub 31. takti tegevus.

33.—34. takt. Alustades parema jalaga, hakkavad kõik paarid üksteise suunas liikuma (joonis 56 punktiir-jooned). 34. taktiks jõuavad paremal kohakuti paarid number 1 ja 2 ning vasakul paarid number 3 ja 4.

35. takt. Ühendatakse käed pihkseongus ja moodustatakse 2 sõõri, nagu joonisel 56.

36. takt. Ühendatud käed viiakse takti I osal ette üles. Takti II osal tuuakse nad uuesti alla.

37.—38. takt. Parempoolne sõõr, alustades parema jalaga, liigub kahe vana voortantsu sammuga ringjoonel vastupäeva, kuna vasak-

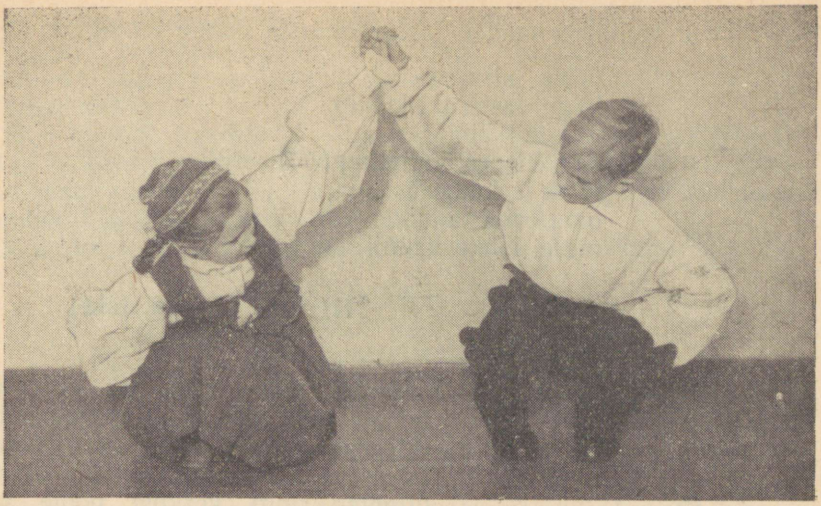

Joonis 55.

poolne sama liikumisega, alustades vasaku jalaga, liigub päripäeva.

39. takt. Kõik tantsijad laskuvad takti I osal, ummisjalu seistes, kükki ning tõstavad ühendatud käed tagant kaares üles. Takti III osal sirututakse kükist (seega korratakse sõõrides 31. takti tegevust).

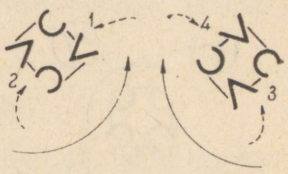

Joonis 56.

40. takt. Kordub 39. takti tegevus.

41.—42. takt. Jätkates liikumist kahe vana voortantsu sammuga, juhib paari number 3 poiss ning paari number 2 tüdruk temale järgnevat tantsijat ühisele suurele ringjoonele (joonis 57).

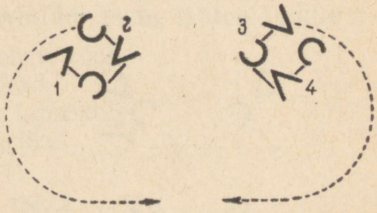

Joonis 57.

43. takt. Seistes ummisjalu, ühendatakse käed suures sõõris.

44. takt. Takti I osal astuvad poisid parema jalaga sammu ringi keskme poole, tüdrukud astuvad samuti parema jalaga väikese sammu tagasi ja käed asetatakse puusale. Takti II osal sooritavad poisid parema jala päkal pooleringilise pöörde päripäeva ning toovad vasaku jala parema kõrvale, jäädes ringjoonele äraspidiselt. Tüdrukud toovad vasaku jala parema kõrvale.

Märkus: II tuuris saadab laulutädi laste tantsu lauluga:

ööbik laksutab,
kägu vastu tal kukub
kuk-ku.
Sinililledes, kullerkuppudes niit,
kukk ja kana las
oma õrrel tukub,
me ei lahku kaunil õhtul siit.

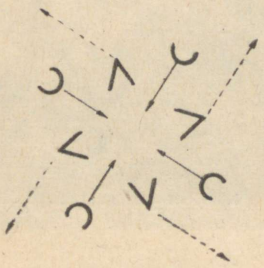

Joonis 58.

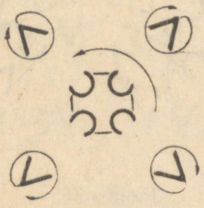

Joonis 59.

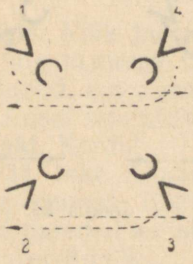

Joonis 60.

III tuur (5.—20. takt)
Taktimõõt $^2/_4$

5.—6. takt. Alustades parema jalaga, käed puusal, liiguvad poisid kahe hüplevpolka sammuga ringi keskmest eemale. Tüdrukud liiguvad ringi keskme poole ja moodustavad sõõri, ühendades käed pihkseongus (joonis 58).

7.—8. takt. Alustades parema jalaga, liiguvad tüdrukud ringjoonel nelja galopisammuga ühe ringi vastupäeva. Poisid pöörlevad kohapeal 8 põiajooksu sammuga 2 ringi päripäeva (joonis 59).

9.—10. takt. Alustades parema jalaga ning sooritades pooleringilise pöörde päripäeva, liiguvad paarilised kahe hüplevpolka sammuga üksteise suunas.

11.—12. takt. Paaride number 1 ja 2 tüdrukud ning 3 ja 4 poisid, alustades vasaku, ülejäänud aga parema jalaga, vahetavad paarid kolme galopi- ja ühe rõhksammuga kohad (joonis 60). Seejuures on poisid seljaga pealtvaatajate poole, tüdrukud aga esipoolega. Paaridel number 3 ja 4 on ühendatud paremad, ülejäänutel aga vasakud käed pihkseongus. Vabakäed on puusal.

13.—14. takt. Alustades parema jalaga, liiguvad poisid kahe hüplevpolka sammuga ringi keskme poole. Tüdrukud liiguvad ringi keskmest eemale.

15.—16. takt. Alustades parema jalaga, liiguvad poisid ringjoonel

nelja galopisammuga ühe ringi vastupäeva. Tüdrukud pöörlevad kohapeal 8 pöiajooksu sammuga 2 ringi päripäeva.

17.—18. takt. Paarilised liiguvad kahe hüplevpolka sammuga üksteise suunas.

19.—20. takt. Kordub 11.—12. takti tegevus, ainult osad on vahetatud — paarid number 3 ja 4 täidavad paaride number 1 ja 2 tegevust ning vastupidi. 20. taktiks jõutakse kahele kaarele: paarid number 1 ja 2 on paremal, ülejäänud vasakul.

Märkus: 5.—12. taktil saadab laulutädi laste tantsu lauluga:

killa-kõlla kõlinal
koju läheb kari,
kraavi pervel valmimas
punav maasikmari.

IV tuur (21.—44. takt)

Taktimõõt $^3/_4$

Kordub II tuuri 21.—44. takti tegevus, ainult 44. taktil jäädakse ringjoonel rinnati. Poisid esipoolega vastupäeva, tüdrukud päripäeva.

Märkus: Laulutädi saadab laste tantsu lauluga (sama, mis II tuuris).

V tuur (5.—12. takt)

Kordub I tuuri 5.—12. takti tegevus, ainult 12. taktil lõppsammu ajal pöörduvad kõik tantsijad paarikaupa kodarjoonele kõrvuti, esipoolega vastupäeva, ning asetavad välimised käed puusale ja ühendavad sisemised käed rippuvalt pihkseongus.

Märkus: 5.—12. taktil saadab laulutädi laste tantsu lauluga:

mängime ja teeme tööd
suvepäevad pikad,
meie maal on lapsepõlv
kaunis, rõõmurikas.

Coda (45.—52. takt)

45. takt. Takti I osal lapsed, alustades parema jalaga, astuvad poolpika sammu ette, samaaegselt hakkab vasak jalg parema suunas liikuma. Käed pendeldatakse ette. Takti II osal viiakse põlvest kõverdatud vasak jalg ette üles, nii et vasaku jala säär on parema jalaga rööbiti, pöid ripub alla. Samaaegselt sooritatakse paremal jalal hüpak.

Takti III ja IV osal kordub eelnevate taktiosade tegevus, kuid alustatakse vasaku jalaga. Käed pendeldatakse tagasi.

46. takt. Takti I osal pöiajooksu samm parema jalaga ette. Takti II osal pöiajooksu samm vasaku jalaga ette. Takti III ja IV osal hüpaksamm ette, alustades parema jalaga.

47.—50. takt. Korratakse 2 korda 45.—46. takti tegevust, liikudes ringjoonel vastupäeva.

51.—52. takt. Lapsed tulevad jooksusammudega tädi ümber ja lõpetavad vabas rühmituses tantsu. Mõned lapsed võivad istuda tädi kõrvale.

KIIGADI-KAAGADI

Tantsu lavastus Salme ja Ott Valgemäelt (eesti etnograafilise tantsu «Kiigadi-kaagadi» aineil)
Tantsu kirjeldus Ott Valgemäelt

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Hüpaksamm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse välimise jalaga samm ette päkale. Takti II osal sooritatakse välimisel jalal väike hüpe õhku. Samaaegselt tõstetakse põlvest kõverdatud sisemine jalg ette nii, et säär oleks tugijalaga rööbiti ja kand tugijala poole sääre kõrgusel. Pärast hüpet sooritatakse tugijalal väike alla-üles kiikumine. Takti III osal astutakse sisemise jalaga samm ette päkale. Takti IV osal sooritatakse sisemisel jalal väike hüpe õhku. Samaaegselt tõstetakse põlvest kõverdatud välimine jalg ette nii, et säär oleks tugijalaga rööbiti ja kand tugijala poole sääre kõrgusel. Pärast hüpet sooritatakse tugijalal väike alla-üles kiikumine. Hüpaksammudega paarikaupa pööreldes tõstab tüdruk põlvest kõverdatud jala ette ja poiss ette kõrvale.

2) I reinlenderi samm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse välimise jalaga samm päkale. Takti II osal astutakse sisemise jalaga samm välimise jala kõrvale päkale. Takti III osal astutakse välimise jalaga samm päkale. Takti IV osal sooritatakse välimisel jalal väike hüpe õhku. Samaaegselt tõstetakse põlvest kõverdatud sisemine jalg kõrvale nii, et säär oleks tugijalaga rööbiti. Ülakeha kallutatakse tõstetud jala poole. Vaade on suunatud tõstetud jala põlvele. Järgmisel taktil sooritatakse eespool-kirjeldatud tegevus, alustades liikumist sisemise jalaga.

3) II reinlenderi samm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse välimise jalaga samm külgsuunas päkale. Takti II osal astutakse sisemise jalaga samm välimise jala kõrvale

päkale. Takti III osal astutakse välimise jalaga samm külgsuunas päkale. Takti IV osal sooritatakse välimise jala päkal pooleringiline pööre välimise külje poole. Samaaegselt pöördega sirutatakse välimise jala pöida ja sisemine jalg tuuakse tugijala kõrvale õhku, kust ta edasi liigub järgmiseks sammuks. Järgmisel taktil sooritatakse eespoolkirjeldatud tegevus, alustades liikumist sisemise jalaga. Takti IV osal sooritatakse sisemisel jalal pöia sirutuse asemel hüpe õhku ning välimine jalg tõstetakse õhku nii, et säär oleks tugijalaga rööbiti.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.
Osavõtjaid: Vaba arv segapaare.
Algasend: Paarilised asetsevad kodarjoonel kõrvuti.
Lähteasend: Paarilised, jäädes kodarjoonel kõrvuti, võtavad sisemiste kätega käevangu. Välimised käed on puusal.

I tuur A osa (1.—8. takt)

1. takt. Tantsijad, alustades välimise jalaga, liiguvad kahe kõnnisammuga ringjoonel vastupäeva edasi.

2. takt. Poiss, kallutades ülakeha ette-vasakule, sooritab takti esimesel osal välimise jalaga kõnnisammu ette. Viies keharaskuse päkale, sooritab poiss takti II ja III osal pooleringilise pöörde vastupäeva ning asetab takti III osal parema jala vasaku kõrvale maha. Pöörde vältel sirutatakse ülakeha.

Tüdruk, alustades parema jalaga, liigub nelja jooksusammuga ümber poisi vastupäeva. Ülakeha on seejuures kallutatud ette-paremale (joonis 61).

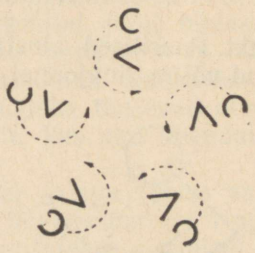

Joonis 61.

Takti lõpuks on paarilised kodarjoonel kõrvuti käevangus, tüdruk poisi paremal küljel, mõlemad esipoolega päripäeva.

3. takt. Tantsijad, alustades välimise jalaga, liiguvad kahe kõnnisammuga ringjoonel päripäeva.

4. takt. Poiss, kallutades ülakeha ette-vasakule, sooritab takti esimesel osal välimise jalaga kõnnisammu ette. Viies keharaskuse päkale, sooritab poiss takti II ja III osal pooleringilise pöörde vastupäeva ning asetab takti III osal parema jala vasaku kõrvale maha. Pöörde vältel sirutatakse ülakeha.

Tüdruk, alustades parema jalaga, liigub nelja jooksusammuga ümber poisi vastupäeva. Ülakeha on seejuures kallutatud ette-paremale.

Takti lõpuks on paarilised kodarjoonel kõrvuti käevangus, tüdruk poisi paremal küljel, mõlemad esipoolega vastupäeva.

5.—8. takt. Kordub kogu 1.—4. takti tegevus. Kaheksanda takti lõpul jäävad paarilised kodarjoonele rinnati, poiss seljaga ja tüdruk esipoolega ringi keskme poole. Paarilised võtavad valsivõtte.

I tuur B osa (9.—16. takt)

9. takt. Tantsijad, alustades välimise jalaga, sooritavad paarikaupa valsivõttes I reinlenderi sammuga pooleringilise pöörde vastupäeva. Poiss sooritab sammu paigal ja tüdruk liigub tema ümber vastupäeva.

10. takt. Tantsijad, alustades sisemise jalaga, sooritavad paarikaupa valsivõttes I reinlenderi sammuga pooleringilise pöörde päripäeva. Poiss sooritab sammu paigal ja tüdruk liigub tema ümber päripäeva.

11.—12. takt. Tantsijad, alustades välimise jalaga, pöörlevad paarikaupa valsivõttes nelja hüpaksammuga päripäeva kaks ringi, liikudes ringjoonel vastupäeva edasi.

13.—16. takt. Kordub kogu I tuuri B osa 9.—12. takti tegevus. Paarilised lõpetavad pöörlemise, jäädes esipoolega vastupäeva kodarjoonele kõrvuti, tüdruk poisi paremal küljel, ja võtavad vallasvõtte. Välimine käsi asetatakse puusale.

II tuur A osa (1.—8. takt)

1. takt. Paarilised, alustades välimise jalaga, liiguvad eespoolkirjeldatud võttes ringjoonel vastupäeva edasi (joonis 62).

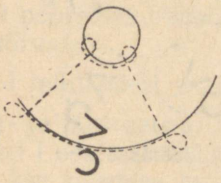

Joonis 62.

2. takt. Paarilised, püsides vallasvõttes, sooritavad välisjalaga alustades paigal kahe hüpaksammuga kolmveerandringilise pöörde päripäeva, lõpetades esipoolega ringi keskme poole, nagu näidatud joonisel 62.

3. takt. Paarilised, alustades välimise jalaga, liiguvad vallasvõttes kahe hüpaksammuga kodarjoont mööda ringi keskme poole (vt. joonis 62).

4. takt. Paarilised, püsides vallasvõttes, sooritavad välimise jalaga, alustades paigal kahe hüpaksammuga, kolmveerandringilise pöörde päripäeva. Pöörlemine lõpetatakse sisemisel väikesel ringjoonel nii, et paarilised on kodarjoonel kõrvuti, tüdruk poisi paremal küljel. Mõlemad on esipoolega päripäeva (joonis 62).

5. takt. Paarilised, alustades välimise jalaga, liiguvad vallasvõttes kahe hüpaksammuga sisemisel väikesel ringjoonel päripäeva.

6. takt. Paarilised, püsides vallasvõttes, sooritavad, välimise

jalaga alustades, paigal kahe hüpaksammuga kolmveerandringilise pöörde päripäeva. Kui pööre lõpetatud, on kõik seljaga ringi keskme poole.

7. takt. Paarilised, alustades välimise jalaga, liiguvad vallasvõttes kahe hüpaksammuga kodarjoont mööda väljapoole.

8. takt. Paarilised, püsides vallasvõttes, sooritavad välimise jalaga alustades paigal kahe hüpaksammuga kolmveerandringilise pöörde päripäeva. Pöörlemise lõpetanud, võtavad paarilised kodarjoonel olles valsivõtte.

II tuur B osa (9.—16. takt)

9.—16. takt. Kordub kogu I tuuri B osa 9.—16. takti tegevus. Tuuri lõpul asuvad paarilised kodarjoonel kõrvuti, esipoolega vastupäeva. Välimised käed on õla kõrgusel ja ühendatud sisemised käed taga all.

III tuur A osa (1.—8. takt)

1. takt. Alustades välimise jalaga, liiguvad paarilised kahe hüpaksammuga ringjoonel vastupäeva. Esimesel hüpaksammul pendeldatakse ühendatud sisemised käed ette õla kõrgusele ja välimised käed alla-taha.

2. takt. Takti I ja II osal sooritatakse välimisel jalal üks hüpaksamm, liikudes ringjoonel vastupäeva. Samaaegselt pendeldatakse ühendatud sisemised käed ette õla kõrgusele ja välimised käed alla-taha. Takti III ja IV osal sooritatakse sisemisel jalal hüpaksammuga pooleringiline pööre. Poiss pöördub päripäeva ja tüdruk vastupäeva. Pöörde ajal pendeldavad ühendatud sisemised käed alla, kus nad vabastatakse, ning pöörde lõpuks tõusevad ette õla kõrgusele. Välimised käed pendeldavad ette, kus nad ühendatakse ja jäävad pöörde lõpuks taha-alla.

3.—4. takt. Paarilised, alustades välimise jalaga (poiss vasaku ja tüdruk parema jalaga), liiguvad kolme hüpaksammuga ringjoonel päripäeva. Neljandal hüpaksammul sooritatakse sisemisel jalal pooleringiline pööre. Poiss pöördub vastupäeva ja tüdruk päripäeva. Esimesel hüpaksammul pendeldatakse ühendatud välimised käed ette ning sisemised käed alla-taha, järgmisel hüpaksammul vastupidi jne.

5.—8. takt. Kordub kogu III tuuri A osa 1.—4. takti tegevus. Viimase takti lõpuks jäävad paarilised kodarjoonele rinnati. Sirutatud sisemised käed on õla kõrgusel. Välimised käed on tõstetud sirgelt kõrvale-alla.

III tuur B osa (9.—16. takt)

9. takt. Paarilised liiguvad eespoolkirjeldatud võttes II reinlenderi sammuga ringjoonel vastupäeva, alustades välimise jalaga.

Takti IV osal sooritab poiss vastupäeva ja tüdruk päripäeva pöörde. Pööre toimub välimise jala päkal. Ühendatud sisemised käed viiakse pöörde ajal sirgelt alt läbi liikumissuunas õla kõrgusele ja välimised käed jäävad kõrvale alla.

10. takt. Paarilised, olles poolseljati, liiguvad sisemise jalaga alustades II reinlenderi sammuga ringjoonel vastupäeva. Takti IV osal sooritab poiss päripäeva ja tüdruk vastupäeva pöörde. Pööre toimub hüpakuga sisemisel jalal. Ühendatud sisemised käed langevad alla, ning paarilised võtavad kodarjoonel rinnati olles sulgvõtte.

11.—12. takt. Paarilised pöörlevad sulgvõttes kolme hüpaksammuga poolteist ringi päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva. 12. takti IV osal sooritatakse hüpaksamm paigal, kusjuures paarilised on kodarjoonel rinnati, tüdruk seljaga ja poiss esipoolega ringi keskme poole. Pöörlemise lõpetamisel ühendatakse sisemised käed kõrval õla kõrgusel. Välimised käed on tõstetud kõrvale-alla.

13.—16. takt. Kordub kogu III tuuri B osa 9.—12. takti tegevus, ainult seekord toimub liikumine ringjoonel päripäeva. Tantsu lõpetamisel seistakse kodarjoonel kõrvuti, esipoolega vastupäeva, kusjuures tüdruk on poisi paremal küljel.

SAVIKOJA POLKA

Tantsu lavastus Salme ja Ott Valgemäelt
Tantsu kirjeldus Ott Valgemäelt

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1. Päkalkõnd.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm ette päkale. Takti II osal astutakse parema jalaga samm ette päkale. Takti III ja IV osal sooritatakse sama tegevus, mis takti I ja II osal.

Kogu sammu vältel on jalad põlvedest veidi kõverdatud.

2. Varvasastak.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal viiakse vasak jalg ette-kõrvale varvasastakusse, ülakeha kallutatakse vasakule. Takti II osal on vasak jalg varvasastakus. Takti III osal tuuakse vasak jalg parema jala kõrvale, samaaegselt sirutatakse ülakeha. Takti IV osal seistakse paigal. Järgmisel taktil sooritatakse sama tegevus teise jalaga.

3. Hüplevpolka samm.

Sammu kirjeldust vaata tantsu «Rannikul» juures.

Taktimõõt $^2/_4$.
Osavõtjaid: Vaba arv segapaare.
Alg- ja lähteasend: Paarilised asuvad ringjoonel rinnati — poiss esipoolega vastu-, tüdruk päripäeva. Käed puusal.

I tuur (1.—16. takt)

1.—2. takt. Sooritatakse enne välimise ja siis sisemise jalaga varvasastak.
3.—4. takt. Kahe hüplevpolka sammuga sooritatakse paigal täisringiline pööre. Poiss pöördub vastupäeva ja tüdruk päripäeva.
5.—8. takt. Kordub 1.—4. takti tegevus.
9. takt. Paarilised võtavad valsivõtte. Alustades välimise jalaga, liigutakse kahe kõnnisammuga ringjoonel vastupäeva. Poiss liigub edaspidi, tüdruk tagaspidi.
10. takt. Alustades välimise jalaga, sooritatakse ühe hüplevpolka sammuga päripäeva pooleringiline pööre, liikudes ringjoonel vastupäeva.
11. takt. Alustades sisemise jalaga, liigutakse kahe päkalsammuga ringjoonel vastupäeva. Poiss liigub tagaspidi, tüdruk edaspidi.
12. takt. Alustades sisemise jalaga, sooritatakse ühe hüplevpolka sammuga päripäeva pooleringiline pööre, liikudes ringjoonel vastupäeva.
13.—16. takt. Kordub 9.—12. takti tegevus.

II tuur (1.—16. takt)

1.—8. takt. Paarilised asuvad ringjoonel järjestikku, esipoolega vastupäeva. Tüdruk on poisi ees. Mõlemal on käed puusal. Alustades vasaku jalaga, liigutakse päkalkõnniga vastupäeva. Viimasel taktil (8. takt) sooritab poiss päkalkõnni paigal ja tüdruk pöördub samaaegselt paigal päripäeva, jäädes oma paarilisega ringjoonel rinnati.
9. takt. Poiss sooritab takti I ja II osal kummarduse ja takti III ja IV osal sirutuse. Tüdruk asetab takti I ja II osal vasaku jala parema kanna taha päkale ja samaaegselt kõverdab paremat jalga põlvest. Sama takti III ja IV osal sirutatakse tugijalga ja asetatakse vasak jalg parema kõrvale maha.
10. takt. Paarilised liiguvad kahe kõnnisammuga kodarjoont mööda ringi keskme poole. Poiss alustab liikumist vasaku ja tüdruk parema jalaga.
11. takt. Paarilised sooritavad ühe kõnnisammu ja lõppsammu, lüües takti I ja III osal põikiplaksu.
12. takt. Paarilised ähvardavad üksteist kelmikalt parema käe sõrmega (joonis 63).

Joonis 63.

13. takt. Poiss sooritab takti I ja II osal kummarduse ja takti III ja IV osal sirutuse. Tüdruk asetab takti I ja II osal parema jala vasaku kanna taha päkale ja samaaegselt kõverdab vasakut jalga põlvest. Sama takti III ja IV osal sirutatakse tugijalga ja asetatakse parem jalg vasaku kõrvale maha.

14. takt. Paarilised liiguvad kahe kõnnisammuga kodarjoont mööda väljapoole. Poiss alustab parema ja tüdruk vasaku jalaga.

15. takt. Paarilised sooritavad ühe kõnni- ja ühe lõppsammu, lüües takti I ja III osal põikiplaksu.

16. takt. Paarilised ähvardavad üksteist kelmikalt parema käe sõrmega, nagu näidatud joonisel 63.

III tuur (1.—16. takt)

1. takt. Paarilised asuvad ringjoonel järjestikku, esipoolega vastupäeva. Tüdruk on poisi ees. Tantsides hüplevpolkat, liigutakse ringjoonel vastupäeva. Poiss alustab vasaku ja tüdruk parema jalaga. Takti I osal löövad mõlemad põikiplaksu, samaaegselt vaatab tüdruk üle vasaku õla tagasi poisi poole. Poiss kallutab ülakeha vasakule ja vaatab tüdrukule.

2. takt. Poiss, alustades parema, ja tüdruk vasaku jalaga, liiguvad ühe hüplevpolka sammuga ringjoonel vastupäeva. Takti I osal löövad mõlemad põikiplaksu, samaaegselt vaatab tüdruk üle parema õla tagasi poisi poole. Poiss kallutab ülakeha paremale ja vaatab tüdrukule.

3.—8. takt. 1. ja 2. takti tegevust korratakse veel kolm korda. Viimasel taktil (8. takt) paarilised plaksu ei löö, vaid asetavad käed puusale. Poiss tantsib viimasel taktil hüplevpolkat paigal. Tüdruk sooritab samaaegselt hüplevpolkaga pooleringilise pöörde päripäeva, jõudes oma paarilisega ringjoonel rinnati.

9. takt. Takti I ja II osal painutatakse ülakeha ette. Takti III ja IV osal sirutatakse ülakeha.

10. takt. Paarilised pöörduvad vasaku küljega teineteise poole ja löövad takti I ja II osal vasakud küünarnukid kergelt ja vallatlevalt kokku.

11. takt. Kordub 9. takti tegevus.

12. takt. Paarilised pöörduvad parema küljega teineteise poole ja löövad takti I ja III osal paremad küünarnukid kokku.

13.—16. takt. Kordub 9.—12. takti tegevus.

IV tuur (1.—16. takt)

1.—8. takt. Paariliste paremad käed on ühendatud üleval sangvõttes. Vasakud käed on puusal. Poiss, alustades vasaku jalaga, liigub ringjoonel vastupäeva hüplevpolka sammuga. Tüdruk, alustades samaaegselt parema jalaga, pöörleb ülestõstetud ühendatud käte all päripäeva hüplevpolka sammuga.

9.—16. takt. Paarilised võtavad sulgvõtte ja, pööreldes hüplevpolka sammuga päripäeva, liiguvad ringjoonel vastupäeva.

RANNIKUL

Tantsu lavastus Nadežda Taarnalt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Tants on lavastatud eesti rahvatantsu ainetel. Tantsus kujutatakse rannalapsi, kes ootavad merelt koju oma isa, vendi ja onusid. Kaua vaatavad nad asjatult, merelt ei ole aga kedagi tulemas. Kurbadena tahavad lapsed juba lahkuda, heidavad aga veel viimase pilgu rahututele lainetele, ja vaata, seal ju paistab midagi. Lapsed nagu hüüaksid: «See on kindlasti kodurahvas!» Rõõm paneb lapsed kepslema. Lehvitades merelt saabujaile, ruttavad lapsed koju, teatama rõõmsat uudist.

Eesti Riikliku Koreograafilise kooli pedagoog Nadežda Taarna pühendas tantsu «Rannikul» nimetatud kooli esimesele lennule. Tants on levinud ka teistesse liiduvabariikidesse ning võitnud populaarsuse. Tants «Rannikul» on lavastatud Gustav Ernesaksa tuntud tantsuviiside järgi ooperist «Tormide rand».

Riietus: Eesti rahvarõivad.

Taktimõõt $^3/_4$, $^2/_4$

1) Labajala samm. Taktimõõt $^3/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal astutakse vasaku jalaga poolpikk rõhksamm ette tallale, kandes keharaskuse vasakule jalale. Takti II osal tuuakse parem jalg vasaku juurde põia keskpaigaga vasaku jala kanna kohale ja asetatakse rõhuta tervele tallale. Keharaskus kantakse kohe paremale jalale. Takti III osal viiakse vasak jalg väikese sammu võrra ette ja asetatakse rõhuta tervele tallale koos keharaskuse ülekandmisega samale jalale, järgmine samm (takt) algab parema jalaga.

2) Vana voortantsu põhisamm. Taktimõõt $^3/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal, laskudes parema jala põlvest veidi alla, astutakse põlvest sirutatud vasaku jalaga pikk samm ette üle kanna tallale. Seejuures kantakse keharaskus vasakule jalale. Takti II osal tuuakse parem jalg vasaku juurde, põia keskpaigaga vasaku jala kanna kohale, ning tõustakse mõlemal jalal varvasseisu. Takti III osal astutakse vasaku jalaga veel väike samm ette. Jala mahaasetamisel laskutakse sellelt järsult alla (lõdvendatakse põlv). Järgmine samm (takt) algab parema jalaga.

Märkus: Takti II osal kallutatakse ülakeha sammu astuva jala suunas.

3) Hüpaksamm. Taktimõõt $^3/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal, alustades vasaku jalaga, astutakse poolpikk samm ette tallale, keharaskust vasakule jalale kandes. Takti II osal sooritatakse vasakul jalal kerge hüpak. Parem jalg libistatakse samal ajal mööda põrandat ette, kus see tõstetakse põlvest kõverdatult ette-üles. Tõstetud jala säär on tugijalaga rööbiti. Takti III osal viiakse eelmisel taktiosal alustatud tegevus lõpule. Järgmine samm (takt) algab parema jalaga.

4) Libliksamm. Taktimõõt $^3/_4$.

Algasend: Jalad VI positsioonis.

Lähteasend: Takti eelosal libistatakse sirutatud põlve ja põiaga vasak jalg mööda põrandat ette, veidi üles, samaaegselt vajutakse parema jala põlvest alla ning pöördutakse parema jala päkal umbes veerand ringi vasakule. Takti I osal asetatakse vasak jalg parema kõrvale päkale, seejuures sirutatakse tugijalga põlvest ja kantakse keharaskus vasakule jalale, mispuhul toimub veel väike tõus vasaku jala põlvest. Takti II osal tehakse parema jala päkal paigalsamm. Takti III osal tehakse vasaku jalaga samasugune paigalsamm, vajudes seejuures vasaku jala põlvest veidi alla ja lükates samaaegselt parema jala sirutatud põlve ja põiaga veidi ette üles. Üheaegselt pöördutakse vasaku jala päkal ligikaudu pool ringi paremale. Järgmise takti I osal asetatakse parem jalg vasaku

juurde päkale ja edasine tegevus on analoogiline esimeses taktis toimunud tegevusele.

Kui sooritatakse pööre vasakule, siis painutatakse ka ülakeha veidi vasakule, koos samaaegse peakallutusega vasakule. Kui pööre on paremale, sooritatakse ülakeha painutus ja peakallutus paremale.

5) Taganemissamm. Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal sooritatakse väike hüpak peaaegu paigal ja, jättes keharaskuse paremale jalale, viiakse seejuures vasak jalg järsult taha. Mõlemad jalad on tervel tallal. Takti II osal on paus. Takti III osal tuuakse parem jalg vasaku kõrvale V positsiooni. Keharaskus on mõlemal jalal. Takti IV osal on paus.

6) Galopisamm. Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis, põlved lõdvendatud. Takti I osal astutakse parema jalaga samm-külje suunas päkale, Keharaskus kantakse paremale jalale. Takti II osal, tuues vasaku jala läbi õhu parema kõrvale, lüüakse parem jalg välja uueks sammuks. Takti III ja IV osal kordub takti I ja II osa tegevus.

7) Kand-hüpaksamm. Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I ja II osal, sooritades vasakul jalal väikese hüpaku, viiakse parem jalg otse ette kannale, varbaid tugevasti üles surudes (joonis 64). Takti III ja IV osal, sooritades vasakul jalal väikese hüpaku, viiakse parem jalg kõverdatud põlvega ning rippuva jalalabaga taha, mõlema jala põlved on peaaegu koos (joonis 65).

8) Hüplevpolka samm. Taktimõõt $^2/_4$.

Joonis 64.

Joonis 65.

Alg- ja lähteasend: VI positsioon. Takti I osal sooritatakse vasaku jala päkal väike hüpak mööda maad edasi. Samaaegselt viiakse parem jalg poolpika sammu võrra ette ja asetatakse veidi hiljem, pärast vasakul jalal sooritatud hüpakut, päkale koos keharaskuse samaaegse ülekandmisega paremale jalale. Takti II osal tuuakse vasak jalg parema jala juurde põia keskpaigaga vasaku jala kanna kohale ja asetatakse päkale. Keharaskus kantakse vasakule jalale. Takti III osal astutakse parema jala päkal veel väike samm ette, keharaskuse samaaegse ülekandmisega paremale jalale. Takti IV osal, seistes parema jala päkal, tuuakse vasak jalg uue sammu astumiseks parema kõrvale.

Hüplevpolka juures toimub kerge vetrumine püsttelje suunas, mida sooritatakse nii põiast kui põlvest.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^3/_4$, $^2/_4$

Osavõtjaid: 6 tüdrukut.

Algasend: Tantsijad seisavad vasakus esimeses kulissis kolonnis.

Lähteasend: Ühendatakse käed rippuvas pihkseongus. Esimesel ja viimasel tantsijal on käed puusal (sõrmed kõverdatud, puusale toetuvad sõrmeseljad).

I tuur (1.—8. takt kaks korda)

1.—2. takt. Alustades vasaku jalaga, liiguvad tantsijad kahe labajala sammuga paralleelselt esinemispaiga servaga.

3.—4. takt. Jätkatakse liikumist ringjoonel päripäeva (joonis 66) kahe vana voortantsu sammuga.

5.—7. takt. Jätkates liikumist ringjoonel päripäeva, sooritatakse kolm hüpaksammu.

8. takt. Takti I osal rõhksamm parema jalaga. Takti II osal rõhksamm vasaku jalaga. Takti III osal paus.

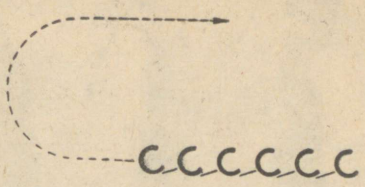

Joonis 66.

1.—8. takt teist korda. Kordub 1.—8. takti tegevus, kuid alustatakse parema jalaga. 8. taktil pöördutakse rõhksammudega esipoolega pealtvaatajate poole. Käed on ühendatud rippuvalt pihkseongus.

II tuur (9.—16. takt kaks korda)

9.—10. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse kaks libliksammu (vaadatakse merele).

11. takt. Takti I osal liigub kogu viirg frontaalselt mööda diagonaali paremale, astudes parema jalaga sammu ette paremale. Takti II osal sooritatakse vasaku jalaga samm ette paremale, samaaegselt hakkab parem jalg libisema tagant vasaku jala poole. Takti III osal sooritatakse hüpak vasakul jalal, samaaegselt tõstetakse parem jalg ette õhku nii, et parema jala säär on rööbiti vasakuga (tantsijad liiguvad ootusrikkalt ettepoole, pilk suunatud kaugusse).

12. takt. Takti I osal sooritatakse parema jalaga ülekannasamm ette-paremale, laskudes vasaku jala põlvest alla. Takti II osal tuuakse vasak jalg parema kõrvale, tõustes samaaegselt mõlemal jalal varvastele, põlvi sirutades. Takti III osal langetakse taldadel.

13.—16. takt. Kordub 9.—12. takti tegevus. Alustatakse vasaku jalaga ja liigutakse vasaku esimese kulissi suunas.

9. takt teist korda. Sooritatakse järsk pooleringiline pööre päripäeva, parem jalg viiakse sammuks ette. Iga tüdruku parem käsi on eesolija paremal õlal, vasak käsi aga vabalt all. Vaade on suunatud üle parema õla alla. Ollakse peaaegu seljaga pealtvaatajate poole (joonis 67).

10.—13. takt teist korda. Liigutakse nelja sammuga eelnevas tantsuvõttes tagalava suunas. (Samm iga takti I osal) (joonis 68). Tüdrukud on kurvad, et nad merel midagi ei märganud.

14. takt teist korda. Sooritatakse järsk pööre parema jala päkal, vasak jalg jääb sirutatult ette. Käed vallandatakse eelnevast tantsuvõttest.

15. takt teist korda. Alustades vasaku jalaga, joostakse kolme jooksusammuga pealtvaatajate suunas.

16. takt teist korda. Takti I osal sooritatakse rõhksamm parema

TRÜ Raamatukogu

Joonis 67.

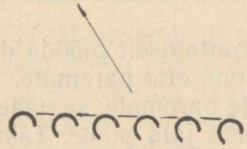

Joonis 68.

jalaga, takti II osal aga rõhksamm vasaku jalaga parema kõrval. Samaaegselt tõstetakse parem käsi üles ja lehvitatakse sellega merelt tulijaile.

III tuur (17.—24. takt kaks korda)

17. takt. Võetakse poolpüstvõte, otsmistel tantsijatel on vaba käsi puusal. Takti I ja II osal sooritatakse vasaku jalaga samm vasakule küljele, samaaegselt heidetakse parem jalg luiskheitega risti üle vasaku jala, seda ühtlasi põlvest ja põiast sirutades. Takti III ja IV osal tõustakse vasakul jalal varvasseisu, parem jalg püsib luiskheitega võetud asendis.

18. takt. Takti I osal astutakse parema jalaga samm paremale küljele. Takti III osal sooritatakse vasaku jalaga rõhklöök parema jala kõrval, seejuures laskutakse mõlema jala põlvest veidi alla.

19.—20. takt. Kordub 17.—18. takti tegevus.

21. takt. Sooritatakse taganemissamm.

22. takt. Takti I osal sooritatakse samm vasaku jalaga otse tagasi. Takti III osal tuuakse parem jalg vasaku kõrvale.

23.—24. takt. Kordub 21.—22. takti tegevus, kusjuures viiakse parem jalg taganemissammuga tahapoole.

17. takt teist korda. Viirg pooldub keskel. Keskmised tüdrukud asetavad vabakäed puusale. Parempoolsed tüdrukud, alustades

parema jalaga, liiguvad paremale. Vasakpoolsed tüdrukud, alustades vasaku jalaga, liiguvad kahe galopisammuga vasakule (joonis 69).

18. takt teist korda. Takti I osal astuvad parempoolsed tantsijad parema jalaga sammu paremale, vasakpoolsed aga vasaku jalaga küljele. Takti III osal asetavad parempoolsed tantsijad parema, vasakpoolsed aga vasaku jala risti üle tugijala (seda põlvest lõdvendades) kannale, varbaid tugevasti üles surudes, vaade on suunatud jalale.

Joonis 69.

19.—20. takt teist korda. Kordub 17. ja 18. takti (teist korda) tegevus, ainult osad on nüüd vahetatud — viirud liiguvad jälle üksteise suunas. Vasakpoolne viirg asetab nüüd kannale vasaku, parempoolne — parema jala.

21.—24. takt teist korda. Kordub 17.—20. takti (teist korda) tegevus.

IV tuur (25.—32. takt kaks korda)

25. takt. Kaks keskmist tüdrukut ühendavad käed ning moodustavad «värava». Parempoolsed tüdrukud, alustades parema, vasakpoolsed vasaku jalaga, sooritavad ühe kand-hüpaksammu. Otsmised tüdrukud, käsi vallandamata, hakkavad liikuma teisi endi järel vedades, et läbida «väravat» (joonis 70).

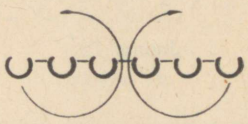

Joonis 70.

26. takt. Otsmised tantsijad jätkavad hüplevpolka sammuga värava poole liikumist.

27.—28. takt. Vastavalt joonisele 70 läbivad otsmised tüdrukud «värava» ühe kand-hüpaku ja ühe hüplevpolka sammuga. «Värava» moodustanud keskmised tüdrukud sooritavad samad liigutused kohalt liikumata.

29.—30. takt. Ühe kand-hüpaku ja ühe hüplevpolka sammuga läbivad järgmised tüdrukud «värava».

31.—32. takt. Ühe kand-hüpaku ja ühe hüplevpolka sammuga sooritavad «värava» moodustanud tüdrukud pöörde ühendatud käte all. 32. taktil ei soorita ülejäänud tüdrukud hüplevpolkat, vaid kaks ummisjalu hüpet üles.

25.—32. takt teist korda. Kordub 25.—32. takti tegevus. Tüdrukud läbivad jälle «värava». 32. taktil võtavad tüdrukud järgmise asendi: keskmised tantsijad võtavad paremkäevangu ning sirutavad oma vasakud käed küljele. Kummagi juhttantsija vasakust käest võtavad 2 temapoolset tüdrukut oma parema käega kinni, asetades vasaku käe puusale (joonised 71 ja 72).

Joonis 71.

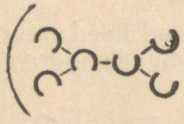

Joonis 72.

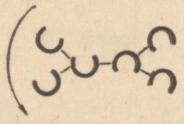

Joonis 73.

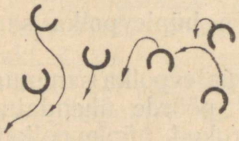

Joonis 74.

V tuur (17.—24. takt kaks korda)

17.—24. takt. Alustades parema jalaga, liiguvad tüdrukud eelnevas tantsuvõttes 8 hüplevpolka sammuga ühe ringi päripäeva. 24. taktil sooritavad kõik tüdrukud käte võtet vallandades hüplevpolka sammuga pooleringilise pöörde päripäeva. Keskmistel tüdrukutel on nüüd vasak käevang ning ülejäänud hoiavad nende paremalest kätest vasaku käega kinni. Parem käsi on puusal (joonis 73).

17.—23. takt teist korda. Tüdrukud liiguvad 7 hüplevpolka sammuga eelnevas tantsuvõttes ühe ringi vastupäeva.

24. takt teist korda. Ühe hüplevpolka sammuga liiguvad tüdrukud diagonaalile, vastavalt joonisele 74.

VI tuur (25.—32. takt)

25. takt. Olles diagonaalil, käed puusal, astuvad tüdrukud takti I osal parema jalaga sammu tagasi, takti III osal asetatakse sirutatud põlvega vasak jalg ette risti üle parema jala kannale (joonis

Joonis 75.

75), samaaegselt paremat jalga põlvest lõdvendades. Vaade on suunatud etteasetatud jalale.

26. takt. Jätkates endiselt liikumist esinemispaigalt ära, vastavalt

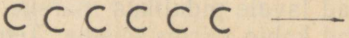

Joonis 76.

Joonis 77.

joonisele 76, astuvad tüdrukud takti I osal vasaku jalaga sammu tagasi. Takti III osal asetatakse sirutatud põlvega parem jalg ette risti üle vasaku jala kannale, samaaegselt vasakut jalga põlvest lõdvendades. Vaade on suunatud etteasetatud jalale.

27. takt. Takti I osal sooritatakse parema jalaga samm taha, takti III osal aga vasakul jalal samm taha.

28. takt. Viies käed puusalt alla, sooritatakse takti I ja II osal vasaku jala päkal täisringiline pööre vastupäeva, samaaegselt tuuakse parem jalg vasaku kõrvale. Mõlemad jalad on põlvest sirutatud. Takti III osal laskutakse ummisjalu taldadele ja lõdvendatakse põlved, samaaegselt tõstetakse parem käsi ning lehvitatakse sellega (joonis 77). Osa tantsijaid on sellega juba esinemispaigalt lahkunud.

29.—32. takt. Korrates 25.—28. takti tegevust, lahkuvad kõik tantsijad lavalt.

KOOLIPIDU

Tantsu lavastus Nadežda Taarnalt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Kes lastest ei armastaks koolipidu, lõbus muusika otse sunnib tantsima. Käesolev lavastus kujutabki üht koolipidu. Lapsed tulevad lavale pidulikus marsis. Teinud paar tiiru ümber saali, jäävad nad kahte viirgu seisma. Tehakse eeskujulik kummardus, ja poisid viivad tüdrukud valsile. Tüdrukud imetlevad poiste madrusevormi kaunidust — on ju need poisid külla tulnud naabruses asuvast nahhiimovlaste koolist. Tüdrukud on korrektsetes koolikleitides, ees lumivalged põlled. Lapsed tantsivad valssi. Siis aga jõuab kätte lahkumise aeg. Paarilised tänavad kummardusega lõbusa piduõhtu eest. Kõige suurema sõpruse on aga sõlminud kõige pisem poiss ja tüdruk — kaua raputavad nad lahkumistervituseks käsi, siis aga lahkuvad nad entusiastliku marsiga. Tants on lavastatud Isaak Dunajevski muusika järgi («Rõõmus tuul», «Koolivalss» ja «Sportlaste marss»). Tantsu esitasid suure menuga Eesti Riikliku Koreograafilise kooli nooremate klasside õpilased kooli II lennu lõpukontserdil 1954. a. juunis. Tantsus võib rakendada ka lastekoori, kes saadab tantsu keskmist osa, lauldes «Koolivalssi».

Riietus: Kui puudub võimalus tantsijaid riietada ülalkirjeldatud riietusse (madruse- ja koolivorm), võib esineda ka pioneerivormis.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^4/_4$ ja $^3/_4$

1) Marsisamm. Taktimõõt $^4/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Igal taktiosal sooritatakse üks marsisamm. Samm sooritatakse

Joonis 78.

sirutatud põlve ja põiaga. Kõigepealt asetatakse maha varbad, ja alles siis kantakse keharaskus sammu sooritanud jala tervele tallale. Seega sooritatakse taktis kokku neli sammu.

2) Valsisamm. Taktimõõt $^3/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad III positsioonis, parem jalg ees.

Takti I osal sooritatakse parema jalaga (jalg on põlvest ja põiast sirutatud) poolpikk päkalsamm ette, samaaegselt laskutakse vasaku jala põlvest tugevasti alla, põlve lõdvendades). Ülakeha kallutatakse tugevasti paremale. Takti II osal tuuakse vasak jalg päkalsammuga paremast jalast mööda. Ülakeha sirutatakse kallutusest. Takti III osal sooritatakse parema jalaga väike samm ette. Järgmine samm (takt) algab vasaku jalaga.

3) Tüdruku reveranss ja pööre lahkumisel. Taktimõõt $^4/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad on VI positsioonis, kätega tõmmatakse kleit laiali.

Takti I osal sooritatakse vasaku jalaga samm küljele. Takti II osal viiakse parem jalg kõverdatud põlvega vasaku jala taha ja asetatakse nii, et ta toetuks varvastele maha. Samaaegselt laskutakse vasaku jalaga põlvest alla ning sooritatakse ülakeha painutus ette. Mõlema jala põlved on suunatud küljele (joonis 78). Takti III osal, sooritades vasaku jala päkal pooleringilise pöörde vastu-

Joonis 79.

päeva, viiakse parem jalg uueks sammuks küljele. (Nüüd ollakse seljaga selles suunas, kuhu eelmisel taktil sooritati reveranss). Takti IV osal tuuakse vasak jalg parema kõrvale VI positsiooni.

4) Poiste kummardus ja pööre lahkumisel. Taktimõõt $^4/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis, käed rippseisus.

Takti I osal sooritatakse parema jalaga samm küljele. Takti II osal tuuakse vasak jalg parema kõrvale VI positsiooni, samaaegselt sooritatakse ülakeha painutus ette (kummardus tüdrukule). Takti III osal, sooritades parema jala päkal pooleringilise pöörde päripäeva, viiakse vasak jalg uueks sammuks küljele. (Nüüd ollakse seljaga selles suunas, kuhu eelmisel taktil sooritati kummardus). Takti IV osal tuuakse parem jalg vasaku kõrvale VI positsiooni.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^4/_4$ ja $^3/_4$

Osavõtjaid: 8 segapaari, neist üks paar (juhtpaar) hästi väikesed tantsijad.

Algasend: Tantsijad seisavad pikkuse järjekorras (kõige väiksem paar kõige ees) tagumistes kulissides paarikaupa kolonnis (tüdruk poisi paremal küljel).

Lähteasend: Poiss viib oma parema käe sirutatult ette, vasak käsi asetatakse puusale. Tüdruk asetab oma sirutatud vasaku käe poisi paremale käele ja võtab parema käega kleidist kinni. Ülakeha on kallutatud ühendatud kätest eemale (joonis 79).

I tuur (1.—24. ja 1.—16. takt teist korda)

«Rõõmus tuul», taktimõõt 4/4

1.—4. takt. Alustades vasaku jalaga, marsivad lapsed 16 sammuga lava keskkohale.

5.—8. takt. Lapsed hakkavad liikuma pealtvaatajate suunas 16 sammuga (joonis 80).

9.—12. takt. Jätkates liikumist kõnnisammuga, läheb esimene paar vasakule, teine paremale jne. 12. takti lõpuks on 4 paari vasakul, 4 paremal kolonnis (joonis 81).

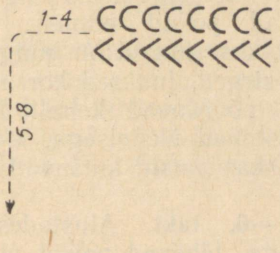

Joonis 80.

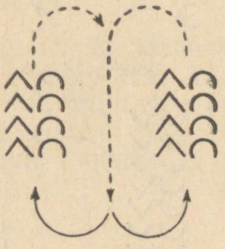

Joonis 81.

13.—16. takt. Paarid tulevad 16 sammuga jälle (üks vasakult, teine paremalt jne.) ühte kolonni, mis liigub pealtvaatajate suunas.

17.—20. takt. 16 sammuga liiguvad poisid vasakule ning tüdrukud paremale. 20. taktiks on poisid ühekaupa kolonnis vasakul, tüdrukud aga paremal (joonis 82).

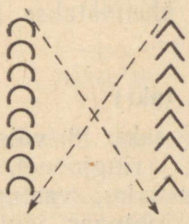

Joonis 82.

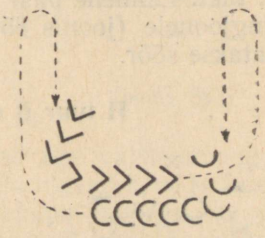

Joonis 83.

21.—24. takt. Lapsed lähevad 16 sammuga mööda diagonaale risti üle esinemispaiga, seejuures laseb iga poiss oma tüdruku eestpoolt läbi, nagu joonisel 82.

1.—4. takt teist korda. Lapsed liiguvad 16 sammuga esinemispaiga servaga rööbiti, kusjuures tüdrukute kolonn on pealtvaatajate poolne (joonis 83).

5.—10. takt teist korda. Poisid liiguvad 24 sammuga ühekaupa vasakule kolonni ning tüdrukud paremale (joonis 83).

11.—16. takt teist korda. Tüdrukud sooritavad juhttüdruku järel kaare päripäeva, poisid aga vastupäeva, ning liiguvad tagasi pealtvaatajate suunas (joonis 83). Viimane samm on lõppsamm ning viirud pöörduvad esipoolega üksteise poole (joonis 84), kusjuures poisid sooritavad kummarduse ning tüdrukud reveransi.

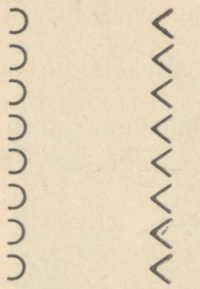

Joonis 84.

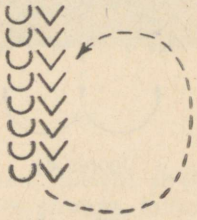

Joonis 85.

II tuur A osa (1.—16. takt)

«Koolivalss», taktimõõt $^3/_4$

1.—4. takt. Seistes paigal, kohendavad poisid ennast, kontrollivad, kas rihmad on pingul, pluusid sirged, juuksed korras. Tüdrukud pöörduvad kohalt liikumata, sosistavad üksteisega, neid huvitab, kas poisid kutsuvad neid valsile.

5.—6. takt. Alustades vasaku jalaga, lähevad poisid viie kõnni ja ühe lõppsammuga tüdrukute juurde.

7. takt. Poisid sooritavad kummarduse paremale ja ulatavad tüdrukutele parema käevangu.

8. takt. Tüdrukud sooritavad reveransi paremale ja võtavad vasaku käega poisi parema käe alt kinni.

9.—16. takt. Esimene paar juhib kõnnisammuga tantsijad vastupäeva ringjoonele (joonis 85), 16. taktil ühendatakse käed ning moodustatakse sõõr.

II tuur B osa (17.—32. takt)

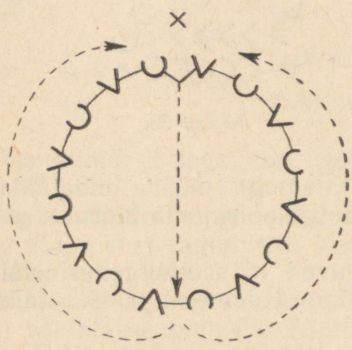

Joonis 86.

17.—24. takt. 8 valsisammuga liigutakse ringjoonel, parema jalaga alustades, vastupäeva. 24. taktil on juhtpaar jõudnud lava tagaosa keskpaika (joonisel 86 märgitud ristikesega).

25.—31. takt. Esiplaanil olev paar moodustab «väravа» ning juhtpaar juhib kõik ülejäänud tantsijad sellest «väravast» läbi, jätkates liikumist valsisammuga. Juhtiv poiss läheb ringjoonele päripäeva, tüdruk aga vastupäeva. «Värava» moodustanud paar soori-

tab ühendatud käte all pöörde ning 31. taktiks ollakse jälle sõõris nagu 24. taktil (joonis 86).

32. takt. Nummerdame paarid, alustades juhtpaarist, mõtteliselt 1, 2; 1, 2 jne. Alustades vasaku jalaga, astuvad poisid number 2 sammu ringi keskme suunas ja toovad parema jala vasaku juurde. Poisid number 1 sooritavad veerand pööret paremale. Nüüd on paaride 1 ja 2 poisid kodarjoonel kõrvuti (joonis 87). Sisemised poisid ühendavad keskel vasakud käed ja tõstavad need veidi üles. Välimistele poistele ulatatakse sirutatud parem käsi, kes ühendavad selle oma sirutatud vasaku käega. Välimistel poistel on vabad käed puusal.

II tuur C osa (33.—48. takt)

33.—47. takt. Alustades vasaku jalaga, liigub poiste «täheke» viieteistkümne valsisammuga poolteist ringi vastupäeva. Tüdrukud ühendavad käed pihkseongus ja, end veidi ette kallutades, liiguvad juhttüdruku järel poiste ühendatud käte all poolteist ringi ringjoonel päripäeva. 47. taktiks on juhtpaar jõudnud esiplaanile.

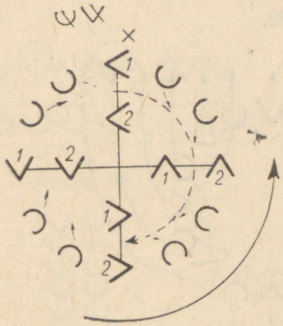

Joonis 87.

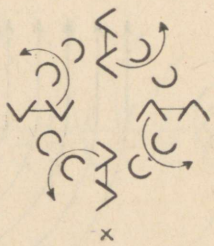

Joonis 88.

48. takt. Poisid number 2 taganevad ühe valsisammuga tagasi ringjoonele (joonis 88). Tüdrukud vallandavad käed ja lasevad poisid läbi, sooritades samaaegselt valsisammu peaaegu kohapeal. Kui poisid on läbi läinud, ühendatakse käed jälle pihkseongus. Poisid number 1 sooritavad valsisammu peaaegu kohapeal.

II tuur D osa (49.—64. takt)

49. takt. Seistes ummisjalu paigal, tõstavad poisid, kes moodustavad välimise sõõri, oma ühendatud käed üles ja asetavad käed üle tüdrukute (ahelvõttes). Oma paariline on poisil paremal küljel (joonis 89).

50.—56. takt. Juhtpaar vallandab parema käe paremal-kõrval oleva paari vasakust käest ning nende paaride paarilised ühendavad käed omavahel. 7 valsisammuga taganetakse ühte viirgu. See-

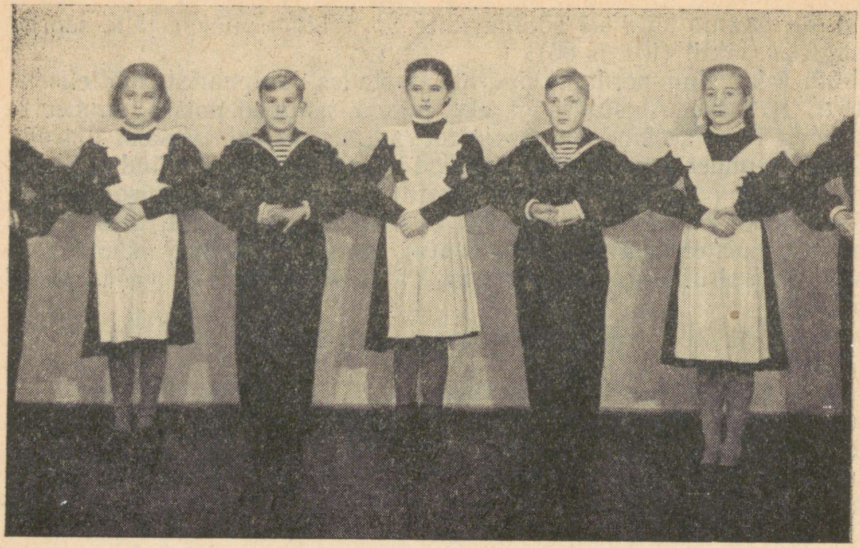

Joonis 89.

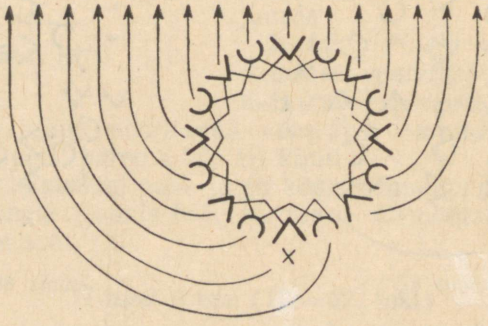

Joonis 90.

juures on kõige pikem tee käia juhtpaaril ning tema paremal küljel seisnud paaril (joonis 90).

57.—64. takt. Poisid tõstavad ühendatud käed üles (joonis 91) ning tüdrukud liiguvad 8 valsisammuga pealtvaatajate suunas. Alates 59. taktist järgnevad poisid neile kuue valsisammuga.

II tuur E osa (65.—80. takt)

65.—77. takt. Poisid seisavad ummisjalu ning, tõstes ühendatud käed, moodustavad «väravad». Tüdrukud, juhitunä kõige vasakpoolsemast tüdrukust, põimuvad kolmeteistkümne valsisammuga «väravate» alt läbi (joonis 92). Juhttantsija, läbinud «väravad», liigub oma paarilise poole ning jääb selle vasakule küljele seisma.

Joonis 91.

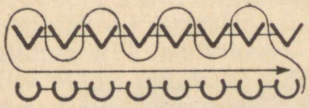

Joonis 92.

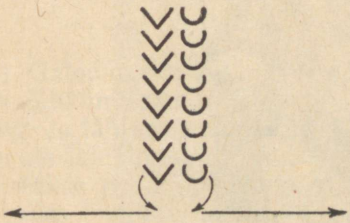

Joonis 94.

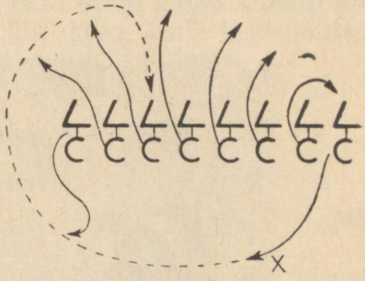

Joonis 93.

78.—80. takt. Võetakse võte nagu tantsu lähteasendis (ainult pooled on vahetatud), ning kõnnisammuga liiguvad kõik paarid ringjoonele (joonis 93). Juhtpaariks jääb paar, kes tantsu lähteasendis seisis viimasel kohal (joonisel 93 märgitud ristikesega).

II tuur F osa (81.—96. takt)

81.—96. takt. Tantsijad liiguvad 16 valsisammuga juhtpaari järel, algul ringjoonel vastupäeva ning siis juhtpaari järel pealtvaatajate suunas. 96. taktiks ollakse kolonnis, tüdruk poisi vasakul küljel (joonis 94).

III tuur (1.—16. takt)

«Sportlaste marss», taktimõõt $^4/_4$

1. takt. Tüdrukud alustavad marssimist vasaku, poisid parema jalaga, välja arvatud esimene paar, kes sooritab kummarduse (poiss) ja reveransi (tüdruk) ning pöörde lahkumisel (3. ja 4. põhiliikumine).

2. takt. Esimese paari tüdruk marsib vasakule, poiss paremale (joonis 94). Teine paar sooritab kummarduse (poiss) ja reveransi (tüdruk) ning pöörde lahkumisel. Ülejäänud paarid jätkavad marssimist pealtvaatajate suunas. Nad ei tohi aga liikuda suurte sammudega, sest muidu tormavad nad kummardajaile otsa. Marssimise ajal on käed küljel.

3.—7. takt. Igal taktil sooritab üks paar kummarduse ning reveransi, ja samal ajal lahkub eelmine paar esinemispaigast.

8. takt. Esinemispaigale on jäänud ainult kõige väksema paari tantsijad, kes sooritavad veerandringilise pöörde ning jäävad rinnati.

9. takt. Takti I osal annab poiss tüdrukule oma parema käe. Takti III osal asetab tüdruk oma käe poisi käele. Vasakud käed on rippseisus (joonis 95).

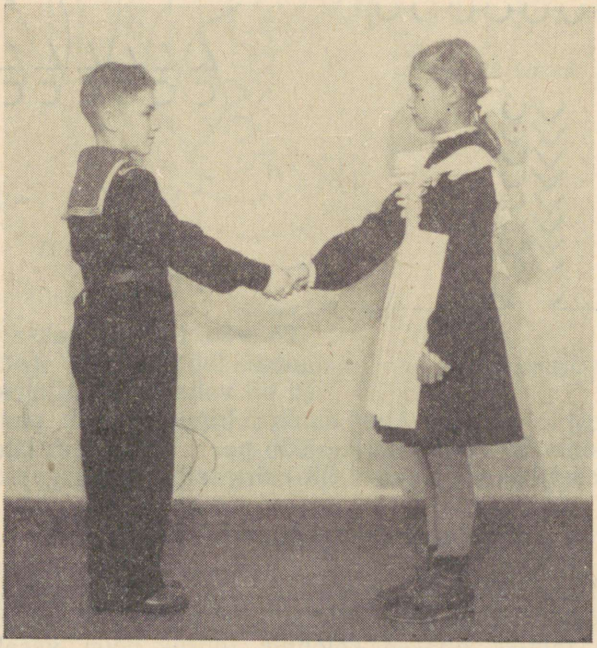

Joonis 95.

10. takt. Takti I osal raputavad tantsijad ühendatud käsi üles-alla (lahkumistervitus). Takti III osal raputavad tantsijad ühendatud käsi üles-alla.

11. takt. Tantsijad vallandavad paremad käed. Tüdruk sooritab reveransi, poiss kummarduse paremale.

12. takt. Tüdruk sooritab reveransi, poiss kummarduse vasakule.

13.—14. takt. Tantsijad liiguvad 8 marsisammuga, tüdruk vasaku, poiss parema jalaga alustades, pealtvaatajate suunas.

15. takt. Tüdruk sooritab veerandringilise pöörde parema, poiss vasaku jala päkal, ning 4 sammuga marsivad esinemispaigalt minema.

16. takt. Tantsijad vaatavad üksteise poole, lehvitavad käega ja jooksevad väikeste jooksusammudega ära.

KARUSSELL

Tantsu lavastus Helga Tirgolt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Kes lastest ei armastaks sõita karusselliga. Laste sõitu ning kiikumist karussellil kujutataksegi tantsus «Karussell». Karussell tiirleb kiiresti, sellel on rõõmsad lapsed. Kiiguvad kiiged ja kelmikalt vaadatakse kaaslasele silma — ega ta ometi karda. Tantsu esitas Tallinna Riikliku Vineeri- ja Mööblivabriku klubi laste tantsukollektiiv autori juhatusel 1955. a. septembris Tallinnas.

Riietus: Pioneerivorm või eesti rahvarõivad.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Galopisamm (vt. sammu kirjeldust tantsu «Rannikul» juures).
2) Kiikumissamm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis, käed ühendatud kõrvalseisvate tantsijatega pihkseongus. Takti I osal, lõdvendades põlved, laskutakse poolkükki (tugeva aktsendiga), samaaegselt hakatakse käsi üles tõstma (joonis 96). Takti II osal jätkub käte tõstmine. Takti III osal tõustakse kükist, käed saavutavad kõige kõrgema asendi.

3) Ummisjalu hüpped.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis, põlved lõdvendatud. Takti I osal sooritatakse hüpe üles. Takti II osal laskutakse maandumisel poolkükki. Takti III ja IV osal kordub I ja II takti tegevus.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$

Osavõtjaid: 8 segapaari või 16 tüdrukut.

Algasend: Tantsijad seisavad parempoolsete tagumiste kulisside taga paarikaupa viirus.

Joonis 96.

Lähteasend: Käed ühendatakse rippuvas pihkseongus. Esimesel ja viimasel tantsijal vabakäsi puusal.

I tuur A osa (1.—8. takt kaks korda)

1.—8. takt kaks korda. Alustades parema jalaga, liiguvad tantsijad esinemispaigale 32 galopisammuga, moodustades sõõri ja liikudes ringjoonel vastupäeva (joonis 97). Viimane samm ei ole enam galopisamm, vaid lõppsamm. Tantsijad on nüüd päripidises sõõris.

I tuur B osa (9.—16. takt)

9.—16. takt. Sooritatakse 8 üles-alla kiikumist paigal, kusjuures vaheldumisi tõstetakse käed üles (9., 11., 13., 15. takt) ja viiakse alla (10., 12., 14., 16. takt).

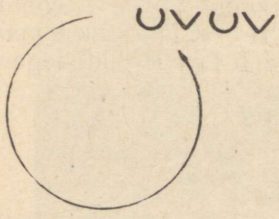

Joonis 97.

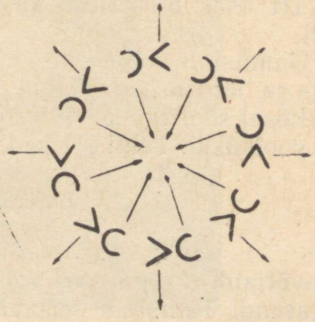

Joonis 98.

I tuur C osa (17.—24. takt)

17.—18. takt. Asetades käed puusale (puusale toetuvad kõverdatud sõrmeseljad), liiguvad tüdrukud, olles esipoolega päripäeva, alustades parema jalaga, nelja galopisammuga ringi keskme poole. Poisid, olles esipoolega vastupäeva, liiguvad nelja galopisammuga ringi keskmest eemale (alustades parema jalaga) (joonis 98). Viimase sammuga tuuakse jalad kokku.

Märkus: Kui tantsivad ainult tüdrukud, nummerdatakse nad mõtteliselt 1, 2 jne. Ühed lähevad sisse, kahed välja.

19.—20. takt. Käed puusal sooritatakse paigal neli ummisjalu hüpet.

21.—24. takt. Kordub eelneva nelja takti tegevus (17.—20). Tantsijad vahetavad nüüd nelja galopisammuga kohad. Möödumisel on paarilised rinnati. Viimase ummisjalu hüppega pöörduvad seesmisel ringjoonel olevad tüdrukud veerand ringi vastupäeva ning moodustavad äraspidise sõõri, tõstes pihkseongus ühendatud käed üles. Välimisel ringjoonel olevad poisid pöörduvad veerand pööret vastupäeva, moodustades päripidise sõõri, võttes pihkseongu.

II tuur A osa (1.—8. takt kaks korda)

1.—8. takt kaks korda. Alustades parema jalaga, liigub välimine sõõr 32 galopisammuga vastu- ning sisemine päripäeva (joonis 99). Viimane samm ei ole enam galopisamm, vaid lõppsamm.

II tuur B osa (9.—16. takt)

9.—16. takt. Sooritatakse 8 üles-alla kiikumist paigal, 9. taktil langetavad sisemise sõõri tantsijad käed, välimise sõõri tantsijad aga tõstavad käed, 10. taktil on tegevus vastupidine jne.

II tuur C osa (17.—24. takt)

17.—18. takt. Paarilised ühendavad käed kätes ja 9. taktil esimese galopisammuga ringjoonele rinnati asudes liiguvad nelja galopisammuga kodarjoont mööda ringi keskmest eemale (joonis 100).

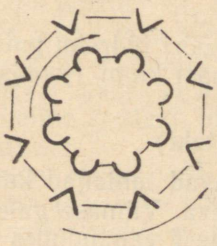

Joonis 99.

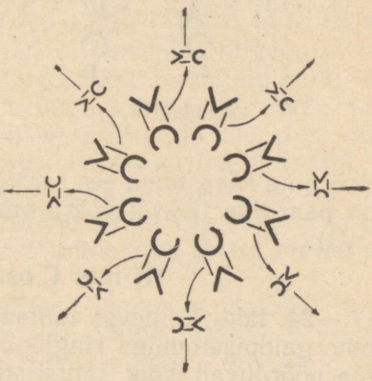

Joonis 100.

19.—20. takt. Paarilised võtavad parema käevangu ning pöörduvad nelja ummisjaluhüppega kolmveerand ringi päripäeva.

21.—22. takt. Paarilised võtavad kodarjoonel rinnati olles süldvõtte (pihkseongus käed sirutatakse õlajoone kõrgusele kõrvale, poiss on seljaga, tüdruk esipoolega ringi keskme poole) ning liiguvad nelja galopisammuga ringjoonel vastupäeva.

23.—24. takt. Paarilised võtavad parema käevangu ning pöörduvad nelja ummisjaluhüppega ühe ringi päripäeva.

III tuur A osa (1.—8. takt kaks korda)

1.—8. takt kaks korda. Paarilised võtavad kodarjoonel rinnati olles süldvõtte ning, alustades välisjalaga, liiguvad ringjoonel kolmekümne kahe galopisammuga vastupäeva. Viimane samm ei ole enam galopisamm, vaid lõppsamm.

III tuur B osa (9.—16. takt)

9.—16. takt. Viies käed süldvõttest sirutatult ette õlajoone kõrgusele käed kätes, pöörduvad tantsijad kohapeal, alustades vasaku jalaga, kuueteistkümne galopisammuga 4 ringi päripäeva. Nummerdame paarid mõtteliselt 1, 2, 1, 2, jne. Viimase galopisammuga moodustavad paarid number 1 päripidise sõõri, selleks tõmbab poiss, tehes pöörde vastupäeva, tüdruku enda kõrvale ringjoonele, kus ühendatakse käed kõrvaloleva paariga (joonis 101). Paarides number 2 sooritab poiss pooleringilise pöörde vastupäeva ning

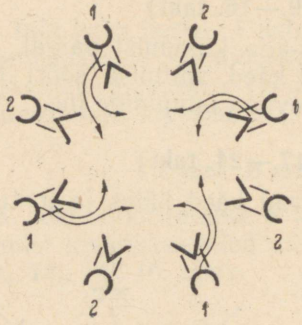

Joonis 101.

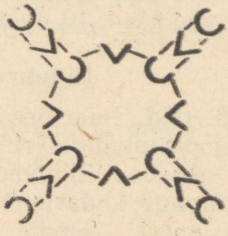

Joonis 102.

asetab oma käed tema ees seisva sisemise sõõri tüdruku puusadele, tema paariline tüdruk võtab omakorda temast kinni (joonised 102 ja 103).

III tuur C osa (17.—24. takt)

17.—24. takt. Eelnevas tantsuvõttes liiguvad tantsijad kuueteistkümne galopisammuga ringjoonel vastupäeva. Viimase galopisammuga pöörduvad kõik tantsijad tantsuvõttest vallandudes esipoolega pealtvaatajate poole.

Joonis 103.

VENE TÜTARLASTE RINGTANTS

Tantsu lavastus Heino Aassalult
Tantsu kirjeldus Aleksandra Tratsevskajalt

Tants on lavastatud Vene NFSV Keskmustmullavööndi oblastite rahvatantsude aineil. Tantsu põhisammud on äärmiselt kerged ja ei tekita raskusi. Seetõttu tuleb kogu tähelepanu pöörata tantsu sisu avamisele. See tants on nagu jutustus vene tütarlapsest. Tantsus tuleb näidata kogu tütarlapse väärikust, suurt lihtsust ning tagasihoidlikkust. Ega asjata ole vene tütarlast võrreldud luigega ja voolava jõega, need võrdlused peavad abistama tantsijaid vene neiu kuju loomisel. Selles tantsus pole tarvis sunnitult naeratada, ja ei tohi seada endale ka eesmärgiks kõigest hingest naeratust välja pressida. Aitab juba sõbralikust pilgust oma paarilisele. Iseasi, kui just sõbratari nägemine kutsub esile südamliku naeratuse, siis pole seda tarvis maha suruda. Selles tantsus on tähtis kõikide tantsijate vaheline kontakt, ning me peame tunnetama ühtset terviklikku kollektiivi.

Riietus: Maani ulatuv ühevärviline liibuva pihaosaga seelik (sarafan) (soovitav sinine või punane), valge pikkade varrukate ning kinnise kaelusega pluus, käelaba pooleni katva kroogitud kätisega. Käes valge õhemast riidest rätik (20 × 20 cm). Peas punane

Joonis 104.

või sinine 4 cm laiune lint, mis on kukla taga juuste all sõlmitud. Soovitav oleks, kui tüdrukutel oleksid patsid.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Vene kõnnisamm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm ette. Takti II osal astutakse parema jalaga samm ette, vasakust jalast mööda. Takti III osal astutakse vasaku jalaga samm ette paremast jalast mööda. Takti IV osal hakkab parem jalg liikuma uueks sammuks ette, jõudes tugijala juurde.

Märkus: Sammu astuva jala võib maha asetada kas kannale või varvastele ning alles siis tervele tallale. Kogu liikumise ajal on põlved kergelt lõdvendatud, et vältida asjatut üles-alla kiikumist. Tuleb kõndida pehmelt «nagu õlgedel», nagu ütlevad venelased ise.

2) Külgsamm (pripadanije).

Algasend: Jalad III positsioonis, parem jalg ees (parema jala kand on surutud vasaku jalalaba kumeruse vastu, varbad suunatud kergelt külje suunas).

Lähteasend: Takti eelosal tõustakse kergelt varvastele.

Takti I osal sooritatakse parema jalaga samm paremale üle varvaste tervele tallale, samaaegselt laskutakse sujuvalt paremast põlvest veidi alla (lõdvendada põlv). Takti II osal asetatakse vasak jalg päkale parema jala kanna taha, põlv suunatakse vasakule ja sirututakse. Takti III ja IV osal kordub I ja II takti tegevus.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$

Osavõtjaid: 12 tüdrukut.

Algasend: Tüdrukud seisavad tagumiste kulisside taga, 6 paremal, 6 vasakul kolonnis.

Lähteasend: Paremal asetsevad tüdrukud asetavad vasaku käe seljale, kuna nende parem käsi ripub vabalt alla. Parempoolse kolonni esimesel tüdrukul on rätik paremas käes, teisel vasakus jne. (joonis 104).

Vasakul asetsevatel tüdrukutel on parem käsi asetatud seljale. Selle kolonni esimesel tüdrukul on rätik samuti paremas käes, teisel vasakus jne.

I tuur (1.—12. takt kaks korda)

1.—3. takt. Alustades liikumist vasaku jalaga, liiguvad kolonnid kolme vene kõnnisammuga üksteise poole (joonis 105).

4. takt. Jätkates liikumist vene kõnnisammuga, sooritavad vasak- ja parempoolse kolonni esimesed tüdrukud veerandringilise pöörde pealtvaatajate poole ning jätkavad liikumist pealtvaatajate suunas (joonis 105). Käed, mis olid enne seljal, asetatakse nüüd paarilise

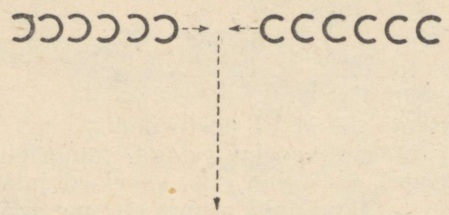

Joonis 105.

Joonis 106.

vöökohale tagantpoolt. Välimised käed tõstetakse kaares pea kohale (III positsioon) (joonis 106). Samaaegselt jätkavad ülejäänud tantsijad liikumist üksteise suunas.

5. takt. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Järgmine paar tüdrukuid, sooritades veerandringilise pöörde, hakkab liikuma pealtvaatajate suunas, järgnedes esimesele paarile. Teise paari tüdrukud võtavad sama tantsuvõtte, mis esimese paari tüdrukutel. Ülejäänud jätkavad liikumist endises suunas.

6. takt. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Kolmas paar tüdrukuid, sooritades veerandringilise pöörde, hakkab liikuma pealtvaatajate suunas, järgnedes kahele eesminevale paarile. Võetakse sama tantsuvõte nagu eelmistel paaridel. Ülejäänud jätkavad liikumist endises suunas.

7.—9. takt. Jätkates liikumist vene kõnnisammuga, lisandub igal taktil üks paar pealtvaatajate suunas liikuvale kolonnile. 9. takti lõpuks on kõik tantsijad paarikaupa kolonnis, sisemised käed tagantpoolt ümber paarilise vöökoha, välimised käed tõstetud pea kohale.

10. takt. Jätkates liikumist vene kõnnisammuga, läheb esimene paar vasakule, käed eelnevas tantsuvõttes, hakates liikuma ringjoonel vastupäeva (joonis 107). Ülejäänud tantsijad jätkavad liikumist pealtvaatajate suunas.

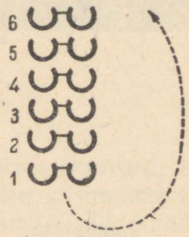

Joonis 107.

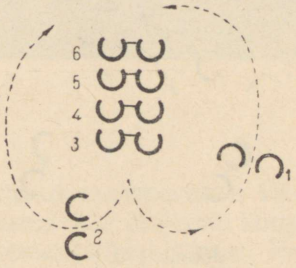

Joonis 108.

11. takt. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Teine paar läheb paremale, hakates liikuma ringjoonel päripäeva (joonis 108). Ülejäänud tantsijad jätkavad liikumist eelnevas suunas.

12. takt. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Kolmas paar läheb vasakule, hakates liikuma ringjoonel vastupäeva. Ülejäänud jätkavad liikumist eelnevas suunas.

1.—3. takt teist korda. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Neljas paar läheb paremale, viies vasakule ning kuues paremale, hakates eelnevas tantsuvõttes liikuma eesminevate paaride järel. Selleks ajaks on kaks eesminevat paari jõudnud esinemispaiga tagaosa keskel vastamisi.

4. takt teist korda. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Esimene ringjoonel vastupäeva liikunud paar läheb mööda diagonaali päripäeva liikunud paari eest läbi (joonis 109).

5. takt teist korda. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Esimene ringjoonel päripäeva liikunud paar läheb mööda diagonaali vastupäeva liikuva paari eest läbi.

Joonis 109.

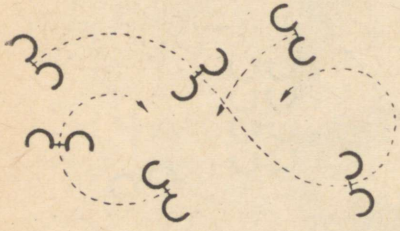

Joonis 110.

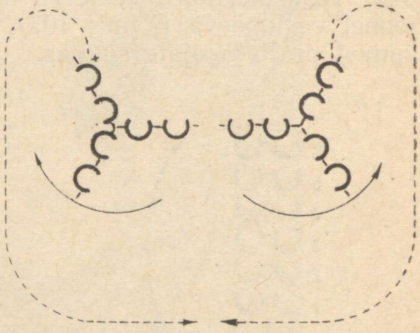

Joonis 111.

6. takt teist korda. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Teine ringjoonel vastupäeva liikunud paar läheb mööda diagonaali päripäeva liikunud paari eest läbi (joonis 110).

7.—9. takt teist korda. Jätkatakse liikumist vene kõnnisammuga. Teine päripäeva liikunud paar järgneb esimesele (joonis 110). Viimane (kolmas) ringjoonel vastupäeva liikunud paar järgneb ees läinud paaridele ning viimane päripäeva liikunud paar läheb samuti mööda diagonaali eelnevatele paaridele järele. Juhtpaarid liiguvad sellel ajal nii, nagu näidatud joonisel 110, s. t. vasakult tulnud paarid hakkavad liikuma väikesel omaette ringjoonel päripäeva, paremalt poolt tulnud paarid hakkavad väikesel ringjoonel vastupäeva liikuma.

10.—12. takt teist korda. Jätkates liikumist vene kõnnisammuga, moodustatakse «tähekesed» (joonis 111), selleks ühendavad parempoolse «tähekese» tantsijad, kes on ringi keskme pool, oma parema käe keskel randmevõttes, kuna välimised tüdrukud viivad oma vasaku käe õlajoone kõrgusele küljele (joonis 112). Vasakpoolse

Joonis 112.

«tähekese» sisemised tüdrukud ühendavad randmevõttes vasakud käed, kuna välimised viivad oma parema käe õlajoone kõrgusele küljele, sisemised käed jäävad endisesse tantsuvõttesse. Parempoolne «täheke» liigub päri-, vasakpoolne vastupäeva. Järgmisteks tuurideks määratakse samad juhttantsijad, kes I tuuris läksid esimestena kummassegi «tähekesse».

II tuur (1.—12. takt kaks korda)

1.—6. takt. «Tähekesed» jätkavad kuue vene kõnnisammuga liikumist endises suunas. Selle juures tõstavad välimised tüdrukud esimese kolme takti ajal küünarnukist kergelt kõverdatud välimised käed üles pea kohale (III positsioon) ning langetavad need järgneva kolme takti jooksul uuesti küljele, pihkudega üles. 6. takti viimaseks osaks peavad juhtpaarid olema jõudnud asendisse, nagu see on joonisel 111 näidatud ristikesega, s. t. parempoolse «tähekese» juhtpaar on lava parempoolses tagumises nurgas, vasakpoolne aga lava vasakpoolses tagumises nurgas.

7. takt. Juhtpaaride välimised tüdrukud, lastes sisemised käed paarilise vöökohalt lahti, sooritavad ühe vene kõnnisammuga väikese kaare nii, et nad jäävad esipoolega pealtvaatajate poole (parempoolne juhttantsija liigub vastu-, vasakpoolne päripäeva)

(joonis 113). Mõlemad käed on neil avatud küljele, pihkudega üles. Sellel ajal jätkavad ülejäänud tantsijad vene kõnnisammuga liikumist «tähekeses». Juhtpaari tantsijal, kes jäi veel «tähekesse», on üks käsi ühendatud keskel, kuna teine käsi on viidud küljele. Hetkel, kui «tähekeses» olev juhttantsija lahkub oma paarilisest, annab ta sellele kergelt vöökohal olnud käega hoogu ning saadab teda kerge ülakeha kallutusega.

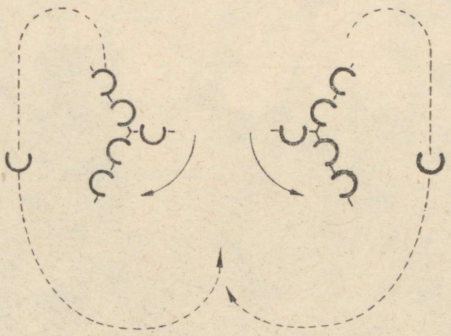

Joonis 113.

8. takt. Juhtpaarile järgnenud paari välimine tantsija hakkab liikuma «tähekesest» lahkunud juhttantsija järel (vt. joonis 113). Ülejäänud tantsijad jätkavad «tähekeses» liikumist vene kõnnisammuga.

9. takt. Viimane «tähekesse» jäänud välimine tantsija järgneb teistele. Kaks «tähekesest» esimesena lahkunud juhttantsijat liiguvad nii, nagu see on näidatud joonisel 114.

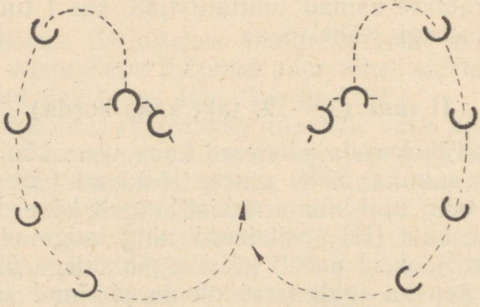

Joonis 114.

10. takt. Järgnedes teistele, lahkub «tähekesest» sinna jäänud juhttantsija (joonis 114).

11. takt. Järgnedes teistele, lahkub «tähekesest» juhtpaarile järgnenud paari tantsija. Samal ajal on juhttantsijad jõudnud rinnati

Joonis 115.

esinemispaiga esiplaanile. Paremalt tulev juhttantsija hakkab liikuma lava tagaosa suunas, selleks teeb ta veerandringilise pöörde vastupäeva ja jääb seljaga pealtvaatajate poole. Vasakult tulev juhttantsija asetab oma parema käe eesmineja paremasse kätte. Mõlema juhttantsija vaade on sellel ajal suunatud paremale kätele.

12. takt. «Tähekesed» on kadunud, viimane tantsija järgneb eelmistele. Parempoolsele juhttantsijale järgnenud tüdruk ühendab oma vasaku käe vasakult tulnud juhttantsija vasaku käega. Mõlema vaade on suunatud ühendatud kätele. Nüüd liiguvad tüdrukud ühekaupa kolonnis, käed ühendatud eelkirjeldatud võttes (joonised 115 ja 116).

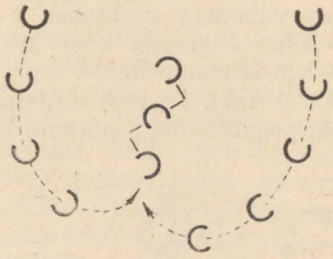

Joonis 116.

1.—12. takt teist korda. Kõik järgnevad tantsijad kordavad juhttantsija ning temale järgnevate tantsijate tegevust. Liikumist jätkatakse hästi väikeste vene kõnnisammudega juhttantsijale järgnedes, vaade on suunatud otse ette. Jõudnud esinemispaiga tagaossa, hakkab juhttantsija liikuma päripäeva ringjoonele. 12. takti viimaseks osaks on jõutud asendisse, mis on näidatud joonisel 117.

III tuur (1.—12. takt kaks korda)

1.—3. takt. Tantsijad jagatakse mõtteliselt nelja kolmeliikmelisse rühma (I, II, III ja IV) (vt. joonis 117). I rühma viimane tantsija vabastab oma parema käe, jättes selle küljele, pihuga üles. Kolme vene kõnnisammuga liigub I rühm pealtvaatajate suunas. Ülejäänud tantsijad liiguvad asendisse, nagu näidatud joonisel 117 (ainult I rühma kohal on nüüd II rühm jne.).

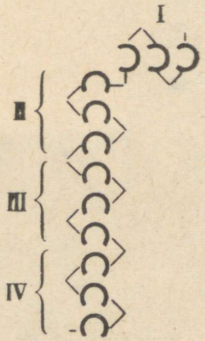

Joonis 117.

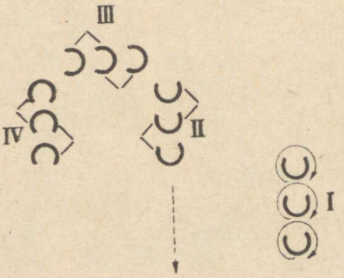

Joonis 118.

4.—6. takt. I grupi tantsijad, vabastanud käed, asetavad vasaku käe puusale (sõrmed eespool), tõstavad parema käe kergelt ümardatult pea kohale (rätik peab nüüd kõigil olema paremas käes) ning, alustades parema jalaga, pöörduvad kuue pripadanijega kaks pööret paigal päripäeva. Samal ajal tuleb II rühm kuue vene kõnnisammuga I rühma kõrvale paremale küljele. Rühmade vahemaa on umbes 2 sammu. Samaaegselt jätkavad III ja IV rühm liikumist vene kõnnisammuga ning jõuavad asendisse, kus I ja II rühm olid II tuuri teistkordsel 12. taktil (joonis 118).

7.—9. takt. I grupi tantsijad viivad käed küljele ning liiguvad kuue pripadanijega parema külje suunas, läbides II rühma, minnes

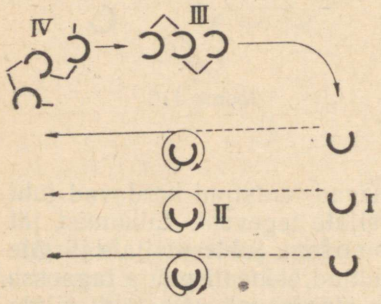

Joonis 119.

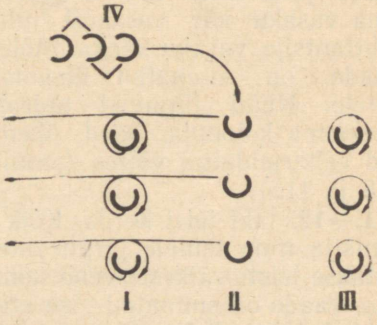

Joonis 120.

seejuures II rühma vastava tantsija selja tagant läbi. II rühm, asetanud vasaku käe puusale ning tõstnud parema koos rätikuga pea kohale, pöörleb kohapeal kuue pripadanijega 2 ringi päripäeva. III rühm tuleb sellel ajal kohale, kust äsja lahkus I rühm. IV rühm liigub III rühma kohale (joonis 119). III ja IV rühm liiguvad kolme vene kõnnisammuga.

10.—12. takt. I ja III rühm, asetanud vasaku käe puusale ning tõstnud parema käe koos rätikuga pea kohale, alustades parema jalaga, keerleb paigal kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva. II rühm, alustades parema jalaga, liigub kuue pripadanijega paremale, möödudes I rühmast. IV rühm tuleb kolme vene kõnnisammuga äsja lahkunud II rühma kohale (joonis 120).

1.—3. takt teist korda. II ja IV rühm pöörduvad paigal kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva, I ja III rühm, alustades parema jalaga, mööduvad kuue pripadanijega pöörlevatest rühmadest (joonis 121).

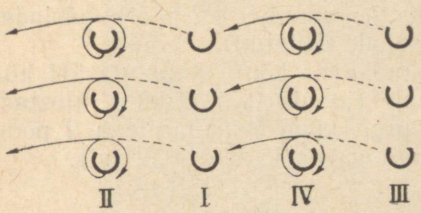

Joonis 121.

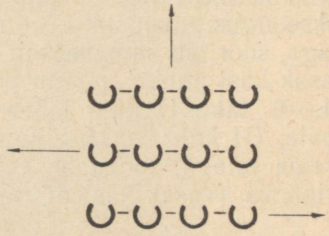

Joonis 122.

4.—6. takt teist korda. Olles oma kohal, sooritavad kõik rühmad kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva, alustades parema jalaga.

7.—9. takt teist korda. Esimese viiru tantsijad, alustades vasaku jalaga, liiguvad kuue pripadanijega vasakule ja ühendavad samal ajal ühtlasi oma käed rippuvas pihkseongus. Teise viiru tantsijad, alustades parema jalaga, liiguvad kuue pripadanijega paremale ja ühendavad samal ajal ühtlasi oma käed rippuvas pihkseongus. Kolmanda viiru tantsijad, ühendades oma käed rippuvas pihkseongus ja alustades vasaku jalaga, taganevad kolme väikese vene kõnnisammuga (joonis 122). Kõigi otsmiste tantsijate vabad käed ripuvad vabalt.

10.—12. takt teist korda. Esimese viiru tantsijad liiguvad kolme vene kõnnisammuga ja teise viiru tantsijad sama liikumisega joonisel 123 näidatud asendisse. Kolmanda viiru tantsijad, asetades vasaku käe puusale ning tõstes parema pea kohale, sooritavad kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva. 12. takti viimaseks osaks moodustavad tantsijad ruudu, millel puudub üks külg. Nummerdame ruudu küljed mõtteliselt I, II ja III (joonis 124).

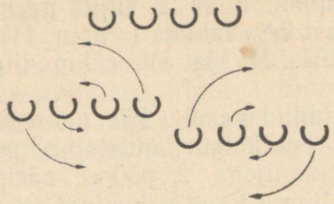

Joonis 123.

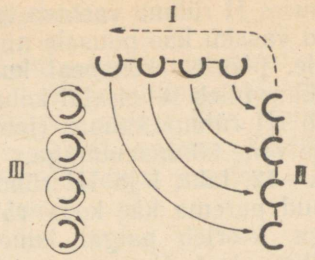

Joonis 124.

IV tuur (1.—12. takt kaks korda)

1.—3. takt. Alustades vasaku jalaga, läheb I külg II külje kohale ja II külg I külje kohale (joonis 124), mõlemad küljed liiguvad kolme vene kõnnisammuga, käed on ühendatud rippuvas pihkseongus, otsmistel käed rippasendis. III külg, alustades parema jalaga, sooritab samaaegselt kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva (vasak käsi puusal, parem pea kohale tõstetud).

4.—6. takt. II külg läheb kolme vene kõnnisammuga III külje kohale, III külg — II külje kohale (joonis 125). I külg, alustades parema jalaga, sooritab samaaegselt kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva (vasak käsi puusal, parem pea kohale tõstetud).

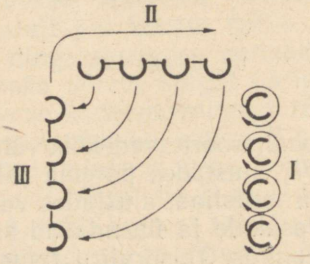

Joonis 125.

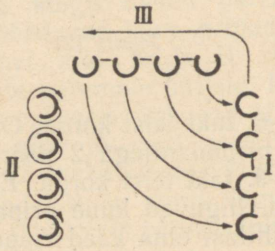

Joonis 126.

7.—9. takt. III külg läheb kolme vene kõnnisammuga I külje kohale, I külg läheb III külje kohale (joonis 126). II külg, alustades parema jalaga, sooritab samaaegselt kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva (vasak käsi puusal, parem pea kohale tõstetud).

10.—12. takt. I külg läheb kolme vene kõnnisammuga II külje kohale, II külg läheb I külje kohale (joonis 127). III külg, alustades parema jalaga, sooritab samaaegselt kuue pripadanijega 2 pööret päripäeva (vasak käsi puusal, parem pea kohale tõstetud).

1.—6. takt teist korda. Kõik tantsijad ühendavad käed rippuvas pihkseongus. II külje kaks keskmist tüdrukut juhivad kõik tantsijad

enda järel pealtvaatajate suunas. Liigutakse kuue vene kõnnisammuga. Kõik tõstavad käed üles (joonised 128 ja 129).

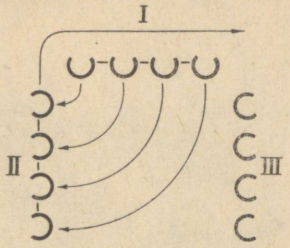

Joonis 127.

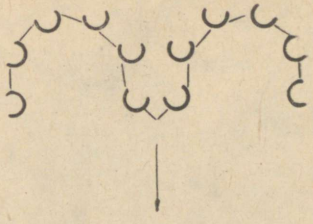

Joonis 128.

Joonis 129.

7.—12. takt teist korda. Moodustatakse jälle 2 «tähekest», selleks liiguvad vasakpoolsed tüdrukud ringjoonele vastu-, parempoolsed aga päripäeva (joonis 130). Keskel ühendatakse käed randmevõttes, välimised käed on viidud küljele, kõigil tantsijatel

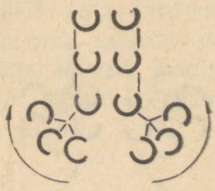

Joonis 130.

Joonis 131.

on välimises käes rätik (rätikut võib vahetada «tähekesse» mineku hetkel). Liigutakse vene kõnnisammuga. Kui juhttantsijad jõuavad kohakuti, panevad nad oma välimised käed pihkudega vastamisi ja tõstavad need natuke üles (joonis 131).

V tuur (1.—12. takt)

1.—3. takt. «Tähekestes» jätkatakse kolme vene kõnnisammuga liikumist. Kui juhttantsijad lähevad lahku, langetavad nad välimised käed, nii teevad ka kõik ülejäänud tantsijad — tagapool käed ühendatakse, ees langetatakse.

4.—9. takt. Kui juhttantsijad jõuavad järjekordselt ette, vallanduvad nad «tähekesest» ning parempoolne tantsija päri- ja vasakpoolne tantsija vastupäeva ringjoonel liikudes juhivad kõik järgnevad tantsijad poolringjoonele (joonis 132).

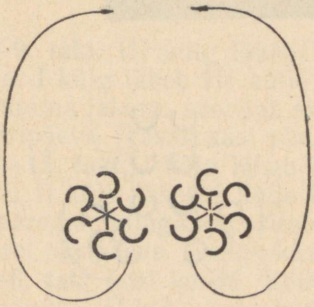

Joonis 132.

10.—11. takt. Alustades parema jalaga, sooritavad kõik tantsijad nelja pripadanijega 2 pööret päripäeva (vasak käsi puusal, parem pea kohale tõstetud). Rätikud on kõigil paremas käes.

Joonis 133.

12. takt. Takti I ja II osal sooritavad tantsijad veel ühe pripadanije. Nüüd on kõik tantsijad esipoolega ringi keskme poole. Takti III ja IV osal sooritatakse sügav kummardus — ülakeha kallutatakse ette ja käed viiakse küljele (joonis 133).

M ä r k u s: Kogu tantsu vältel on muusika tempo sama, viimasel kaheteistkümnel taktil aga kasvab tempo pidevalt.

KASATŠOKK

Tantsu lavastus Heino Aassalult
Tantsu kirjeldus Aleksandra Tratsevskajalt

Kasatšokk on Ukrainas üks armastatumaid tantse. Erinevalt ukraina tantsust hopakist, kus tüdruku tantsulised ülesanded, võrreldes poisiga, on tagasihoidlikud, on kasatšokis tüdrukutele antud laialdased võimalused oma tantsuliste võimete näitamiseks. Käesolev tants on lavastatud kahele tüdrukule. Need on kaks sõbratari, kes suure hoo ja temperamendiga näitavad oma tantsuvõimeid. Kelmikalt demonstreerib üks tüdruk teisele oma jalgade nobedust, keerukaid tantsusamme ja oma tantsumeisterlikkust. Tantsus ilmneb, et sõbratarid on võrdvõimelised, ja lahkuvad üksmeelselt tantsupaigalt.

Riietus: Ukraina tütarlapse kostüüm[1].

[1] Vt. «Tänapäeva kostüüme» (ukraina tütarlapse kostüümi eskiis), Tallinn, 1955, lk. 42.

Taktimõõt $^2/_4$

1) Begunets (ukraina jooksusamm).

Algasend: Jalad VI positsioonis (ummisjalu seis).

Lähteasend: Takti eelosal lõdvendatakse vasak jalg põlvest ja heidetakse libistades parem jalg otse ette.

Takti I osal sooritatakse väike kerge hüpe, vasaku jalaga ära tõugates ja paremal jalal maandudes (nagu üle kraavi hüpates). Takti II osal sooritatakse väike jooksusamm vasaku jalaga ette. Takti III osal väike jooksusamm parema jalaga ette. Takti IV osal kordub takti eelosa tegevus, kuid alustatakse vasaku jalaga.

2) Pas de basque.

Algasend: Parem jalg ees III positsioonis (parema jala kand vasaku jala keskkoha juures, varbad suunatud küljele).

Lähteasend: Takti eelosal tõstetakse parem jalg põrandalt ja viiakse eest läbi kaarega külje suunas, samaaegselt lõdvendatakse vasakut jalga kergelt põlvest.

Takti I osal sooritatakse väike hüpe, vasaku jalaga ära tõugates ja paremal jalal maandudes, samaaegselt tõstetakse vasak jalg põrandalt üles. Takti II osal kerge rõhklöök vasaku jalaga parema jala ees III positsioonis, samaaegselt tõstetakse parem jalg õhku. Takti III osal kerge rõhklöök parema jalaga taga III positsioonis. Takti IV osal kordub takti eelosa tegevus, kuid alustatakse vasaku jalaga.

3) Ukraina nöörike.

Algasend: Parem jalg ees III positsioonis.

Lähteasend: Takti eelosal tõstetakse põlvest kõverdatud parem jalg sirutatud põiaga vasaku jala eest nii, et põid liigub piki vasaku jala säärt kuni põlveni. Veidi põlvest lõdvendatud vasaku jala päkal sooritatakse libisev hüpak ette.

Takti I osal viiakse parem jalg vasaku jala põlve juurest vasaku jala taha ja asetatakse päkalöögiga vasaku jala taha III positsiooni. Mõlema jala põlved on veidi lõdvendatud. Takti II osal sooritatakse parema jala päkal libisev hüpak ette. Samaaegselt tõstetakse põlvest kõverdatud vasak jalg sirutatud põiaga parema jala eest nii, et põid liigub piki parema jala säärt kuni põlveni. Takti III osal viiakse vasak jalg parema jala põlve juures parema jala taha ja asetatakse päkalöögiga vasaku jala taha III positsiooni. Takti IV osal sooritatakse takti eelosa tegevus. Ülakeha ja õlad on selle sammu sooritamise ajal rahulikud ega reageeri jalgade tegevusele.

4) Tšebitok («saapake»).

Algasend: Jalad VI positsioonis (ummisjalu seis), käed puusal, sõrmed eespool.

Lähteasend: Takti eelosal laskuda mõlema jalaga põlvest alla (lõdvendada põlved).

Joonis 134.

1. takt. Takti I ja II osal sooritatakse hüpak vasakul jalal ja samaaegselt tuleb viia parem jalg küljele päkale, põlved on peaaegu koos. Ülakeha on kergelt vasakule kallutatud. Takti III ja IV osal hüpak vasakul jalal, samaaegselt viia parem jalg küljel kannale, kusjuures parem jalg on põlvest sirge, varbad aga on suunatud tugevasti üles. Vasaku jala põlv on lõdvendatud, ülakeha pööratud paremale.

2. takt. Takti I ja II osal sooritatakse hüpak vasakul jalal, samaaegselt tuuakse parem jalg vasaku jala pahkluu juurde (joonis 134). Takti III ja IV osal hüpak vasakul jalal, samaaegselt sirutatakse parem jalg ette-paremale (põlv ja labajalg sirutatud) (joonis 135). Ülakeha on kallutatud etteviidud jala suunas ja mõlemad käed on avatud, nagu saabast näidates. Järgmistel taktidel kirjeldatud tegevus kordub, kuid alustatakse parema jalaga (hüpak).

5) Taganemissamm.

Algasend: Jalad VI positsioonis (ummisjalu seis).

Lähteasend: Takti eelosal laskuda mõlema jala põlvest alla. Takti I ja II osal sooritatakse vasakul jalal libisev hüpak otse

Joonis 125.

tagasi, samaaegselt asetatakse parem jalg sirutatud põlvega ette kannale, varbaid tugevasti üles surudes. Takti III ja IV osal paremal jalal libisev hüpak otse tagasi, samaaegselt asetatakse vasak jalg sirutatud põlvega ette kannale, varbaid tugevasti üles surudes.

6) Doriška (teeke).

Algasend: Jalad VI positsioonis (ummisjalu seis).

Lähteasend: Takti eelosal laskuda mõlema jala põlvest alla (lõdvendada põlved), seejärel tõusta mõlemal jalal päkkseisu, viies vasaku jala väikese sammu võrra küljele päkkseisu. Takti I osal tuuakse parem jalg vasaku kõrvale tervele tallale nii, et parema labajala keskkoht on vasaku jala kanna juures. Takti II osal viiakse vasak jalg väikese sammu võrra küljele päkkseisu. Takti III ja IV osal kordub takti I ja II osa tegevus.

7) Golubtsõ.

Algasend: Jalad VI positsioonis (ummisjalu seis).

Lähteasend: Takti eelosal viiakse parem jalg sirutatud pöiaga küljele ja laskutakse vasaku jala põlvest alla. Takti I ja II osal sooritatakse vasaku jalaga libisev hüpak parema jala (külje) suunas ja lüüakse jalalabade siseküljed kokku. Kokkulöömise hetkel siruta-

takse ka vasakut jalga põlvest ja pöiast. Takti III ja IV osal kordub takti I ja II osa tegevus.

8) Pripadanije (külgsamm).

Algasend: Jalad VI positsioonis (ummisjalu seis).

Lähteasend: Takti eelosal tõustakse päkkseisu. Takti I osal viiakse parem jalg väikese sammu võrra küljele, kus ta asetatakse algul päkale ja siis tervele tallale, samaaegselt lõdvendatakse paremat jalga põlvest ning tõstetakse vasak jalg põrandalt. Takti II osal asetatakse vasak jalg päkale parema jalalaba keskkoha juures. Samaaegselt sirutatakse mõlema jala põlved (tõustakse päkkseisu). Takti III ja IV osal kordub I ja II taktiosa tegevus.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.

Osavõtjaid: 2 tüdrukut.

Algasend: Tantsijad seisavad tagumistes kulissides: üks vasakul, teine paremal.

Lähteasend: Käed viiakse sirutatult ette.

Eelmäng: 29.—32. takt.

I tuur (1.—32. takt)

1.—4. takt. Tüdrukud tormavad 4 begunetsiga, alustades parema jalaga, üksteise suunas. Nad kohtuvad esinemispaiga keskkohas 4. takti viimasel osal ja võtavad parema käevangu. Vasakud käed on viidud küljele.

5.—7. takt. Tüdrukud jätkavad 3 begunetsiga pöörlemist kohapeal, liikudes paremas käevangus päripäeva.

8. takt. Takti I osal sooritatakse rõhklöök vasaku jalaga, takti II osal parema jalaga, takti III osal jälle vasaku jalaga. Tüdrukud võtavad samaaegselt järgmise tantsuvõtte: jäädes kõrvuti, võetakse paarilisepoolse käega tema ümbert kinni (tantsijate käed moodustavad selja taga risti). Tüdrukud asetavad vabad välimised käed rinnale (nad hoiavad helmeid, et need ei rappuks).

9.—23. takt. Tüdrukud jooksevad eelnevas tantsuvõttes 16 begunetsiga ühe suure ringi vastupäeva ja uuesti esinemispaiga keskkohta jõudes tulevad otse pealtvaatajate suunas (joonis 136).

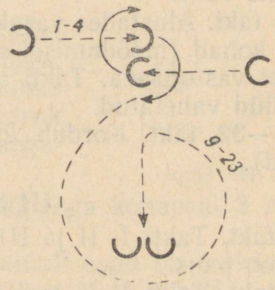

Joonis 136.

24. takt. Kordub 8. takti tegevus (3 rõhklööki), vabad käed avatakse sellel ajal küljele.

25.—27. takt. Tüdrukud liiguvad 6 doriškaga vasakule, viies samaaegselt vabakäed kuklale (nagu hoides oma pärgi, et need maha ei kukuks. Sisemise käega võetakse paarilise vöökohalt kinni.

28. takt. Kordub 8. takti tegevus (3 rõhklööki), käed jäävad endisse asendisse.

29.—31. takt. 6 külgsammuga liigutakse tagasi paremale, vabakäed avatakse liikumise ajal küljele (joonis 137).

32. takt. Kordub 8. takti tegevus (3 rõhklööki), sellel ajal asetatakse käed puusale, sõrmedega ettepoole.

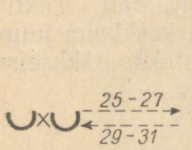

Joonis 137.

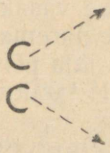

Joonis 138.

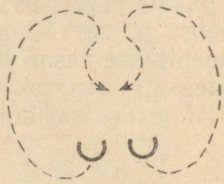

Joonis 139.

II tuur (1.—32. takt)

1.—3. takt. Vasakpoolne tüdruk, alustades parema ja parempoolne vasaku jalaga, taganevad 6 «nöörikesega».

4. takt. Kordub 8. takti tegevus (3 rõhklööki), käed jäävad puusale.

5.—8. takt. Kordub 1.—4. takti tegevus (joonis 138).

9.—16. takt. Vasakpoolne tüdruk, alustades parema, parempoolne vasaku jalaga, liiguvad pealtvaatajate suunas 4 tšebitokiga.

17.—23. takt. Tüdrukud jooksevad 7 begunetsiga, parempoolne päri- ning vasakpoolne vastupäeva, lava tagumise osa keskele kokku. Vasakpoolne tüdruk alustab jooksu vasaku, parempoolne parema jalaga (joonis 139).

24. takt. Kordub 8. takti tegevus (3 rõhklööki), ühendatakse käed kätes.

25.—28. takt. Tüdrukud sooritavad eelnevas tantsuvõttes, alustades parema jalaga, 4 pas de basque'i kohapeal.

29. takt. Takti I ja II osal astutakse samm parema jalaga ette, takti III ja IV osal sooritatakse hüpak paremal jalal, samaaegselt tõstetakse vasak jalg õhku ja lüüakse paremad käed õhus kokku (joonis 140).

30. takt. Alustades vasaku jalaga 1 begunetsiga, vahetavad tantsijad kohad (möödumisel on vasakud õlad koos) ja sooritavad pool pööret vastupäeva. Takti lõpuks ollakse jälle rinnati, ainult kohad on nüüd vahetatud.

31.—32. takt. Kordub 29.—30. takti tegevus (vahetatakse jälle kohad).

III tuur (1.—32. takt)

1. takt. Takti I, II ja III osal sooritatakse käte plaksud, takti IV osal on paus.

2. takt. Takti I, II ja III osal sooritatakse rõhklöögid (vasak-parem-vasak jalg), samaaegselt võtavad tantsijad eest ristvõtte.

Joonis 140.

3.—7. takt. Alustades parema jalaga, jooksevad tüdrukud 5 begunetsiga kujuteldaval ringjoonel vastupäeva, liikudes vasakpoolsesse tagumisse nurka (joonis 141).

8. takt. Sooritatakse 3 rõhklööki, käte asend jääb endiseks.

9. takt. Parempoolne tüdruk, alustades vasaku jalaga, vasakpoolne parema jalaga, sooritavad 2 korda «golubtsõ», seejuures käsi ei vabastata, vaid vasakpoolne tüdruk tõstab oma parema käe üles. Selle tegevusega vahetavad tantsijad kohad.

Joonis 141.

10. takt. Tantsijad sooritavad kerge hüppega kohapeal 3 rõhksammu (takti I, II ja III osal).

11.—12. takt. Kordub eelnev tegevus, ainult osad on vahetatud. Käsi vabastamata liiguvad tüdrukud oma kohtadele tagasi.

13.—16. takt. Kordub 9.—12. takti tegevus.

Joonis 142.

17.—19. takt. Alustades parema jalaga, sooritavad tüdrukud kohapeal 3 pas de basque'i.

20. takt. Kolm rõhklööki (takti I, II ja III osal).

21.—24. takt. Kordub 17.—20. takti tegevus.

25.—31. takt. Alustades parema jalaga, taganevad tüdrukud 14 taganemissammuga.

32. takt. Kolm rõhklööki (takti I, II ja III osal).

IV tuur (1.—45. takt)

1. takt. Üks tüdrukutest hakkab liikuma mööda diagonaali pealtvaatajate suunas. Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm risti üle parema. Takti II osal viiakse parem jalg sirutatult küljele. Takti III ja IV osal «golubets» parema külje suunas. Parem käsi on puusal, vasak käsi tõstetud üles (joonis 142 näitab takti II osa tegevust).

2. takt. Kordub eelmise takti tegevus, kuid alustades parema jalaga («golubets» vasakule). Vasak käsi on puusal, parem käsi üleval.

Joonis 143.

3. takt. Tüdruk, sooritades takti I ja II osal kerge hüppe (pooleringilise pöördega päripäeva), maandub vasakule jalale ja, viies parema jala taha varvasastakusse, jääb seljaga pealtvaatajate poole, käed puusal (joonis 143). Takti III ja IV osal toimub hüpak vasakul jalal ja samaaegselt pooleringiline pööre päripäeva (ollakse jälle esipoolega pealtvaatajate poole). Parem jalg on ees ja asetatakse kandastakusse (joonis 144). Käed on endiselt puusal.

4. takt. Kerge hüppega sooritatakse 3 rõhksammu paigal (takti I, II ja III osal).

5.—8. takt. Kordub 1.—4. takti tegevus, kusjuures teine tüdruk saadab tantsu käteplaksudega.

9.—12. takt. Alustades vasaku jalaga, liigub üksik tüdruk doriškaga lava esiplaanil vasakule (joonis 145), hoides vasaku käega rinnal helmeid, parem käsi on vabalt all.

13.—15. takt. Üksik tüdruk pöördub doriškaga kohapeal kiiresti vastupäeva. Käed on endises asendis. Samaaegselt jookseb teine tüdruk, alustades parema jalaga, 3 begunetsiga esinemispaiga esi-

Joonis 144.

plaanile paremasse nurka (vt. joonis 145). Käed on tal viidud sirutatult ette.

16. takt. Sooritatakse kolm rõhklööki (takti I, II ja III osal). Käed viiakse puusale, sõrmedega ettepoole.

17.—23. takt. Teise tüdruku soolo. Alustades parema jalaga, taganeb tüdruk 14 «nöörikesega». Seisev tüdruk saadab teda käteplaksudega.

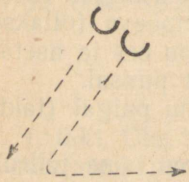

Joonis 145.

24. takt. Sooritatakse kolm rõhklööki (takti I, II ja III osal). Käed viiakse sirutatult ette.

25.—26. takt. Alustades parema jalaga, jooksevad tüdrukud 2 begunetsiga üksteise suunas. Nad kohtuvad 26. taktil esinemispaiga keskkohas ja võtavad parema käevangu, vasakud käed on viidud küljele.

27.—31. takt. Tüdrukud pöörlevad 5 begunetsiga paremas käevangus päripäeva.

32. takt. Sooritatakse kolm rõhklööki (takti I, II ja III osal). Käed vabastatakse eelnevast tantsuvõttest ning tüdrukud, pöördunud üksteise poole, ühendavad käed kätes.

33.—39. takt. Tüdrukud pöörlevad kohapeal käed kätes (pöörlemistelg läheb tüdrukute vahelt läbi).

40. takt. Sooritatakse kolm rõhklööki (takti I, II ja III osal). Vasakpoolne tüdruk vabastab vasaku, parempoolne parema käe.

41.—43. takt. Tüdrukud jooksevad 3 begunetsiga lavalt minema.

44.—45. takt. Lava on tühi. Tantsu lõpp.

LJAVONIHHA

Tantsu lavastus Senta Otsalt
Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Käesoleva lavastuse aluseks on valgevene populaarseim rahvatants — Ljavonihha. Tantsu iseloomustab suur hoogsus. Tantsitakse elavalt, lõbusalt. Põhiliikumised tuleb sooritada kergelt. Muusikaline lause on 12 takti.

Riietus: Tüdrukul: valge pluus laiade varrukatega, mille ülemine osa on punasega välja õmmeldud, lai triibuline seelik, valge põll, punase väljaõmblusega all ääres. Peas ere rätt, mis seotakse kinni kukla taga. Jalas mustad saapad.

Poisil: Valge, laiade varrukatega särk. Särgi äär ning rinnaesine on kaunistatud väljaõmblustega, heledad triibulised püksid, mis on torgatud säärikuisse, ja vöö.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Ljavonihha samm.

Algasend: Jalad VI positsioonis.

Lähteasend: Laskuda mõlemast põlvest alla (lõdvendada põlved). Takti eelosal libistada parem jalg varvastel mööda põrandat ette ja tõsta ta veidi õhku. Takti I osal sooritatakse parema jalaga jooksusamm ette. Takti II osal vasaku jalaga samm parema jala juures. Takti III osal parema jalaga samm vasaku jala juures. Takti IV osal kordub takti eelosa tegevus vasaku jalaga.

Ljavonihha samm esitatakse madalatel poolvarvastel, kergelt, nagu hoogsa jooksuna.

Sageli lisanduvad sellele liikumisele rõhksammud, seda tavaliselt muusikalise fraasi lõpus (näiteks 12. taktil).

Takti I osal tuleb sooritada vasaku jalaga rõhklöök, põlve kergelt lõdvendades, ja ülakeha järsult ette kallutada. Takti II osal sooritatakse rõhklöök parema jalaga. Takti III osal rõhklöök vasaku jalaga. Ülakeha tuleb sirutada. Takti IV osal on paus.

2) Galopisamm.

Algasend: Jalad VI positsioonis.

Lähteasend: Laskuda mõlemast põlvest alla (lõdvendades põlved). Takti I osal sooritada parema jalaga poolvarvastel libisev samm paremale küljele. Takti II osal tuua vasak jalg libistades

parema jala juurde, seda ühtlasi nagu välja lüües. Takti III ja IV osal kordub takti I ja II osa tegevus. Liikumine sooritatakse kergelt, ilma hüpeteta, ilma üles-alla kõikumiseta.

Sama liikumist võib alustada ka vasaku jalaga.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.

Osavõtjaid: Paaris arv segapaare (4, 6, 8 jne.). Käesolev kirjeldus on koostatud 6-le segapaarile.

Alg- ja lähteasend: Tantsijad seisavad paarikaupa kolonnis (tüdruk poisi paremal küljel) tagumises vasakus kulissis, käed on ühendatud ees ristvõttes, tüdruku vasak käsi peal.

I tuur (1.—12. takt)

1.—5. takt. Alustades parema jalaga, jookseb tantsijate kolonn 5 ljavonihha sammuga ringjoonel vastupäeva.

6. takt. Alustades vasaku jalaga, sooritatakse kolm rõhksammu paigal, kätest lahti laskmata. Ülakeha kallutatakse tugevasti ette ja sirutatakse uuesti.

7.—12. takt. Korrates eelnevate 1.—6. takti liikumist, liigub kolonn juhttantsijate järel otse pealtvaatajate suunas (joonis 146).

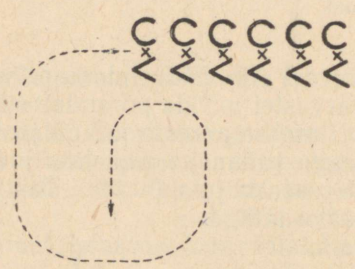

Joonis 146.

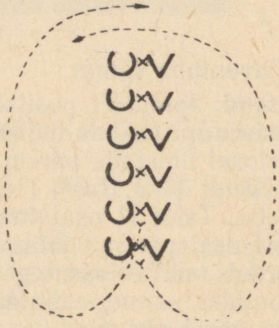

Joonis 147.

II tuur (1.—12. takt)

1.—6. takt. Korrates eelnevat sammude kombinatsiooni (5 ljavonihha sammu ja 3 rõhksammu), läheb esimene paar vasakule, teine paremale, kolmas jälle vasakule jne. (joonis 147).

7.—12. takt. Korrates eelnevat sammude kombinatsiooni, liiguvad vasakule pöördunud paarid juhtpaari järel ringjoonel vastupäeva. Paremale pöördunud paarid liiguvad ringjoonel päripäeva. Esinemispaiga tagaosas mööduvad kolonnid üksteisest (vastupäeva

minejad lähevad pealtvaatajate poolt). 12. taktiks jõuavad tantsijad kahte kolonni esinemispaiga kummaski servas ning kolme rõhksammu ajal võtavad valsivõtte. (Paarilised on rinnati. Poiss asetab oma parema käe tüdrukule ümber piha, kusjuures parema käe pihk toetub sirgete sõrmedega tüdruku seljale. Tüdruk paneb oma vasaku käe poisi paremale õlale. Poisi vasak ja tüdruku parem käsi on ühendatud pihkseongus ja sirutatud õlajoone kõrgusel.) Vasakpoolses kolonnis on poisid, parempoolses tüdrukud seljaga pealtvaatajate poole.

III tuur (13.—24. takt)

13.—14. takt. Paarid liiguvad ülakehasid liikumissuunas kallutades nelja galopisammuga keskele kokku, kusjuures poisid alustavad vasaku, tüdrukud parema jalaga (joonis 148).

15. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu paigal, keha samaaegselt sirutades.

16.—18. takt. Sama sammude kombinatsiooniga (neli galopisammu ja kolm rõhksammu) liigutakse valsivõttes, kallutades ülakeha liikumissuunas, oma kohtadele tagasi.

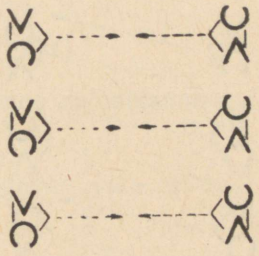

Joonis 148.

19.—24. takt. Kordub 13.—18. takti tegevus. 24. taktil vallandatakse kolme rõhksammu ajal valsivõte. Tüdrukud asetavad käed puusale, sõrmedega ettepoole (küünarnukid on kergelt ettepoole viidud). Poistel käed vabalt.

IV tuur (13.—24. takt)

13.—17. takt. Vasakpoolsed tüdrukud, pöörates parema õla ettepoole, alustavad parema jalaga, parempoolsed pööravad vasaku õla ette ja alustavad vasaku jalaga (tüdrukud on esipoolega pealtvaatajate poole) ning liiguvad 10 galopisammuga (parempoolsed on möödumisel eespool) võõra vastasviiru poisi ette (joonis 149). Poisid saadavad tüdrukute tantsu ristplaksudega, mis sooritatakse diafragma kõrgusel. Poisid löövad iga takti esimesel osal plaksu.

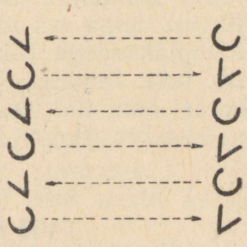

Joonis 149.

18. takt. Tüdrukud sooritavad kerge ülakeha kallutusega kolm rõhksammu võõra poisi ees. Poiss teeb plaksu löömise ajal kerge kummarduse.

19.—24. takt. Korratakse eelmist sammude kombinatsiooni. Tüdrukud sooritavad 10 galopi- ja 3 rõhksammu. Poisid löövad samal ajal 6 käteplaksu. Tüdrukud tulevad oma kohtadele tagasi. 24. taktil, rõhksammude ajal, võetakse jälle valsivõte.

V tuur (25.—36. takt)

25.—30. takt. Kolonnid vahetavad eelmise tuuri sammude kombinatsiooniga (10 galopi-, 3 rõhksammu) kohad, olles valsivõttes, kusjuures vasakpoolsed lähevad eestpoolt (joonis 150).

31.—36. takt. Paarid lähevad eelneva sammude kombinatsiooniga tuldud teed oma kohtadele tagasi. Kolme rõhksammu ajal vallandatakse valsivõte. Poisid asetavad käed puusale, sõrmedega ettepoole. Tüdrukutel on käed vabalt.

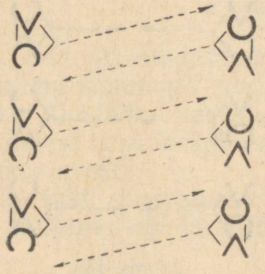

Joonis 150.

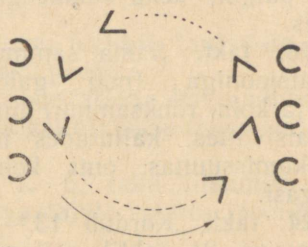

Joonis 151.

VI tuur (25.—36. takt)

25.—30. takt. Olles seljaga ringi keskme poole (esipoolega tüdrukute poole), liiguvad poisid eelmise tuuri sammude kombinatsiooniga (10 galopi- ja 3 rõhksammuga) ringjoonel vastupäeva (joonis 151) kolmanda tüdruku ette (oma tüdrukut mitte lugedes) ja sooritavad tema ees rõhksammud. Tüdrukud saadavad poiste tantsu käteplaksudega (üks käteplaks taktis).

31.—36. takt. Jätkates liikumist kümne galopisammuga, jõuavad poisid tagasi oma tüdruku ette, ning kolme rõhksammu ajal võetakse ees ristvõte. Poiste liikumise ajal jätkavad tüdrukud plaksutamist.

VII tuur (37.—48. takt)

37.—41. takt. Alustades parema jalaga, liiguvad paarid ristvõttes ringjoonel vastupäeva viie ljavonihha sammuga.

42. takt. Kolm rõhksammu paigal.

43.—47. takt. Jätkatakse liikumist ringjoonel vastupäeva 5 ljavonihha sammuga.

48. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu, sel ajal tõmbab poiss tüdruku enda kõrvale ringjoonele. Ristvõte vallandatakse ja ühendatakse käed pihkseongus (joonis 152).

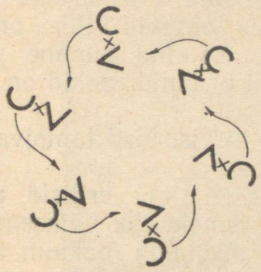

Joonis 152.

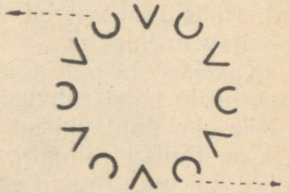

Joonis 153.

VIII tuur (37.—48. takt)

37.—41. takt. Sõõr liigub hoogsalt kümne galopisammuga vastupäeva.

42. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu.

43.—48. takt. Kordub 37.—42. takti tegevus, vahe on vaid selles, et nüüd liigutakse päripäeva.

Äraminek (49.—60. takt)

Tagumisele parempoolsele kulissile kõige lähemal olev poiss veab kõik tantsijad enda järel esinemispaigalt minema.

Märkus: Kui tantsijaid on rohkem, võib väljaviijaid olla 2. Sel juhul juhib teine poiss endale järgnevad tantsijad vasakusse esimesse kulissi (joonis 153).

KUKK

Leedu rahvatants

Tantsu kirjeldus Heino Aassalult

Naljatleva iseloomuga leedu rahvatantsu «Kukk» tantsivad ainult poisid. Tants on üles kirjutatud Leedu lääneosas — Vilkabiši rajoonis. Esimest korda esitati seda laval 1948. aastal Leedu Riikliku laulu- ja tantsuansambli tantsugrupi poolt.

Tantsust võtavad osa «vana kukk» ja lõbusad, kisklejad noored «kukekesed». Kukk õpetab «kukekestele» kõndimist, maa siblimist, aga üleannetud «kukekesed» hindavad rohkem mängu ning kisklevad omavahel.

Et «kukk» eralduks paremini «kukekestest», valime «kukeks» pikema poisi, kes on riietatud pikka põlvini ulatuvasse kuube. Kuub

on pruun, valge või mõnda muud värvi, vöötatud mitme 8—12 cm laiuse pika rahvusliku vööga. Vöösid võib asendada ka väljaõmmeldud käterätikuga. Vööd või rätik sõlmitakse selja taga — nii saame kujuteldava «saba». Kaela on seotud narmastega punane 6—7 cm laiune vöö, mis kujutab «kuke» lõpuseid. Peas on kaabu või õlgkübar, mille peale on «harjana» asetatud punane vöö või lint. Püksid on valged, tumepunased või pruunid. Sokid on valged, soovitav narmastega.

«Kukekestel» pole täiendavat riietust tarvis. Nad tantsivad tavalises leedu poisi rahvuskostüümis[1].

Käesolev tantsukirjeldus on 9-le poisile. Ilma eriliste muutusteta on tantsu võimalik õpetada ka suuremale ehk väiksemale esinejate arvule. Tantsu esitavad «kukk», pikem ja õlakaim tantsija, ja paaris arv «kukekesi».

Tantsu põhiliikumised on kerged ja noored esinejad omandavad nad hõlpsasti.

On väga tähtis, et tantsijad, aga eriti «kuke» osa täitja, aimaksid hästi järele kuke «kõnnakut», «kiremise» maneere ja et kõik liikumised sooritataks väärikalt, mitte kaldudes šarži ja vulgaarsusse.

Tantsijate meeleolu on tantsu kestel väga mitmesugune. Nad on tõsised, keskendunud, tähelepanelikud, aga ka tigedad ning ehmunud. Tantsijate väljendus muutub vastavalt «vahekordadele», mis tekib «kuke» ja «kukekeste» vahel. Tantsu edukus oleneb suurel määral esinejate väljenduslikest võimetest.

Tantsu muusika koosneb kolmest osast, esimesed kaks 8-taktilist osa esitatakse aeglaselt, kolmas 16-taktiline osa aga kiiremini (peaaegu polkatempos). Taktimõõt $^2/_4$. Kui tants esitatakse liiga kiiresti, kaob sellele tantsule omane iseloom.

Käte asendid

Tantsijate käed, mis kujutavad tiibu, võivad olla kolmes asendis:

1. Käed seljal. Mõlemad käed on asetatud selja taha, veidi allapoole vöökohta. Käelabad on natuke üksteisest eemale «murtud», kuna kummagi käe sõrmed on tugevasti üksteisest eemale viidud. Käed puutuvad üksteise vastu ainult randmetest ja toetuvad kergelt seljale. Sirged, veidi laialiaetud sõrmed kujutavad sabasulgi. Niisuguses asendis on käed lihtsa sammu, jooksu ja kõikvõimalike «tundide» (laulu, «siblimise») ajal. Ülakeha võib olla sirge või kergelt ette kallutatud.

2. Käed avatud küljele. Mõlemad käed on viidud külgedele, küünarnukid allpool õlajoont, pihud pööratud enda poole. Küünarliigesest ja randmest kõverdatud käed moodustavad nagu kaare. Sõrmed on koondatud ja kergelt kõverdatud. Tantsijad on kummardu-

[1] Vt. «Tänapäeva kostüüme» (leedu poisi kostüümi eskiis). Tallinn, 1955, lk. 42.

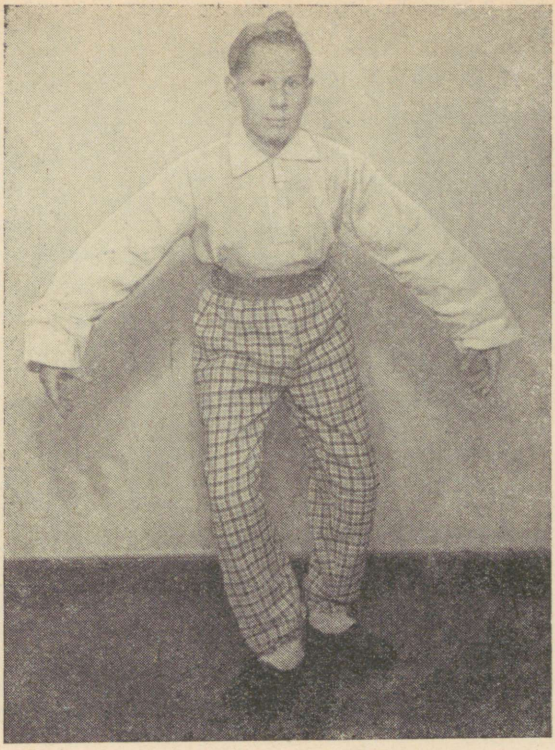

Joonis 154.

nud ettepoole või laskunud kükkasendisse, valmistudes hüppeks (joonis 154).

3. Parem käsi on viidud ette-, vasak — tahapoole. Mõlemad käed on avatud küljele, nagu eelmises asendis, parem käsi koos parema õlaga on aga viidud ettepoole, vasak — tahapoole. Tantsija seisab kallutuses, end natuke vöökohast paremale pöörates. Parem käsi on allpool õlajoont, vasak — kõrgemal (joonis 155). Selles asendis sooritavad «kukekesed» rõhkusid aktsenteeritud jooksusammus.

PÕHILIIKUMISED

Taktimõõt $^2/_4$

1) Lihtne samm. See esitatakse esimese muusikaosa järgi. «Kukk» astub väärikalt ühe sammu taktis, jalgu kõrgele tõstes.

Algasend: Jalad kõrvuti, kannad koos. Käed seljal.

Lähteasend: Takti eelosal tõsta põlvest kõverdatud parem jalg nii, et parema jala varbad oleksid vasaku jala põlve juures. Ülakeha on kergelt taha kallutatud.

Joonis 155.

1. takt. Takti I osal teha parema jalaga pikk samm ette, asetades jala maha kannale ja alles siis tervele tallale, kallutades seejuures ülakeha ette ja sirutades kaela välja. Takti III osal tuleb kõverdatud vasak jalg tõsta nii, et vasaku jala varbad oleksid parema jala põlve juures. Ülakeha on tagasi kallutatud.

2. takt. Samasugune samm ette vasaku jalaga. Samm on nagu mõõdetud, rahulik, jalalaba on sirutamata, keharaskus läheb aeglaselt ühelt jalalt teisele. «Kukekesed» sooritavad samasuguse sammu ainult kaks korda kiiremini — 2 sammu ühes taktis, ja tõstavad jala ainult teise jala sääre poole kõrguseni ning kallutavad ülakeha mitte eriti tugevasti ette-taha. Jalg asetatakse üle varvaste tervele tallale, mitte aga üle kanna maha.

2) «Kuke» samm. See esitatakse esimese muusikaosa järgi. Üks samm kahe takti vältel.

Alg- ja lähteasend: Jalad kõrvuti, kannad koos, käed seljal.

1. takt. Takti I osal, seistes vasakul jalal, sirutada parem jalg ette. Jalg sirutada ette nii kaugele, kuni ainult varbaotsad puudutavad põrandat. Takti II osal tuleb parem jalg tuua tagasi lähteasen-

disse. Takti III osal sirutada parem jalg samal viisil küljele, hoides teda mitte eriti puusast «väljapööratuna». Takti IV osal tuua parem jalg tagasi lähteasendisse.

2. takt. Takti I osal visata parem jalg ette-üles 90° kõrgusele (vasaku ja parema jala vaheline kujuteldav nurk on 90° — täisnurk). Takti III osal tuua parem jalg tagasi lähteasendisse. Nagu kirjeldusest nähtub, koosneb «kuke» samm ühest lihtsast jala sirutusest ette («battement»), teisest küljele ning ühest suurest jalaheitest («grand battement») ette, kusjuures aktsent on üles, mitte alla nagu tavaliselt. «Väljapoolsus» on vaevalt märgatav.

3. Jooksusamm. See esitatakse kolmanda muusikaosa järgi.

Alg- ja lähteasend: Jalad on kõrvuti, kannad koos, käed seljal.

Tantsijad kallutavad ülakeha ette. Pea ei ole ette kallutatud, vaade on suunatud otse ette. Takti jooksul sooritatakse 4 ühtlast jooksusammu, esimene samm parema jalaga, seejuures jalgu mitte kõrgele tõsta.

4. Aktsenteeritud jooksusamm. See esitatakse kolmanda muusikaosa järgi.

See on jooksusamm, ainult kolme aktsendiga (rõhuga) nelja takti muusika kohta.

Alg- ja lähteasend: Jalad on kõrvuti, kannad koos, käed avatud küljele.

1. takt. Alustades parema jalaga, sooritatakse 4 jooksusammu. **2., 3. ja 4. taktil** sooritatakse 3 aktsenti (rõhku) parema jalaga (iga takti I osal). Aktsendi (rõhu) sooritamiseks tuleb «kukkuda» kogu keharaskusega paremale jalale, vasak jalg aga põlvest kõverdatult heita taha, seda horisontaalasendist kõrgemale tõstmata. Aktsentide ajal viib tantsija parema käe koos õlaga ette, vasaku tahapoole. Järgmistel taktiosadel sooritatakse tavalisi jooksusamme.

Järgmisel neljal taktil kordub sama tegevus.

Mõnes figuuris sooritatakse aktsendid (rõhud) mitte ette liikudes, vaid kohapeal päripäeva pööreldes. Sellisel juhtumil tuleb nelja esimese sammuga (1. takt) sooritada kohapeal pool pööret päripäeva (parem käsi ees, vasak — taga). Aktsent tehakse 2. taktil, samas suunas järgmise kolme sammuga jälle pool pööret päripäeva, teha aktsent (3. takt), jälle kolme sammuga pöörduda pool pööret päripäeva ja 4. taktil samas suunas sooritada aktsent ning lõpuks sooritada kolme jooksusammuga jälle pool pööret päripäeva.

Pärast seda korratakse kogu eelnevat tegevust või sooritatakse teisi liikumisi.

5. «Kiremine». See esitatakse teise muusikaosa järel kahe takti vältel.

Algasend: Jalad kõrvuti, kannad koos, käed selja taga.

Lähteasend: Takti eelosal tõsta käed umbes 45° kõrgusele (käe ja ülakeha vaheline kujuteldav nurk on 45°) küljele. Käed on kõverdatud küünarnukkidest ja randmetest, pihud on suunatud enda poole.

1. takt. Takti I osal tuleb lüüa peaaegu sirutatud, lõtvade kätega enesele vastu reisi ja laskuda samaaegselt väikesse kükkasendisse.

Takti II osal tuleb veel kord lüüa kätega vastu reisi. Kükkasendisse laskumine jätkub. Takti III osal kordub eelneva taktiosa tegevus. Takti IV osal asetatakse käed seljale, olles laskunud peaaegu täiskükki, ning kallututakse kergelt ette.

2. takt. Aeglaselt sirutuda kükkasendist, lõpuks tõusta varvastele ja sirutada kaela (nagu «kukerekuu» kiremiseks) ja sulgeda seejuures silmad.

6. «Siblimine». Esitatakse ainult «kuke» poolt teise muusikaosa järel kahe takti vältel.

Algasend: Jalad VI positsioonis (jalad kahel paralleelil nii, et jalalaba sisekülje puudutavad teineteist). Käed selja taga.

Lähteasend: Takti eelosal, seistes tugevasti vasakul jalal, tõsta kõverdatud parem jalg kuni vasaku jala pahkluuni.

1. takt. Takti I osal tuleb parema jala varvastega, neid põrandalt tõstmata, «siblida» eest tahapoole. Takti II osal veel kord «siblida» parema jalaga ning otsekohe kanda keharaskus paremale jalale, vasak jalg aga tõsta õhku nii, et vasaku jala varbad oleksid parema jala pahkluu juures. Takti III osal «siblida» vasaku jala varvastega, neid põrandalt tõstmata, eest tahapoole. Takti IV osal veel kord vasaku jalaga «siblida» ning otsekohe asetada ta põrandale parema jala kõrvale. Ühtlasi kanda keharaskus mõlemale jalale.

2. takt. Takti I osal kallutada ülakeha ette ja vaadata maha oma jalge ette, nagu midagi otsides. Takti III osal on paus.

7. «Kukehüpe». See esitatakse kolmanda muusikaosa järel kahe takti vältel.

Alg- ja lähteasend: Jalad kõrvuti, kannad koos, käed avatud küljele (küünarnukid õlajoonest allpool, pihud enda poole).

1. takt. Kallutada ennast natuke ette, samaaegselt peaaegu täiskükki laskudes ($^2/_3$), pead ei tohi alla lasta, vaid tuleb otse ette vaadata. Käed viia küljel laiemale.

2. takt. Takti I osal sooritada üleshüpe, tõugates ära vasaku jalaga. Samaaegselt sooritada sirutus ja heita põlvest kõverdatud parem jalg poolringina üles-vasakule-alla nagu tahtes kedagi selle hüppega enese alla põrandale suruda (parem jalg liigub puusast). Peaaegu samasuguseid liigutusi teevad käed: esiteks küljele (omamoodi II positsioon), siis ette (omamoodi II positsioon) ja lõpuks alla nagu millegi haaramiseks (omamoodi käte ettevalmistusposition). Samaaegselt tõstetakse üles vasak jalg. Takti II osal kukkuda paremale jalale ja samal ajal teha vasaku jalaga kiiresti samasugune ringitaoline liigutus, nagu eelmisel taktiosal paremaga, ainult üles-paremale-alla. Takti III osal asetada vasak jalg parema kõrvale, käed avada küljele ning laskuda poolkükki järgmise hüppe jaoks.

8. «Kukekeste» hüpe. See esitatakse teise muusikaosa järel ühe takti vältel. Hüppe ajal tuleb õhus sooritada ettekallutatud ülakehaga, kõverdatud jalgadega ja küljele avatud kätega üheringiline pööre päripäeva.

Joonis 156.

Alg- ja lähteasend: Seistes VI positsioonis on tantsijad kergelt ette kallutunud, käed on selja taga. Takti I osal sooritatakse veerand pööret paremale, avatakse käed küljele ja sooritatakse parema jalaga samm paremale (kui tantsija seisab esipoolega ringi keskme poole, siis teeb ta sammu ringi keskmest eemale). Samaaegselt asuda hüppe sooritamiseks parema jalaga äratõukele (joonis 156). Takti II osal pöörduda veidi jalgu kõverdades hüppega õhus ülejäänud $^3/_4$ pööret päripäeva, käed on laialt avatud küljele. Takti III osal laskuda pehmelt mõlema jalaga põrandale, esipoolega ringi keskme poole, ja otsekohe sirutada käsi ning asetada see seljale.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.

Osavõtjaid: Üks «kukk» ja 8 «kukekest».

Alg- ja lähteasend: «Kukk» ja «kukekesed» seisavad vasakutes tagumistes kulissides (tantsijate suhtes). Ees seisab «kukk», tema järel paarikaupa kõik «kukekesed», käed seljal.

I tuur (1.—32. takt)

A. «Kuke» väljatulek (1.—8. takt)

Pärast kolme akordi tuleb vana «kukk» kulissidest ja suundub tähtsalt lihtsa aeglase sammuga lava keskkoha poole, sooritades selleks 8 sammu (vt. põhiliikumine nr. 1). Käed on seljal. Üks samm sooritatakse ühe takti vältel, alustades parema jalaga.

B. «Laulmine» ja «siblimine» (1.—16. takt)

9.—10. takt. Seistes paigal «kireb» «kukk» üks kord (vt. põhiliikumine nr. 3).

11.—12. takt. «Kukk» nagu kuulatab oma «laulu» kaja, oodates, kas ei vasta talle teised kuked. Selleks peab ta 11. takti I osal pöörama pea veidi paremale, ja kandes keharaskuse rohkem paremale jalale, kallutab end kergelt paremale, käed seljal. Selles poosis ootab ta terve takti, siis sooritab sama tegevuse vasakule, pöörates pead ja kandes keharaskuse rohkem vasakule jalale, ning kuulatab, liikumata kohalt.

13.—16. takt. Keegi ei vastanud. «Kukk» on veidi häiritud, kuid ikkagi uhke ja auväärne olles sooritab kaks korda «siblimist» (vt. põhiliikumine nr. 6).

C. «Kukekeste» väljajooks (17.—32. takt)

17.—24. takt. Vasakutest tagumistest kulissidest jooksevad jooksusammudega paarikaupa välja kõik «kukekesed». Nad suunduvad kõik «kuke» juurde, see sooritatakse tugeva ülakeha kallutusega ette. Kaelad on välja sirutatud, käed seljal. «Kukk», kuni «kukekeste» lähenemiseni, vaatab rahulikult maad, siis teeb ta peaga liigutuse, nagu midagi haarates, ja jookseb «kukekeste» eest minema. «Kukk» kallutab ülakeha tugevasti ette, sirutab kaela ja hakkab ringjoonel liikuma vastupäeva, nagu tahtes midagi «kukekeste» eest ära viia, kes tema taga paarikaupa joostes üksteise järel püüavad temalt nagu midagi ära võtta (joonis 157). «Kukel» võivad käed olla avatud küljele või asetseda selja taga, aga «kukekestel» on käed selja

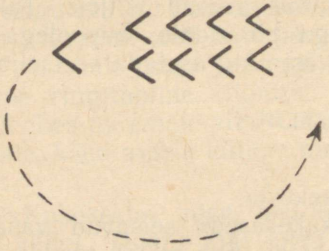

Joonis 157.

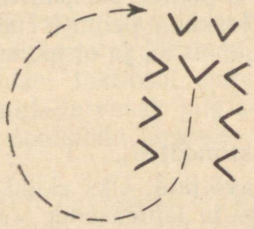

Joonis 158.

taga. 8. taktil tabavad «kukekesed» «kuke» vasakus tagumises nurgas.

25.—32. takt. Jooksu suund muutub. Kõik seisatavad. «Kukk» pöördub tagasi, joostes läbi paarikaupa seisvate «kukekeste» vahelt, kes lasevad ta läbi ja sooritavad samaaegselt pool pööret selles suunas, kuhu jooksis «kukk» (joonis 158). Joostes «kukekeste» vahelt läbi, tõstab «kukk» oma pea kord kõrgele, kord langetab selle, nagu tahtes hoida seda, mis on tal nokas, «kukekeste» eest, kes üksteise järel tõstavad ja jälle langetavad pea, tahtes nagu jooksvalt «kukelt» midagi haarata. «Kukekestest» lahti rabelnud, jookseb «kukk» ringjoonel päripäeva tuldud teed tagasi ja «kukekesed» jooksevad talle järele. Need, kes enne olid viimased, on nüüd esimesed (endised juhtijad on nüüd kolonnis viimased). Viimastel taktidel jõuavad kõik esinemispaiga tagumise osa keskele: «kukekesed» on keskel, «kukk» vasakul küljel. Viimasel taktil «kukk» vihastub. Ta sooritab pooleringilise pöörde päripäeva ja jääb esipoolega «kukekeste» poole ning sirutab ennast. Kõik hirmunud «kukekesed» seisatavad.

Esimene rida «kukekesi» sooritab pool pööret päripäeva ja jääb seljaga «kuke» poole (joonis 159). Kõigil on käed seljal.

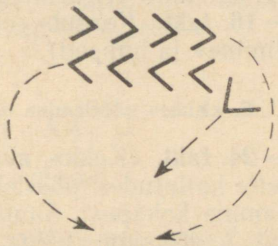

Joonis 159.

II tuur (1.—32. takt)

A. Ringjoonele minek (1.—8. takt)

1.—4. takt. «Kukk» läheb esinemispaiga keskmesse. Ta alustab parema jalaga, tehes neli lihtsat sammu ja kallutab iga sammu ajal ülakeha tugevasti ette (vt. põhiliikumine nr. 1).

Esimene rida «kukekesi» teeb 8 sammu, igal veerandil ühe sammu, liikudes paremale, teine rida liigub vasakule (joonis 159). «Kukekesed» moodustavad ringi, mille keskmes asub «kukk». Kõikide «kukekeste» vahel on ühesugune vahemaa, ja viimase sammuga pöörduvad kõik esipoolega ringi keskme poole, kus seisab «kukk». Tuleb püüda moodustada võimalikult suurem ringjoon (joonis 160).

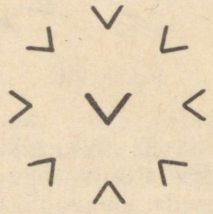

Joonis 160.

5.—6. takt. «Kukk» sooritab ühe «kukesammu» (vt. põhiliikumine nr. 2), kõik «kukekesed» seisavad aga liikumatult paigal ning jälgivad tähelepanelikult «kukke». Kõigil on käed seljal.

7.—8. takt. «Kukekesed» kordavad «kukesammu» (vt. põhiliiku-

mine nr. 2), «kukk» aga seisab ringi keskmes ja jälgib, kuidas «kukekesed» täidavad neile näidatud liikumist.

B. «Siblimise» õppetund (9.—16. takt)

9.—10. takt. «Kukk» sooritab üks kord «siblimise» (vt. põhiliikumine nr. 6), näidates «kukekestele», kuidas seda tuleb teha. «Kukekesed» seisavad algul paigal, 10. takti III osal aga kummarduvad ette ja vaatavad kohta, kus «kukk» «siblis».

11.—12. takt. Kummardudes ette, jooksevad «kukekesed» neli sammu ringi keskme poole, ehmudes aga «kuke» hüppest, sooritavad «kukekeste» hüppe (vt. põhiliikumine nr. 8), «kuke» juurest oma kohtadele. Sellel ajal «kukk» kurjustab, et «kukekesed» ei tee seda, mis neile näidati, ning hüppab õhku (vt. põhiliikumine nr. 7 «kukehüpe»). 11. takti III osal ja pärast hüpet jääb ta paigale.

13.—16. takt. Kordub eelnevate taktide (9.—12. takt) tegevus («siblimine» ja hüpped).

C. «Kuke» pöörlemine ning «kukekeste» lahing (17.—32. takt)

17.—24. takt. «Kukk», avades oma käed laialt külgedele ja tugevasti ette kallutudes, pöörleb kiiresti vastupäeva, tehes lihtsaid väikesi samme kohapeal. Samaaegselt jooksevad «kukekesed» aktsenteeritud jooksusammudega ringjoonel ümber «kuke» päripäeva (joonis 161). 17. ja 21. taktil on «kukekeste» käed avatud küljele.

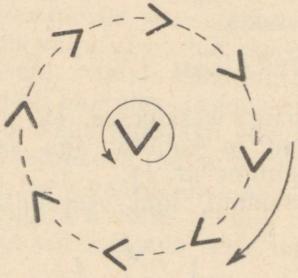

Joonis 161.

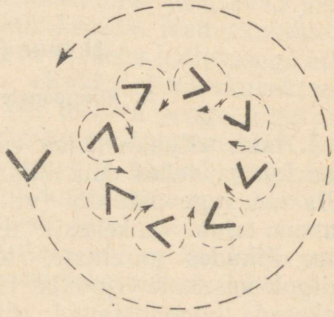

Joonis 162.

18.—20. ja 22.—24. taktini, s. o. aktsentide ajal, pööravad nad parema käe ette, vasaku taha, jäädes nii äraspidiselt keskme poole. «Kukekesed» jõuavad tagasi oma kohtadele, olles jooksnud terve ringi päripäeva.

25.—28. takt. «Kukk» jookseb ringist välja ja jookseb ümber «kukekeste» terve ringi vastupäeva. Sellel ajal jooksevad «kukekesed» nelja jooksusammuga ringi keskme poole ja moodustavad tiheda ringi ning keerlevad kohapeal aktsenteeritud jooksusammudega (pöördumine toimub päripäeva, joonis 162). Esimene aktsent

on 26. takti I osal parema õlaga keskme poole, teine aktsent aga 27. takti I osal (pärast pööret paremale), olles parema õlaga keskmest eemal. Keereldes edasi pool pööret päripäeva, teevad «kukekesed» parema õlaga kolmanda aktsendi keskme poole. Kolme järgneva sammuga õgvendavad kõik «kukekesed» ringjoont, ja pöördudes päripäeva, jäävad paarikaupa ringjoonele rinnati (joonis 163).

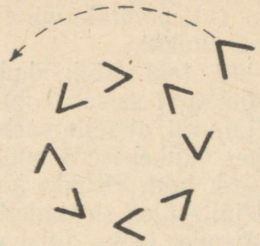

Joonis 163.

29.—32. takt. «Kukesed» teevad paarikaupa kaks «kukehüpet» nagu omavahel kiseldes. Sellel ajal jätkab «kukk» liikumist jooksusammudega ümber «kukekeste». 32. taktil peatub ta esinemispaiga paremas tagumises nurgas. Kõik asetavad käed seljale.

III tuur (taktid 1.—8.)

A. Ridadesse minek (1.—8. takt)

1.—4. takt. «Kukk» teeb neli lihtsat sammu pealtvaatajate poole. «Kukekesed» tulevad vastavalt joonisele 164 hariliku sammuga (vt. põhiliikumine nr. 1) (üks samm veerandis) kahele diagonaalile. Juhtijad on need kaks «kukekest», kes sooritasid «kukehüppeid»

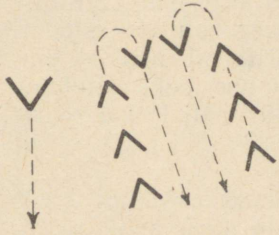

Joonis 164.

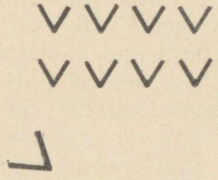

Joonis 165.

parempoolses tagumises nurgas. See paar tuleb esinemispaiga vasakpoolsesse esimesse nurka, nende järel ka kõik ülejäänud, kuni jõuavad kahte ritta. Viimase sammuga pöörduvad kõik «kuke» poole (joonis 165).

5.—6. takt. «Kukk» sooritab ühe «kukesammu» (vt. põhiliikumine nr. 2). «Kukekesed» seisavad paigal ning vaatavad teda. Käed on kõigil selja taga.

7.—8. takt. Kõik «kukekesed» kordavad «kuke» näidatud «kukesammu». «Kukk» aga jälgib tähelepanelikult, kas nad sooritavad selle õigesti.

B. «Kiremine» (9.—16. takt)

9.—10. takt. «Kukk», seistes esipoolega pealtvaatajate poole, «kireb» (vt. põhiliikumine nr. 3). «Kukekesed» seisavad kohal ja jälgivad «kukke».

11.—12. takt. Kõik «kukekesed» püüavad korrata «kuke laulu», kes sellel ajal seisab kohal mõlemal jalal või, tõstnud ühe kõverdatud jala nii, et selle varbad oleksid tagapool teise jala põlve, kuulatab kas «kukekesed» laulavad hästi.

13.—14. takt. «Kukk» kordab laulmist, laskudes veel rohkem alla ja end jälle üles sirutades. Kõik liikumised sooritab ta teravamalt, leides nende jaoks uusi varjundeid. «Kukekesed» kuulavad teda, hoides käed seljal.

15.—16. takt. Kõik «kukekesed» püüavad täpselt jäljendada «kuke» «kiremist». «Kukk», sooritades pöörde vastupäeva, läheb lihtsa sammuga parempoolse tagumise nurga suunas ja pöördub seal jälle päripäeva pealtvaatajate poole.

C. Pöörlemine ridades (17.—32. takt)

17.—20. takt. Esimene «kukekeste» rida jookseb esinemispaiga parempoolsesse külge. Nelja jooksusammuga moodustavad nad juba sirge viiru. Selle viiru pealtvaatajate poolt kõige äärmisel «kukekesel» tuleb joosta hästi suurte sammudega, kõik selle viiru ülejäänud «kukekesed» peavad aga jooksma ikka väiksemate ja väiksemate sammudega, kõige viimane neist sooritab oma sammud peaaegu kohapeal olles, et säiliks hea sirge viirg. «Kukekestel» on parem õlg ettepoole suunatud ning seega on nad esipoolega pealtvaatajate poole. 18. takti I osal sooritavad nad aktsendi samas suunas nagu nad jooksid. Järgneva kolme jooksusammuga pöörduvad nad pool pööret paremale ning 19. takti I osal sooritavad aktsendi keskme suunas, kolmas aktsent 20. takti I osal on jälle samas suunas nagu oli esimene.

Sellel ajal teevad tagumise rea «kukekesed» pool pööret paremale nii, et nad jäävad pealtvaatajate poole seljaga, ning jooksevad esinemispaiga vasakpoolsesse külge. Viimane selle kolonni «kukeke» jookseb pikemate sammudega, esimene aga lühematega. Pärast nelja jooksusammu sooritavad nad aktsendi jooksu suunas (18. takti I osa), teise aktsendi keskme poole ning kolmanda jälle keskmest eemale pöördudes, kogu aeg jooksusammudega päripäeva. 20. taktil jäävad mõlemad «kukekeste» viirud esipoolega üksteise poole, sellel ajal «kukk», avanud käed hästi laialt küljele ning kallutades ülakeha ette, jookseb esinemispaiga sügavusest «kukekeste» vahelt läbi pealtvaatajate suunas ning pöördub vasakule (joonis 166).

21.—24. takt. Mõlemad «kukekeste» read jooksevad nelja jooksusammuga üksteise suunas (joonis 167) ning kohtuvad keskel paarikaupa. 22. takti I osal sooritavad nad esimese aktsendi, paremad

õlad ees, teineteise suunas ning kolme jooksusammuga päripäeva joostes vahetavad kohad (joonis 168). Teise aktsendi sooritavad nad vahetatud kohtadel teineteise poole (23. takti I osal) ning päri-

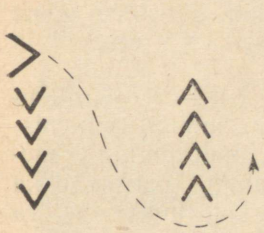

Joonis 166.

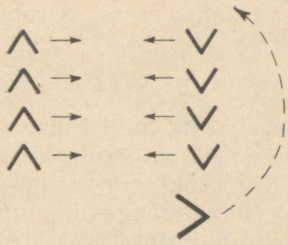

Joonis 167.

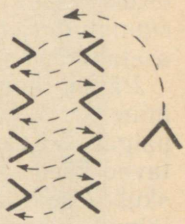

Joonis 168.

päeva joostes vahetavad jälle kolme sammuga kohad ja sooritavad kolmanda aktsendi jälle teineteise poole, olles omal kohal tagasi (24. takti I osal). Viimase kolme jooksusammuga pöörduvad kõik «kukekesed» pool pööret päripäeva. Samaaegselt jätkab «kukk» jooksusammudega liikumist vasakul esinemispaiga tagaosa suunas.

25.—32. takt. Kordub eelnevate taktide (17.—24.) tegevus, «kukekesed» jooksevad üksteisest eemale, sooritavad aktsendid ning saavad jälle keskel kokku. «Kukk» sooritab ridade vahekohas kaks

Joonis 169.

«kukehüpet» (taktid 25.—28.) (vt. põhiliikumine nr. 7) ning jookseb siis pealtvaatajate suunas esinemispaiga parempoolsesse esiplaanil olevasse nurka. 29.—32. takti ajal keerleb ta kohapeal, viies käed laialt küljele. 32. takti viimasel osal seisatavad kõik tantsijad. «Kukekesed» seisavad kahes reas, paremad õlad teineteise poole suunatud (joonis 169). «Kukk» on «kukekestest» veidi eespool ja asetab käed seljale.

Pärast muusika lõppemist «kireb» «kukk» veel kord (vt. põhiliikumine nr. 5). Siis, sooritanud 3—4 lihtsat sammu, lahkub esinemispaigalt. «Kukekesed» sirutavad end «kiremise» lõppedes ning asetavad käed seljale. Kui «kukk» on astunud 2 sammu, hakkavad ka «kukekesed» aeglaste sammudega liikuma, aga kui «kukk» on ära läinud, järgnevad talle jooksuga.

JANDALINS

Läti rahvatants

Tantsu esitus läti ballettmeister Bruno Priedelt
Tantsu kirjeldus Juhan Raudelt

Läti rahvatants «Jandalins» on üldtuntud populaarne lühitants, mida tantsivad nii noored kui ka vanad. Märgitud tantsu osalist tegevust on rahvas kasutanud ka läti laulu-ringmängudes.

Tantsu kõigi tuuride I osa on aeglane, kuna aga II osa sellevastu elav ja temporikas.

PÕHISAMMUD

Taktimõõt $^2/_4$

1. Polkasamm.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis. Takti I osal sooritatakse paremal jalal väike libisev hüpak ja samaaegselt viiakse vasak jalg veidi põlvest kõverdatult pikema sammuga ette maha. Takti II osal tuuakse parem jalg vasaku kõrvale. Takti III osal sooritatakse vasaku jalaga veel kord pool-libisev väike samm edasi. Takti IV osal viiakse parem jalg uueks sammuks ette (vasakust mööda).

M ä r k u s: Kogu liikumine toimub lõdvendatud põlvedega koos väikese jalatõstega maast lahti. Nii liikumisel kui ka pöörlemisel võib kaasneda kerge ülakeha kallutus vastavalt sammu alustava jala suunas.

2. Galopisamm.

Takti I osal sooritatakse paremal jalal väike libisev hüpak ja samaaegselt viiakse vasak jalg vasakule küljele. Takti II osal asetatakse vasak jalg maha ja tuuakse parem jalg vasaku kõrvale. Takti III ja IV osal kordub I ja II osa tegevus.

3. Külg-ristastaksamm.

Takti I ja II osal sooritatakse vasaku jalaga samm vasakule küljele. Takti III ja IV osal viiakse parem jalg (põlvest sirutatult) risti üle vasaku jala varbale (joonis 170). Järgneval taktil toimub

Joonis 170.

Joonis 171.

sama tegevus, ainult külgastak sooritatakse parema jalaga parema külje suunas ja ristastak vasaku jalaga.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt $^2/_4$.

Osavõtjaid: Vaba arv segapaare.

Alg- ja lähteasend: Paarilised paiknevad kodarjoonel rinnati. Poisi parem käsi on ühendatud tüdruku vasaku käega õlajoone kõrgusel. Vabad käed asuvad puusal (sõrmed eespool — joonis 171).

I tuur A osa (1.—4. takt kaks korda)

1.—2. takt. Poiss alustab vasaku ja tüdruk parema jalaga ning sooritavad kaks külg-ristastaksammu. Teise sammu alustamisel vahetatakse ühendatud käed, s. o. ühendatakse poisi vasak käsi tüdruku paremaga ja vabad käed asetatakse uuesti puusale.

3.—4. takt. 3. takti I osal sooritavad mõlemad paarilised ühe ristplaksu rinna kõrgusel ja sellele järgnevalt pöördub poiss paigal 4 kõnnisammuga ühe ringi vasakule ning tüdruk paremale. Pöördumisel asetavad mõlemad paarilised käed puusale.

1.—4. takt teist korda. Kordub 1.—4. takti tegevus.

Joonis 172.

I tuur B osa (5.—8. takt kaks korda)

5.—8. takt. Paarilised ühendavad käed ees ristvõttes (vasakud pealt, paremad alt) (joonis 172). Poiss, alustades vasaku ja tüdruk parema jalaga, liiguvad kaheksa polkasammuga ringjoonel vastupäeva, kusjuures toimub vastavalt sammu alustava jala suunas kerge ülakeha kallutus. 8. takti lõpus (kordamisel) pöörduvad paarilised uuesti kodarjoonele rinnati ja võtavad tantsu algvõtte.

II tuur A osa (9.—12. takt kaks korda)

9.—12. takt kaks korda. Kordub I tuuri A osa tegevus.

II tuur B osa (13.—16. takt kaks korda)

13.—15. takt. Paarilised võtavad parema käevangu. Poisi vasak käsi on küünarliigesest kõverdatult üles tõstetud, tüdrukul aga puusal (joonis 173). Paarilised pöörduvad kolme polkasammuga paigal poolteist ringi päripäeva. Poiss alustab liikumist vasaku, tüdruk parema jalaga.

Joonis 173.

Joonis 174.

16. takt. Paarilised vallanduvad käevangust ja sooritavad paigal 3 rõhksammu, olles ise kodarjoonel rinnati.

13.—15. takt teist korda. Järgnevalt võtavad paarilised vasaku

käevangu (poisil parem käsi ülal ja tüdrukul puusal) ja pöörduvad polkasammudega poolteist ringi vastupäeva.

16. takt teist korda. Paarilised vallanduvad käevangust ja sooritavad paigal 3 rõhksammu kodarjoonel rinnati.

III tuur A osa (17.—20. takt kaks korda)

17.—20. takt kaks korda. Kordub I tuuri A osa tegevus.

III tuur B osa (21.—24. takt kaks korda)

21.—24. takt kaks korda. Paarilised võtavad süldvõtte (joonis 174) kodarjoonel rinnati ja poiss, alustades vasaku ning tüdruk parema jalaga, liiguvad 16 galopisammuga ringis vastupäeva, millega ühtlasi lõpetatakse tants.

SÜIT TŠEHHI RAHVATANTSUDEST

Tantsud õpetanud Eesti NSV vabariiklikul rahvatantsujuhtide seminaril Tamara Tkatšenko

Tantsu kirjeldus Ott Valgemäelt

Süit koosneb kaheksast lühikesest tšehhi rahvatantsust. Need on: Hulan, Rezanka (saagimine), Bazant (faasanitants, milles kujutatakse selle linnu lendu ning laskumist põllule), Soušétská (naabrite tants), Kalamike, Bržitva (tõlkes — habemeajamine), Vrtak ja Obkročak (tõlkes — ühe jalaga teise jala ümber käimine). Iga tants lõpetatakse järgmise tantsu lähteasendis. Õieti võiks neid lühitantse vaadelda kui pikema tantsu erinimelisi tuure. Neid tantse tantsivad tšehhi noormehed ja neiud, kui nad lõbusalt veedavad vaba aega. Selle tõttu tuleb ka meil püüda saavutada pingevaba lõbusus, isegi teatav kelmikus, välja arvatud «Soušétská», mis oma aeglasema tempoga nõuab lüürilisemat esituslaadi, isegi teatavat mõtlikkust.

Tšehhi tantsude iseloomulikuks jooneks on pehmus. See eriline pehmus saavutatakse lõdvendatud põlvedega, mis on peaaegu kogu tantsu ajal selles asendis. Tantsud jätavad «ümara» mulje, kui nii võiks ütelda, eriti käib see valsi kohta.

Riietus. Tšehhi rahvarõivad on väga kaunid. Kuna originaalriideid on peaaegu võimatu muretseda, annaksime üldise kirjelduse.

Tüdruku rõivastus. Lai kroogitud ühevärviline seelik (armastatumad on tumedamad toonid — punane, oranž, sinakasroheline). Seeliku alumises osas on umbes 7—8 cm laiune ääris, mis on seeliku värvist tumedam, kuid võib ka vastandvärv olla. Sellele äärisele on tikitud väikesed lilled (valged, punased, roosad) või lillekimbud. Pluus on valge, suurte puhvkäistega, kusjuures käised on ääristatud pitsiga ning kroogitud eredavärvilise (punase) paelaga, mis on seotud väikesse šleifi. Pluusi peal on kirev pihik ja selle peal kirev õlarätik. Peas väike pitstanu, mille külge on kuklal kinnitatud šleif (valge). Ees on lilleline või valge pitsidega põll, mille laiad kirevad paelad ei ole sõlmitud šleifi, vaid ripuvad pikalt peaaegu seeliku ääreni.

Eriti suur tähtsus tüdruku rõivastuse juures on alusseelikutel — neid peab olema palju (5—7) ning nad peavad olema hästi kohevad. Tšehhide juures on kostüüm seda ilusam, mida kohevam on seelik.

Poisi rõivastus: Ülikitsad heledad põlvpüksid, säärikud või valged sukad ja kingad. Valge särk, vesti või tumeda hõbenööpidega pintsakuga. Peas karusnahaga ääristatud ümmargune müts või kaabu.

PÕHILIIKUMISED

1. Hüpaksamm (Hulan): Taktimõõt $^2/_4$.

Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm ette päkale. Takti II osal sooritatakse vasakul jalal hüpak, parem jalg on põlvest kõverdatud ja tõstetud õhku nii, et pöid on pahkluu kohal. Pöida ei tule välja sirutada. Takti III osal astutakse parema jalaga samm ette päkale. Takti IV osal sooritatakse paremal jalal hüpak, vasak jalg on põlvest kõverdatud ja tõstetud õhku nii, et pöid on tugijala pahkluu kohal.

2. Kolmesammupolka tallal (Hulan): Taktimõõt $^2/_4$.

Takti I osal astutakse parema jalaga samm ette tallale. Takti II osal astutakse vasaku jalaga samm parema jala kõrvale nii, et vasaku jala varbad on parema jala keskkohal. Vasak jalg toetub päkale. Takti III osal astutakse parema jalaga samm ette tallale. Takti IV osal on paus.

Sama sooritatakse ka tagaspidi liikudes.

3. Aeglane käärhüpe (Hulan). Taktimõõt $^2/_4$.

Takti I osal sooritatakse käärhüpe, viies parema jala ette ja vasaku taha päkale. Takti II, III ja IV osal on paus. Aeglast käärhüpet sooritatakse ilma pöial kiikumiseta.

4. Kiire käärhüpe (Hulan). Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal sooritatakse käärhüpe, viies parema jala ette ja vasaku taha päkale. Takti II osal laskutakse mõlema jala pöiast ja põlvest natuke alla, et saavutada tarvilik hoog järgnevaks käärhüppeks. Takti III osal sooritatakse käärhüpe, viies vasaku jala ette ja parema taha päkale. Takti IV osal laskutakse mõlema jala põlvest ja pöiast veidi alla.

5. Hüpaksamm (Bazant). Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti eelosal laskutakse mõlema jala põlvest alla (lõdvendatakse põlved). Takti I osal astutakse põlvest kõverdatud vasaku jalaga samm ette. Takti II osal sooritatakse vasakul jalal hüpak õhku. Takti III osal astutakse põlvest kõverdatud parema jalaga samm ette. Takti IV osal sooritatakse paremal jalal hüpak õhku.

6. Jooksusamm (Bazant). Taktimõõt $^2/_4$.

Jooksusammud sooritatakse igal taktiosal. Seejuures on mõlemad jalad põlvest lõdvendatud. Ülakeha on püsti.

7. Külgsamm (Bazant). Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm vasakule. Takti II osal astutakse parema jalaga vasaku jala eest samm risti. Takti III osal astutakse vasaku jalaga samm vasakule. Takti IV osal on paus.

Iga samm astutakse kerge laskumise ja sirutusega põiast. Võiks öelda, et peaaegu jooksulikult. Sammu sooritamisel paremale sooritatakse kogu tegevus teise jalaga.

8. Valsisamm (Soušétská). Taktimõõt $^3/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis, põlved lõdvendatud.

Takti I osal astutakse vasaku jalaga pikk samm ette päkale. Takti II osal astutakse parema jalaga samm vasaku jala kõrvale nii, et varbad oleksid vasaku jala põia keskkoha juures. Takti III osal astutakse vasaku jalaga lühike samm ette päkale.

Järgmist takti alustatakse teise jalaga. Valsisammuga võib liikuda edasi, kuid seda võib sooritada ka paigal või pööreldes paarikaupa.

9. Pendelsamm (Kalamike): Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I ja II osal sooritatakse vasakul jalal libisev hüpak edasi. Samaaegselt sirutatakse parem jalg ette õhku. Ülakeha kallutatakse taha. Takti III ja IV osal sooritatakse vasakul jalal libisev hüpak edasi. Samaaegselt sirutatakse parem jalg taha õhku. Ülakeha kallutatakse ette.

Sama samm sooritatakse libiseva hüpakuga tagaspidi. Seejuures sirutatakse esimesel hüpakul vasak jalg taha ja teisel hüpakul ette.

10. Pöördussamm (Bržitva). Taktimõõt $^6/_8$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I, II ja III osal astutakse vasaku jalaga samm küljele, samaaegselt sooritatakse parema jala päkal poolpööre päripäeva. Pärast sammu astumist laskutakse, jalga põlvest kõverdades, alla ja sirututakse seejärel kohe. Takti IV, V ja VI osal astutakse parema jalaga samm, samaaegselt vasaku jala põial küljele pöördudes. Pärast sammu astumist laskutakse, jalga põlvest kõverdades, alla ja sirututakse seejärel kohe.

Samm sooritatakse päripäeva pööreldes. Ühe takti vältel pööreldakse terve ring.

11. Pöördussamm (Vrtak ja Obkročak). Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis.

Takti I ja II osal sama tegevus, mis Bržitva pöördussammu I, II ja III osal. Takti III ja IV osal sama tegevus, mis Bržitva pöördussammu IV, V ja VI osal.

12. Hüpaksamm (Vrtak).

Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm. Takti II osal sooritatakse vasakul jalal hüpak, parem jalg on sirutatud kõrvale. Takti

III osal sooritatakse sama tegevus, mis takti II osal. Takti IV osal sooritatakse sama tegevus, mis II osal. Järgmise takti tegevust alustatakse teise jalaga.

13. Pöiapolka (Vrtak). Taktimõõt $^2/_4$.

Alg- ja lähteasend: Jalad VI positsioonis, põlved lõdvendatud.

Takti I osal sooritatakse vasaku jalaga päkalsamm ette ning kiikumine alla-üles. Takti II osal — parema jalaga vahetussamm päkal, samuti alla-üles kiikudes. Takti III osal — vasaku jalaga väike päkalsamm ette-alla-üles kiikudes. Takti IV osal hakkab parem jalg liikuma uueks sammuks ette, samaaegselt sooritatakse vasaku jalaga kiikumine alla-üles, see on aga tagasihoidlikum kui eelmistel taktiosadel.

Hulan

Taktimõõt $^2/_4$

Algasend: Paarilised on kodarjoonel kõrvuti.

Lähteasend: Paarilised on kodarjoonel kõrvuti, sisemised käed ühendatud pihkseongus, välimised käed puusal, sõrmed eespool. Enne tantsu algust viiakse ühendatud sisemised käed taha-alla.

1.—2. takt. Alustades välimise jalaga, liiguvad tantsijad nelja hüpaksammuga ringjoonel vastupäeva. Esimesel ja kolmandal hüpaksammul pendeldatakse ühendatud käed ette ja teisel ning neljandal hüpaksammul pendeldatakse ühendatud käed taha-alla.

3.—4. takt. Tantsijad asetavad mõlemad käed puusale, sõrmed eespool. Alustades välimise jalaga, sooritavad kõik nelja hüpaksammuga väikese ringi. Poisid sooritavad ringi vastupäeva ja tüdrukud päripäeva (joonis 175).

5.—6. takt. Paarilised ühendavad sisemised käed ja pendeldavad neid ette ja taha ning liiguvad nelja hüpaksammuga ringjoonel vastupäeva.

7.—8. takt. Kordub 3.—4. takti tegevus.

9.—10. takt. Kordub 1.—2. takti tegevus.

11.—12. takt. Tüdrukud, alustades parema jalaga, sooritavad nelja hüpaksammuga terveringilise pöörde päripäeva. Poisid, alustades vasaku jalaga, liiguvad 11. takti esimesel osal hüpaksammuga kodarjoont mööda keskme poole. Sama takti III osal astutakse

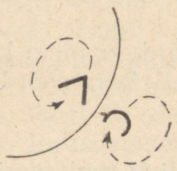

Joonis 175.

Joonis 176.

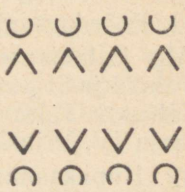

Joonis 177.

parema jalaga samm ringi keskme poole. Keharaskus viiakse põlvest kõverdatud paremale jalale, ülakeha kallutatakse ette. Poisid nagu peaksid nõu. Järgneval taktil liigutakse kahe hüpaksammuga oma paarilise kõrvale.

13.—14. takt. Kordub 1.—2. takti tegevus. Paarid on 14. takti lõpuks jõudnud kahte kolonni (joonis 176).

15.—16. takt. Paarilised vabastavad sisemised käed, asetades need puusale. Nelja hüpaksammuga pööreldakse paigal kaks ringi. Tüdruk pöörleb päripäeva, poiss vastupäeva. Pöörlemine lõpetatakse paarikaupa rinnati, poisid seespool, tüdrukud väljaspool (joonis 177).

Rezanka

Taktimõõt $^2/_4$

1.—8. takt. Paariliste käed on ühendatud ristvõttes, paremad käed peal. Alustades parema jalaga, vahetavad kohakuti olevad paarid kohad, möödudes paremalt poolt (joonis 178). Liigutakse tallal kolmesammupolkaga. Tüdruk liigub tagaspidi, poiss edaspidi. Igal sammul pöördutakse ülakehast. Esimesel taktil pöördutakse parema õlaga liikumissuunas, järgmisel taktil vasaku õlaga jne. Etteviidava õla poolne käsi sirutub, teine käsi kõverdub küünarliigesest nagu tõmmates (saagimine).

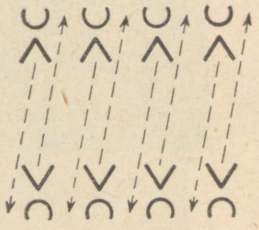

Joonis 178.

9. takt. Sooritatakse üks aeglane käärhüpe, viies parema jala ette. Käed on ühendatud ristvõttes.

10. takt. Sooritatakse üks aeglane käärhüpe, viies vasaku jala ette.

11. takt. Takti esimesel ja kolmandal osal sooritatakse kaks kiiret käärhüpet. Esimesel käärhüppel viiakse ette parem jalg, teisel vasak jalg.

12. takt. Takti esimesel osal sooritatakse käärhüpe, viies parema jala ette. Takti kolmandal osal hüpatakse jalad kokku.

13. takt. Takti I osal lüüakse ees rinna kõrgusel põikiplaks ja takti III osal astutakse vasaku jalaga samm ette ning võetakse paarilisega parem käevang.

14.—16. takt. Paarilised pöörlevad paremkäevangus paigal, liikudes tavalise kõnnisammuga (igas taktis kaks sammu) poolteist ringi ja lõpetavad liikumise lõppsammuga.

17.—20. takt. Kordub 13.—16. takti tegevus.

1.—20. takt teist korda. Kordub kogu eespoolkirjeldatud tegevus.

Joonis 179.

Bazant

Taktimõõt $^3/_4$

1. takt. Paarilised ühendavad käed ümarsüldvõttes (joonis 179). Alustades vasaku jalaga, pööreldakse kahe hüpaksammuga päripäeva.

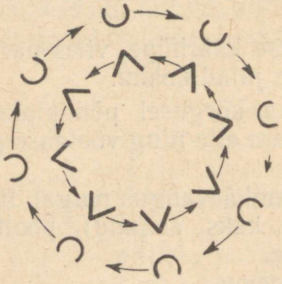

Joonis 180.

2. takt. Kahe jooksusammu ja kahe hüpaksammuga pööreldakse päripäeva.

3.—4. takt. Kordub 1.—2. takti tegevus.

5.—8. takt. Kordub 1.—4. takti tegevus.

Eespoolkirjeldatud pöörlemisega liigutakse ringjoonele.

9. takt. Alustades vasaku jalaga, liigutakse külgsammuga vasakule (joonis 180). Käed on puusal.

10. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu paigal.
11. takt. Alustades parema jalaga, liigutakse külgsammuga paremale.
12. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu paigal.
13.—16. takt. Kordub 5.—8. takti tegevus.
Eespoolkirjeldatud tegevust korratakse ringjoonel. Pöörlemist ümarsüldvõttes võib sooritada neli takti päripäeva ja neli takti vastupäeva.

Soušétská

Taktimõõt $^2/_4$

I tuur A osa (1. —8. takt)

1. takt. Paarilised ühendavad sisemised käed kõrval õla kõrgusel. Välimised käed on puusal. Alustades välimise jalaga, liigutakse valsisammuga ringjoonel vastupäeva. Samaaegselt pendeldatakse ühendatud sisemised käed alt läbi ette ja paarilised pöörduvad kõrvuti.

Joonis 181.

2. takt. Alustades sisemise jalaga, sooritatakse valsisamm paigal. Samaaegselt pendeldatakse ühendatud sisemised käed alt läbi taha õla kõrgusele ja paarilised pöörduvad rinnati.

3.—8. takt. Kordub 1.—2. takti tegevus kolm korda.

I tuur B osa (9.—16. takt)

9.—16. takt. Paarilised võtavad valsivõtte. Alustades välimise jalaga, pööreldakse paarikaupa valsisammudega päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva. Pöörlemine lõpetatakse ringjoonel, kusjuures tüdruk on seljaga, poiss aga esipoolega vastupäeva.

Tüdruk asetab mõlemad käed puusale. Poiss asetab vasaku käe puusale ja viib parema käe kõrvale-üles.

II tuur A osa (1.—8. takt)

1. takt. Poiss, alustades vasaku jalaga, liigub valsisammuga ringjoonel vastupäeva. Samaaegselt toob parema käe ülalt alla, lükates tüdrukut õrnalt pealtpoolt küünarnukki (joonis 181). Tüdruk, alustades parema jalaga, sooritab poisi ees pooleringilise pöörde päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva. Kogu tegevus jätab mulje, nagu pöörleks tüdruk poisi lükkamisest. Tüdruku ülakeha on painutatud poisi poole.

2. takt. Poiss, alustades parema jalaga, liigub valsisammuga ringjoonel vastupäeva. Samaaegselt viib ta parema jala kõrvale-üles. Tüdruk, alustades vasaku jalaga, sooritab poisi ees pooleringilise pöörde päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva. Tüdruku ülakeha on painutatud poisi poole.

3.—8. takt. Kordub II tuuri A osa 1.—2. takti tegevus veel kolm korda.

II tuur B osa (9.—16. takt)

9.—16. takt. Kordub I tuuri B osa 9.—16. takti tegevus. Paarilised lõpetavad pöörlemise, jäädes ringjoonel rinnati. Vasak käsi asetatakse puusale ja parem käsi ühendatakse paarilise parema käega tereseongus.

Kalamike

Taktimõõt $^2/_4$

1. takt. Sooritatakse pendelsamm. Tüdruk alustab vasaku jalaga, sooritades esimese pendelduse taha. Poiss alustab parema jalaga, sooritades esimese pendelduse ette. Liigutakse vastupäeva (joonis 182).

Joonis 182.

2. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu, liikudes ringjoonel vastupäeva. Tüdruk alustab rõhksamme vasaku, poiss parema jalaga.

3. takt. Sooritatakse pendelsamm. Tüdruk alustab parema jalaga, sooritades esimese pendelduse taha. Poiss alustab vasaku jalaga, sooritades esimese pendelduse ette. Liigutakse vastupäeva.

4. takt. Sooritatakse kolm rõhksammu, liikudes ringjoonel vastupäeva. Tüdruk alustab rõhksamme parema, poiss vasaku jalaga.

5.—8. takt. Kordub 1.—4. takti tegevus.

9.—12. takt. Alustades vasaku jalaga, pööreldakse kaks ringi paremkäevangus kõnnisammudega päripäeva. Samaaegselt esimese sammu astumisega lüüakse põikiplaks rinna kõrgusel. Käevang võetakse teise sammu sooritamisel. Vaba käsi on puusal.

13.—16. takt. Kordub 9.—12. takti tegevus, vahe on vaid selles, et seekord pööreldakse vasakus käevangus.

Kogu tants korratakse.

Bržitva

Taktimõõt $^{6}/_{8}$

1. takt. Paarilised võtavad sulgvõtte. Alustades välimise jalaga, liigutakse pöördussammuga päripäeva, pööreldes kodarjoont mööda keskme poole.

Joonis 183.

2. takt. Poiss tõstab oma paarilise õhku (joonis 183). Sooritanud seejärel pooleringilise pöörde, asetab ta tüdruku maha.

3. takt. Alustades välimise jalaga, liigutakse pöördussammuga päripäeva, pööreldes kodarjoont mööda väljapoole.

4. takt. Poiss tõstab oma paarilise õhku; sooritanud seejärel pooleringilise pöörde, asetab ta tüdruku maha.

5.—7. takt. Alustades välimise jalaga, pööreldakse pöördussammuga päripäeva, liikudes samaaegselt ringjoonel vastupäeva edasi.

8. takt. Poiss tõstab oma paarilise õhku; sooritanud seejärel terveringilise pöörde, asetab ta tüdruku maha.

9.—11. takt. Kordub 5.—7. takti tegevus.

12. takt. Kordub 8. takti tegevus.

Vrtak

Taktimõõt $^2/_4$

1. takt. Paarilised on sulgvõttes. Alustades välimise jalaga, pööreldakse pöördussammuga päripäeva, liikudes samaaegselt ringjoonel vastupäeva edasi.

2. takt. Alustades välimise jalaga, sooritatakse hüpaksammuga pooleringiline pööre päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva.

3. takt. Alustades sisemise jalaga, sooritatakse Vrtaki hüpaksammuga pooleringiline pööre päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva.

4.—6. takt. Kordub 1.—3. takti tegevus. Pöörlemine lõpetatakse kodarjoonel rinnati.

7.—10. takt. Paarilised, käed puusal, vahetavad pöiapolkasammuga kohad, möödudes üksteisest vasakult. Viimasel taktil (10. takt) sooritatakse päripäeva pooleringiline pööre (joonis 184).

11.—14. takt. Korratakse eelneva nelja takti (7.—10. takt) tegevust. Seekord möödutakse üksteisest paremalt poolt (joonis 184).

Joonis 184.

Joonis 185.

1.—8. takt. Paarilised on õlgvõttes (joonis 185). Alustades välimise jalaga, pööreldakse pöördussammuga päripäeva, liikudes ringjoonel vastupäeva.

9.—10. takt. Kordub 1.—8. takti tegevus.

Raamatu käsitamise hõlbustamiseks on noodid eespooltoodud tantsudele paigutatud raamatu lõppu samas järjekorras, milles on esitatud tantsudki.

NOODID

TERETAMISTANTS

V. Järvi

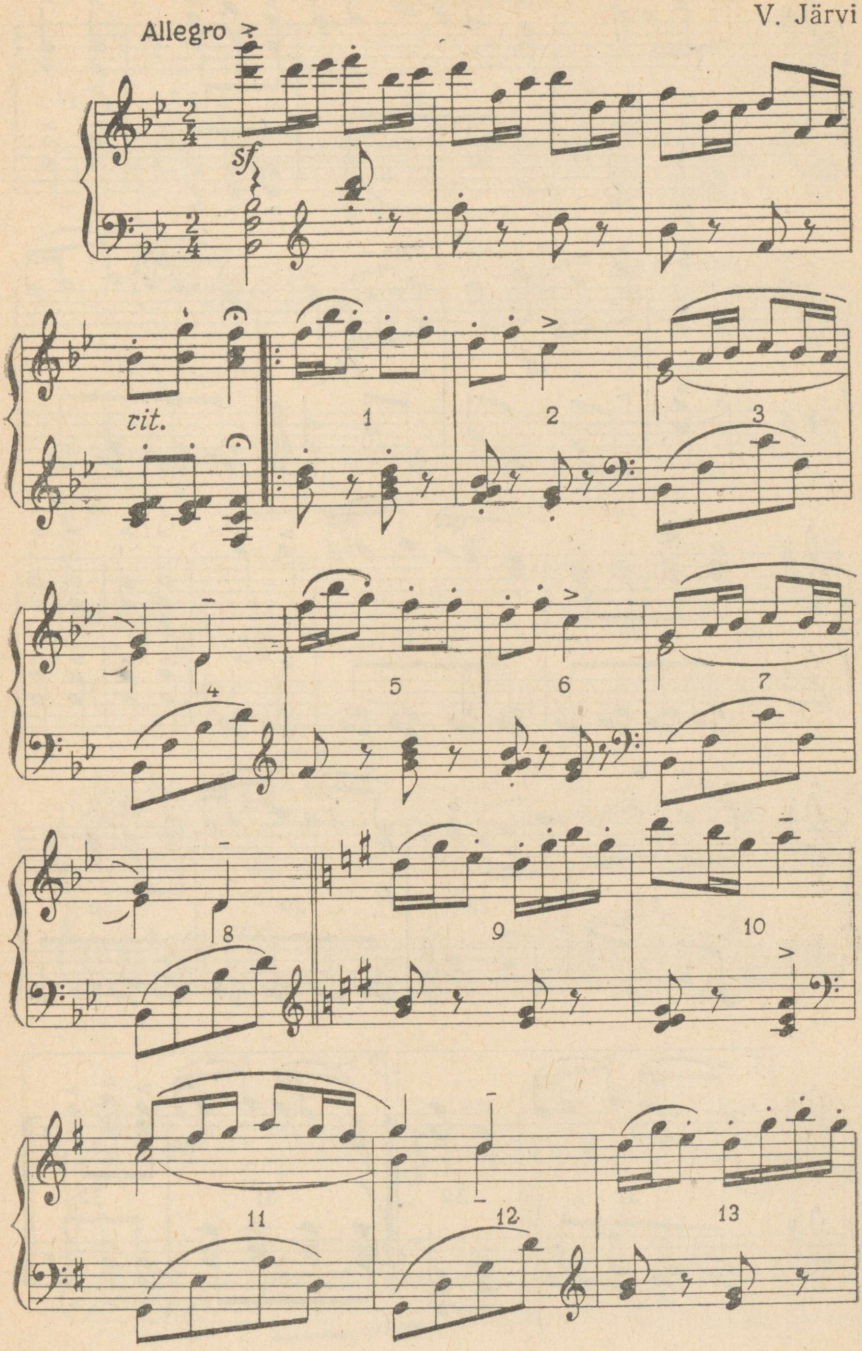

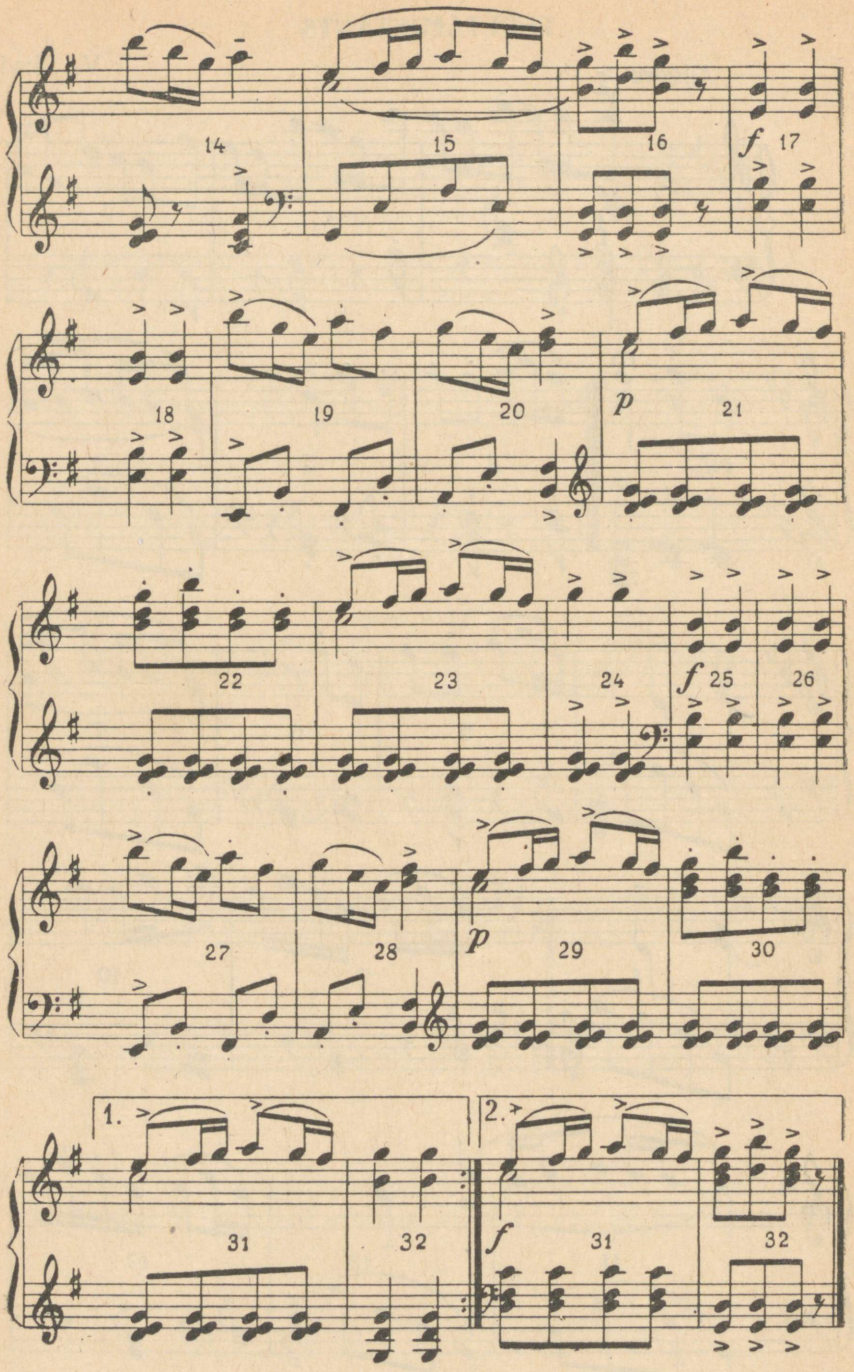
14
15
16
f
17
18
19
20
p
21
22
23
24
f
25
26
27
28
p
29
30
1.
31
32
2.
f
31
32

LASTETANTS

V. Järvi

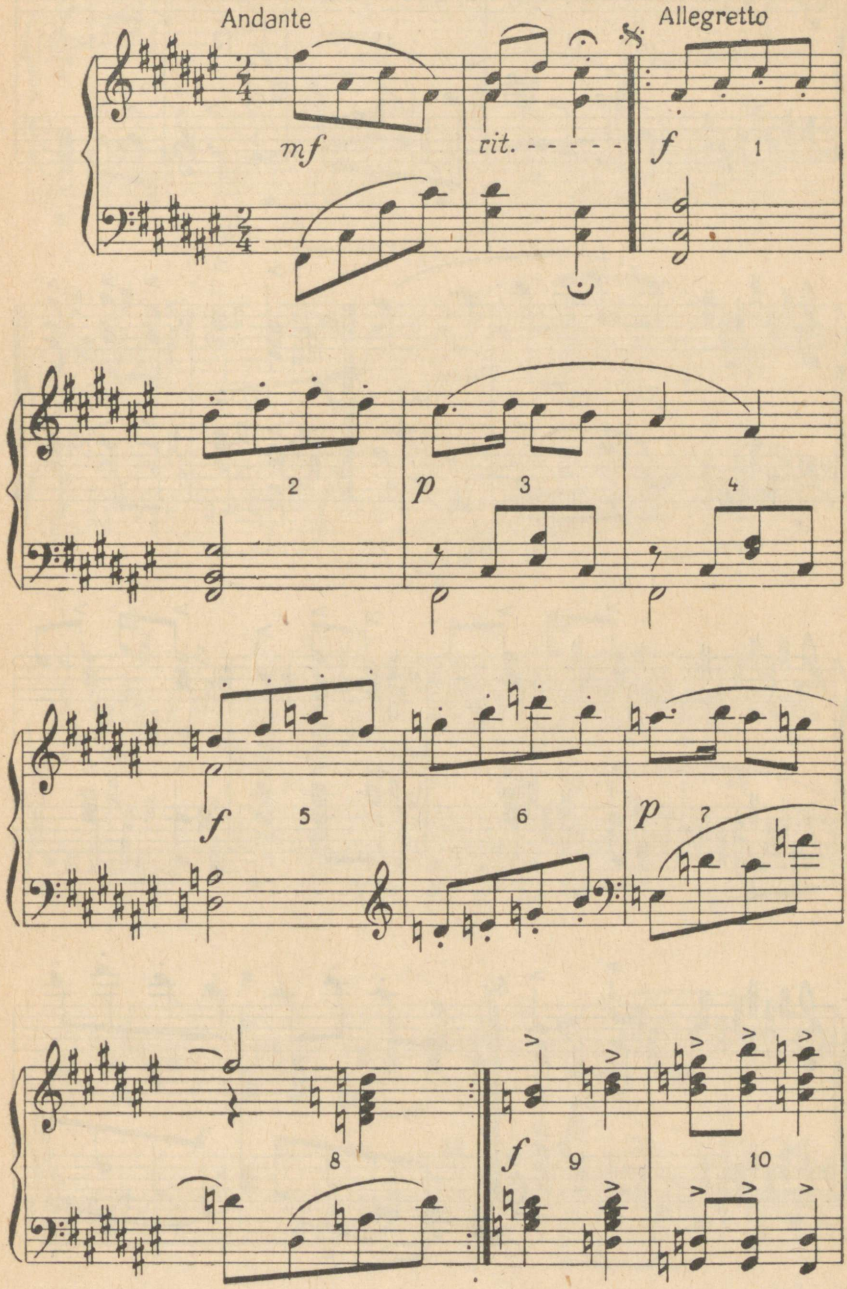

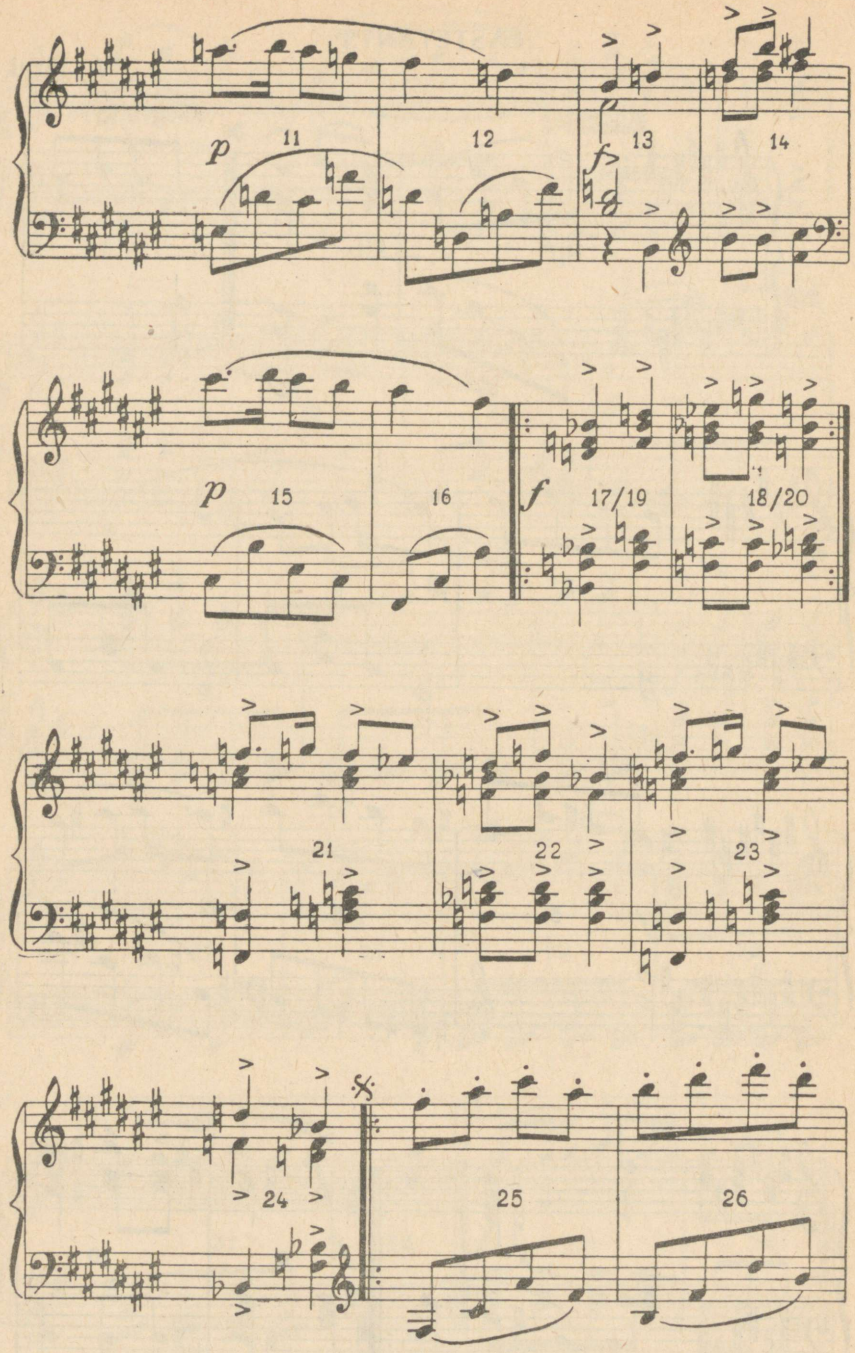
p
11
12
f
13
14
p
15
16
f
17/19
18/20
21
22
23
24
25
26

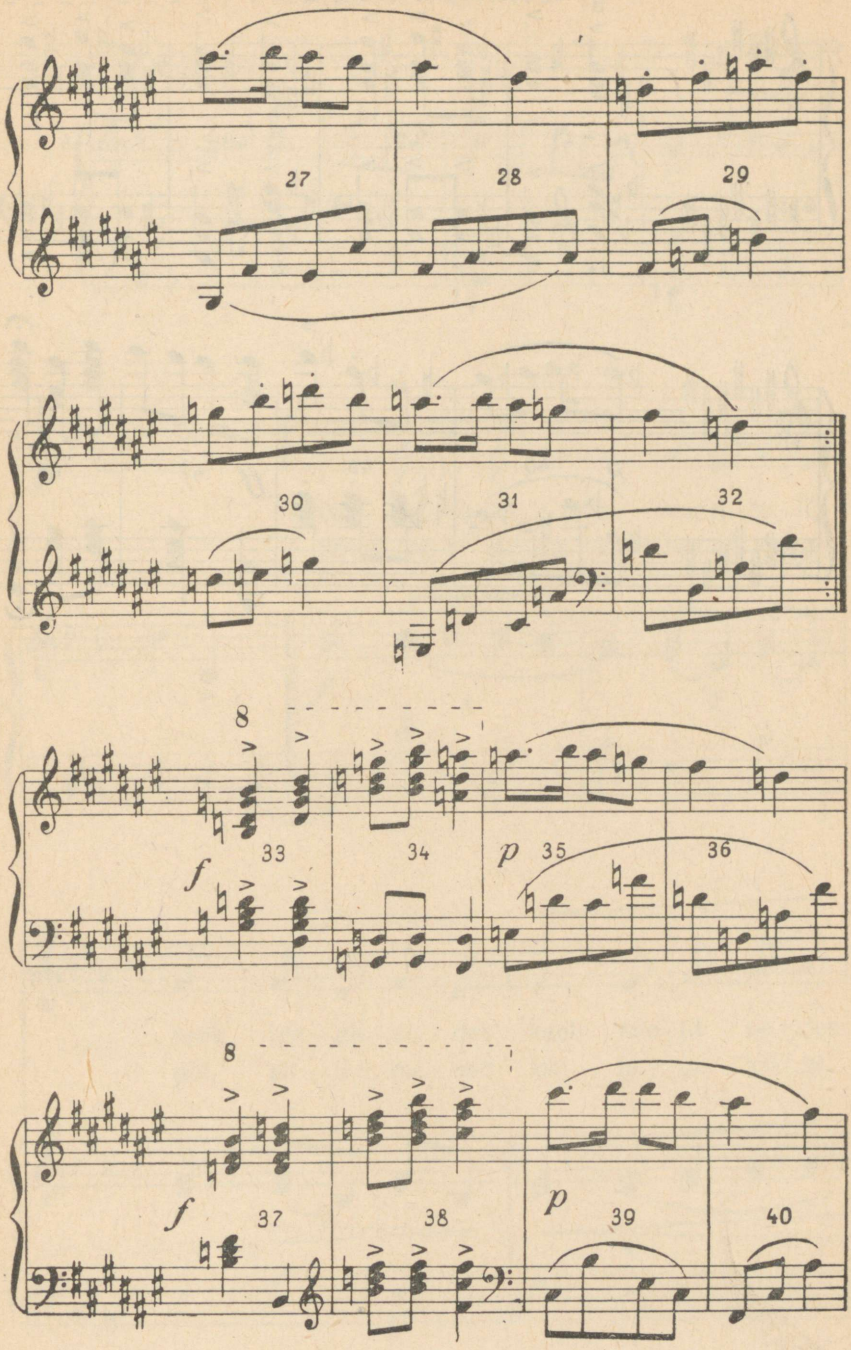
27
28
29
30
31
32
8
f
33
34
p
35
36
8
f
37
38
p
39
40

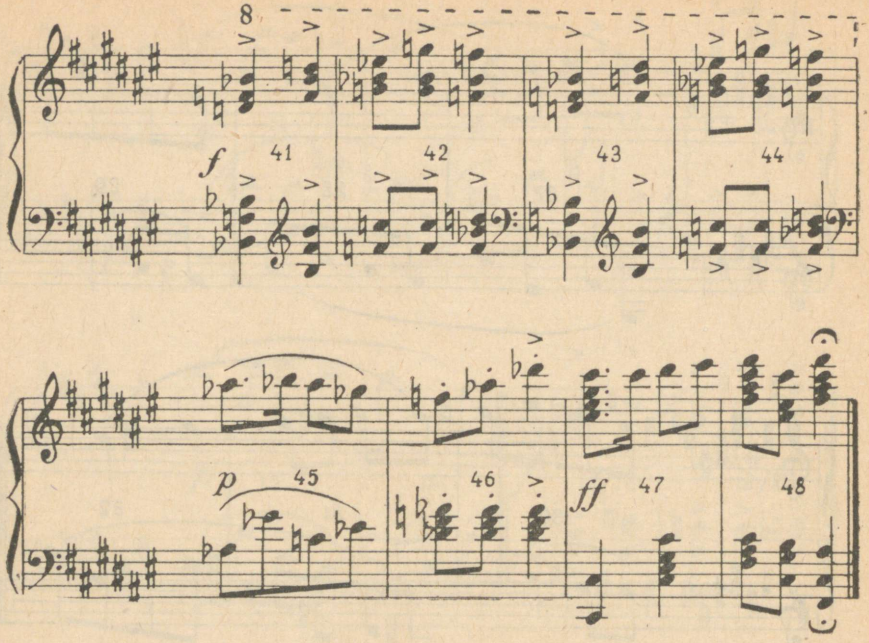
8
f
41
42
43
44
p
45
46
ff
47
48

LÕKKEÕHTUTANTS

E. Arro

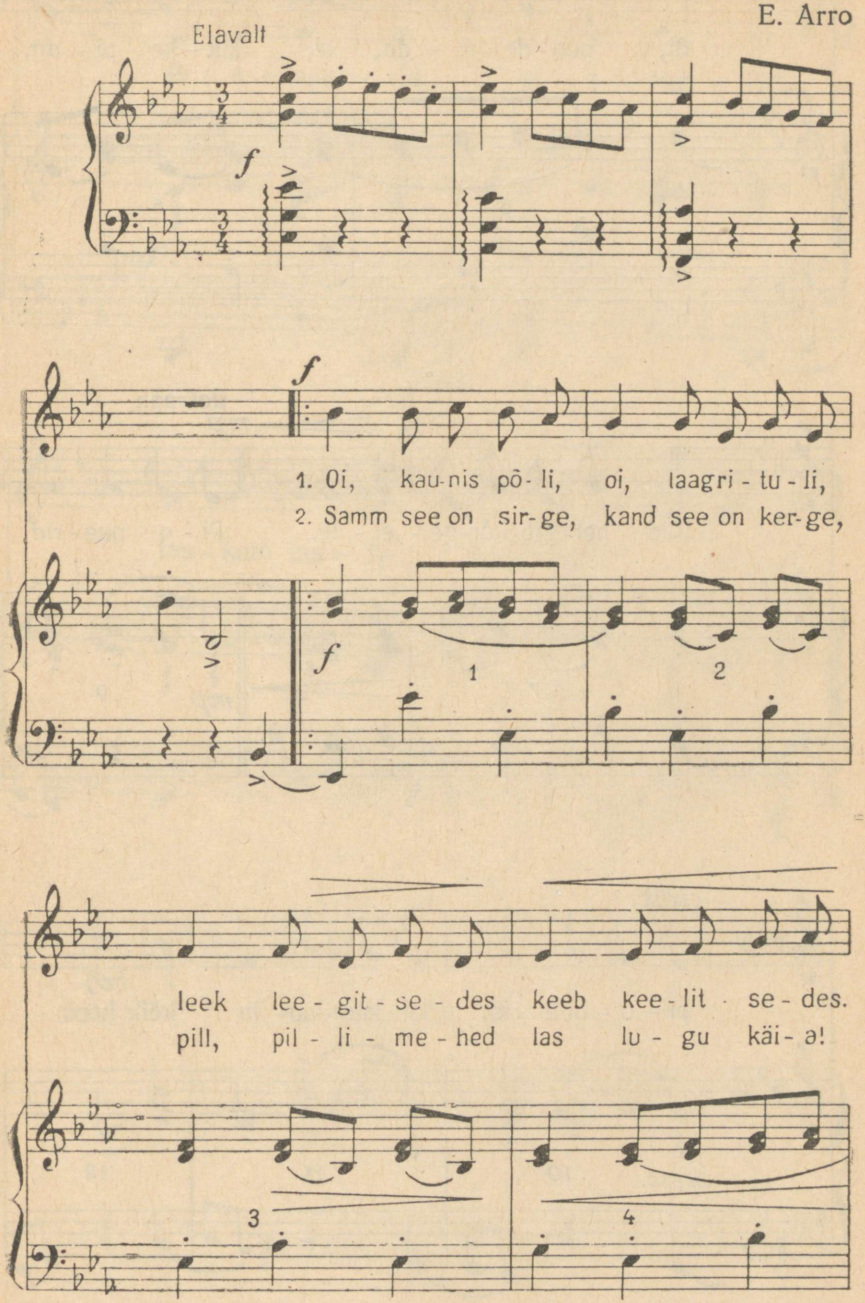

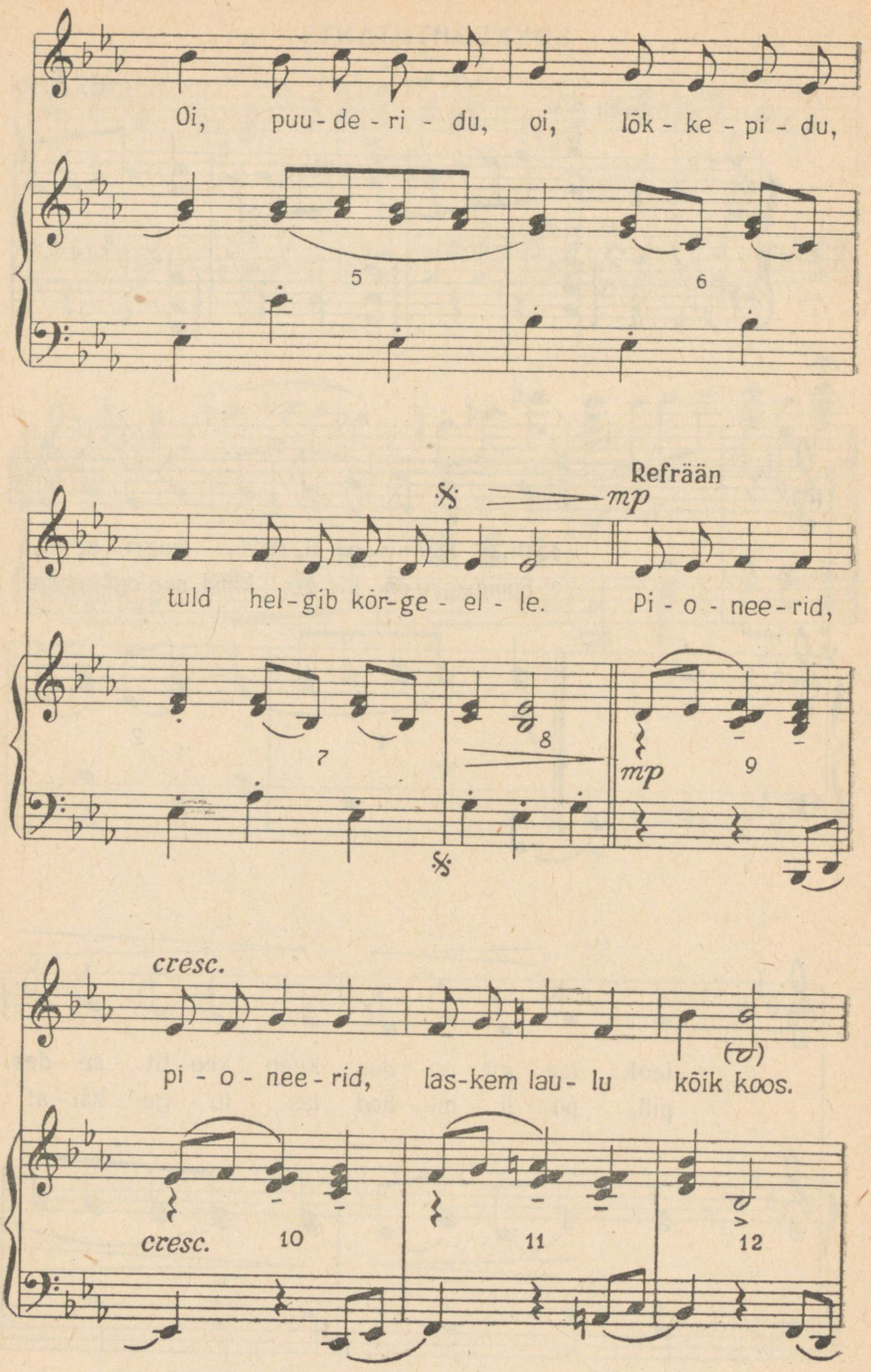
Oi, puu-de-ri-du, oi, lõk-ke-pi-du,
5
6
Refrään
mp
tuld hel-gib kõr-ge-el-le. Pi-o-nee-rid,
7
8
mp
9
cresc.
pi-o-nee-rid, las-kem lau-lu kõik koos.
cresc.
10
11
12

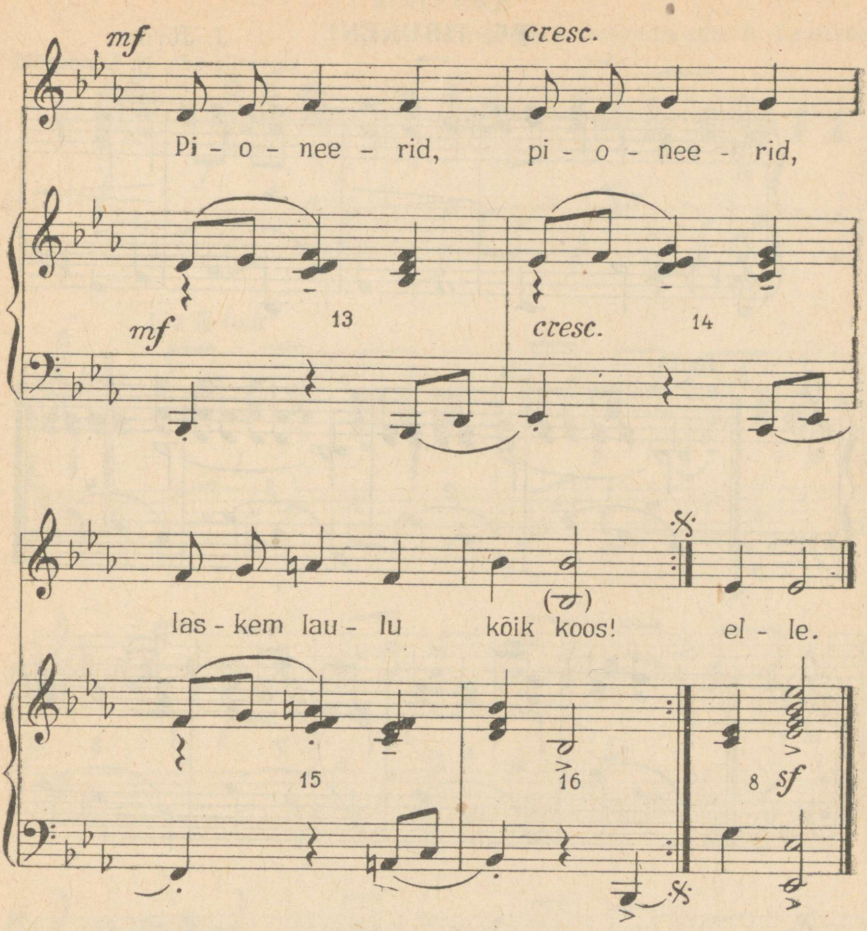
mf
cresc.
Pi - o - nee - rid, pi - o - nee - rid,
mf
13
cresc.
14
las - kem lau - lu kõik koos! el - le.
15
16
8
sf

TERE, TIBUKENE

J. Jürme
klaverile sdn. N. Laanepõld

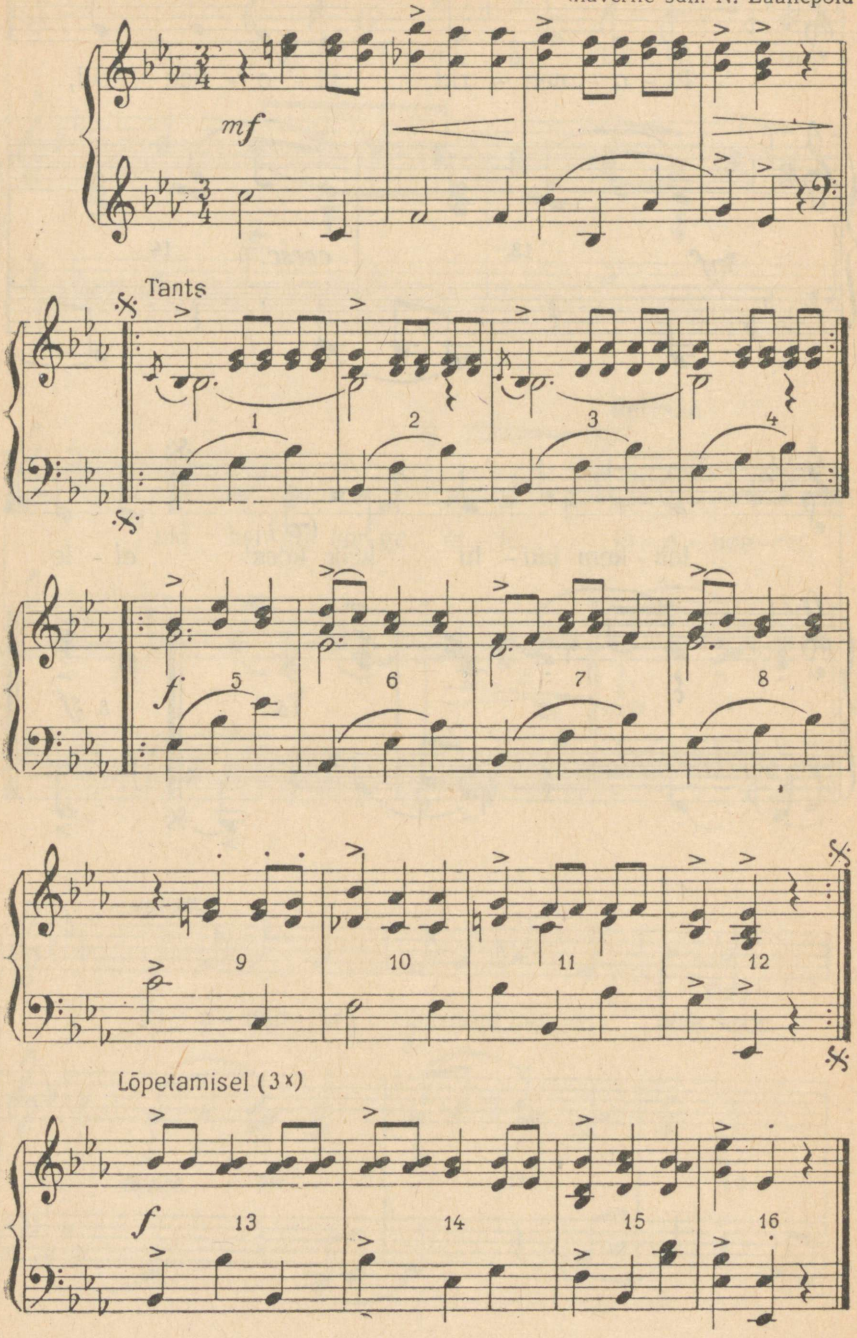

MALLEKE

Eesti rahvaviis klaverile sdn. R. Laasmäe

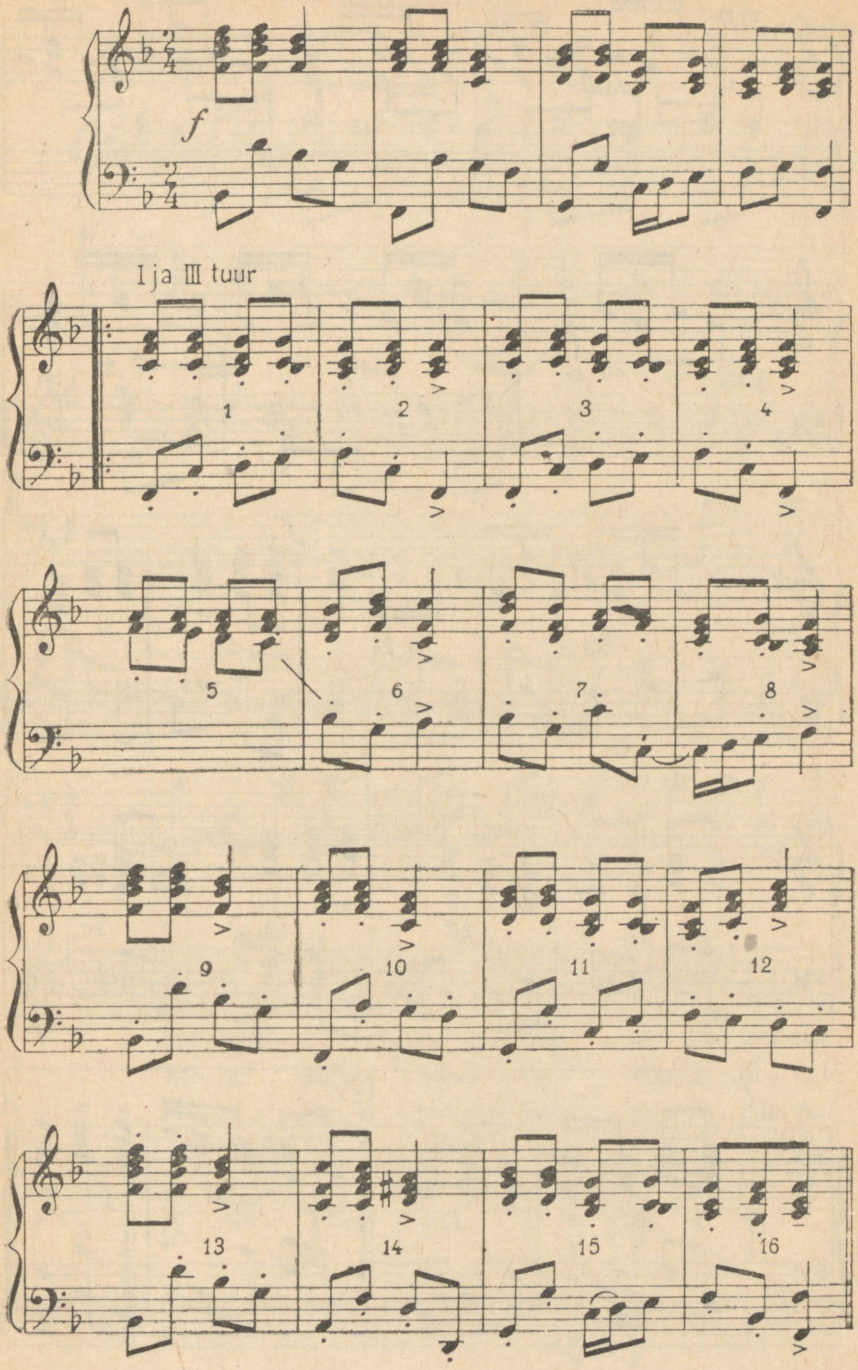

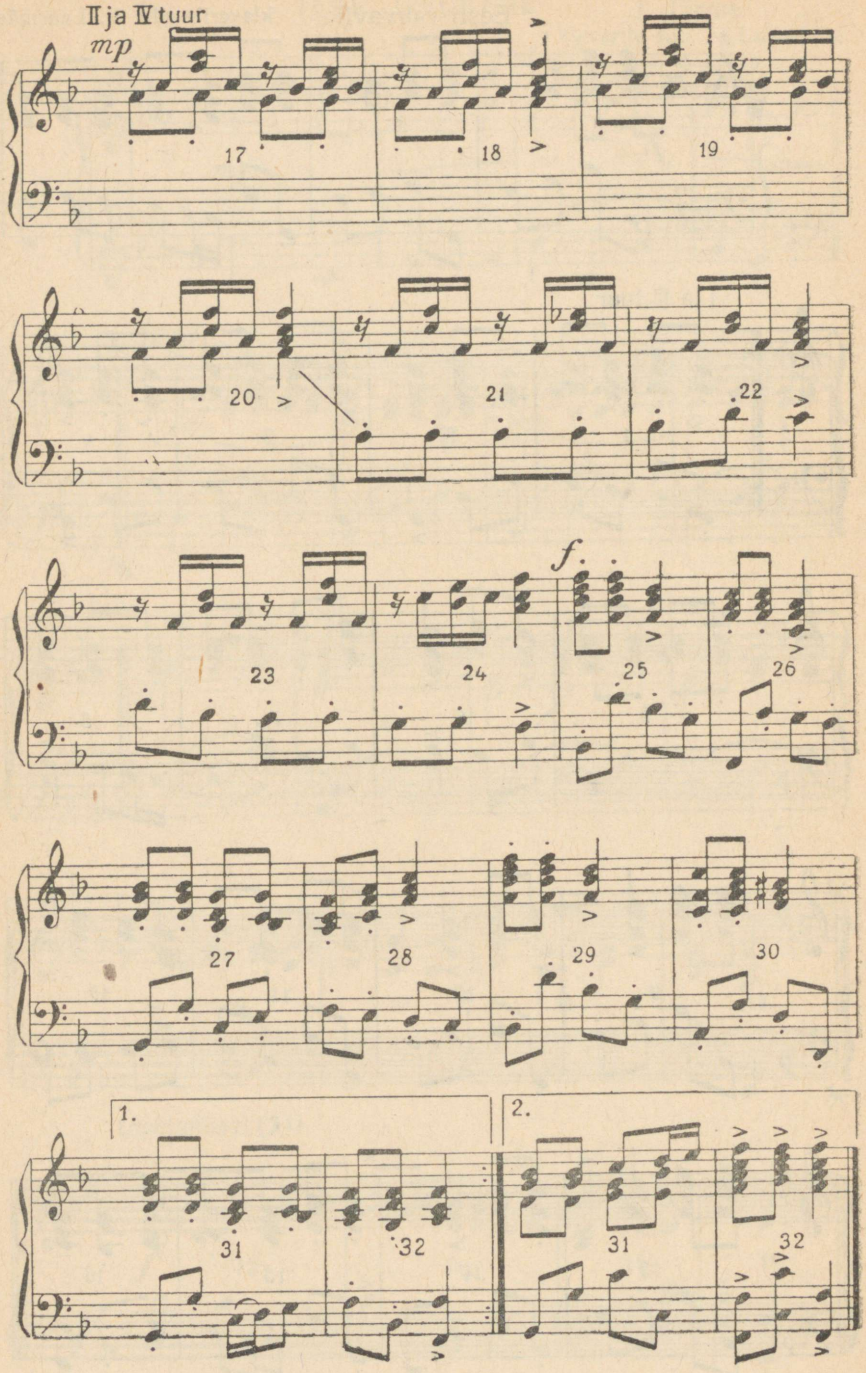
II ja IV tuur
mp
17
18
19
20
21
22
f
23
24
25
26
27
28
29
30
1.
2.
31
32
31
32

SUVEÕHTUL

(muusika oop. «Käsikäes») G. Ernesaks

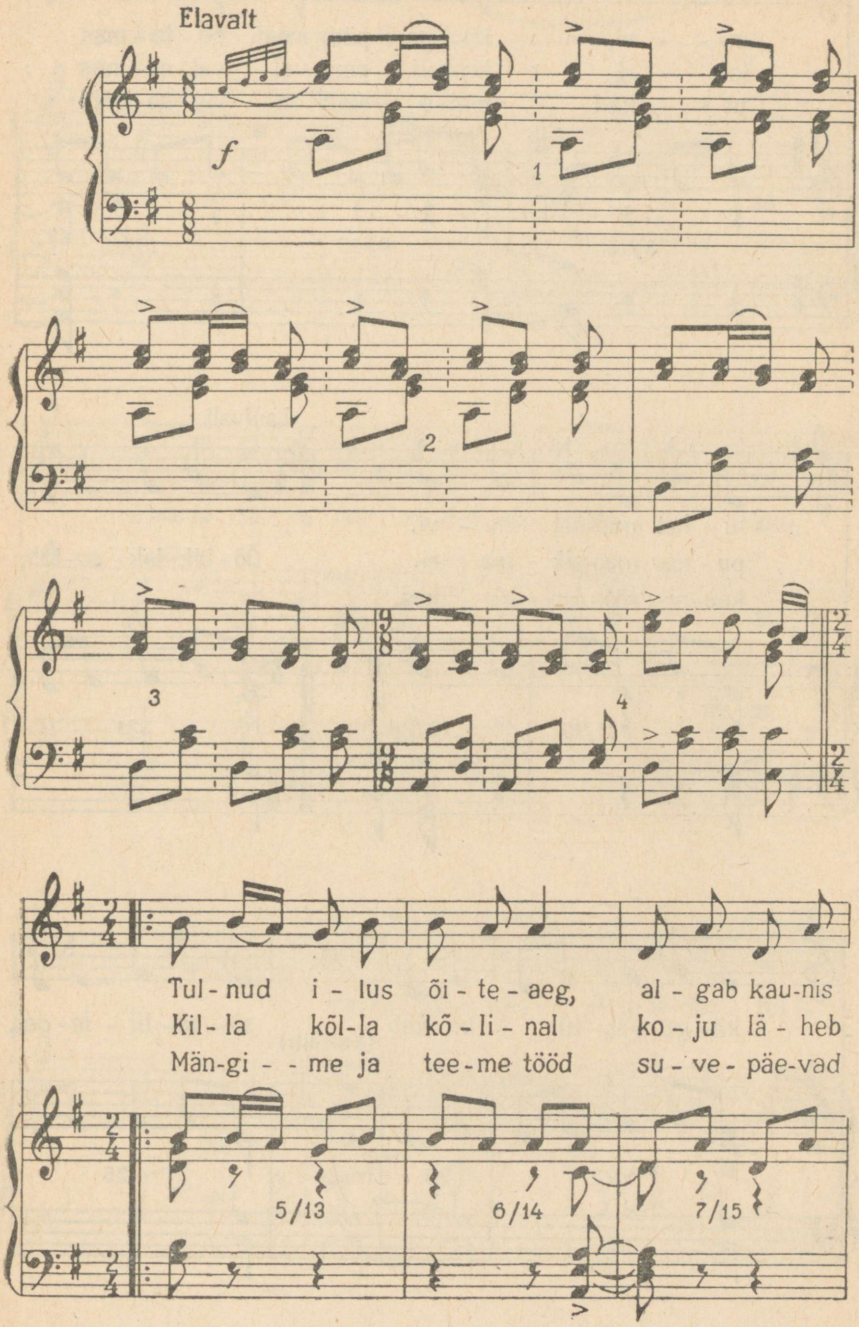

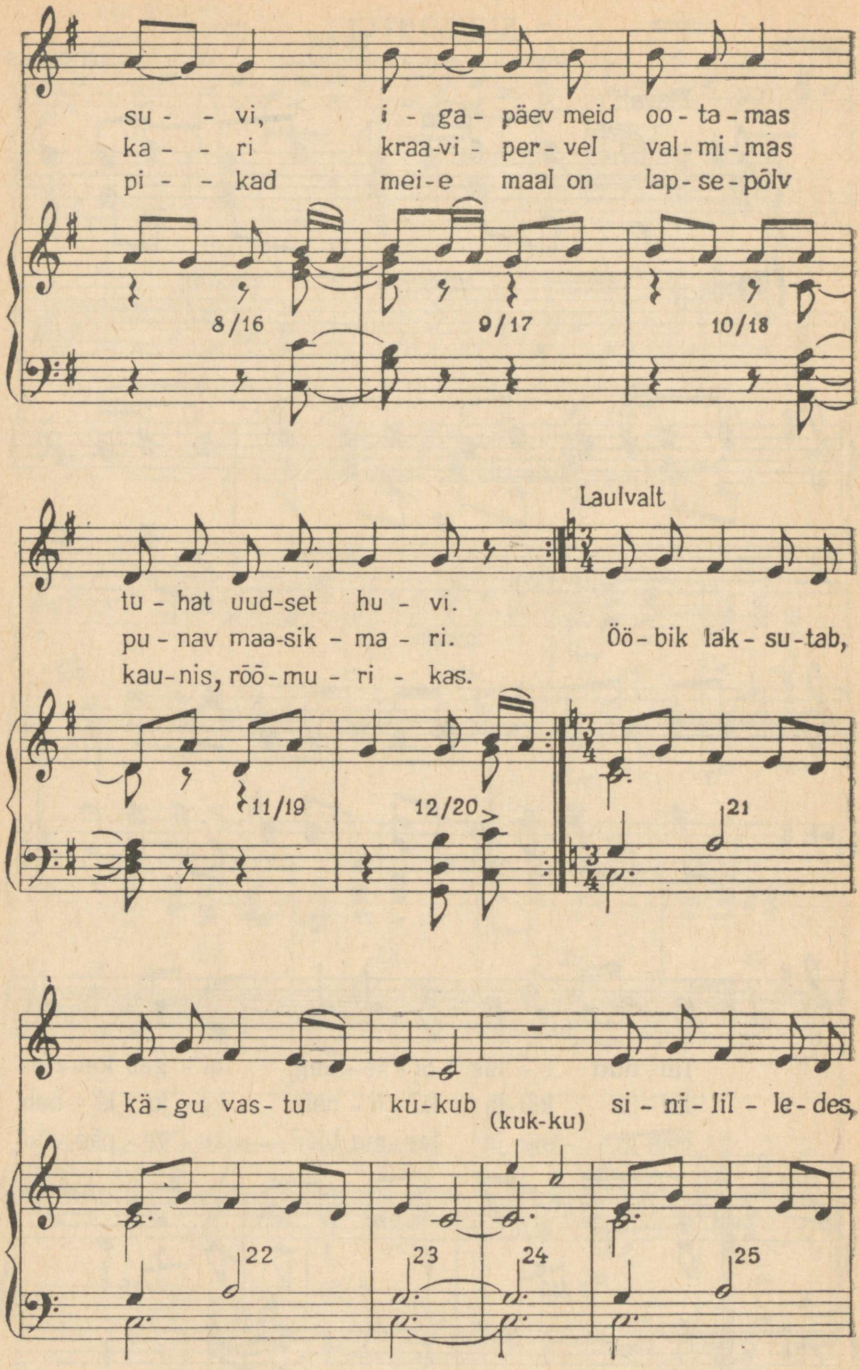
su - - vi, i - ga - päev meid oo - ta - mas
ka - - ri kraa-vi - per - vel val - mi - mas
pi - - kad mei - e maal on lap - se - põlv
8/16
9/17
10/18
Laulvalt
tu - hat uud-set hu - vi.
pu - nav maa-sik - ma - ri. Öö - bik lak - su - tab,
kau-nis, rõõ - mu - ri - kas.
11/19
12/20
21
kä - gu vas - tu ku-kub (kuk-ku) si - ni - lil - le - des,
22
23
24
25

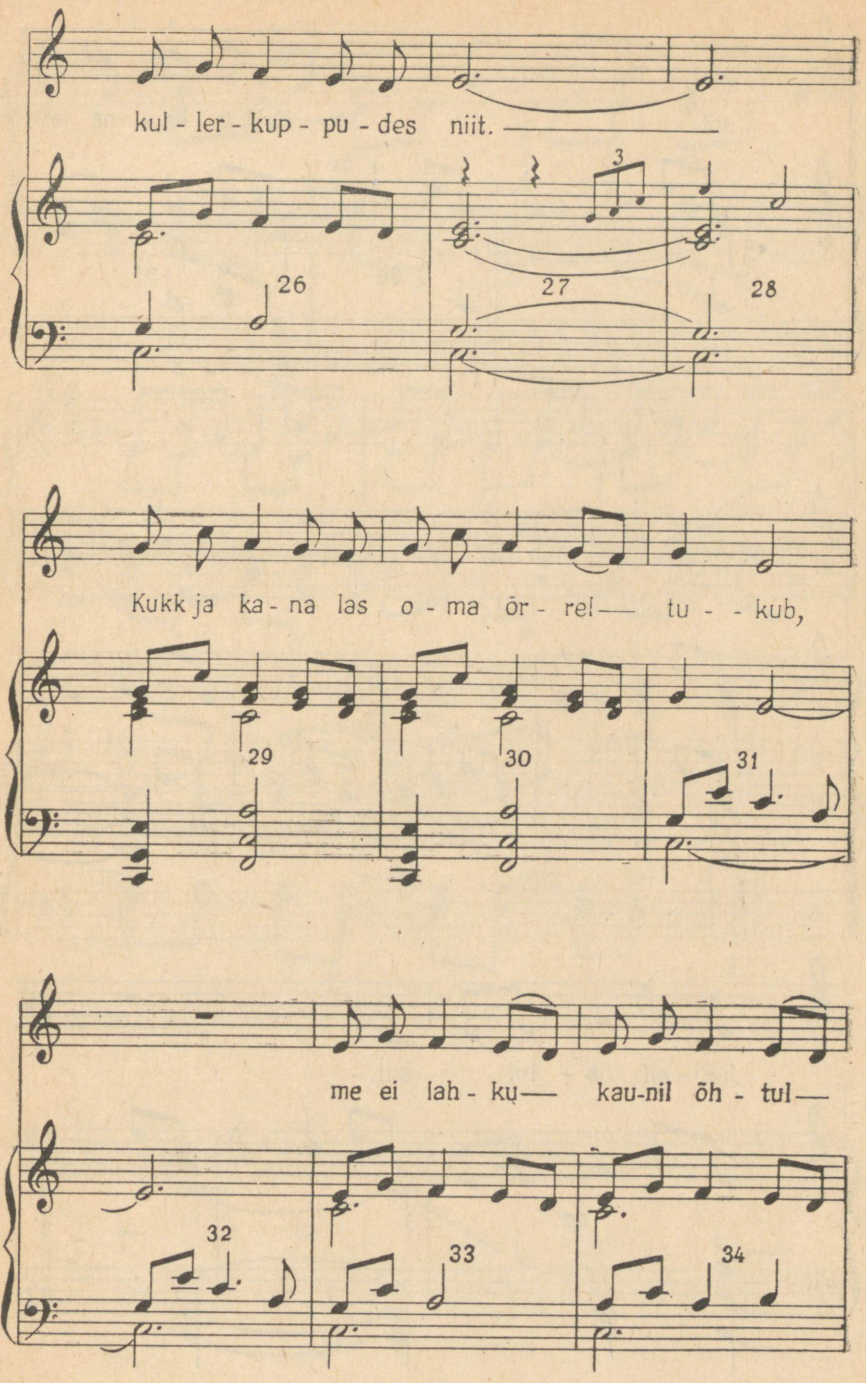
kul - ler - kup - pu - des niit.
26
27
28
Kukk ja ka - na las o - ma õr - rel — tu - - kub,
29
30
31
me ei lah - ku — kau-nil õh - tul —
32
33
34

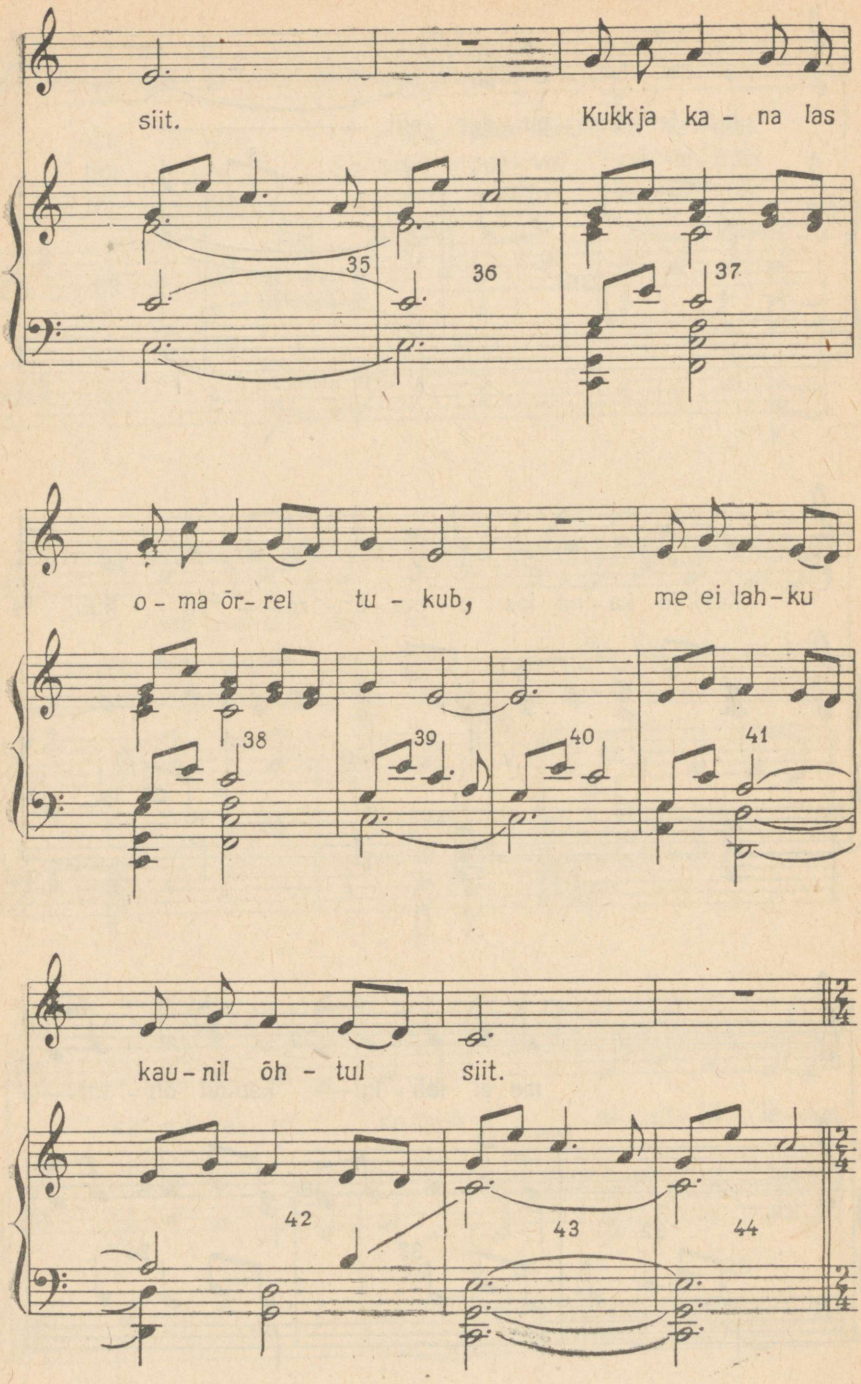
siit.
Kukkja ka - na las
35
36
37
o - ma õr - rel tu - kub,
me ei lah - ku
38
39
40
41
kau - nil õh - tul siit.
42
43
44

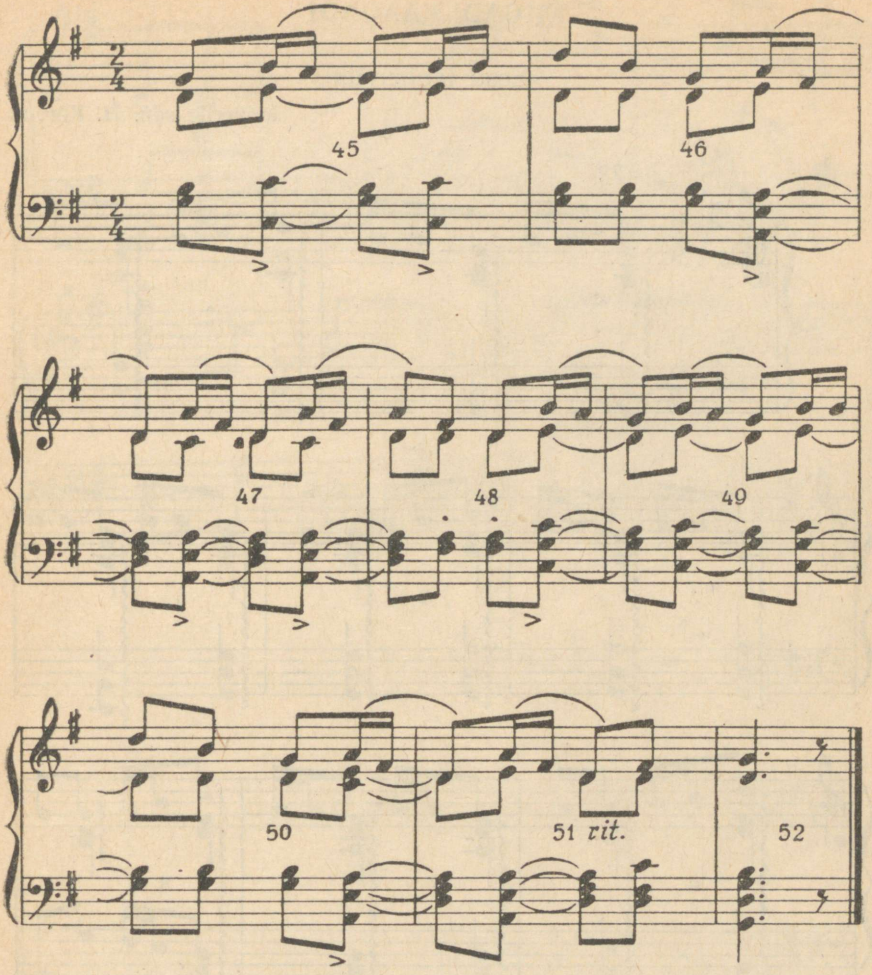
45
46
47
48
49
50
51 rit.
52

KIIGADI-KAAGADI

Eesti tantsuviis

klaverile sdn. H. Kõrvits

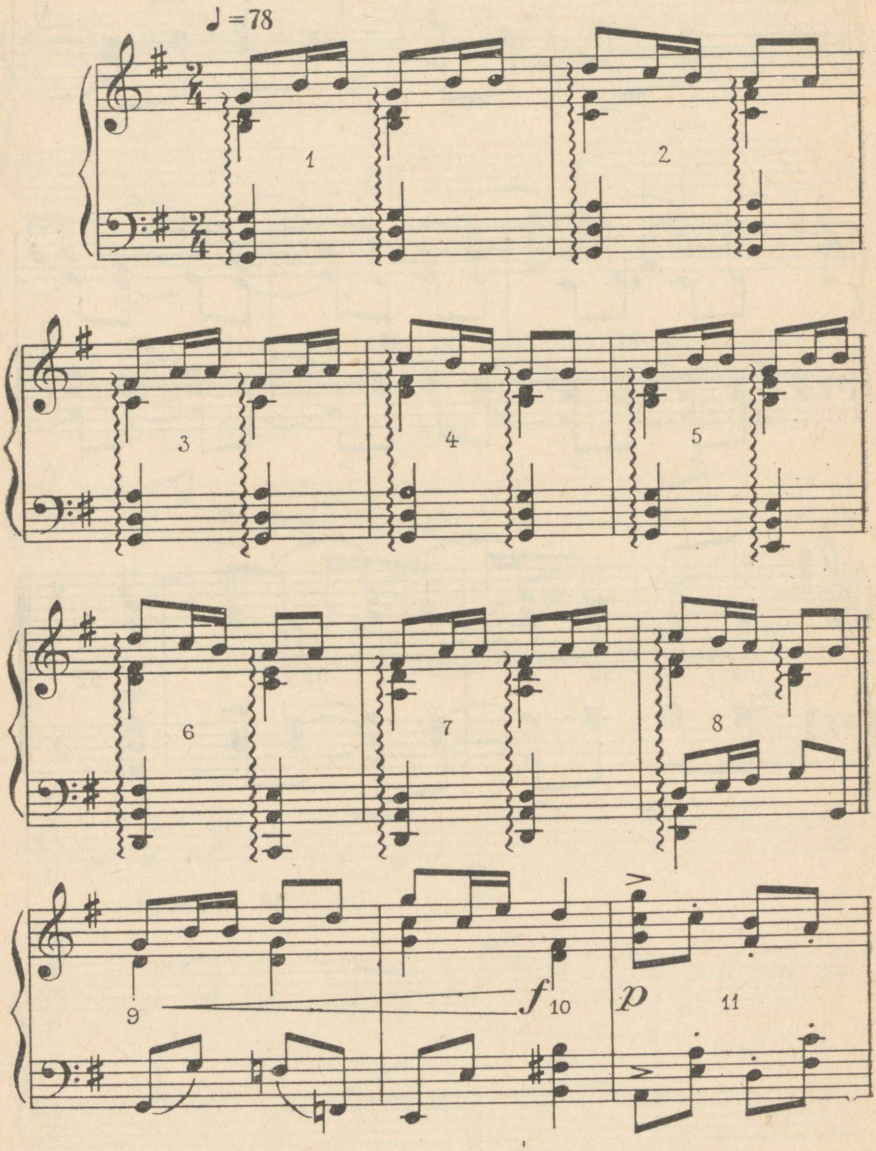

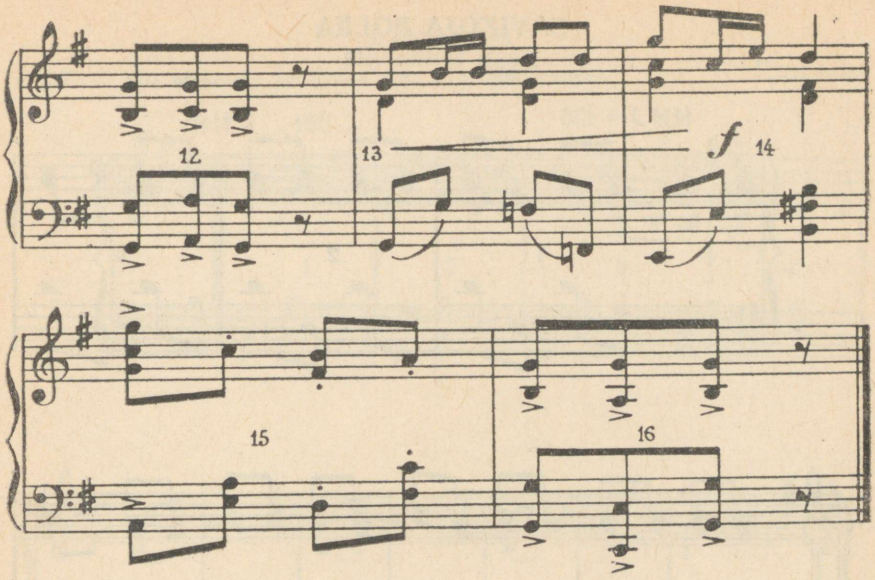
12
13
f
14
15
16

SAVIKOJA POLKA

Eesti tantsuviis

klaverile sdn. L. Tauts

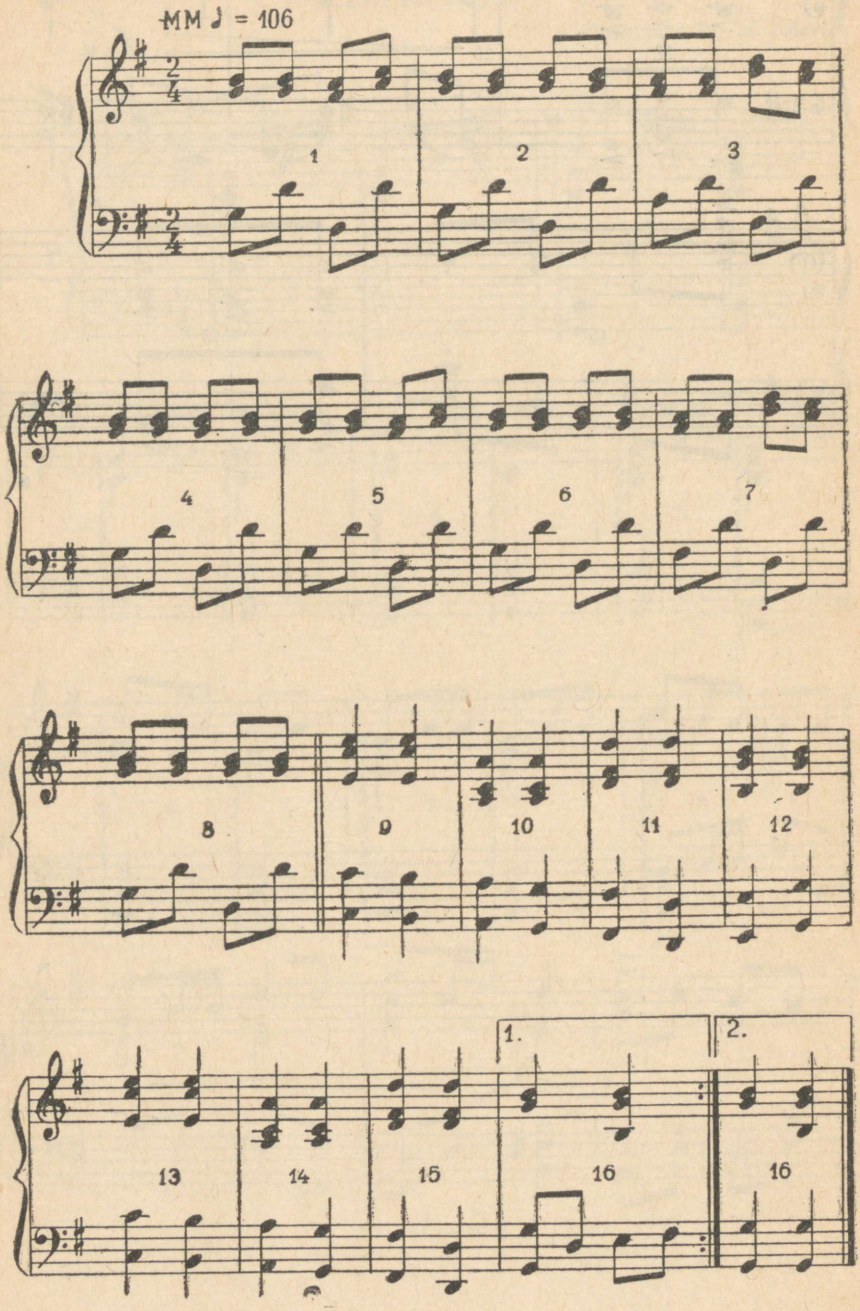

RANNIKUL

(muusika oop. «Tormide rand»)

G. Ernesaks

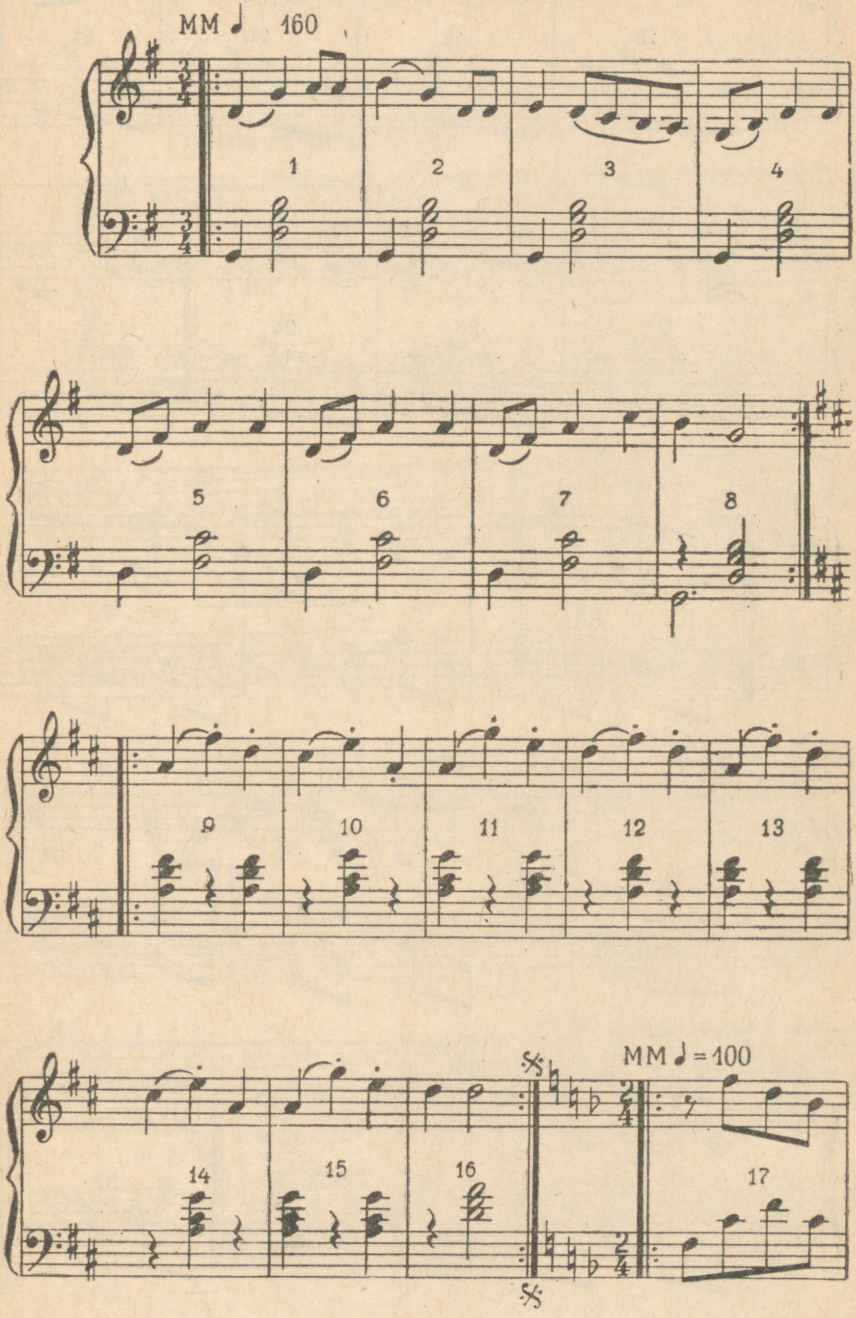

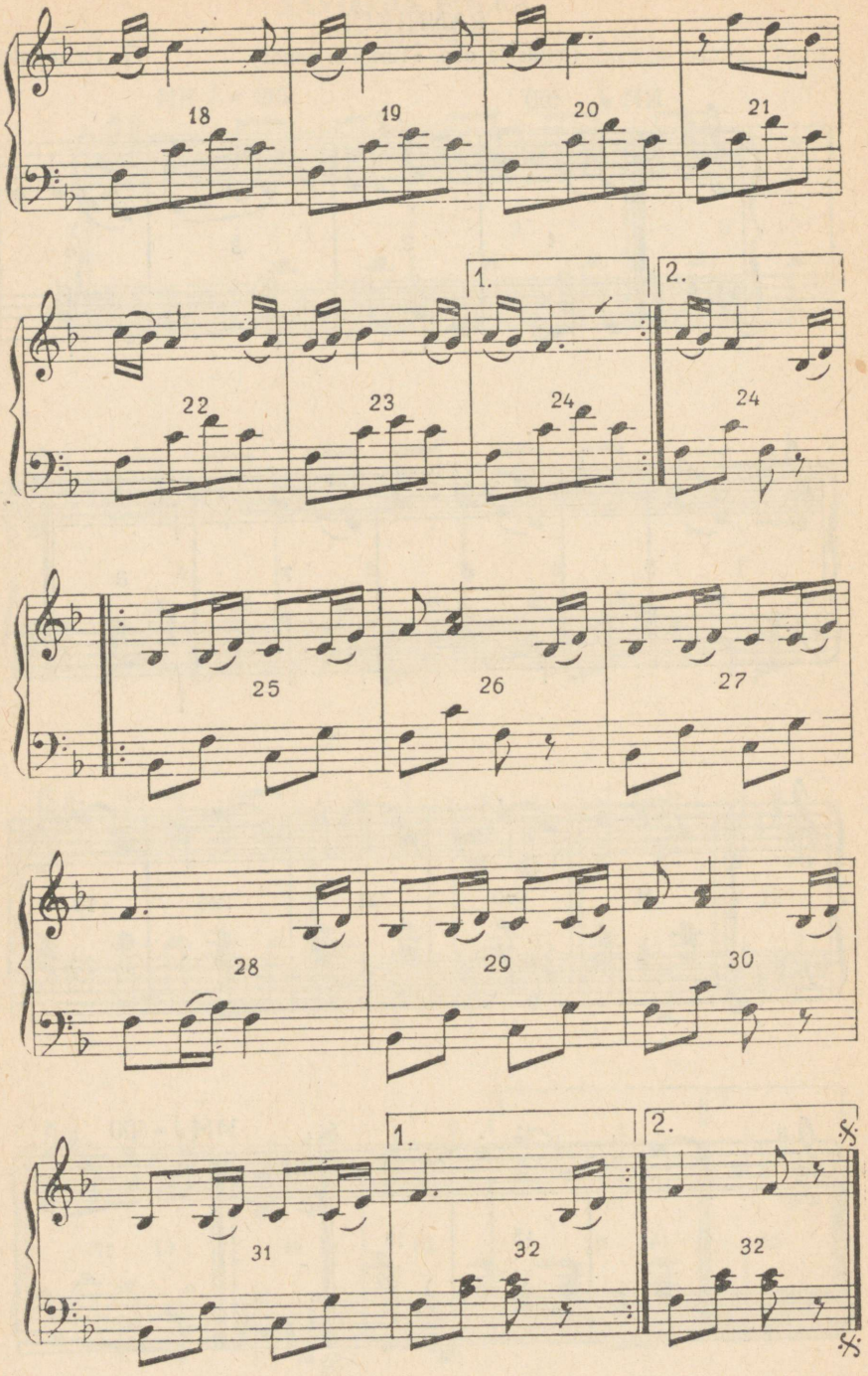
18
19
20
21
1.
2.
22
23
24
24
25
26
27
28
29
30
1.
2.
31
32
32

KOOLIPIDU

RÕÕMUS TUUL
(kinofilmist «Kapten Granti lapsed»)

I. Dunajevski

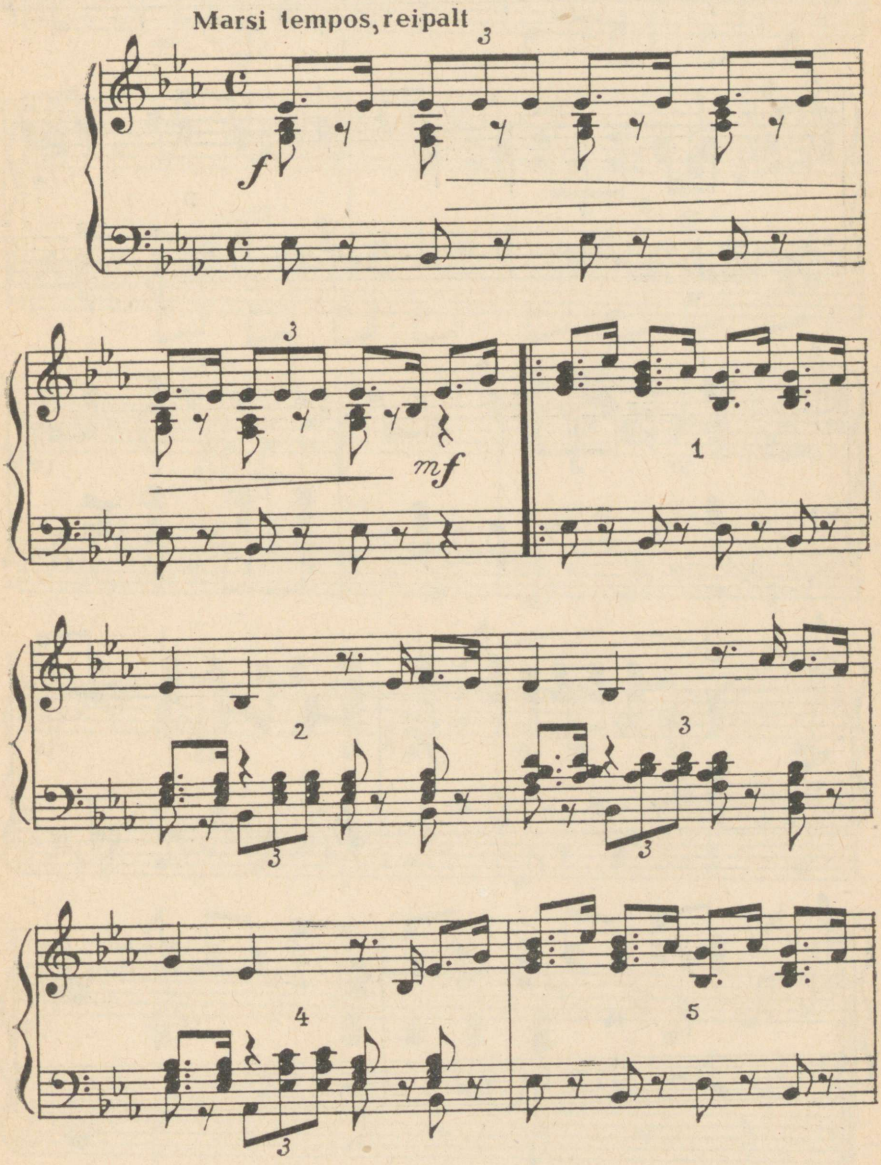

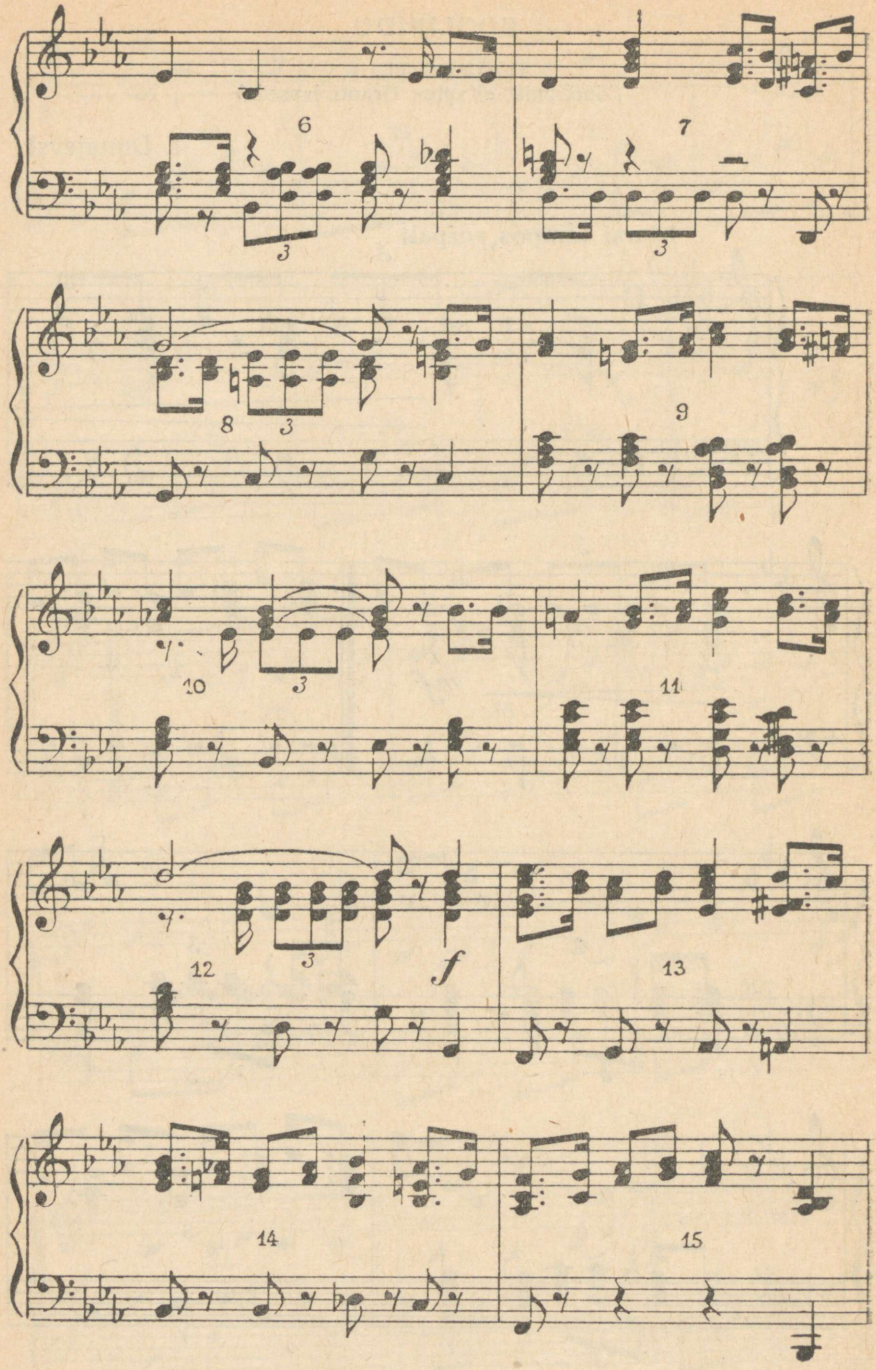
6
7
8
9
10
11
12
f
13
14
15

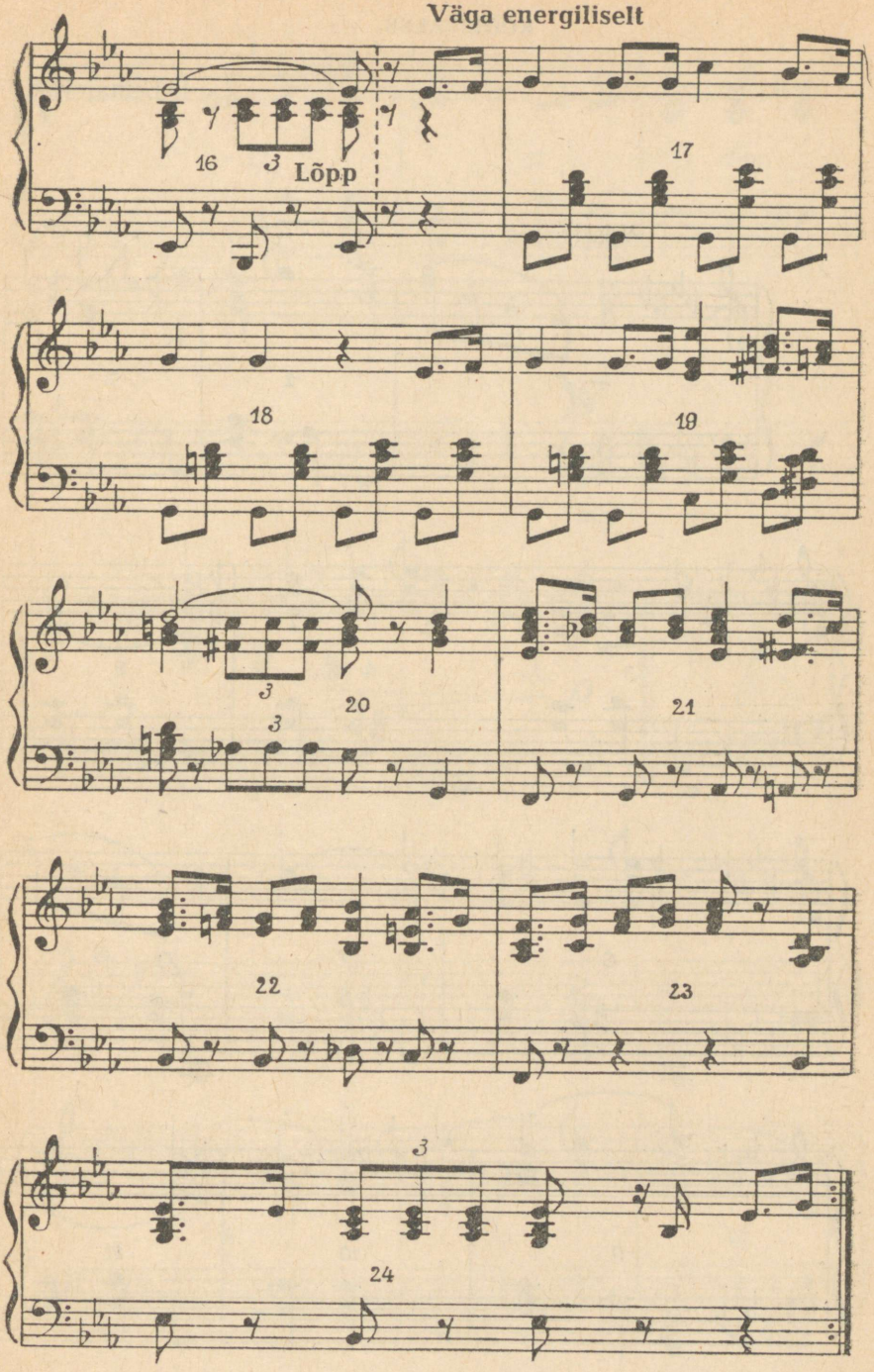
Väga energiliselt
16
3
Lõpp
17
18
19
3
3
20
21
22
23
3
24

KOOLIVALSS

I. Dunajevski

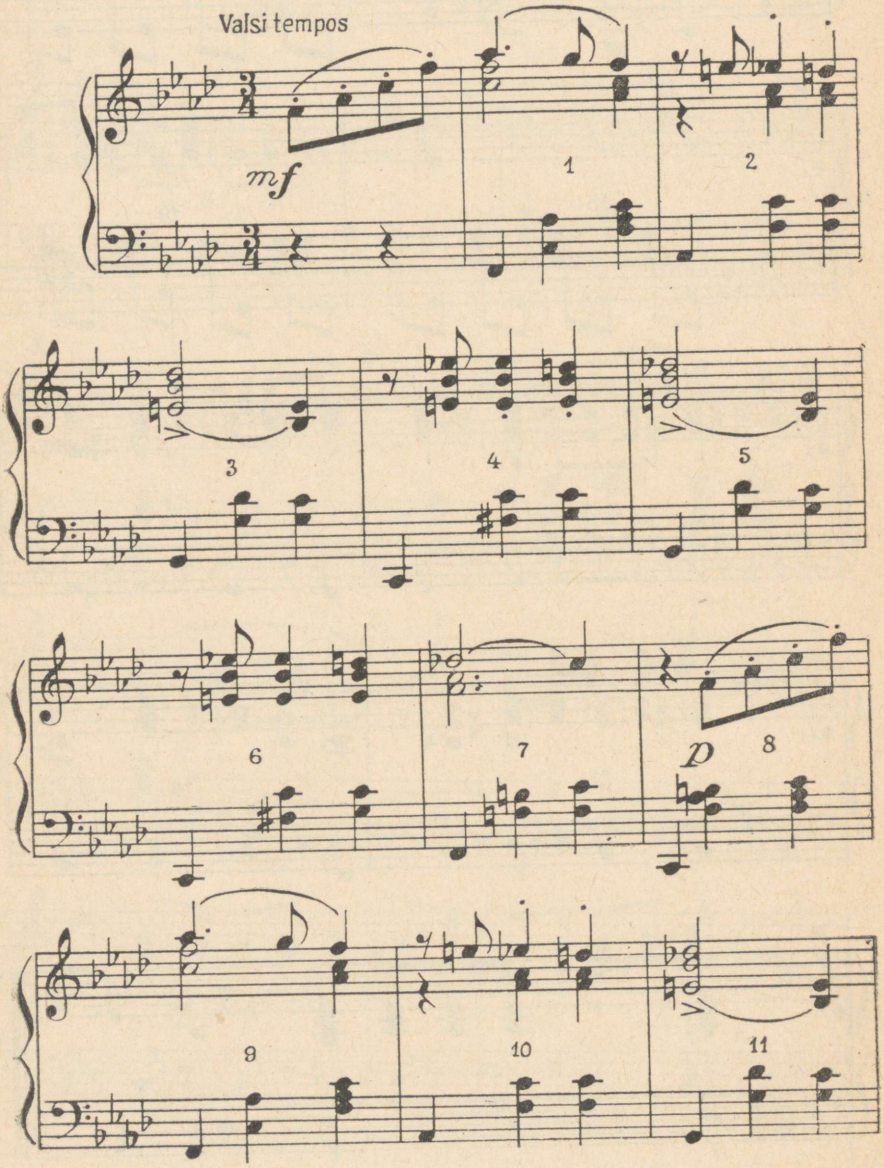

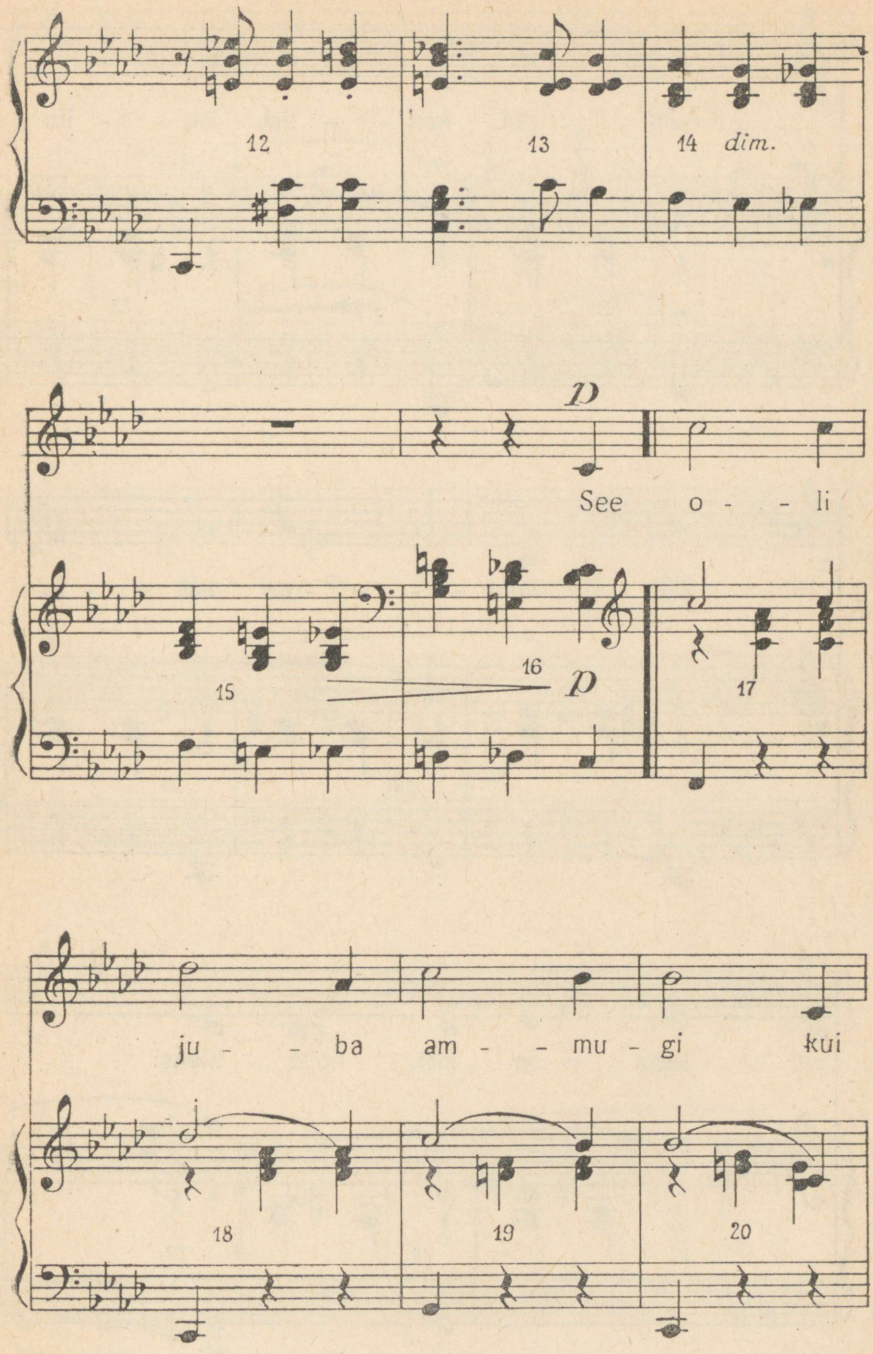
12
13
14 dim.
D
See o - - li
15
16
D
17
ju - - ba am - - mu - gi kui
18
19
20

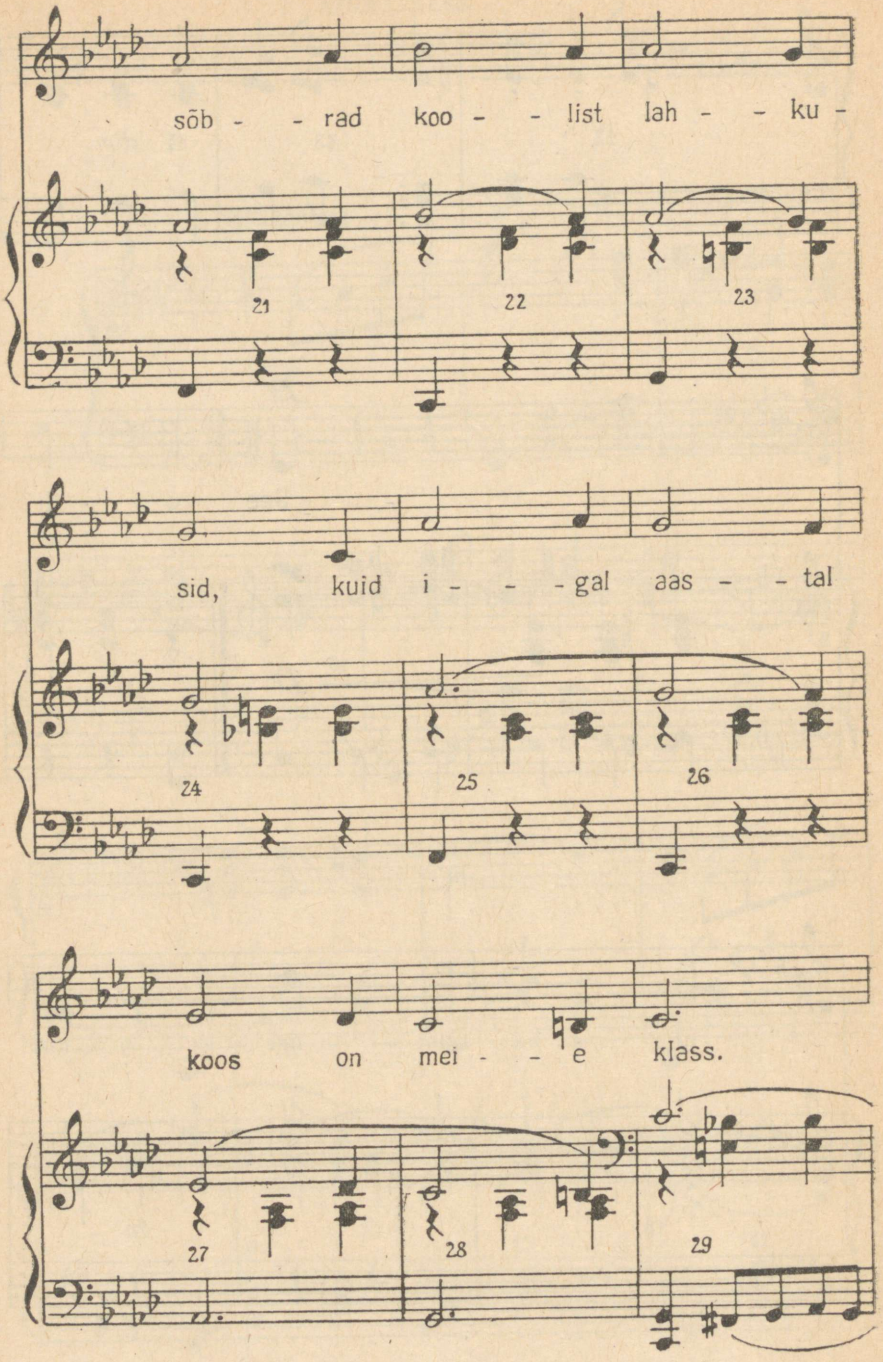
sõb - - rad koo - - list lah - - ku -
21
22
23
sid, kuid i - - - gal aas - - tal
24
25
26
koos on mei - - e klass.
27
28
29

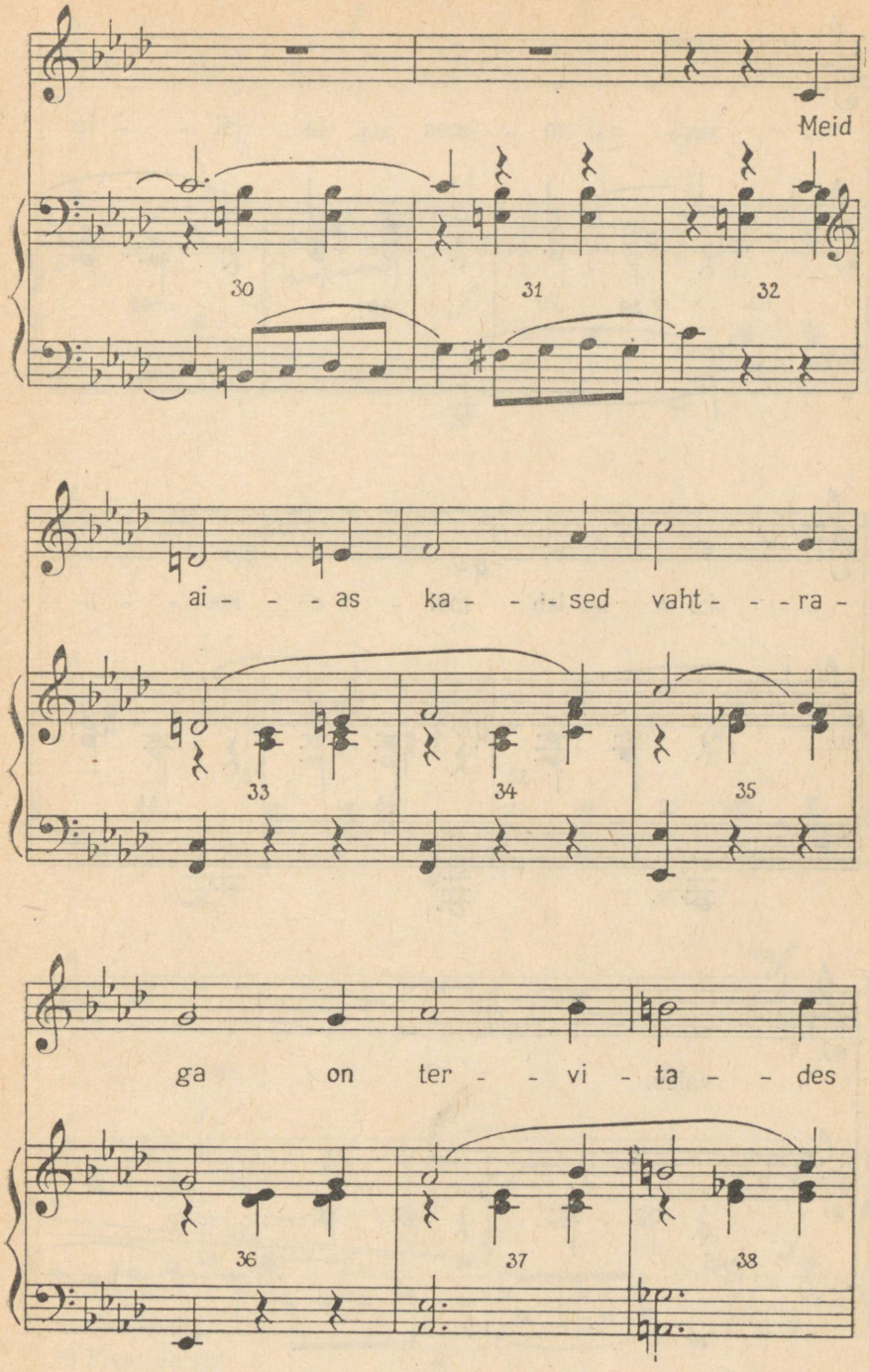
Meid
30
31
32
ai - - - as ka - - - sed vaht - - - ra -
33
34
35
ga on ter - - vi - ta - - des
36
37
38

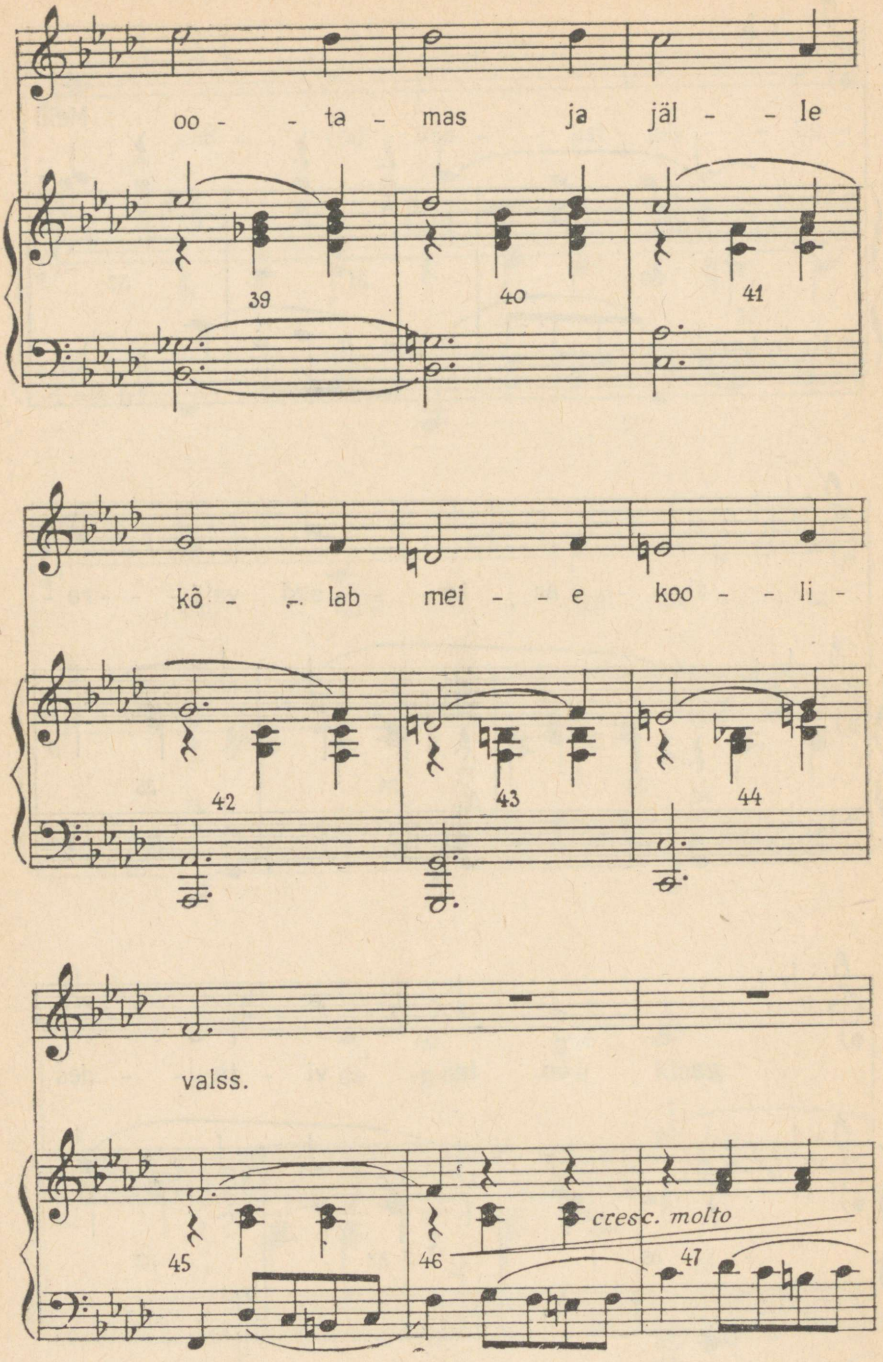
oo - - ta - mas ja jäl - - le
39
40
41
kõ - - lab mei - - e koo - - li -
42
43
44
valss.
45
46
cresc. molto
47

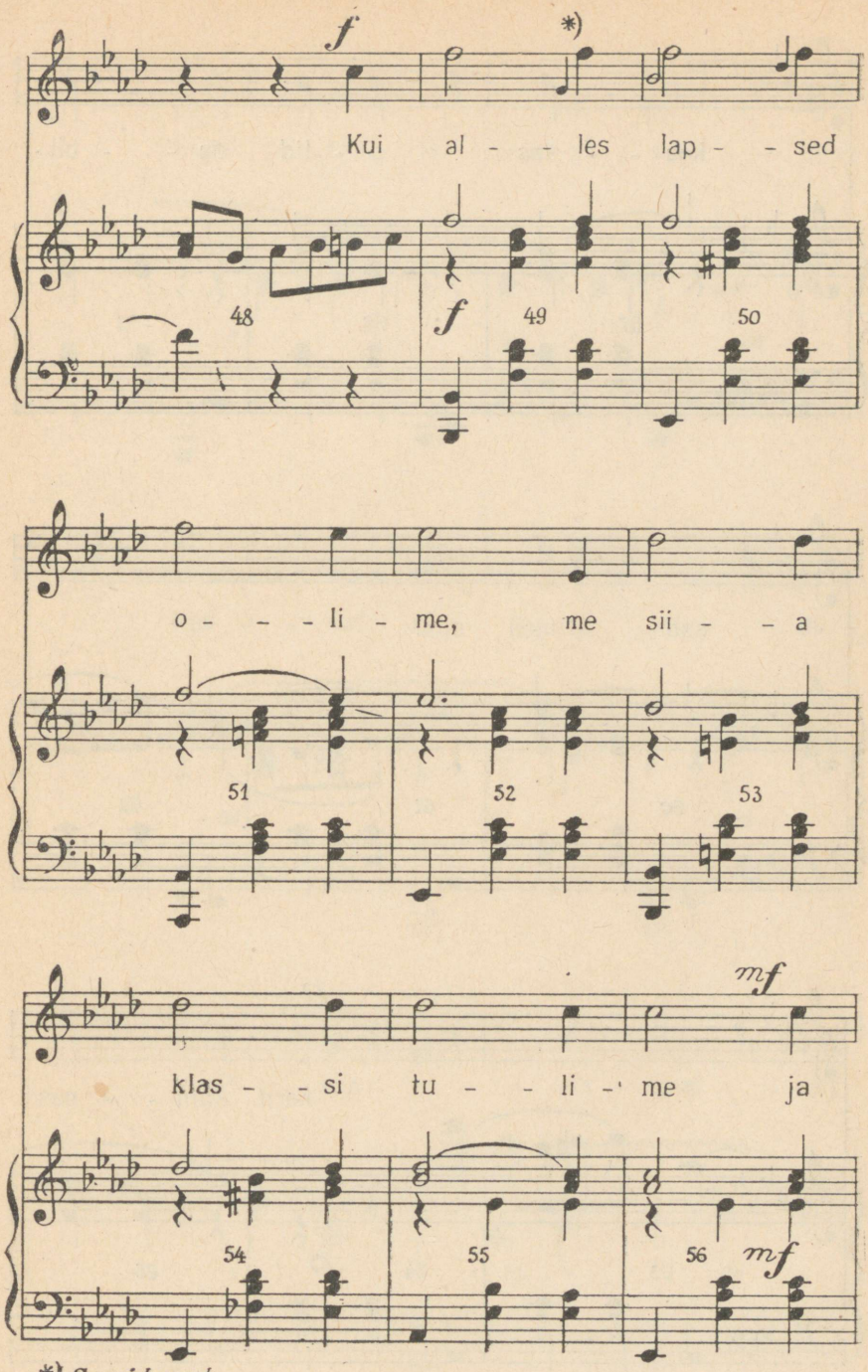

*) Soovi korral

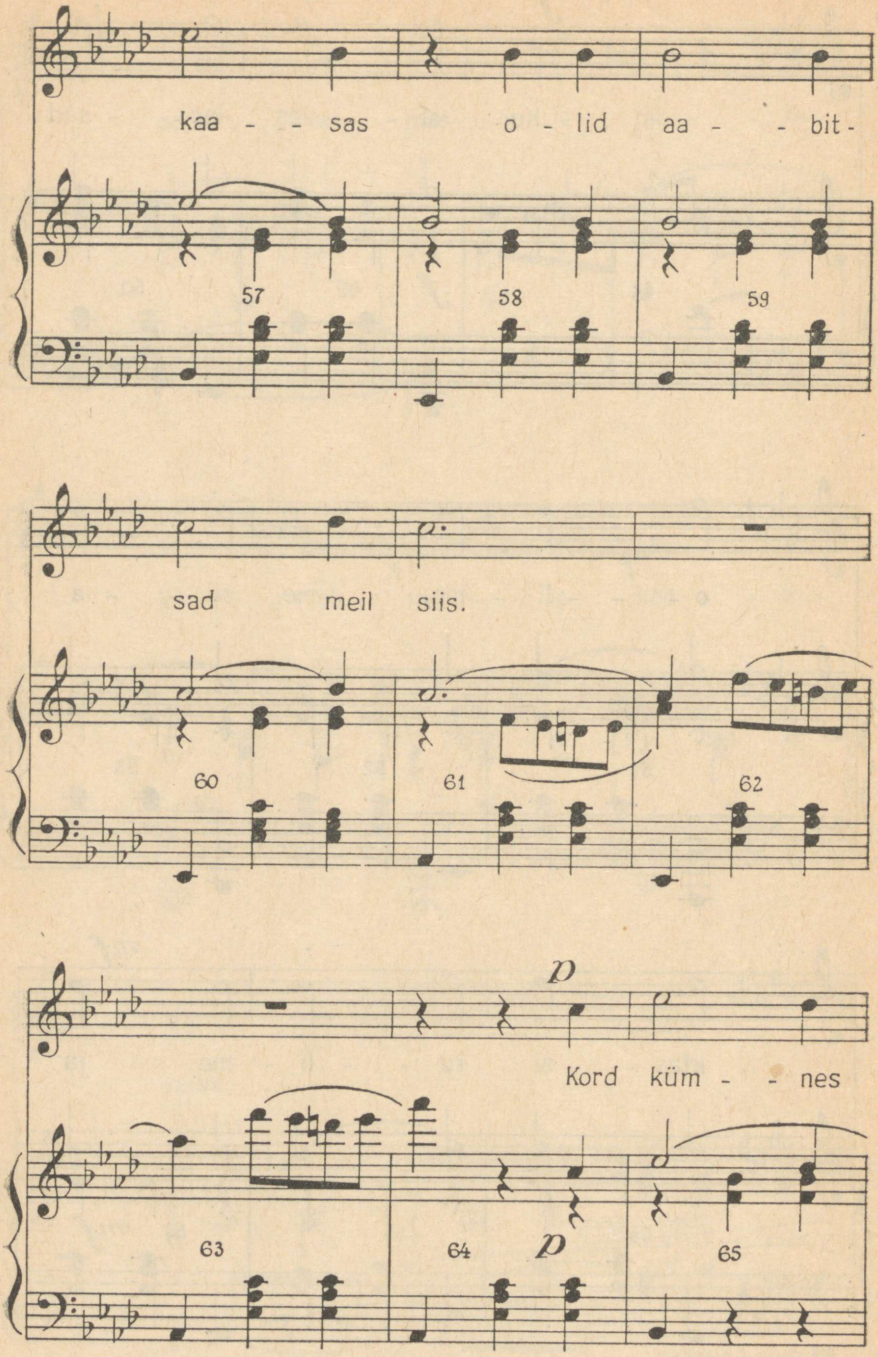
kaa - - sas o - lid aa - - bit-
57
58
59
sad meil siis.
60
61
62
p
Kord küm - - nes
63
64
p
65

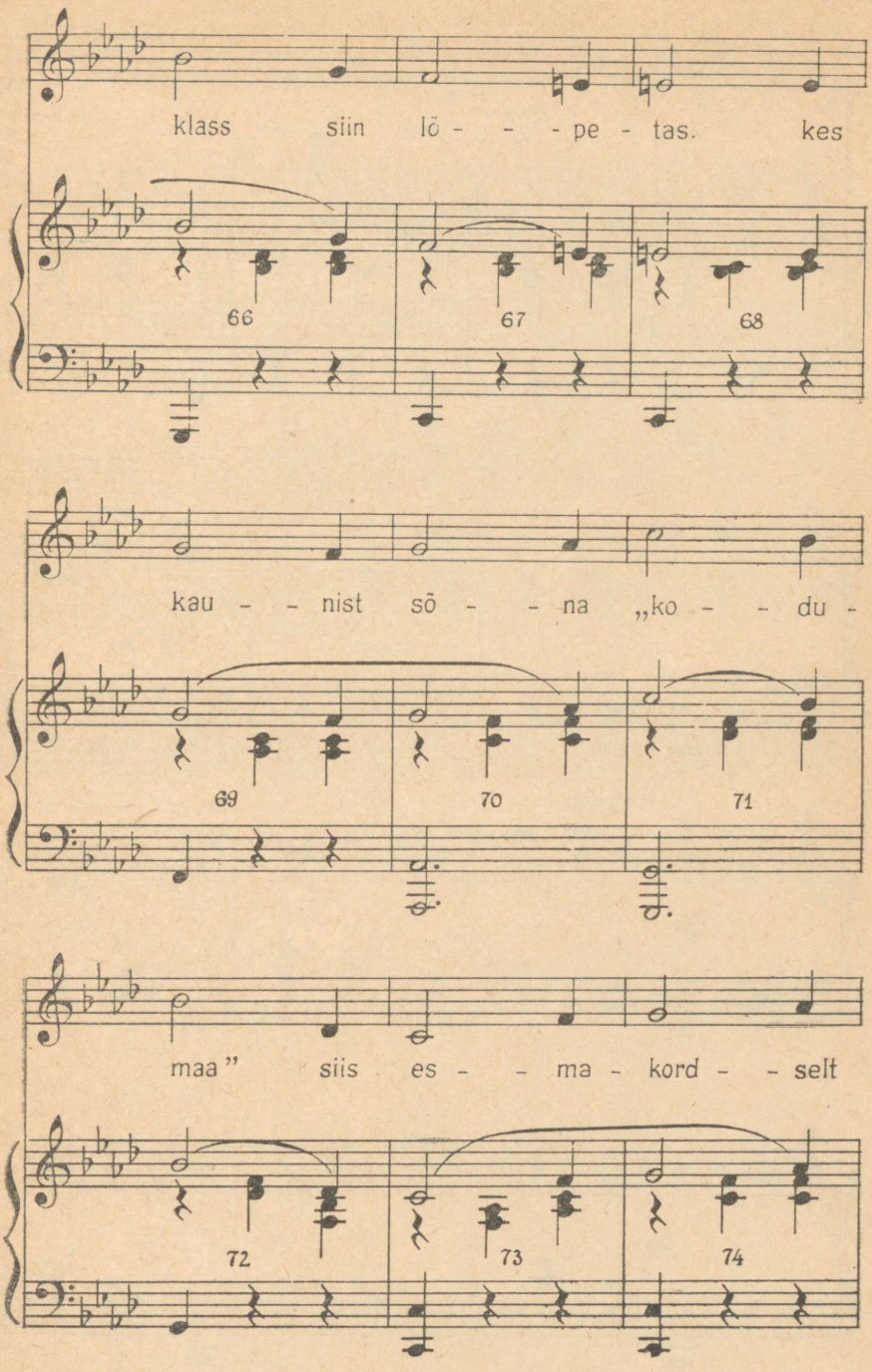
klass siin lõ - - - pe - tas. kes
66
67
68
kau - - nist sõ - - na „ko - - du -
69
70
71
maa" siis es - - ma - kord - - selt
72
73
74

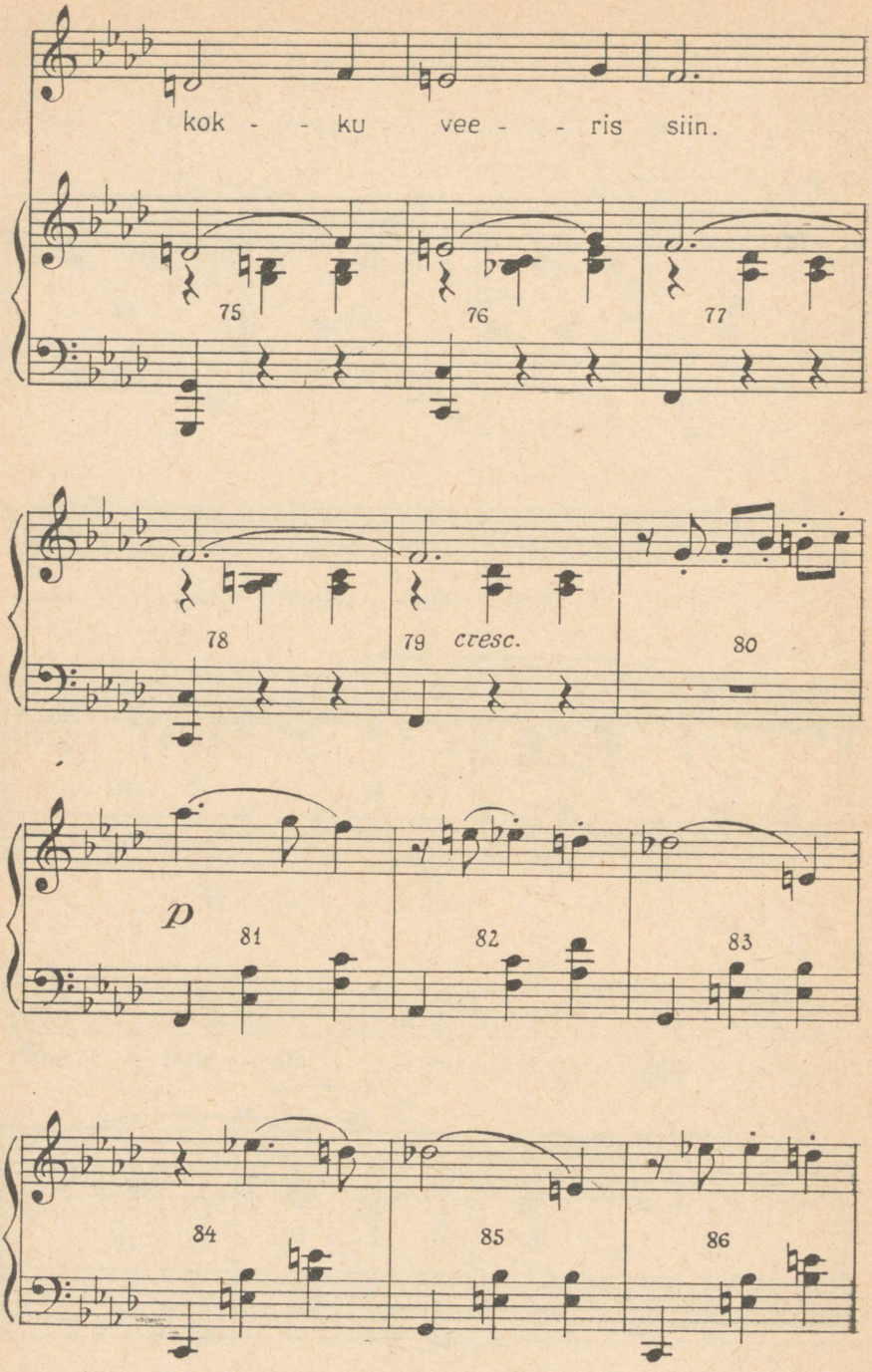
kok - - ku vee - - ris siin.
75
76
77
78
79 cresc.
80
p
81
82
83
84
85
86

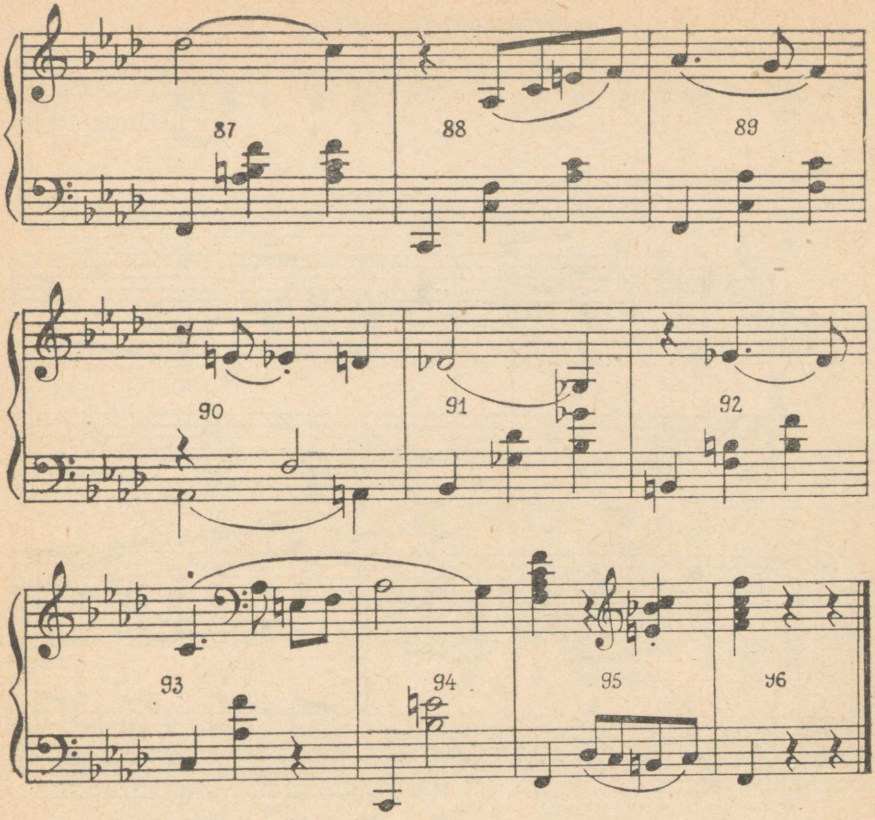
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96

SPORTLASTE MARSS

(kinofilmist «Väravavaht»)

I. Dunajevski

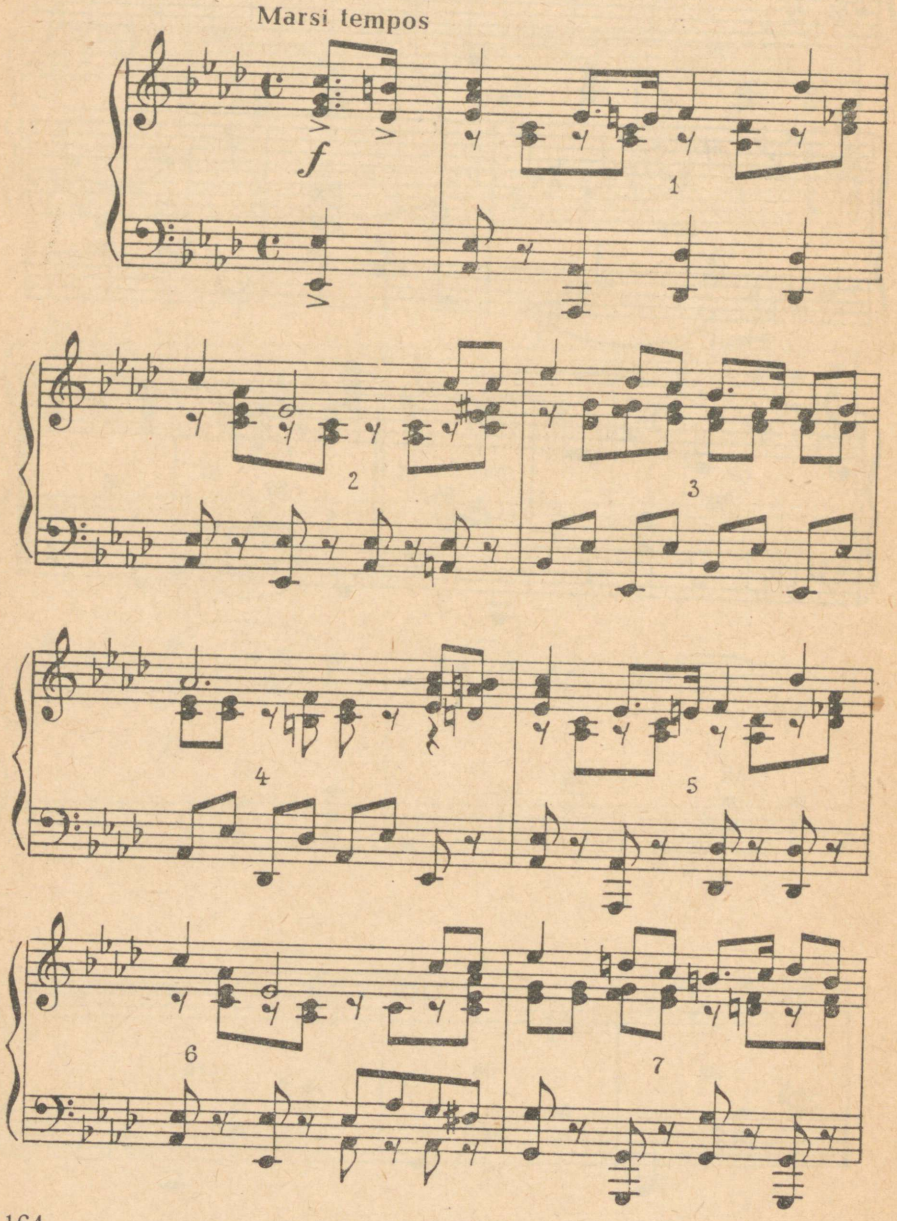

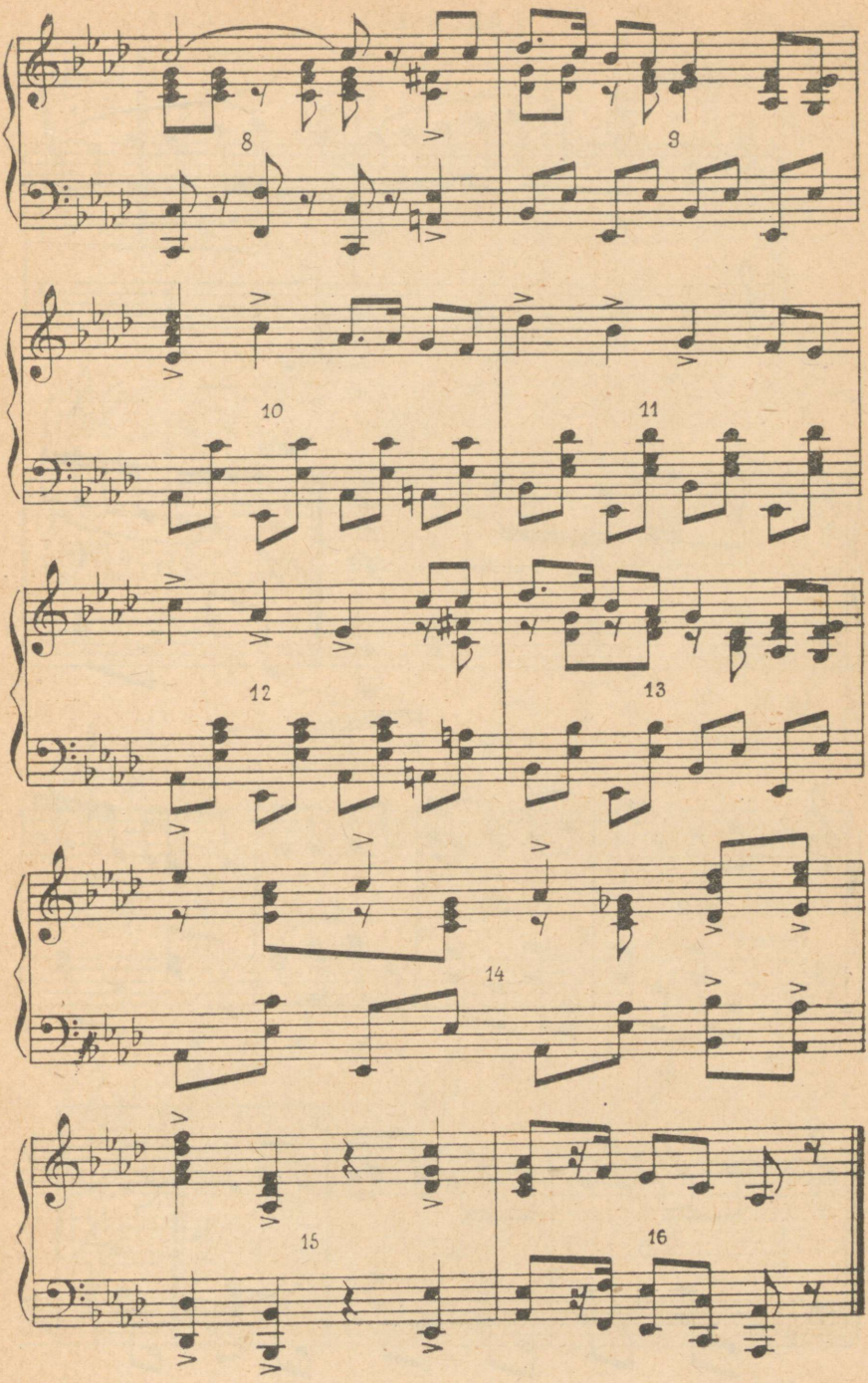
8
9
10
11
12
13
14
15
16

KARUSSELL

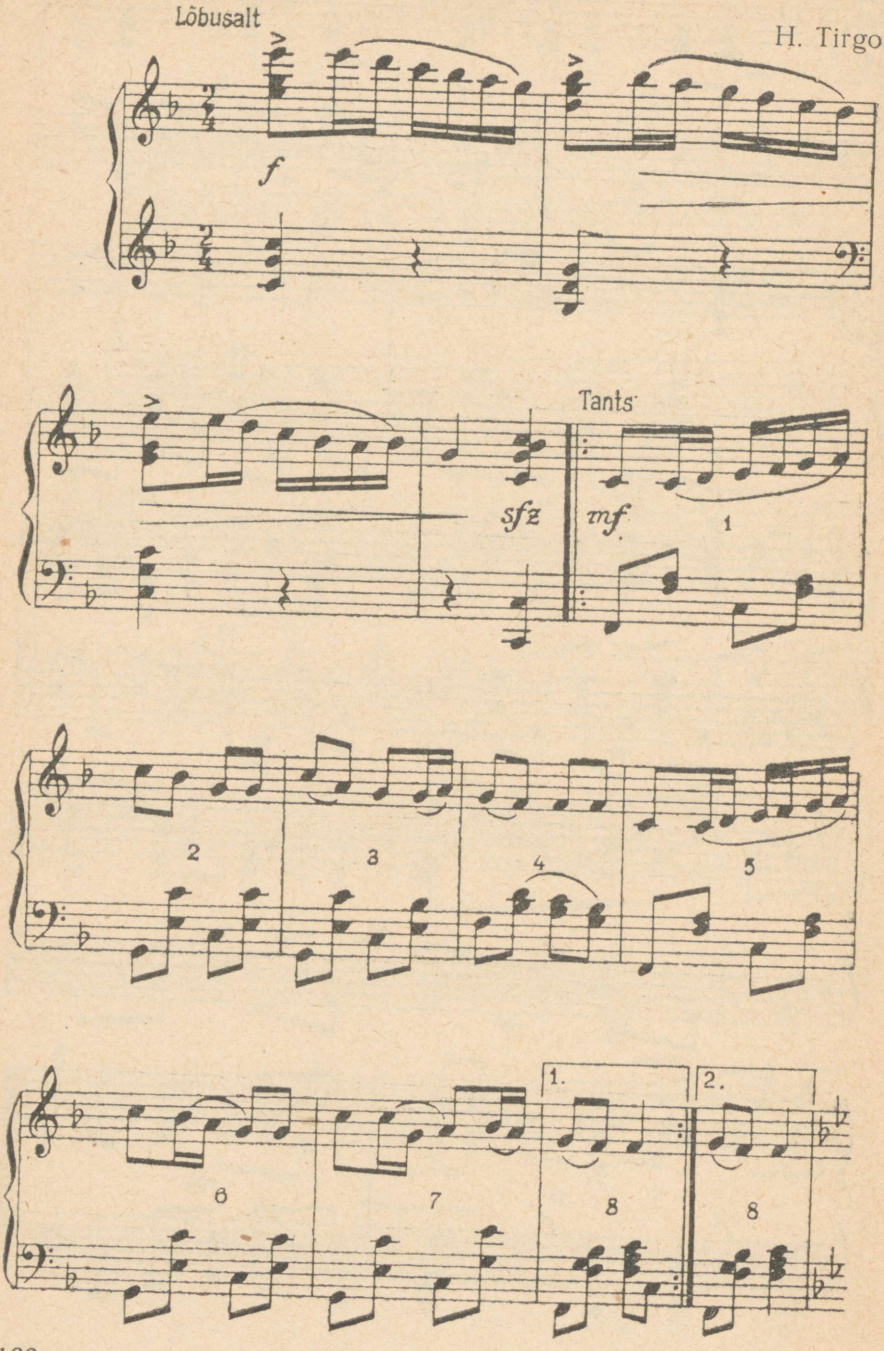

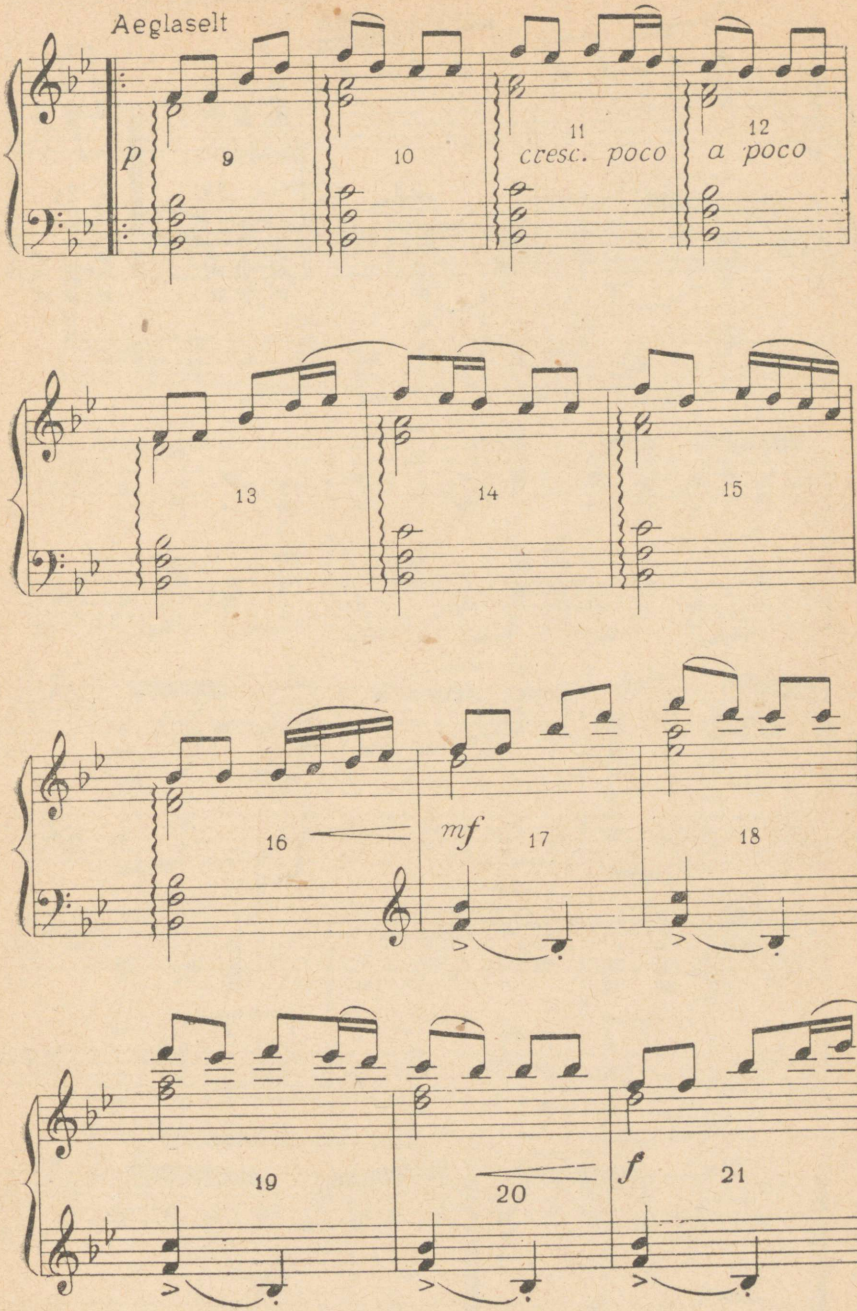
Aeglaselt
p
9
10
11
cresc. poco
12
a poco
13
14
15
16
mf
17
18
19
20
f
21

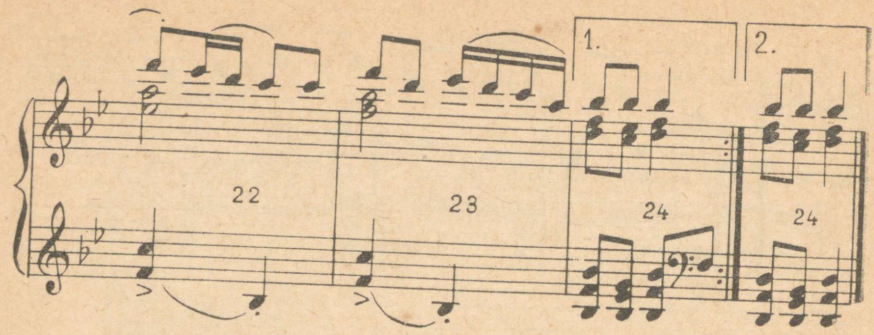
1.
2.
22
23
24
24

RINGTANTS

V. Zahharov

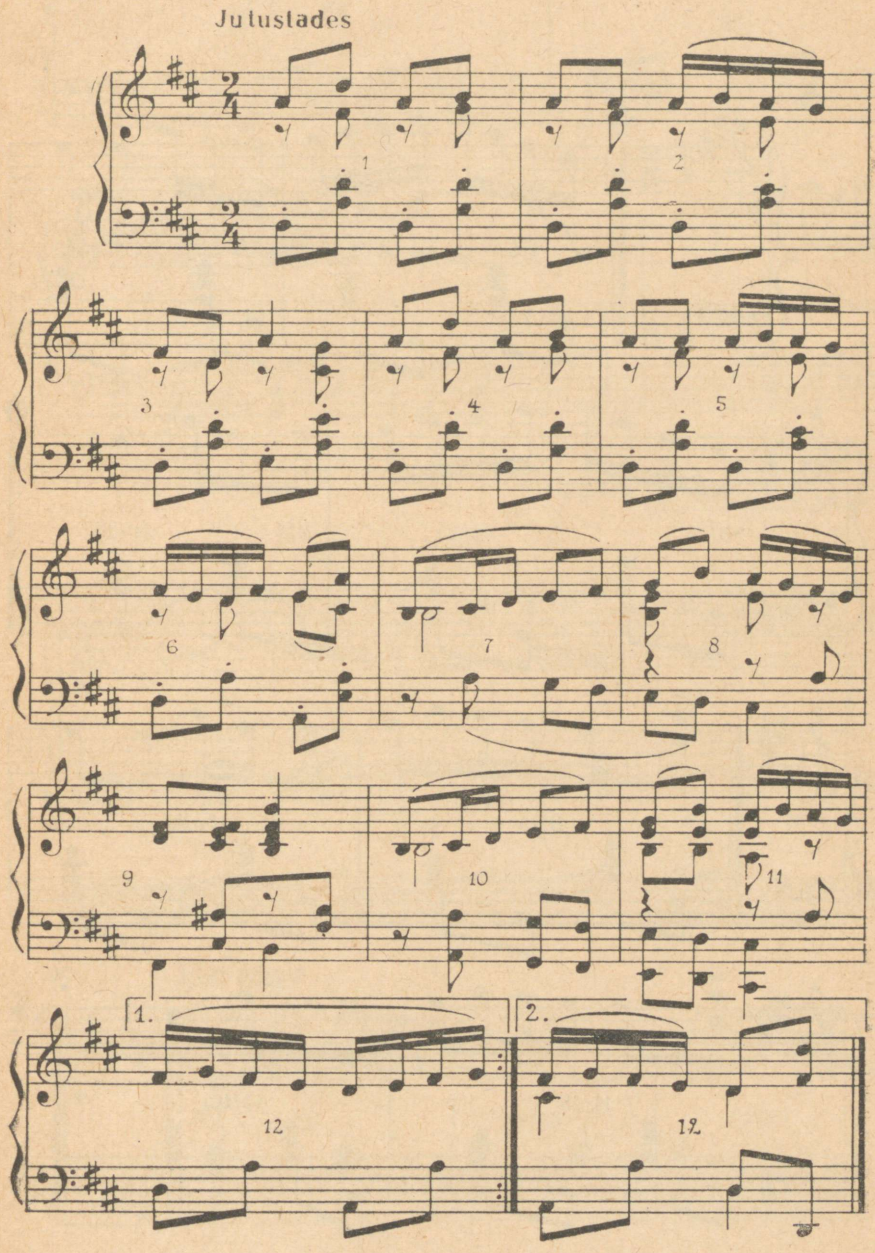

KASATŠOKK

Ukraina tantsuviis

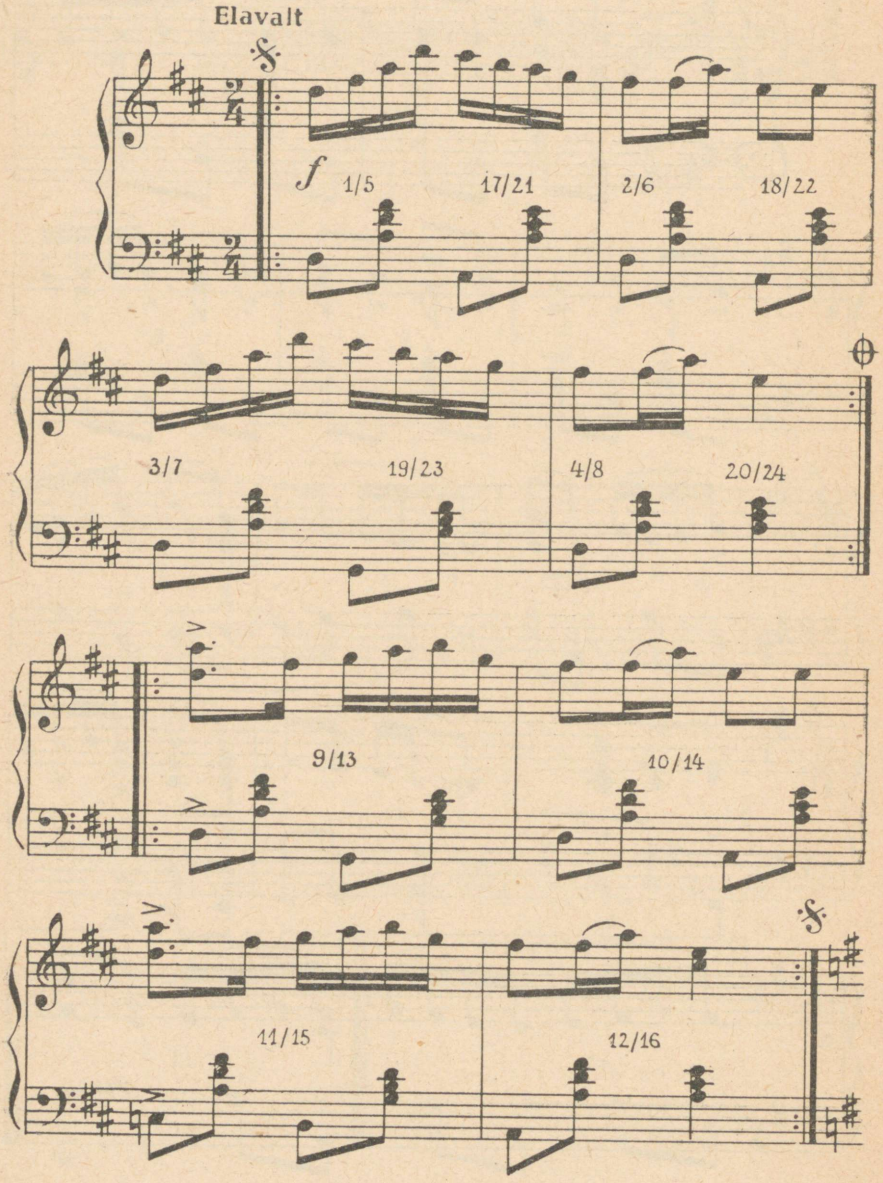

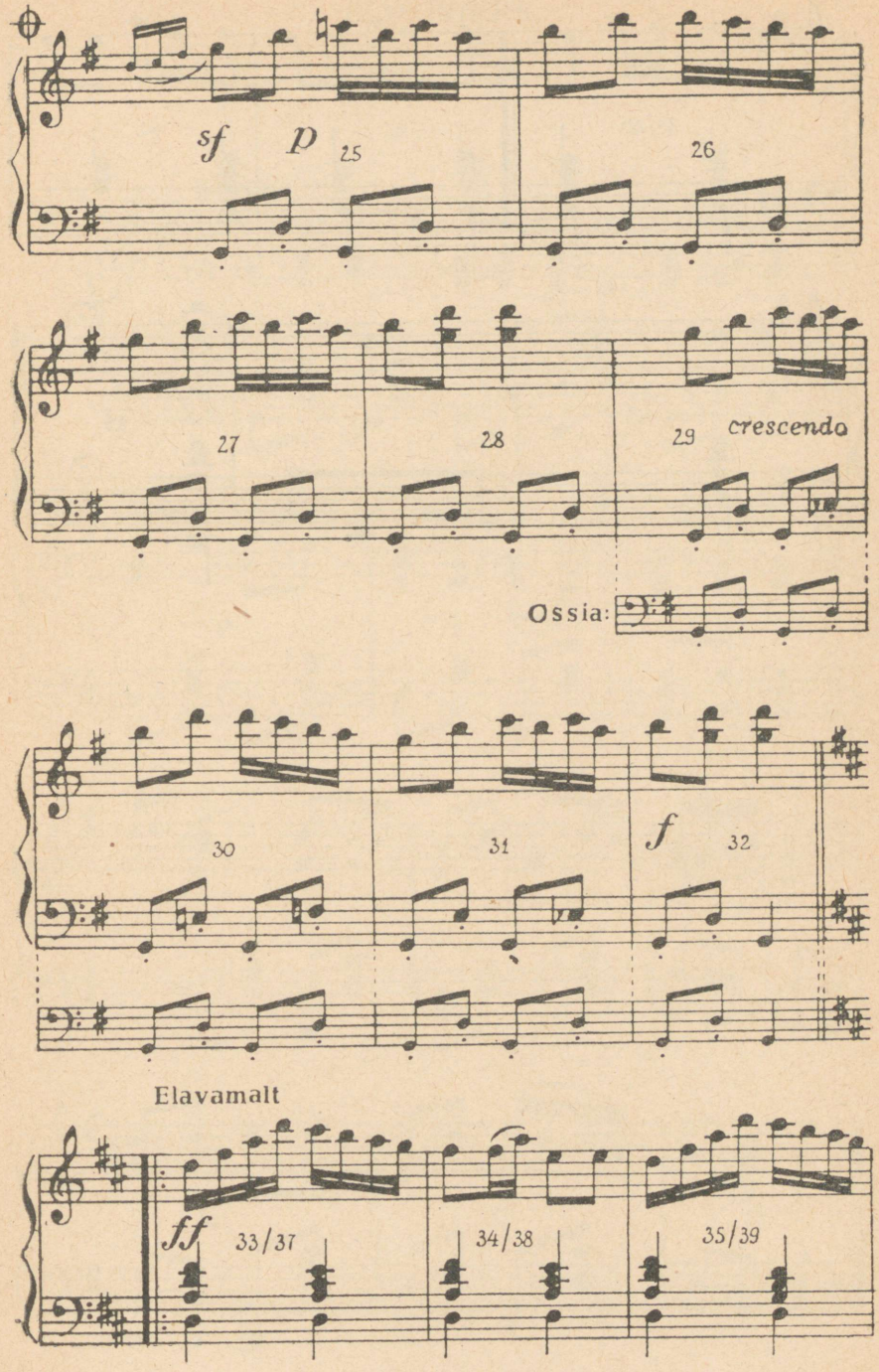
sf
p
25
26
27
28
29
crescendo
Ossia:
30
31
f
32
Elavamalt
ff
33/37
34/38
35/39

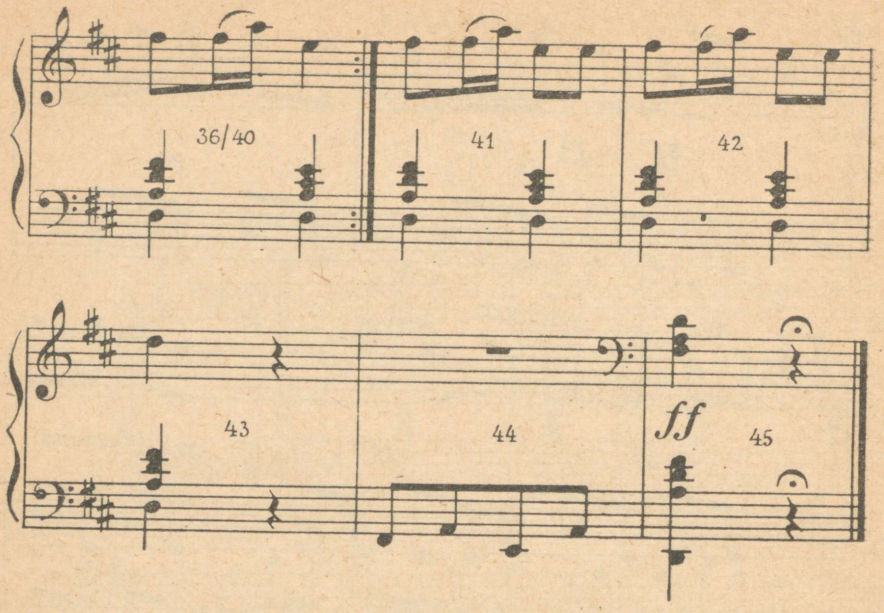
36/40
41
42
43
44
ff
45

LJAVONIHHA

Valgevene tantsuviis

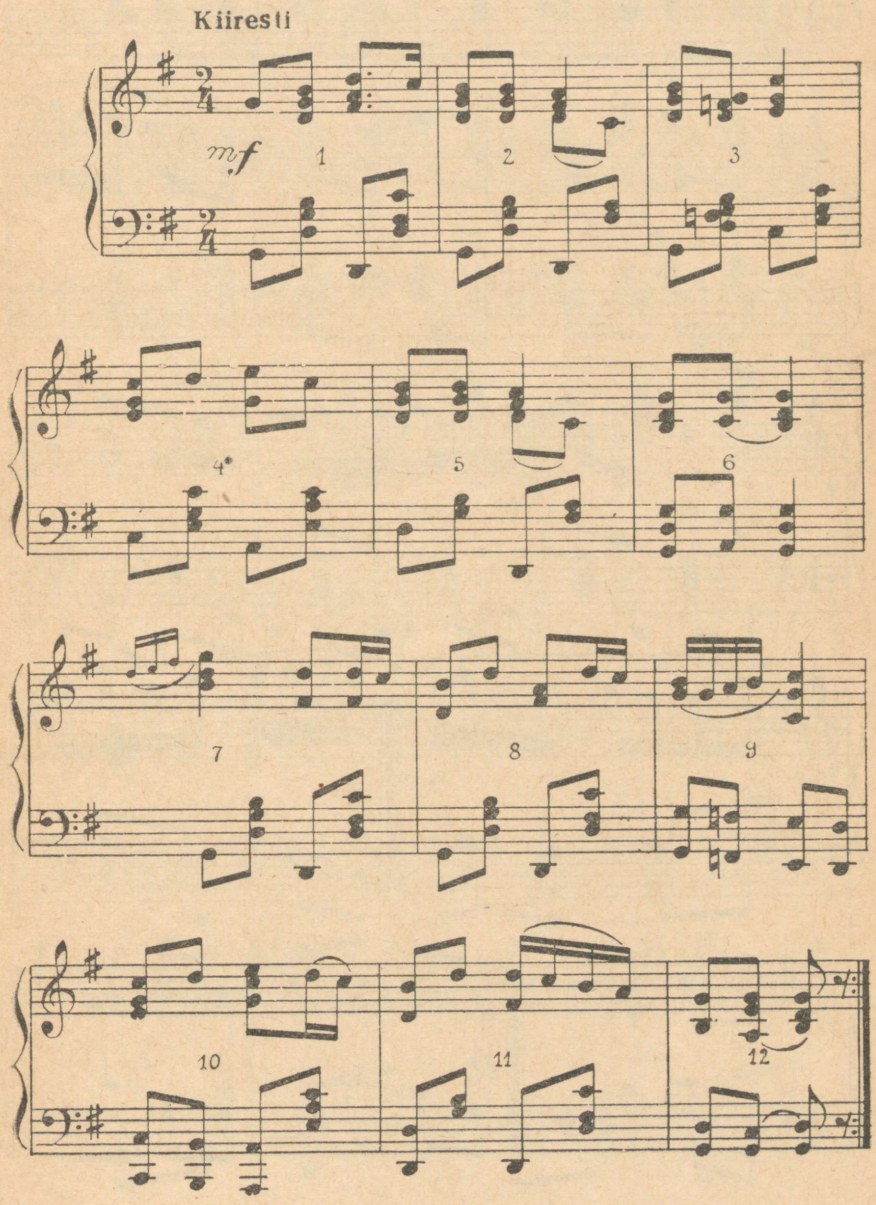

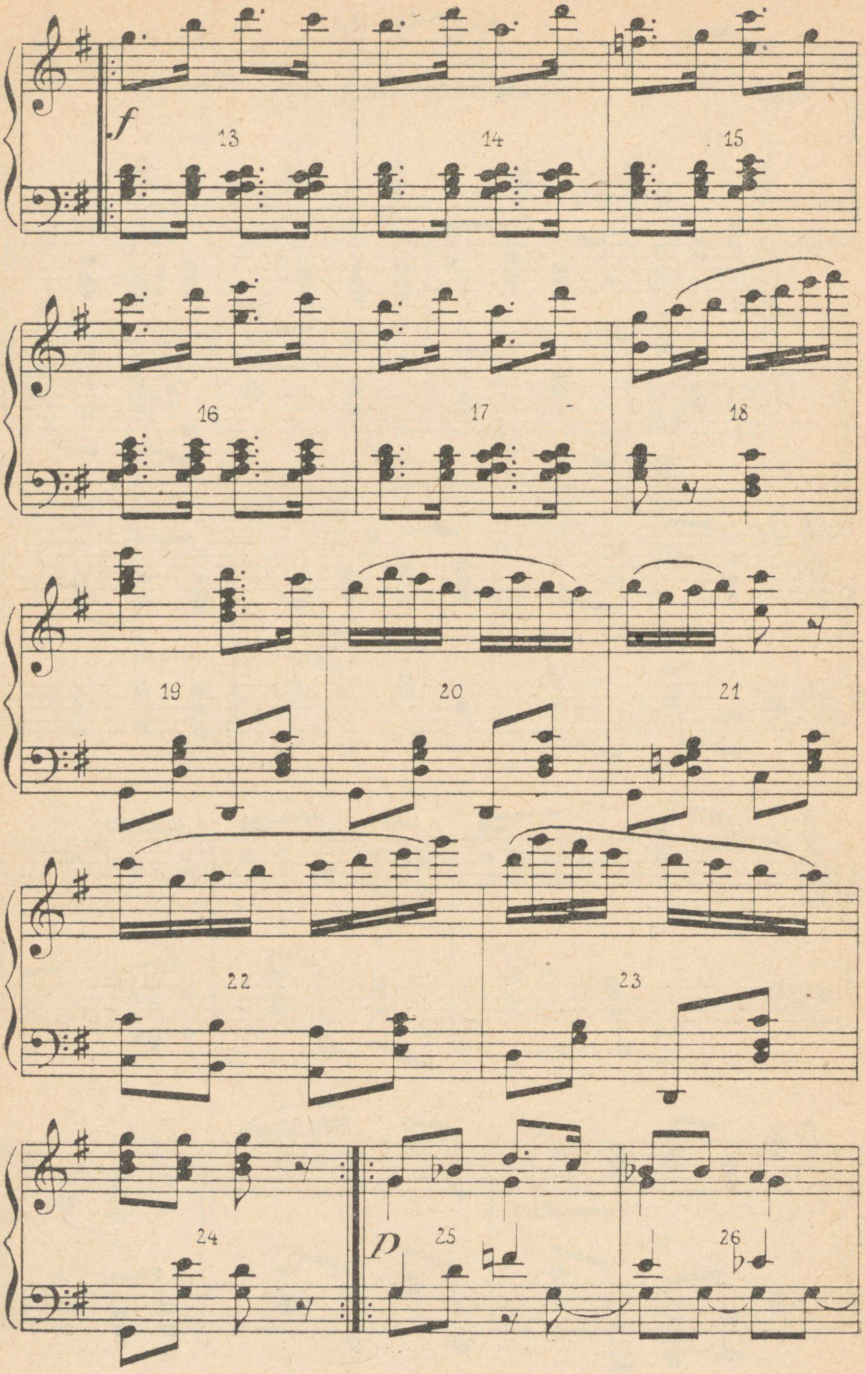
f
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
p
25
26

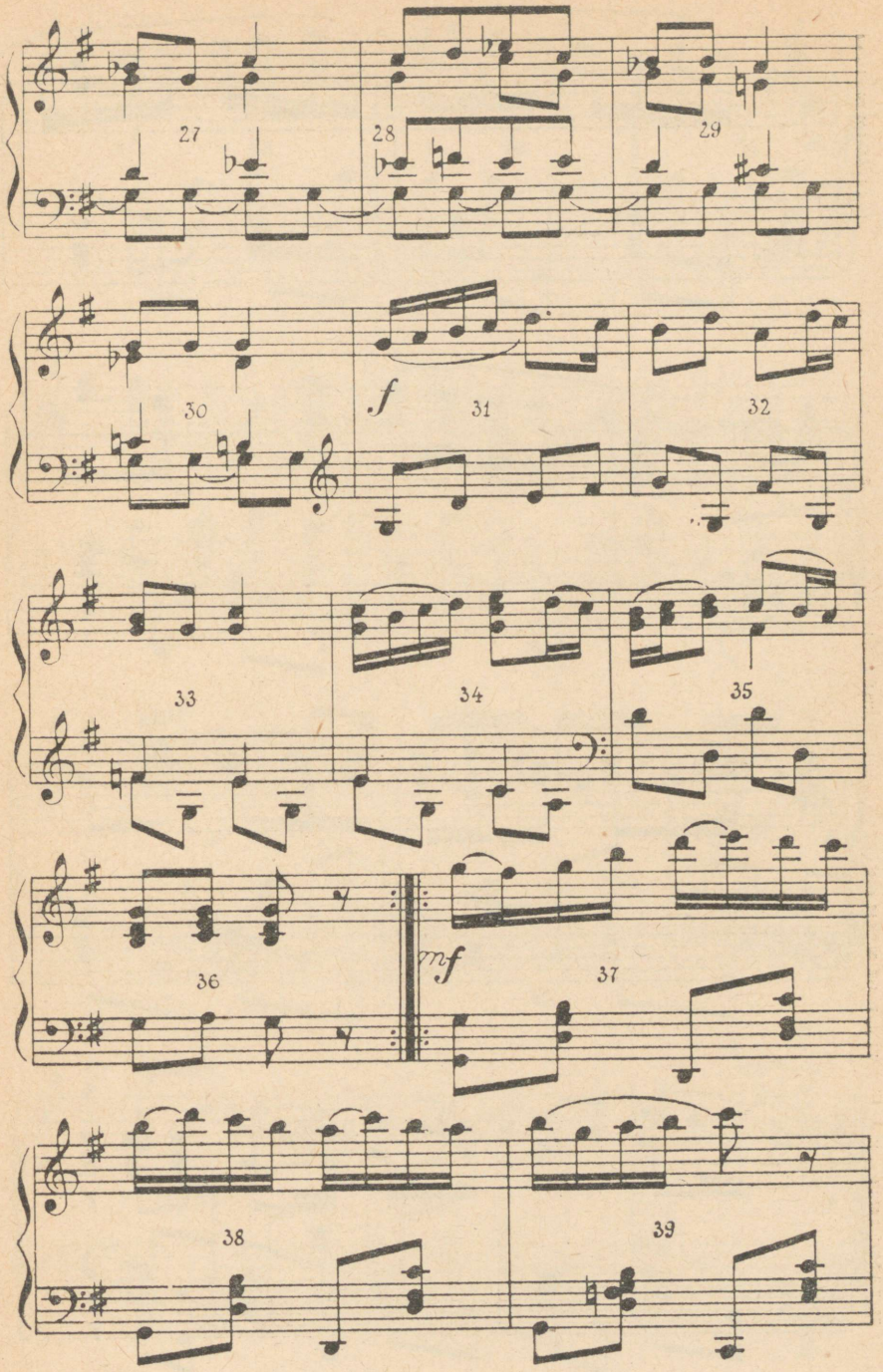
27
28
29
30
f
31
32
33
34
35
36
mf
37
38
39

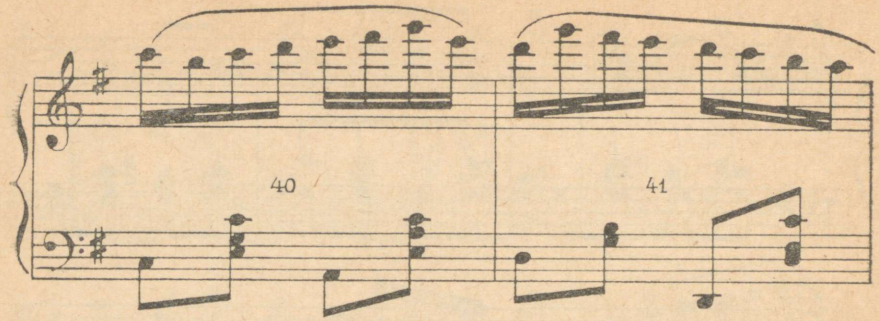
40
41

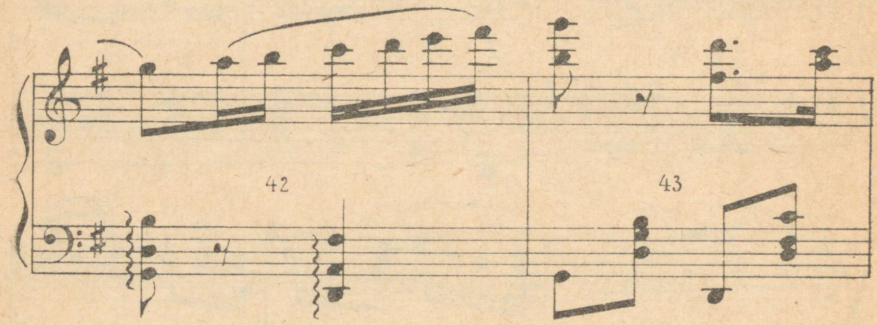
42
43

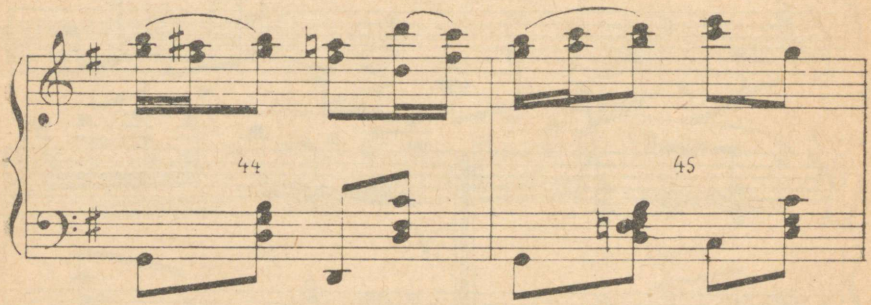
44
45

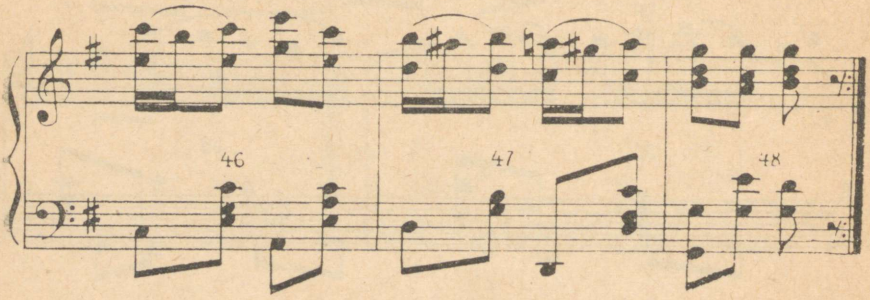
46
47
48

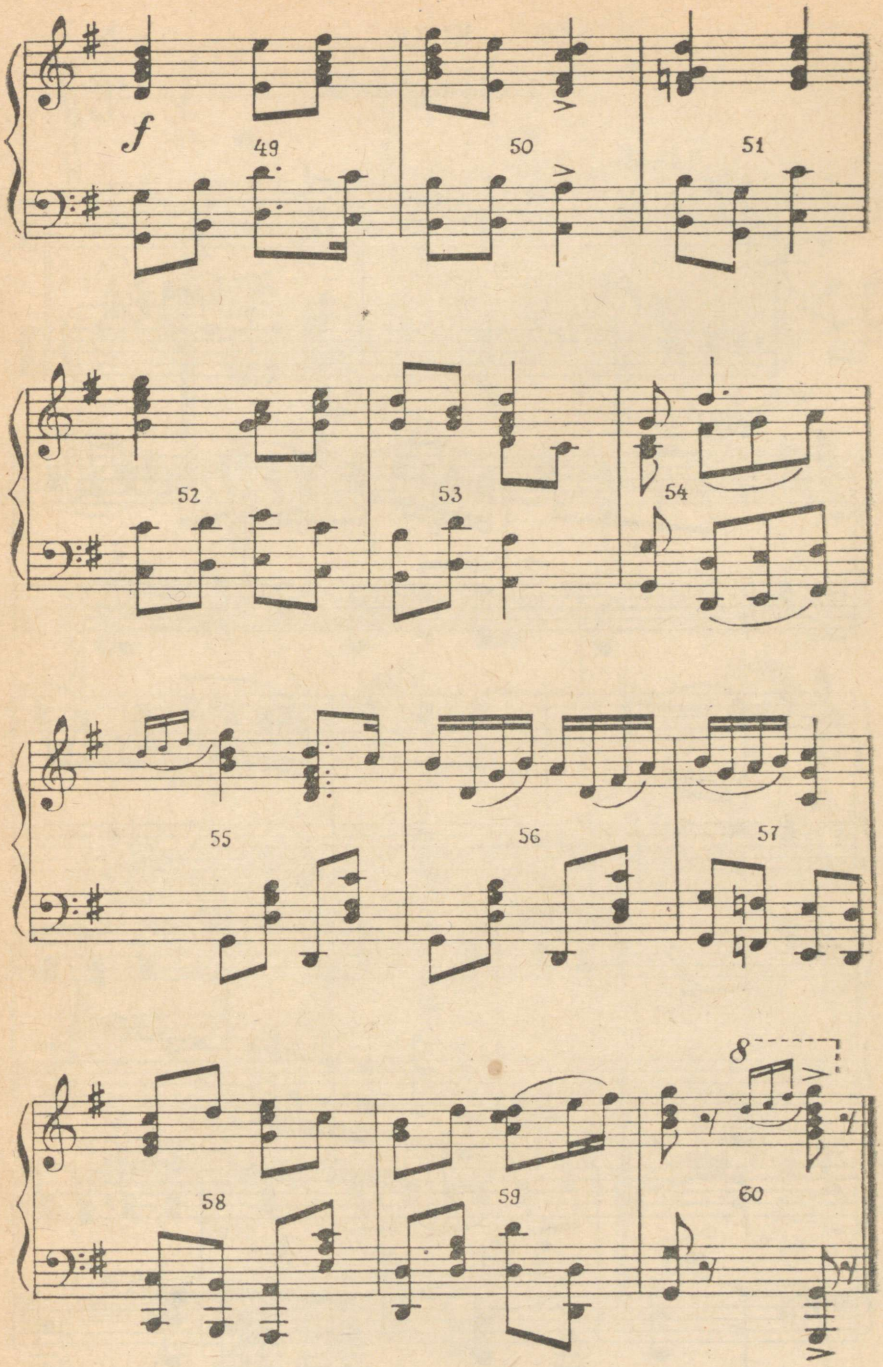
f
49
50
51
52
53
54
55
56
57
8
58
59
60

KUKK

Leedu tantsuviis

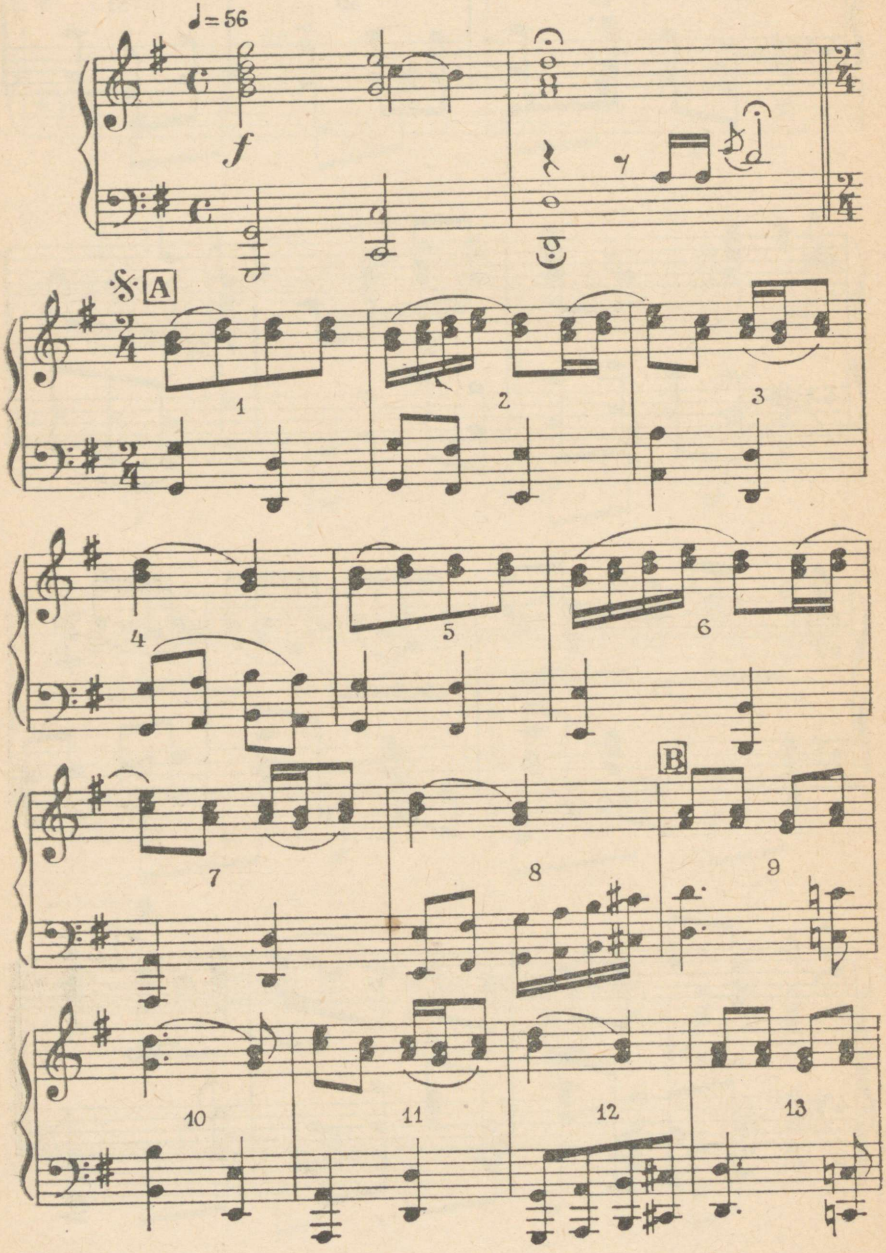

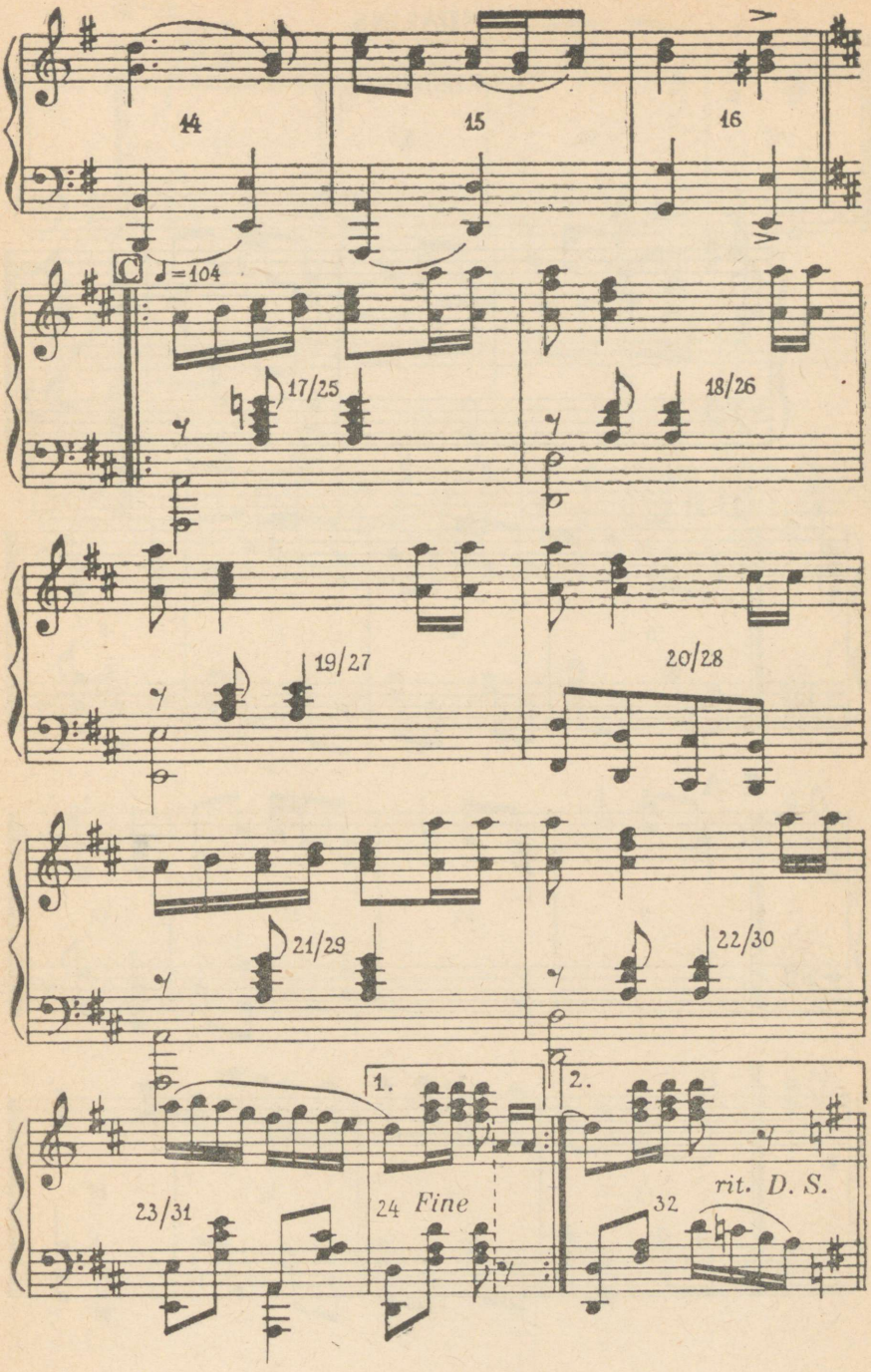
14
15
16
C
♩=104
17/25
18/26
19/27
20/28
21/29
22/30
1.
2.
23/31
24 Fine
32
rit. D. S.

JANDALINS

Läti tantsuviis

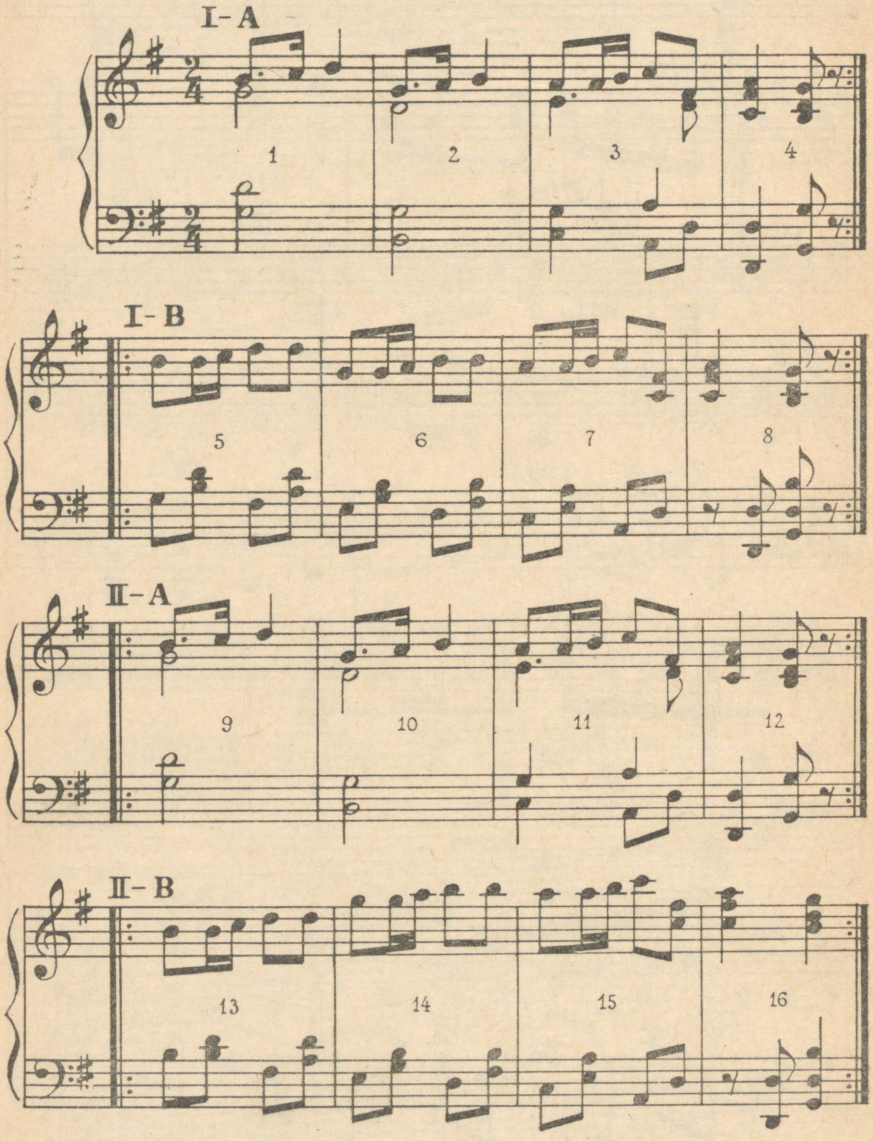

III-A

17 18 19 20

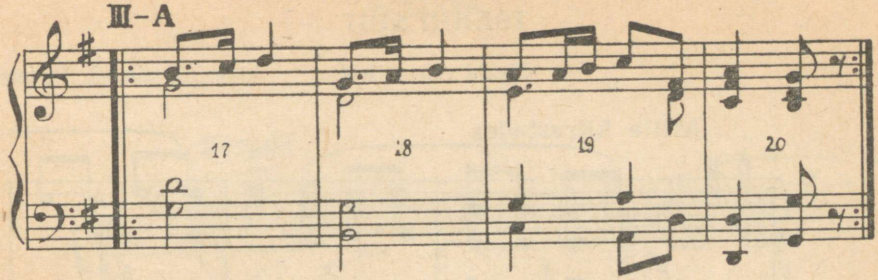

III-B

21 22 23 24

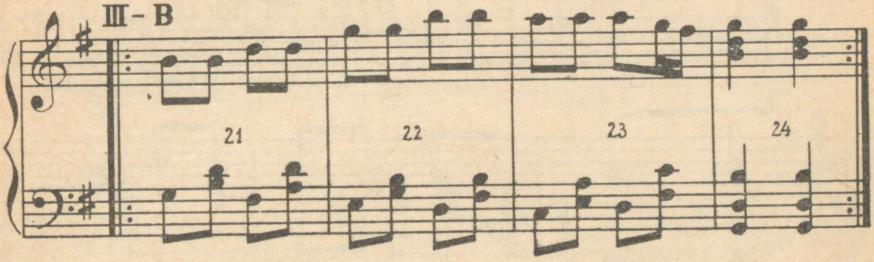

TŠEHHI SÜIT

Tšehhi rahvaviisid klaverile sdn. G. Podelski

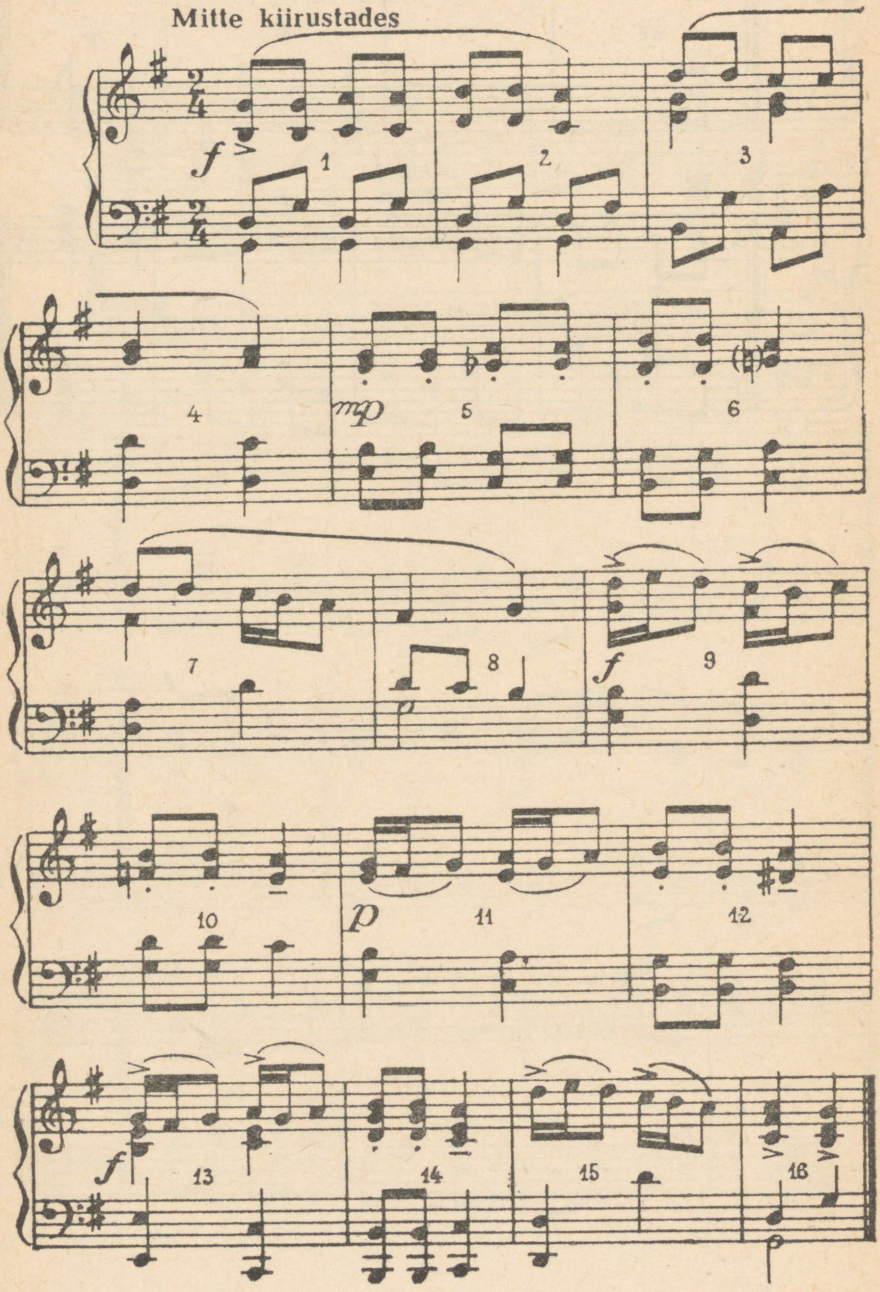

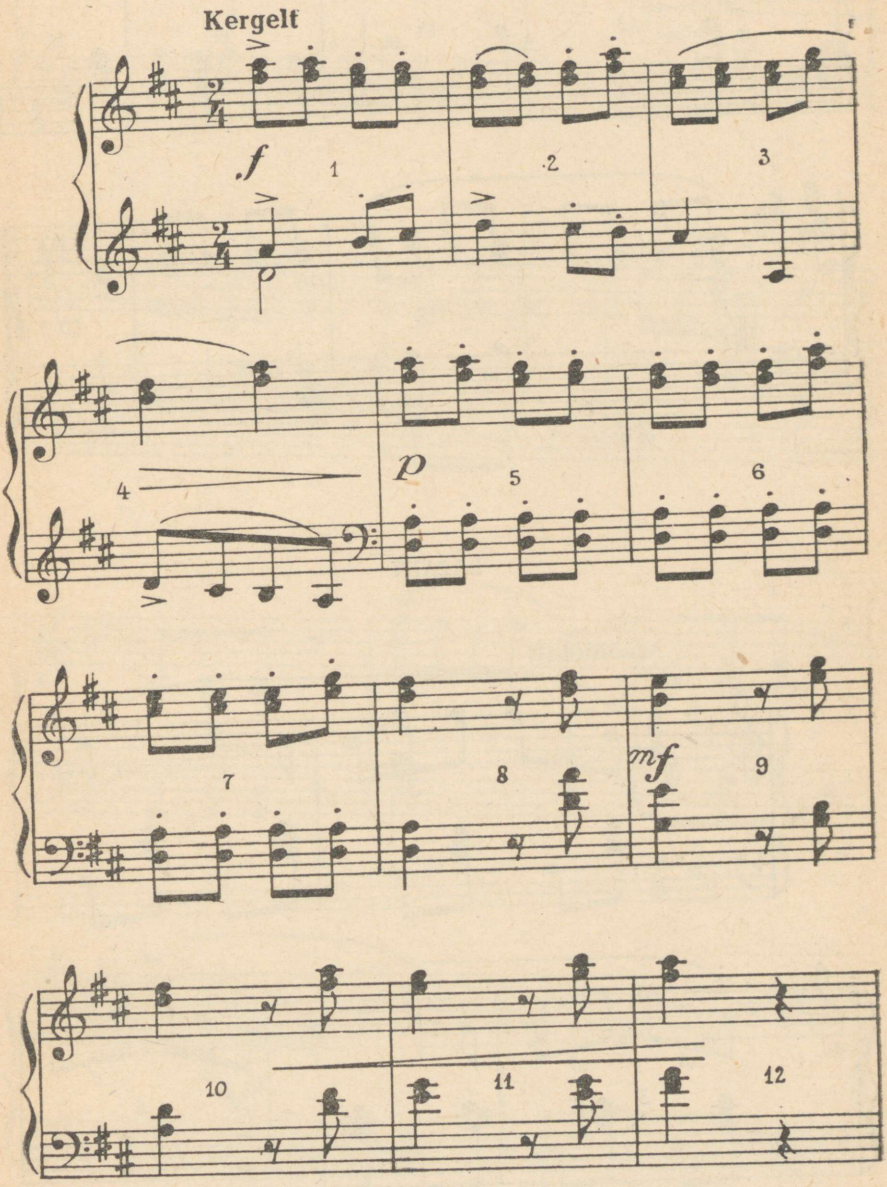
Kergelt
f
1
2
3
4
p
5
6
7
8
mf
9
10
11
12

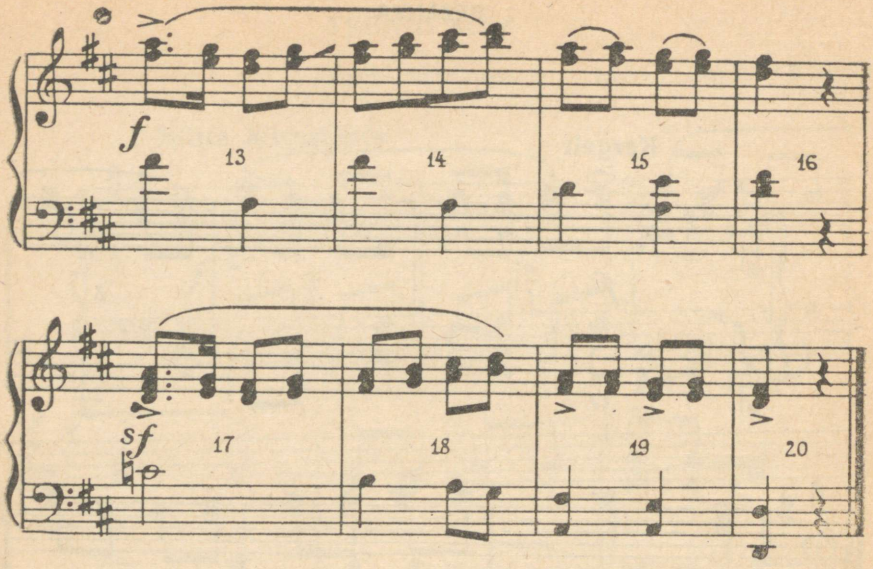

BAŽANT

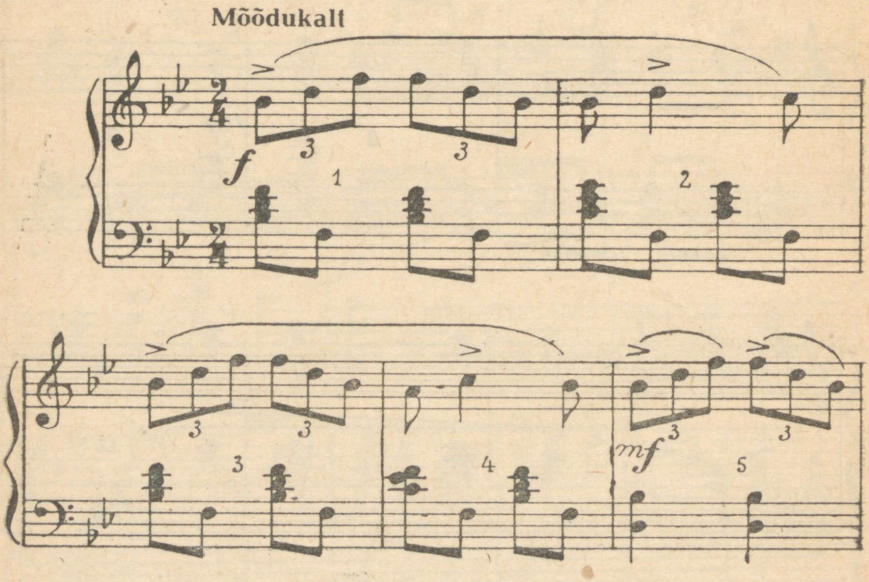

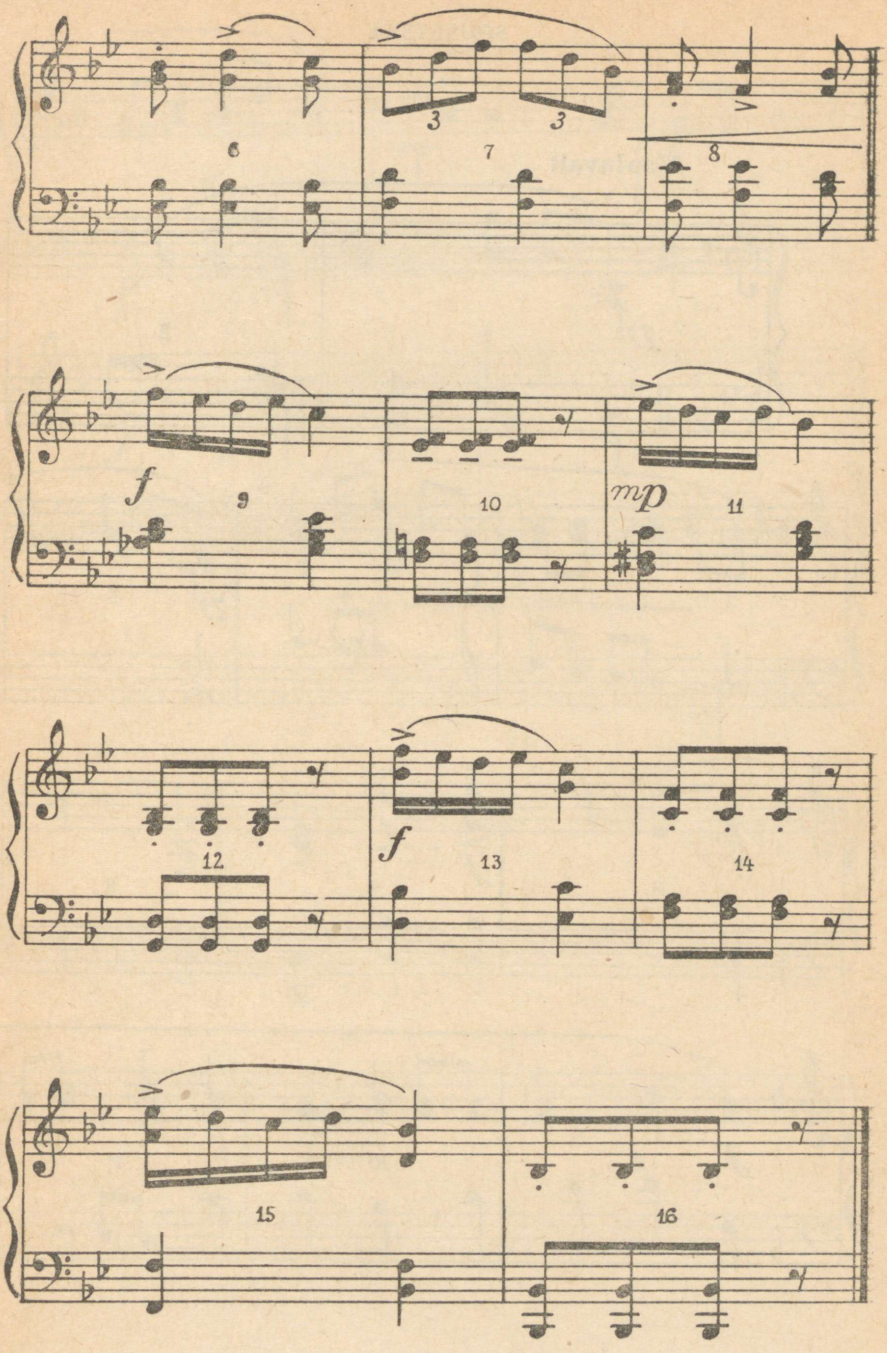
6
7
8
f
9
10
mp
11
12
f
13
14
15
16

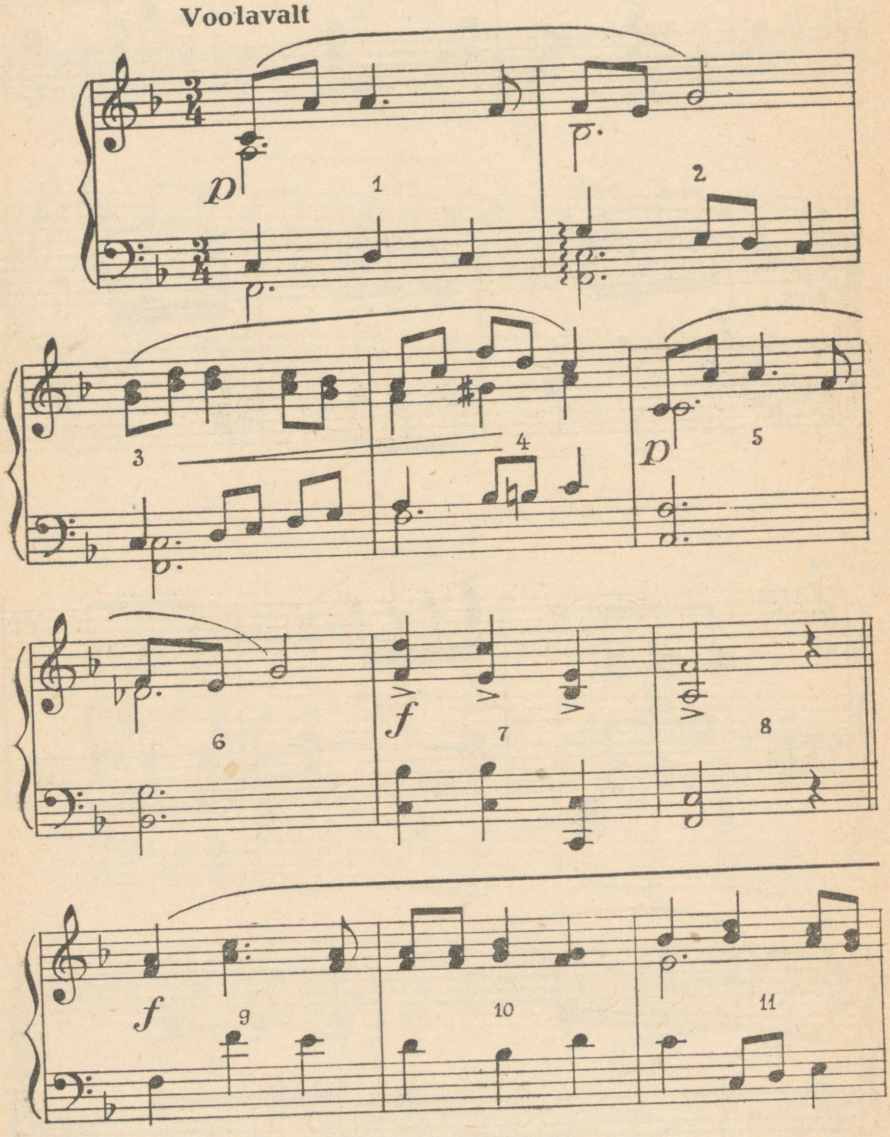
Voolavalt
p
1
2
3
4
p
5
6
f
7
8
f
9
10
11

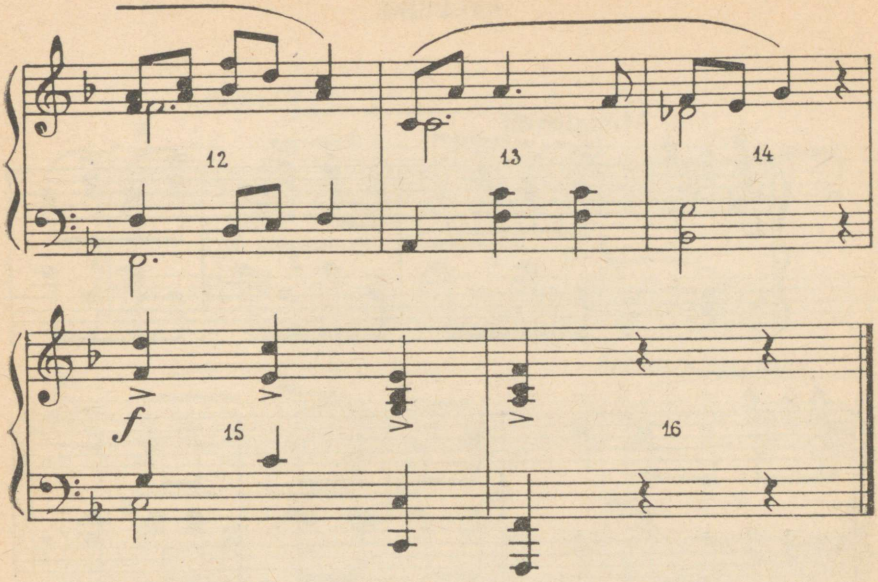
12
13
14
f
15
16

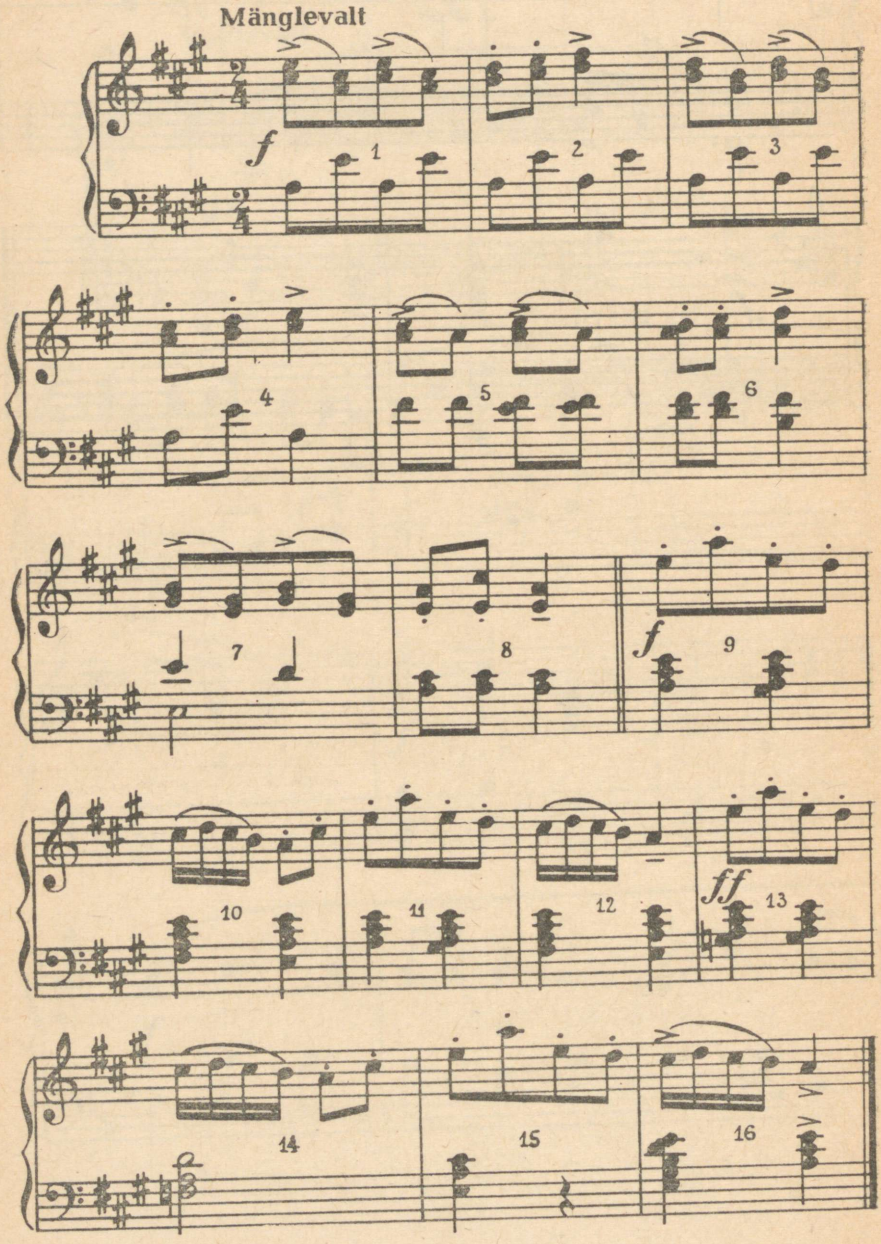
Mänglevalt
f
1
2
3
4
5
6
7
8
f
9
10
11
12
ff
13
14
15
16

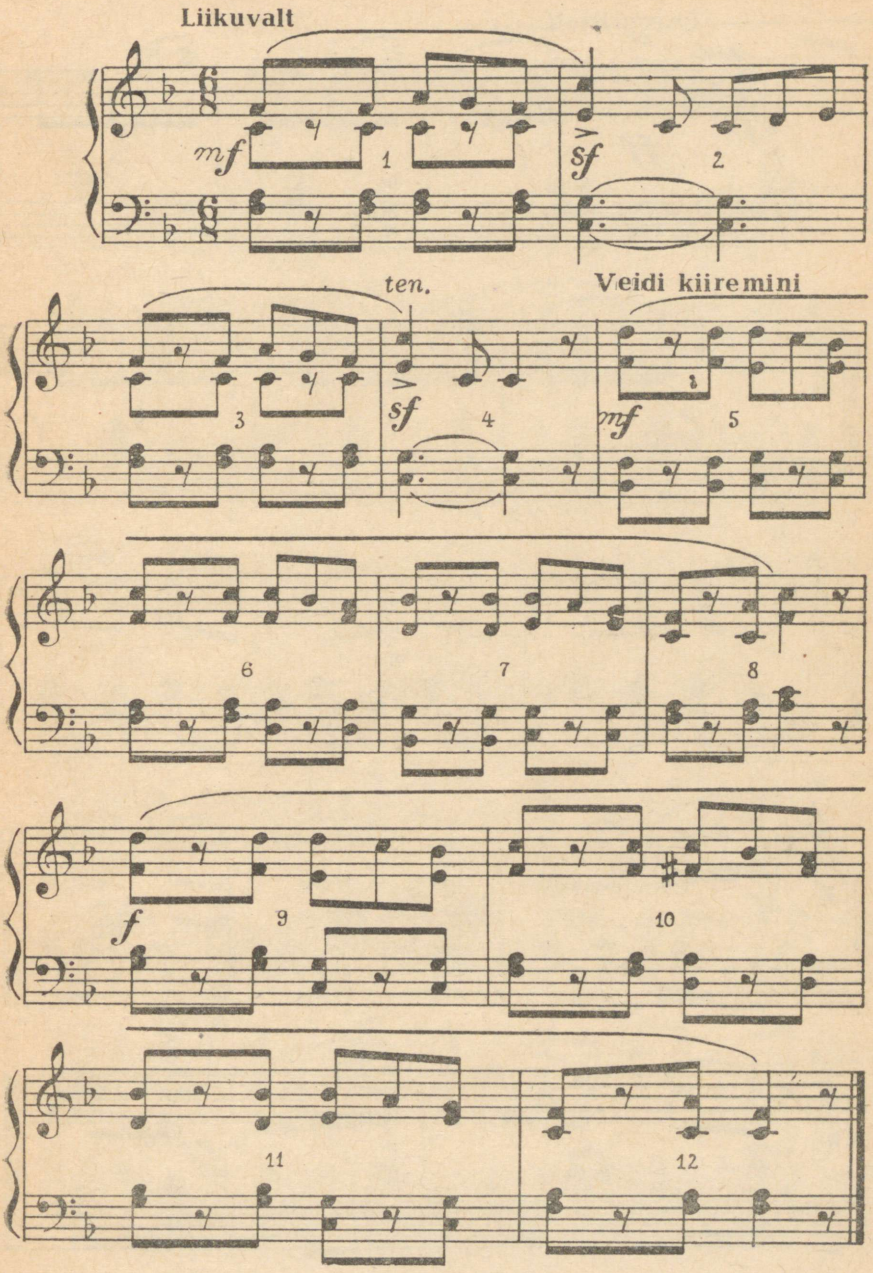
Liikuvalt
mf
1
sf
2
ten.
Veidi kiiremini
3
sf
4
mf
5
6
7
8
f
9
10
11
12

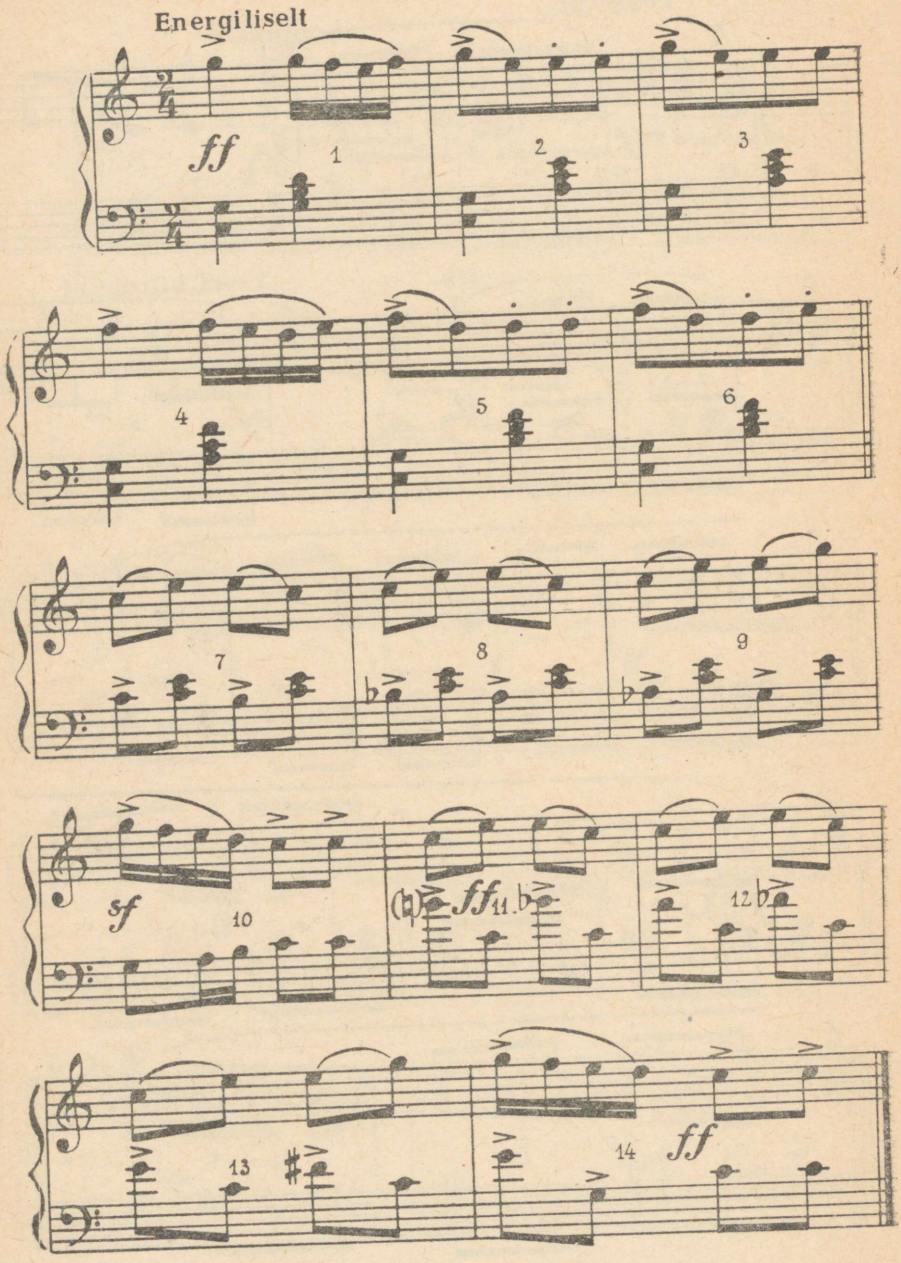
Energiliselt
ff
1
2
3
4
5
6
7
8
9
sf
10
ff
11
12
13
14
ff

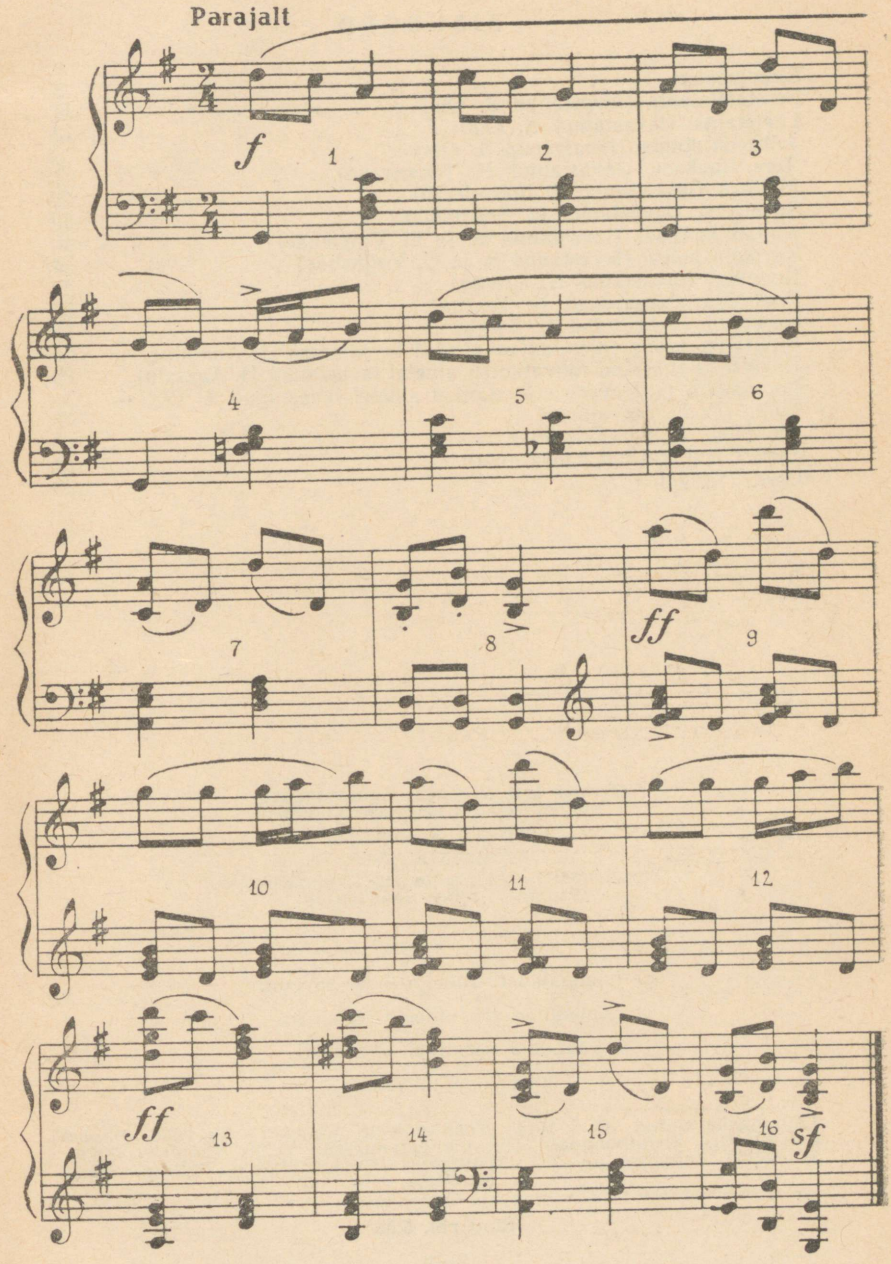
Parajalt
f
1
2
3
4
5
6
7
8
ff
9
10
11
12
ff
13
14
15
16
sf

SISUKORD

Sissejuhatus 3
Teretamistants (lavastanud S. Ots) 11
Lastetants (lavastanud S. Ots) 13
Lõkkeõhtutants (lavastanud S. Ots) 16
Tere, tibukene (lavastanud H. Tohvelman) 20
Malleke (lavastanud H. Tohvelman) 24
Suveõhtul (lavastanud H. Tohvelman) 30
Kiigadi-kaagadi (lavastanud S. ja O. Valgemäe) 40
Savikoja polka (lavastanud S. ja O. Valgemäe) 44
Rannikul (lavastanud N. Taarna) 47
Koolipidu (lavastanud N. Taarna) 56
Karussell (lavastanud H. Tirgo) 65
Ringtants (vene rahvatantsu ainetel lavastanud H. Aassalu) . 69
Kasatšokk (ukraina rahvatantsu ainetel lavastanud H. Aassalu) . 83
Ljavonihha (valgevene rahvatantsu ainetel lavastanud S. Ots) . 93
Kukk (leedu rahvatants) 97
Jandalins (läti rahvatants) 110
Tšehhi süit (tšehhi rahvatants) 115
Lisa: noodid 129

Танцы для детских танцевальных коллективов самодеятельности

Составил Х. Аассалу

Обложка Х. Митт

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярну маантеэ 10

*

Toimetajad L. Riikoja ja V. Saviauk

Kunstiline toimetaja A. Koemets

Tehniline toimetaja A. Ruutsoo

Korrektor E. Valdna

Ladumisele antud 30. I 1956. Trükkimisele antud 3. IV 1956. Paber 60×92, 1/16. Trükipoognaid 12. Arvutuspoognaid 11,05. Trükiarv 3000. MB-03223. Tellimise nr. 211. Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk tn. 54/58.

Hind rbl. 5.55

7—8

Rbl. 5.55

A-21017

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00327709 4